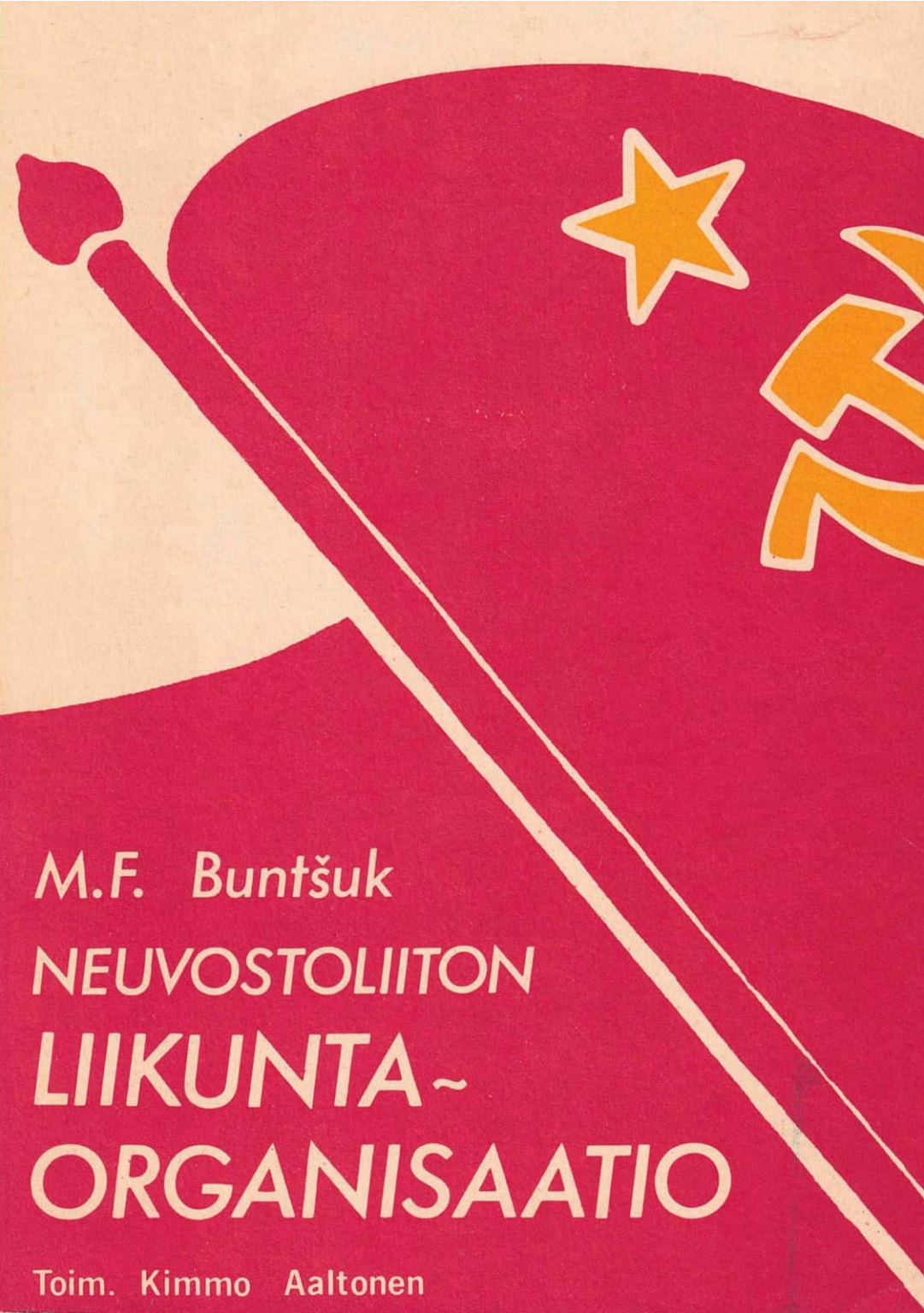

M.F. Buntšuk

NEUVOSTOLIITON LIIKUNTA-ORGANISAATIO

Toim. Kimmo Aaltonen

M. F. Buntšuk

NEUVOSTOLIITON LIIKUNTAORGANISAATIO

Toim. Kimmo Aaltonen

LIIKUNTATIETEELLISEN SEURAN JULKAISUJA 71
Helsinki 1979

ISBN 951-9197-49-9

Venäjänkielinen alkuteos: M.F. Buntšuk, Organizatsija fizitšeskoi kultury. Fizkultura i sport.
Moskva 1972.

Kannen suunnittelu: Kirsti Porttinen
Somerpaino Oy - Somero 1979

SISÄLTÖ

SEURAN ESIPUHE		1
SUOMALAISELLE LUKIJALLE		2
ESIPUHE		6
1.	NEUVOSTOLIITON LIIKUNTALIIKKEEN AATTEELLISET JA ORGANISATORISET PERUSTEET	8
1.1	Yleiset perusteet	8
1.2	Historiasta	11
1.3	Organisaatiotyön tehtävät Neuvostoliiton liikuntaliikkeen eri osa-alueilla	22
1.4	Neuvostoliiton liikuntaliikkeen rakenne	24
1.4.1	Yleiset periaatteet	24
	- kommunistinen puoluekantaisuus	25
	- organiaastiotyön ja ideologisen työn yhteys	25
	- demokraattinen sentralismi	26
	- työntekijöiden valinta, sijoittaminen ja koulutus	26
	- seuranta	26
1.4.2	Organisaatiotyön metodologisia kysymyksiä	27
1.4.3	Liikuntaorganisaatioiden tuotannonalakohtainen ja alueellinen periaate	30
2.	NEUVOSTOLIITON LIIKUNTALIIKKEEN JOHTO	31
2.1	SNTL:n ministerineuvoston liikunta- ja urheilukomitea	31
	- päätehtävät	31
	- velvollisuudet	32
	- oikeudet	34
	- liikuntakomitean kollegio	35
	- liikuntakomitean tieteellinen neuvosto	36
2.1.1	Urheilun lajiliitot	40
2.2	Neuvostoliiton olympiakomitea	43
2.3	Liikuntatyön johto ministeriöissä, komiteoissa ja virastoissa	45
2.3.1	NL:n opetusministeriö	47
2.3.2	NL:n korkeakoulu- ja keskiasteen erikoiskoulutuksen ministeriö	50
2.3.3	NL:n terveysministeriö	52
2.3.4	NL:n ministerineuvoston ammatillis-teknisen koulutuksen valtionkomitea	53
2.3.5	NL:n puolustusministeriö	53

2.3.6 NL:n sisäministeriö ja NL:n ministerineuvoston valtiollisen turvallisuuden komitea 55
2.3.7 NL:n kulttuuriministeriö 56
2.3.8 NL:n ministerineuvoston televisio- ja radiokomitea 57
2.3.9 NL:n kustannusalan valtionkomitea 57
2.3.10 NL:n erikoisalojen teollisuusministeriöt ja virastot 57
2.3.11 Liittotasavaltojen kunnallistalouden ministeriöt 62
2.3.12 Kansanedustajien paikallisneuvostot 63

3. LIIKUNTALIIKKEEN KANSALAISJÄRJESTÖT 68
3.1 Ammattiliittojen urheilujärjestöt 69
- mallisäännöt 73
- valtakunnallinen neuvosto 79
- yleinen liikuntatoimisto 82
3.1.1 Matkailun ja retkeilyn keskusneuvosto ja paikallisneuvostot 83
3.1.2 Maaseudun urheilujärjestöt 86
3.2 Sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean urheilujärjestä Dynamo 91
3.3 Valtakunnallinen urheilujärjestö Trudovyje rezervy 97
3.4 Armeijan, ilmavoimien ja laivaston vapaaehtoinen tukijärjestö (DOSAAF) 102
3.5 Metsästys- ja kalastusseurat 103
3.6 Asuinalueitten liikunta- ja terveysneuvostot 103
3.7 Liikuntakollektiivit 105
3.7.1 Liikuntakollektiivi 105
- päätehtävät 108
- rakenne 113
- neuvosto 113
- jaostot 115
- toimikunnat 115
- tuomariryhmä 116
- valmentajaneuvosto 116
- toimintasuunnitelmat 116
- yhdistetty liikuntakollektiivi 122
3.7.2 Urheilukerhot 124
3.7.3 Liikuntakollektiivi ja muut kansalaisjärjestöt 127
3.8 Urheilukoulut ja tilausryhmät 130
3.8.1 Lasten ja nuorten urheilukoulut 131
3.8.2 Nuorison urheilukoulut 134

3.8.3	Mestaritason urheilukoulut	138
3.8.4	Liikunnan tilausryhmät	139
3.9	Yhteenveto liikuntatoiminnan perusyksiköistä	140
4.	LIIKUNTATYÖNTEKIJÖIDEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ NEUVOSTOLIITOSSA	141
4.1	Historiasta	141
4.2	Korkeakoulutasoinen liikuntakoulutus	144
4.3	Keskiasteen liikuntakoulutus	147
4.4	Kirje- ja iltaopiskelu	148
4.5	Täydennyskoulutus	149
4.6	Aspirantuuri	150
4.7	Yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden koulutus	151
5.	LIIKUNTASUUNNITTELU, TILASTOINTI JA TOIMINTASELOSTUKSET	158
5.1	Suunnittelusta	158
5.2	Valtion organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen liikuntasuunnittelu	162
5.2.1	Liikunnan ja urheilun kehityssuunnitelmat	163
5.2.2	Urheilukilpailujen suunnittelu	166
5.2.3	Muut liikuntasuunnitelmat	168
5.3	Liikuntatoiminnan tilastointi ja pöytäkirjat	168
5.4	Liikuntaorganisaatioiden toimintaselostukset	174
6.	LIIKUNTAORGANISAATIOIDEN TOIMINNAN SEURANTA	180
6.1	Yleistä	180
6.2	Seurannan muodot ja pääperiaatteet	183
6.3	Seurannan organisointi	185
6.4	Liikuntaorganisaatioiden kansliatyöt	189
7.	LIIKUNTAHALLINNON TOIMINNAN ORGANISOINTI	191
7.1	Yleistä	191
7.2	Hallinnon rakenne ja toimihenkilöiden velvollisuudet	191
7.3	Kansalaisjärjestöjen osuus hallintokoneiston työssä	192
7.4	Kollegiaalisuus ja henkilökohtainen vastuu	193
7.5	Keskitetty johto ja paikalliset aloitteet	194
7.6	Hallintotyöntekijöiden valinta	194
8.	LIIKUNTATIEDOTUS	198
8.1	Tiedottamisen merkitys liikuntakulttuurin kehittämiselle	198

8.2 Valtiollisten organisaatioiden liikuntatiedotus 199
8.3 Kansalaisjärjestöjen liikuntatiedotus 200
8.4 Liikuntatiedottamisen muodot, metodit ja keinot 201

9. LIIKUNTAKULTTUURIN RAHOITUS SEKÄ MATERIAALINEN JA TEKNINEN VARUSTETASO 206
9.1 Liikuntatoiminnan rahoituslähteet 206
9.1.1 Valtion budjetti 207
9.1.2 Sosiaalivakuutusbudjetti 207
9.1.3 Ammattiliittojen, osuuskuntien, taloudellisten ja muiden organisaatioiden vähennykset 208
9.1.4 Urheilulaitosten käytöstä sekä urheiluvälineiden tuotannosta, myynnistä ja vuokrauksesta koituvat tulot 209
9.1.5 Tulot urheilukilpailuista ja joukkoliikuntatilaisuuksista 210
9.1.6 Urheilujärjestöjen jäsen- ja liittymismaksut 210
9.1.7 Muut tulot 211
9.2 Rahoitus ja varojen käyttö 211
9.2.1 Henkilöstömenot 211
9.2.2 Liikuntakomiteoiden budjetti 213
9.2.3 Urheilujärjestöjen neuvoston talousarvio 215
9.2.4 Liikuntakollektiivin talousarvio 216
9.2.5 Yksityisten urheilutilaisuuksien talousarvio 217
9.2.6 Urheilulaitokset, -kalusto ja -välineistö 218

LIITTEET

1. Teokseen liittyvät taulukot ja rakennekaaviot (1-13) 222
2. SNTL:n perustuslaki 1977 - liikuntakulttuuri 236
3. NKP:n 25. edustajakokouksen asiakirjat ja päätöslauselmat 237
4. Lyhenteitä ja käsitteitä 239
5. Toimitustyössä käytettyä kirjallisuutta 242
6. Teoksen kirjallisuusluettelo 243

SEURAN ESIPUHE

Tiedon välittäminen liikuntakulttuurin alueella on yhteiskunnallista tiedonvälitystä, osa kansainvälistä tiedonvaihtoa ja samalla kansainvälisen yhteisymmärryksen edistämistä.

Liikuntatieteellinen Seura haluaa tämän teoksen julkaisemisella omalta osaltaan lisätä tietoa naapurimaamme Neuvostoliiton liikuntakulttuurista. Samalla teos merkitsee uutta vaihetta LTS:n julkaisutoiminnassa: eri maitten liikuntakulttuurin järjestelmien ja perusteiden seikkaperäistä selvittämistä. Toivottavasti nyt aloitettua linjaa voidaan jatkaa tulevaisuudessa.

Teos on erityisen ajankohtainen edessä olevien Moskovan olympiakisojen vuoksi. Katseet kohdistuvat Moskovaan ja samalla Neuvostoliiton koko liikuntakulttuuriin. Pysyvämpää mielenkiintoa teoksella on varmasti kaikille liikunta-asiantuntijoille sekä yleensä Neuvostoliiton oloista ja kulttuurista kiinnostuneille.

Liikuntatieteellinen Seura kiittää professori Antti Ahlströmin johdolla toiminutta työryhmää sekä toimittaja Kimmo Aaltosta tehdystä työstä ja toivoo, että teos lisää Neuvostoliiton liikuntakulttuurin ja sen perusteiden tuntemusta Suomessa.

Liikuntatieteellinen Seura r.y.

Juhani Perttunen
puheenjohtaja

Joel Juppi
pääsihteeri

SUOMALAISELLE LUKIJALLE

Neuvostoliitto on naapurimaamme, jossa asuu yli 260 miljoonaa ihmistä. Neuvostoliitto on maailman johtava urheilumaa. Seuraavat olympiakisat pidetään Moskovassa 1980. Olympiakisat järjestetään nyt ensimmäistä kertaa sosialistisessa maassa.

Lokakuun vallankumous 1917 merkitsi vallankumouksellisia muutoksia myös liikuntakulttuurin alueella. Nuori neuvostovaltio alkoi rakentaa ja kehittää sosialistista liikuntakulttuuria, jonka saavutukset ovat tänä päivänä tuttuja Suomessa ja kaikkialla urheilevassa maailmassa.

Mitä on Neuvostoliiton kansainvälisten urheilusaavutusten, senttien ja sekuntien takana? Tämä on arvoitus useimmille suomalaisille liikunta- ja urheiluihmisille. Mitkä ovat sosialistisen liikuntakulttuurin perusteet, tavoitteet ja tehtävät Neuvostoliitossa?

Tämä Neuvostoliiton urheiluorganisaatiota esittelevä käsikirja antaa kokonaiskäsityksen asiasta. Sen tekijä M.F. Buntsuk on yksi arvostetuimmista Neuvostoliiton urheiluorganisaation asiantuntijoista. Teos on oppikirjana Neuvostoliiton liikuntaoppilaitoksissa. Se on tunnustettu myös sosialististen maiden piirissä. Esimerkiksi Leipzigin liikuntakorkeakoulussa DDR:ssä Buntsukin teoksen keskeiset osat ovat opetusmateriaalina.

Kuitenkin on virheellistä luulla, että pelkästään tämän teoksen avulla voi omaksua selkeän käsityksen naapurimaamme liikunnasta ja urheilusta. Neuvostoliiton liikuntakulttuuria ei ole mahdollista ymmärtää kokonaisuudessaan ellei selvitä itselleen sosialistisen yhteiskunnan rakennetta, Neuvostoliiton kommunistisen puolueen keskeistä asemaa sekä sosialistisen kasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin sisältöä ja tavoitteita. Monien teoksen käsitteiden, kuten esimerkiksi aktiivin, kollektiivin ja kommunistisen rakennustyön, ymmärtäminen edellyttää paneutumista neuvostoyhteiskunnan olemukseen ja neuvostoihmisten elämään.

Suomenkielestä puuttuvat eräät venäjänkieliset liikuntakäsitteet. Toimitustyön kuluessa on muotoutunut muutamia uusia käsitteitä, jotka eivät ole Suomessa yleisesti käytössä. Uudet käsitteet liikuntatyö ja liikuntaliike selviävät seuraavasta käsitejärjestelmästä:

1) liikunnalla tarkoitetaan itse liikuntasuoritusta;
2) liikuntatoiminnalla tarkoitetaan liikunnan ja siihen liittyvän ohjaus- ja valmennustoiminnan kokonaisuutta, joka sisältää myös liikuntatapahtumat;
3) liikuntatyöllä tarkoitetaan edellytysten luomista liikunnalle ja liikuntatoiminnalle;
4) liikuntaliike on yhteiskunnan organisaatioiden ja liikunnan kansalaisjärjestöjen kokonaisuus, jotka työskentelevät liikuntakulttuurin alueella;
5) liikuntakulttuuri on alueen kattavin ja laajin käsite.

Venäjän kielen käsite fyysinen kulttuuri ja urheilu on suomennettu asiayhteydestä riippuen liikuntakulttuuriksi tai liikunnaksi ja urheiluksi. Yhdyssanoissa käsite on suomennettu liikunta- tai liikunta- ja urheilu-. Esimerkiksi Neuvostoliiton ministerineuvoston fyysisen kulttuurin ja urheilun komitea on suomennettu liikunta- ja urheilukomiteaksi ja usein käytettynä vain lyhyesti liikuntakomiteaksi. Fyysisen kulttuurin kollektiivi on suomennettu liikuntakollektiiviksi.

Vastaavalla tavalla on pyritty löytämään luontevat suomenkieliset käsitteet. Eräät termit tuntuvat suomalaisesta lukijasta ehkä vierailta. Tällöin on otettava huomioon se, että käsitteet liittyvät sosialistiseen yhteiskuntaan ja liikuntakulttuuriin, joka rakenteellisesti ja laadullisesti poikkeaa oman maamme liikuntakulttuurista.

Teoksessa on käytetty neuvostoliittolaiseeen tapaan paljon lyhenteitä. Toimitustyössä on noudatettu periaatetta, jonka mukaan lyhennettä ensimmäisen kerran käytettäessä mainitaan vastaava nimi kokonaisuudessaan. Teoksen käsikirjaluonteesta johtuen lyhenteet on koottu luetteloksi liiteosaan. Samoin venäjänkieliset nimet on ensimmäisen kerran mainittuina suomennettu.

Liiteosaan on kerätty myös NKP:n 25. edustajakokouksen asiakirjoista ja Neuvostoliiton uudesta vuonna 1977 hyväksytystä perustuslaista ne kohdat, jotka liittyvät välittömästi liikuntakulttuuriin.

Teoksen numerotiedot on saatettu mahdollisuuksien mukaan ajan tasalle. Alaviitteisiin on merkitty uusimmat käytettävissä olevat luvut. Valitettavasti kaikkien numerotietojen osalta ei ajankohtaisia lukuja ole ollut saatavissa.

Kiitän lämpimästi opetusministeriötä avustuksesta, jonka turvin käännös- ja toimitustyö on ollut mahdollinen. Kiitän Liikuntatieteellistä Seuraa, joka on liittänyt teoksen omaan julkaisusarjaansa, hoitanut erilaiset valtionavustukseen liittyvät kysymykset ja asettanut toimitustyön tueksi työryhmän. Olen kokenut työryhmän tuen erittäin merkittäväksi teoksen muokkaamisessa suomenkieliseen asuun.

Teoksen suomentajat fil.kand. Marja-Leena Jaakkola ja fil.kand. Ilona Laurikainen ovat tehneet hyvää työtä terminologialtaan vaikealla erityisalueella.

Kiitän uutistoimisto APN:ää ja erityisesti toimittaja Paul Hännistä, joka on ystävällisesti tarkastanut käännetyn ja toimitetun tekstin ja neuvoillaan auttanut sen parantamisessa.

Kiitän Neuvostoliiton Suomen suurlähetystöä ja kaupallista edustustoa siitä avusta, jonka ne ovat antaneet teoksen julkaisuoikeuksien selvittämisessä ja teoksen ajankohtaistamisessa.

Suomen ja Neuvostoliiton kansojen ystävyystoiminnassa on saavutettu merkittäviä tuloksia. Viime vuodet ovat olleet tässä toiminnassa juhlavuosia. Vuonna 1974 ystävyyssuhteitten luomisessa ja syventämisessä suurtyön tehnyt Suomi-Neuvostoliitto-Seura täytti 30-vuotta. Vuonna 1977 vietettiin Lokakuun vallankumouksen ja Suomen valtiollisen itsenäisyyden 60-vuotisjuhlia ja vuonna 1978 täytti maittemme välisten suhteitten ja maamme ulkopolitiikan perusasiakirja YYA-sopimus 30-vuotta. Uudet tehtävät odottavat, eikä vähiten juuri liikuntakulttuurin alueella.

Toivon, että nyt ilmestyvä teos voi osaltaan auttaa liikuntajärjestöjä ja yksityisiä ihmisiä Neuvostoliiton liikuntakulttuuriin perehtymisessä ja sen tunnetuksitekemisessä. Liikuntakulttuuri on tärkeä alue maittemme välisen ystävyyden ja yhteistyön syventämisessä ja lujittamisessa.

Kimmo Aaltonen
toimittaja

ESIPUHE

Kommunistisen yhteiskunnan laaja rakennustyö vaatii kehittämään kansamme elämän kaikkien puolien organisaatiota ja johtamista.

Esittäessään NKP:n keskuskomitean toimintaselostuksen 24. edustajakokoukselle vuonna 1971 L.I. Brežnev puhui organisaatiotyön leniniläisten periaatteiden kehittämisestä. Hän korosti, että seuraavan viisivuotisohjelman toteuttaminen edellyttää kaikkien puoluejärjestöjen poliittisen ja organisatorisen toiminnan muotojen ja menetelmien kehittämistä. Uusien muotojen ja menetelmien tulee entistä täydellisemmin vastata niitä suuria tehtäviä, jotka puoluekokous asettaa.

Organisaatiomuotojen ja toimintamenetelmien parantaminen Neuvostoliiton liikuntaliikkeen kaikilla osa-alueilla on yksi liikuntakulttuurin kehittämisen perustehtävä.

Neuvostoliiton liikuntakasvatusjärjestelmän jatkuva kehittäminen edellyttää alan asiantuntijoilta korkeaa koulutustasoa. Tämä tekee mahdolliseksi liikunnan saamisen perheitten elämän säännölliseksi osaksi, uusien työmuotojen laajan soveltamisen, lyhyen ja pitkän ajan suunnittelun sekä tieteellisten tutkimusten entistä täydellisemmän hyväksikäytön.

Liikuntaorganisaation ja sen johtamisen perusteiden tunteminen on keskeistä, kun pyritään parantamaan asiantuntijoiden koulutusta. Nämä tiedot sisältyvät Neuvostoliiton liikuntaorganisaation ja sen johtamisen kurssiin, joka kuuluu liikuntaoppilaitosten opetussuunnitelmaan.

Teos käsittelee liikuntahallinnon kysymyksiä Neuvostoliitossa. Teoksen ensimmäinen ukrainankielinen painos hyväksyttiin oppikirjaksi Ukrainan liikuntaoppilaitoksissa.

Tämä teos perustuu Neuvostoliiton liikuntaoppilaitosten silloiseen opetusohjelmaan. Teokseen sisältyy paljon aineistoa, jota ei ole aiemmin samasta aiheesta julkaistuissa oppikirjoissa.

Teoksessa käsitellään yksityiskohtaisesti Neuvostoliiton ministerineuvoston liikunta- ja urheilukomitean toiminnan luonnetta ja sisältöä sekä toiminnan oikeudellisia perusteita ja käytäntöä komiteasta annetun asetuksen pohjalta. Tässä teoksessa on ensi kerran yritetty luonnehtia liikuntahallinnon kokonaisorganisaatiota.

Olen yrittänyt luonnehtia kaikkien liikuntakasvatusta ja urheilutoimintaa harjoittavien yksiköiden organisaatiorakennetta, enkä ole rajoittunut pelkästään liikuntakollektiiviin.

En ole edes pyrkinyt Neuvostoliiton liikuntaorganisaation kaikkien kysymysten tyhjentävään käsittelyyn, mutta toivon, että kirja auttaa liikuntaoppilaitosten opiskelijoita tämän aineen opiskelussa. Toivon myös, että se palvelee liikuntakasvatuksen asiantuntijoita ja Neuvostoliiton liikuntaorganisaatioissa työskenteleviä.

Tahdon lausua kiitokseni V.S. Polšanskille, K.A. Kulinkovitšille, J.I. Berditševskille ja A.I. Masjukille. He tutustuivat käsikirjoitukseen ja auttoivat huomautuksillaan minua parantamaan ja täydentämään teosta uusin esimerkein ja tosiasioin.

M.F. Buntšuk

1. NEUVOSTOLIITON LIIKUNTALIIKKEEN AATTEELLISET JA ORGANISATORISET PERUSTEET

1.1. Yleiset perusteet

V.I. Lenin kiinnitti runsaasti huomiota organisaatiotyön kysymyksiin. Useissa teoksissaan[1] hän painotti organisaatiokysymyksiä, arvosti järjestyneisyyttä, menetelmien sopusointuisuutta ja tehtävien vastuuntuntoista suorittamista.

"Puolue on luokan tietoinen, edistyksellinen kerrostuma, sen etujoukko. Tämän etujoukon voima on kymmen-, jopa satakertainen verrattuna sen lukumäärään. Onko se mahdollista? Voiko sadan voima ylittää tuhannen voiman? Voi ja se tapahtuu silloin, kun nämä sata ovat järjestäytyneitä. Järjestäytyminen kymmenkertaistaa voimat."[2]

V.I. Lenin osoitti, että bolševistisen puolueen toiminnassa organisaatiotyö on tärkein tehtävä. Puolueen VII:ssä vuonna 1918 ja sitä seuranneissa puoluekokouksissa sekä useissa teoksissaan ja puheissaan hän kehitti työn tieteellistä järjestämistä ja organisaatiotyötä sekä korosti niiden merkitystä puolueen ja neuvostotasavallan elämässä.

V.I. Lenin piti välttämättömänä "väsymätöntä työtä kurin ja itsekurin luomiseksi, järjestäytymisen, järjestyksen, aktiivisuuden, koko kansan yhteistyön, tuotannon ja tuotteiden jakelun yleisen valvonnan lujittamiseksi. Se on tie sotilaallisen ja sosialistisen mahdin luomiseen."[3]

Proletariaatin ollessa vallassa V.I. Lenin piti organisaatiotyön tärkeänä piirteenä käytännön tuloksia. Valmistellessaan artikkeliaan "Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä" hän kirjoitti, että kumouksellisten tehtävien täyttämiseksi ja toivotun muuttamiseksi todellisuudeksi "meidän on asetettava ensimmäiseksi, lähimmäksi ja tärkeimmäksi tavoitteeksi organisaatiotyön käytännöllisyys ja toimivuus."[4]

---

1) Muun muassa teoksissa "Mistä on alettava?", "Mitä on tehtävä?", "Kirje tovereille", "Askel eteenpäin, kaksi askelta taaksepäin" ja "Kuinka V. Zasulitš hävittää likvidaattoruutta". (myös suomeksi)

2) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 24. S. 34. (myös suomeksi)

3) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 36. S. 80. (myös suomeksi)

4) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 36. S.159. (myös suomeksi

V.I. Lenin on sanonut, että yksi sosialistisen rakennustyön tärkeimmistä edellytyksistä on työtätekevien vetäminen mukaan valtiollisiin tehtäviin. "Valtion neuvosto-organisaation kehittäminen edellyttää, että jokainen neuvoston jäsen ottaa neuvoston kokouksien lisäksi säännöllisesti osaa valtionhallinnon tehtäviin. Se edellyttää myös koko väestön vetämistä asteittain neuvosto-organisaatioon (ehtona on sen alisteisuus työtätekevien järjestöille) ja valtionhallinnon sotapalvelukseen."[1)]

V.I. Lenin totesi, että työtätekevissä piilee suuria organisaattorikykyjä, jotka kapitalismi on tukahduttanut. Samalla hän painotti, että neuvostovaltion tulee löytää nämä kyvyt, rohkaista niitä, nostaa jaloilleen ja tuoda esiin. Samoin hän korosti, että neuvostovalta yrittää "mahdollisimman varovaisesti ja kärsivällisesti koetella ja päästä selville todellisista organisaattoreista: ihmisistä, joilla on selvää järkeä ja käytännön hoksaavaisuutta ja ihmisistä, joissa uskollisuus sosialismille yhdistyy kykyyn järjestää suuri ihmisjoukko lujaan ja sopuisaan yhteistyöhön neuvosto-organisaation puitteissa. Vain tällaisia ihmisiä tulee asettaa kansan työn ja hallinnon johtajien vastuullisiin virkoihin siirtämällä heitä yksinkertaisemmista tehtävistä vaikeampiin."[2)]

VIII puoluekokouksessa vuonna 1918 V.I. Lenin totesi, ettei organisaatiotyössä saa käyttää kumouksellisia pakkokeinoja eikä diktatuuria. Sen täytyy perustua kasvatukselle ja uudelleenkasvatukselle. Tämä vaatii pitkäaikaista työtä ja tarvittavia tietoja.

Teoksissaan "Miten meidän olisijärjestettävä uudelleen Työläis- ja talonpoikaisinspektio","Mieluummin vähän mutta parempaa" V.I. Lenin painotti, että on välttämätöntä oppia tekemään työtä käyttäen hyväksi (neuvostovaltion oloihin sovellettuna) kaikkia kapitalististen valtioitten tieteen ja kulttuurin hyödyllisiä saavutuksia. V.I. Lenin kirjoitti: "Meidän on opittava tekemään työtä. Neuvostovallan on annettava kansalle tämä tehtävä sen koko laajuudessa."[3)]

---

1) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 36. S. 73. (myös suomeksi)
2) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 36. S.193-194. (myös suomeksi)
3) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 36. S.189. (myös suomeksi)

Teoksessaan "Neuvostovallan lähimmät tehtävät" V.I. Lenin osoitti, ettei organisoimis- ja johtamistaito ole ihmisen synnynnäinen kyky, vaan se saavutetaan kokemuksen kautta. Joskus on tarpeen tavanomaisten asetusten, sääntöjen ja johtamiskeinojen usein toistuva muuttaminen. Jotta työnteon taidon opettaminen ihmisille sujuisi paremmin ja nopeammin, V.I. Lenin katsoi välttämättömäksi julistaa yleisen työn järjestelyn ja muun muassa johtamistyön oppikirjojen kirjoituskilpailun.

V.I. Lenin antoi P.M. Keržentsevin teoksesta "Organisaation periaatteet" myönteisen arvion ja esitti, että juuri sitä voitaisiin pitää alan oppikirjan perustana,

V.I. Leninin neuvojen mukaisesti NKP kehittää jatkuvasti organisaatiotyön muotoja maan rakennustyössä saavutettuja kehitysvaiheita vastaaviksi.

XXII edustajakokouksessa vuonna 1961 hyväksytyssä puolueohjelmassa edellytetään demokraattisten periaatteiden kehittämistä edelleen. Näitä demokraattisia periaatteita ovat:

- valtionhallinnon johtavien työntekijöiden vaaliin perustuva valinta sekä heidän tilivelvollisuutensa työtätekeville,
- henkilökohtaiseen vastuuseen perustuva kollektiivinen johto,
- työtätekevien perehtyminen johtamis- ja hallintotaitoon,
- laaja kurinalainen kansanvaltaisuus,
- ylhäältä ja alhaalta tapahtuva valvonta jne.

Kaikkien valtioelinten toiminnassa tulee joukkojen parissa tapahtuvan organisaatiotyön, työntekijöiden oikean valinnan ja heidän toimintansa arvioinnin tapahtua käytännön tulosten pohjalta. Johtavien elinten toimeksiantojen ja päätösten seurannan tulee olla tärkeimpiä tehtäviä.

Viime aikoina organisaatiotyön merkitys on kasvanut taloudellisen toiminnan kaikilla alueilla. Organisaatiotyön tason on kohottava jatkuvasti ja sen muotojen tulee vastata uusia oloja ja tehtäviä. NKP:n XXIII edustajakokous hyväksyi vuonna 1966 puolueen keskuskomitean valmistamat toimenpiteet:

- puolueen organisatorisen toiminnan kehittämiseksi,
- aatteellisen työn parantamiseksi kommunistien ja puolueeseen kuulumattomien parissa,

- puolueen sisäisen demokratian kehittämiseksi,
- kritiikin ja itsekritiikin laajentamiseksi sekä
- kommunistien vastuuntunteen lisäämiseksi puolueen tavoitteita kohtaan.

Esittäessään Neuvostoliiton kommunistisen puolueen (NKP) keskuskomitean toimintaselostuksen XXIV edustajakokoukselle vuonna 1971 L.I. Brežnev puhui organisaatiotyön leniniläisten periaatteiden kehittämisestä. Hän korosti, että seuraavan viisivuotisohjelman toteuttamiseksi "on välttämätöntä, että puoluejärjestöjen organisatorisen ja poliittisen toiminnan muodot ja menetelmät vastaisivat mahdollisimman täydellisesti aikamme henkeä, niitä suuria tehtäviä, jotka NKP:n XXIV edustajakokous asettaa puolueelle ja maalle."[1)]

NKP:n kehittämille organisaatiotyön periaatteille perustuu kansalais- ja liikuntajärjestöjen toiminta. Nämä periaatteet ovat kansan etujen mukaisia. Ne edistävät kommunistisen yhteiskunnan rakentamista.

Liikuntakulttuuri on sosialistisen kulttuurin oleellinen osa. Se on keino lujittaa kommunistista kasvatusta ja työtätekevien terveyttä sekä keino liittää työtätekevät puolue-, neuvosto-, ammattiliitto- ja muihin kansalaisjärjestöihin. Tältä pohjalta kommunistinen puolue on määritellyt Neuvostoliiton liikuntaliikkeen aatteelliset ja organisatoriset periaatteet.

Ohjatessaan poliittista ja järjestöllistä toimintaa Neuvostoliiton liikuntaliikkeessä puolue on kehittänyt liikuntajärjestöjen ja urheilijoitten aktiivisuutta ja aloitekykyä.

Liikuntajärjestöjen käytännön toiminta on alistettu näitten tehtävien ratkaisemiselle.

1.2. Historiasta

Vuonna 1918 VII puoluekokouksen päätösten toteuttamiseksi neuvostojen IV ylimääräinen edustajakokous kehoitti työväestöä toimimaan maan puolustuskyvyn ja sotilaallisen voiman kohottamiseksi. Maassa ryhdyttiin toteuttamaan yleistä sotilaallista koulutusta (Vsevobutš).

1) Brežnev L.I., NKP:n Keskuskomitean toimintaselostus Neuvostoliiton kommunistisen puolueen 24. edustajakokoukselle. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1971. S. 113. (myös suomeksi)

Valtakunnallisen keskustoimeenpanokomitean 22. päivänä huhtikuuta 1918 hyväksymä asetus "Sotataidon oppivelvollisuudesta" loi Vsevobutšin työlle järjestyneet muodot ja aatteellis-poliittisen suunnan. Nämä vastasivat nuoren neuvostotasavallan poliittista, taloudellista ja sotilaallista tilannetta.

Tasavallan vallankumousneuvosto perusti Vsevobutšin ja puna-armeijan reservijoukkojen muodostamisen päähallinnon. Paikalliselle tasolle sotakomissariaattien yhteyteen perustettiin yleisen sotilaallisen koulutuksen osastot ja sotilaallisen koulutuksen asemat.

Jo Vsevobutšin I edustajakokouksessa tehtiin päätös, että sotilasopin alkeitten opettamisen ohella nuorukaisia koulutetaan ryhmittymään, voimistelemaan, marssimaan, peleihin ja muihin fyysisiin harjoituksiin. Kahden vuoden pituinen ennakkovalmennus käsitti 576 tuntia. Niistä oli fyysistä kasvatusta 480 tuntia. Vsevobutšin päähallintoon perustettiin fyysisen kasvatuksen ja urheilun osasto.

Vsevobutš aloitti puolueen tukemana ja yhdessä kommunistisen nuorisoliiton kanssa nuorison yleisen sotilaallisen koulutus- ja ennakkovalmennustyön. Ne perustivat sotakomissariaattien, tehtaiden ja rautateitten risteysasemien yhteyteen sotilasurheilukerhoja. Kerhoista kehittyivät ensimmäiset vapaaehtoiset liikuntajärjestöt. Tätä työtä tehtiin porvarillisten urheilukerhojen johtajia ja urheilijoita vastaan käydyn kireän luokkataistelun oloissa.

Vuonna 1920 Vsevobutšin neuvottelevaksi elimeksi perustettiin korkein liikuntaneuvosto. Paikalliselle tasolle perustettiin piirikunnan, läänin ja kihlakunnan neuvostot. Neuvostoihin tulivat edustajat Vsevobutšista, ammatti- ja nuorisoliittojärjestöistä sekä valistuksen ja terveydenhuollon kansankomissariaateista. V.I. Leninin määräyksestä Vsevobutš aloitti laajan urheilukenttien rakennusohjelman. Niistä tuli V.I. Leninin mielestä kehittää kulttuurin ja kommunistisen kasvatuksen keskuksia.

Liikuntaneuvostojen työhön saatiin vedettyä mukaan tiedemiehiä, huomattavia pedagogeja ja urheilutoiminnan organisaattoreita. Venäjän Kommunistisen Puolueen (bolševikit), VKP (b):n IX edustajakokous vuonna 1920 määräsi sotilasviraston yhteistyöhön kansanvalistuksen elinten, ammattiliittojen, puolue- ja nuorisoliittojärjestöjen sekä urheilulaitosten kanssa asevelvollisten ennakkovalmennuksessa.

Lokakuussa 1920 julkaistiin valistusasiain kansankomissaarin A.V. Lunatšarskin, terveydenhuollon kansankomissaarin N.A. Semaškon ja yleisen sotilaallisen koulutuksen ylipäällikön N.I. Podvoiskin yhteinen määräys, jolla perustettiin miliisin alueellisten piirikuntien liikuntaneuvostojen koulukomissiot. Niiden tehtävänä oli "ohjata liikuntatoimintaa koko Neuvosto-Venäjällä kaikkien kouluikäisten lasten ja kaikenikäisten nuorten parissa" sekä kouluttaa liikunnanopettajia kouluille.[1] Tämä toiminta alkoi 1. helmikuuta 1921.

Venäjän kommunistisen nuorisoliiton III edustajakokouksen päätöslauselmassa vuonna 1920 todettiin, että kasvavan sukupolven liikuntakasvatus on osa kommunistisen kasvatuksen kokonaisjärjestelmää. Tämä järjestelmä tähtää ihmisen ja kommunistisen yhteiskunnan sopusointuiseen kehittämiseen. Päätöslauselmassa todetaan lisäksi, että liikuntakasvatuksella on välitön käytännön päämäärä: nuorison valmentaminen työhön, tuottavaan toimintaan ja sosialistisen isänmaan aseelliseen puolustamiseen. Ennakkovalmennuksesta keskusteltaessa edustajakokous totesi, että sen tehtävänä on kutsuntaikäisen nuorison liikuntakasvatus, heidän terveytensä lujittaminen ja yksinkertainen sotilaallinen valmennus. Ennakkovalmennuksen aatteellisena sisältönä oli moraalinen, yhteiskunnallinen ja poliittinen kasvatus.

Kommunistinen nuorisoliitto valitsi edustajansa, poliittisen ohjaajansa ja perusti nuorisoliitto-osaston Vsevobutšin kaikkiin järjestöihin. Nuorisoliitto työskenteli luku- ja kirjoitustaidottomuuden poistamiseksi ja harjoitti poliittista ja yhteiskunnallista kasvatustyötä ennakkovalmennukseen ja urheilutoimintaan osallistuvan nuorison parissa.

Kansalaissodan päätyttyä Vsevobutšin perustamat urheilujärjestöt jäivät jäljelle. Jotta kommunistisen nuorisoliiton vaikutus urheilijoihin olisi kyetty säilyttämään ja laajentamaan sitä, perustettiin Venäjän kommunistisen nuorisoliiton V edustajakokouksen (vuonna 1922) päätösten mukaisesti nuorisoliiton urheilujärjestöt. Se oli välttämätöntä taistelussa työväenluokkaan vihamielisesti suhtautuvia aineksia vastaan, jotka eräillä paikkakunnilla pyrkivät valtaamaan johdon urheilujärjestöissä ja vaikuttamaan niiden kautta nuorisoon.

---

1) Aikakausilehti "Kohti uutta armeijaa". 1920. No 16. S. 32.

Puoluejärjestöt tukivat kommunistista nuorisoliittoa. Esimerkiksi Ukrainan kommunistisen bolševikkipuolueen VII puoluekonferenssi Harkovassa 1923 totesi: edellisen vuoden kokemukset urheilun proletarisoinnissa osoittivat, että nuoriso saadaan urheilemaan vain perustamalla tuotantolaitoksiin ja eri alueille urheilujärjestö Spartakin osastoja. Näitä osastoja yhdistää ja johtaa kommunistinen nuorisoliitto. Urheilutoimintaan varattu valtion tuki tulee luovuttaa proletaarisille urheilujärjestöille.

VKP (b):n huhtikuussa 1923 pidetty XII edustajakokous totesi, että puolueen tulee käyttää hyväksi työläisnuorison kiinnostusta urheiluun kehittäessään työväenluokan kasvavaa sukupolvea fyysisesti ja tehostaessaan kommunistisen nuorisoliiton ja nuorison välisiä yhteyksiä.

Kun VKP (b):n keskuskomitea oli käsitellyt kommunistisen nuorisoliiton IV ja V edustajakokouksen ehdotukset urheilutyön organisatoriseksi kehittämiseksi, keskuskomitea totesi tarkoituksenmukaiseksi keskittää urheilutyön johtamisen valtiollisille elimille, liikuntaneuvostoille.

Kesäkuussa 1923 Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan (VSFNT) valtakunnallisen keskustoimeenpanokomitean asetuksella (jonkin ajan kuluttua myös muiden liittotasavaltojen antamilla asetuksilla) perustettiin työtätekevien edustajain neuvostojen toimeenpanevien komiteoitten yhteyteen työtätekevien korkeimmat ja paikalliset liikuntaneuvostot. Liikuntaneuvostot olivat pysyviä komiteoita, joiden tehtävänä oli liikuntatyötä harjoittavien eri virastojen ja järjestöjen tieteellisen, opetus- ja organisaatiotoiminnan yhdistäminen ja koordinoiminen. Liikuntaneuvostoissa olivat edustettuina puolue-, valtio-, ammattiliitto- ja nuorisoliittojärjestöt.

Vuonna 1923 perustettiin proletaarinen urheilujärjestö Dynamo. Aloitteen oli tehnyt F.E. Dzeržinski.

Tammikuussa 1924 pidetyn XIII puoluekonferenssin puolueen rakennustyötä käsittelevässä päätöslauselmassa osoitettiin, että on välttämätöntä tehostaa työtä joukkojen saamiseksi mukaan käytännön rakennustyöhön edistämällä mm. "kaikenlaisten vapaaehtoisten harrasteli-

jayhdistysten, kulttuuri- ja valistus- sekä urheiluyhdistysten" kasvua.[1)]

VKP (b):n keskuskomitean hyväksymässä asetusluonnoksessa VKP (b):n perusosastosta todettiin, että perusosaston tulee tukea työläisten yhteiskunnallista aloitteellisuutta mm. perustamalla vapaaehtoisia yhdistyksiä kuten urheiluseuroja. Perusosaston tulee pyrkiä saamaan näiden järjestöjen toimintaan mukaan mahdollisimman laajat työläiskerrokset. Sen tulee innostaa VKP (b):n jäseniä osallistumaan järjestöjen toimintaan. Osaston tulee johtaa niiden toimintaa ja kehittää niiden työtä.[2)]

Keskuskomitean toimintaselostuksessa VKP (b):n XIII edustajakokoukselle todettiin, että työtätekevien keskuuteen on viime aikoina perustettu erilaisia yhteiskunnalliseen aloitteellisuuteen perustuvia järjestöjä, joiden kautta puolue luo yhteyksiä ja vaikuttaa joukkoihin. Näiden uusien järjestöjen joukossa mainittiin myös urheilukerhot, joita oli perustettu tehtaisiin. Maaseudulla urheilukerhoja perustivat talonpoikaisköyhälistön komiteat.

Valtakunnallinen ammattiliittojen keskusneuvosto (VZSPS) hyväksyi vuonna 1924 asetuksen liikuntakerhosta. Kommunistinen nuorisoliitto luovutti ammattiliitoille omat urheilujärjestönsä. Työläiskerhon yhteydessä toimivasta urheilukerhosta tuli liikuntaliikkeen perusta.

Puoluejärjestöt huolehtivat:

- urheilukenttien rakentamisesta,
- urheilutilojen valinnasta,
- varojen hankinnasta,
- urheilukilpailujen, -juhlien ja illanviettojen järjestämisestä.

Kommunistiset nuorisoliittojärjestöt valitsivat aktiivisimmat jäsenensä johtamaan urheilukerhoja. Liikuntaneuvostot saivat puolue-elimiltä pysyvää apua ja ohjausta. Ohjaustyö annettiin työtätekevien edustajain neuvoston toimeenpanokomitean puhemiehistön yhden jäsenen tehtäväksi.

---

1) VKP(b):n keskuskomitean tiedonantoja. 1924. No 2(7). S.27.
2) VKP(b):n keskuskomitean tiedonantoja. 1924. No 2(7). S.3.

Liikunta oli keino saada työläiset mukaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja lujittaa heidän terveyttään. Liikuntakulttuurin kehittäminen muodostui maan puoluejärjestöjen työn yhdeksi perusosaksi. Näin säilyi kommunistisen puolueen organisoiva ja johtava osuus Neuvostoliiton liikuntaliikettä luotaessa.

Neuvostoliiton liikuntaliikkeen aatteelliselle ja organisatoriselle perustalle oli huomattava merkitys VKP(b):n keskuskomitean 13 päivänä heinäkuuta 1925 antamalla asetuksella: "Puolueen tehtävät liikuntakulttuurin alueella". Siinä korostettiin, ettei liikuntatoiminta ole pelkästään keino laajojen työläis- ja talonpoikaisjoukkojen kunnon kohottamiseksi ja sotilaalliseksi valmentamiseksi. Sen avulla heitä voidaan myös kasvattaa ja vetää mukaan puolue- ja ammattiliittojärjestöihin sekä neuvostoihin. Niiden kautta he tulevat mukaan maan yhteiskunnallis-poliittiseen elämään. Tällä asetuksella kommunistinen puolue vahvisti liikuntatoiminnan tärkeäksi kasvattavaksi ja yhteiskunnallis-poliittiseksi tekijäksi Neuvostoliitossa.

Asetuksessa osoitettiin, että liikuntatoiminnan ei tule eristäytyä yleisestä poliittisesta ja kulttuurikasvatuksesta. Liikuntatoiminnan organisaatiosta todettiin, että liikuntatyön välittömästä ohjaamisesta ja johtamisesta tuli huolehtia vastaavien järjestöjen: ammattiliitoissa ammattiliittojärjestöjen, puna-armeijassa sotilasviraston, kouluissa valistuselinten jne. Kaikkien järjestöjen toiminnan koordinoiminen sekä niiden tieteellis-metodinen ja opetuksellinen johto määrättiin korkeimmalle liikuntaneuvostolle ja sen paikallisille elimille, joihin puolestaan kuuluivat ko. järjestöjen edustajat. Asetuksessa korostettiin ammattiliittojen ja kommunistisen nuorisoliiton, Komsomolin, merkittävää asemaa joukkoliikunnan kehittämisessä.

Asetuksessa todettiin, että puolueen perustehtävä on liikuntatoiminnan poliittinen johtaminen ja joukkoliikunnan edistäminen.

Liikuntatoimintaan tuli työläisten lisäksi saada mukaan talonpoikia sekä nuorison lisäksi myös aikuisia työläisiä, miehiä ja naisia. Asetuksessa kiinnitettiin erityisesti huomiota liikuntatoimintaan pioneerien ja tasavaltojen kanta-asukkaiden keskuudessa sekä liikuntakasvatuksen tieteellisen johtamistyön tehostamiseen.

Vuonna 1926 pidetyn puoluekonferenssin ammattiliittojen työtä käsittelevässä päätöslauselmassa osoitettiin, että oli välttämätöntä monipuolistaa ammattiliittokerhojen liikuntatyötä sekä kaikin tavoin lisätä urheilua ja urheilukilpailuja. Joulukuussa 1926 pidetty VII ammattiliittojen valtakunnallinen edustajakokous kehoitti kehittämään eri urheilulajeja ja kilpailuja. Näiden ohjeiden toteuttaminen laajensi merkittävästi liikuntatyötä ja paransi sen laatua. Liikuntatoiminnan uudet muodot: joukkojuoksut, viestit ja retkeily saivat alkunsa. Vuonna 1928 pidettiin I valtakunnalliset spartakiadit.

VKP(b):n keskuskomitea puuttui 23. päivänä syyskuuta 1929 "Liikuntaliikkeestä" tekemässään päätöksessä liikuntatyön puutteisiin ja suositti suunnitelmallisempia työmuotoja. Keskuskomitea tähdensi, että liikkeen kehittäminen on mahdotonta, jollei toisaalta voimisteta valtakunnallista keskitettyä johtoa ja toisaalta saada mukaan laajoja työläisjoukkoja. Keskuskomitea piti tätä lähtökohtana ja ehdotti, että Neuvostoliiton keskustoimeenpanokomitean alaisuuteen perustetaan valtakunnallinen liikuntaneuvosto. Liikuntaneuvosto olisi liikuntakulttuurin valtiollinen johto- ja valvontaelin.

Neuvostoliiton leniniläisen kommunistisen nuorisoliiton (Komsomol) ja VZSPS:n keskuskomiteat saivat tehtäväksi tehostaa toimintaansa uusien työläisjoukkojen vetämiseksi mukaan liikuntatoimintaan. Työläisten joukosta tuli myös kouluttaa liikunnan ohjaajat ja johtajat. Keskuskomitea katsoi, ettei ole tarkoituksenmukaista perustaa nuorisoliittojärjestöjen ehdottamaa valtakunnallista vapaaehtoista liikuntajärjestöä. Keskuskomitea ehdotti VZSPS:lle, että se kiinnittäisi erityistä huomiota vapaaehtoisuuden periaatteeseen ammattiliittojen liikuntaelimissä ja määrittelisi niiden vaaliin perustuvan valintatavan.

Neuvostoliiton keskustoimeenpanokomitean puhemiehistö ja VZSPS saivat tehtäväksi valmistella asetuksen liikuntaneuvostoista, niiden rakenteesta ja toiminnan rahoituksesta. Huhtikuussa 1930 Neuvostoliiton keskustoimeenpanokomitean puhemiehistö perusti valtakunnallisen liikuntaneuvoston, joka sai valtiollisen johto- ja valvontaelimen oikeudet. VZSPS järjesti marraskuussa samana vuonna I Ammattiliittojen liikuntakonferenssin. Konferenssissa valittiin

VZSPS:n liikuntatoimisto ja tehtiin päätös liikuntakollektiivien[1] perustamisesta tuotantolaitoksiin ja virastoihin kerhojen liikuntapiirien tilalle.

Ammattiliittojen liikuntajärjestöt järjestivät toimintansa tuotannonaloittain. Ne ottivat huomioon eri tuotannonalojen erityistarpeet ja alistivat toimintansa entistä enemmän sosialistisen rakennustyön tehtäville. Tätä päämäärää tuki suuresti valtakunnallisen liikuntaohjelman, "Valmis työhön ja maanpuolustukseen"-ohjelman (GTO), käyttöönotto vuonna 1931. Se loi perustan Neuvostoliiton liikuntakasvatusjärjestelmälle.

Ammattiliitto- ja nuorisoliittojärjestöjen sekä valtiollisten organisaatioiden aktiivinen toiminta GTO-ohjelman hyväksi, joukkoliikuntatyön erilaisten muotojen kehittyminen ja neuvostokansan sivistystason ja aineellisen hyvinvoinnin kasvu johtivat Neuvostoliiton liikuntaliikkeen mahtavaan nousuun. Vuonna 1935 perustettiin tuotantoosuuskunta Spartakin urheilujärjestö ja keväällä 1936 ammattiliittojen urheilujärjestöt tuotannonaloittain. Urheilujärjestöjen organisaatio loi uusia mahdollisuuksia liikuntaliikkeen kehittämiselle urheilijoitten omatoimisuuden ja aloitteellisuuden pohjalta.

Työtätekevien kasvavien vaatimusten tyydyttämiseksi liikuntakulttuurin alueella, liikuntakasvatusjärjestelmän kehittämiseksi ja valtion valvonnan ja johdon voimistamiseksi perustettiin 21. päivänä kesäkuuta 1936 Neuvostoliiton keskustoimeenpanokomitean valtakunnallisen liikuntaneuvoston tilalle Neuvostoliiton kansankomissaarien neuvoston valtakunnallinen liikunta- ja urheilukomitea.

Joulukuussa 1936 Neuvostojen VIII ylimääräinen edustajakokous hyväksyi Neuvostoliiton uuden perustuslain. Perustuslain 126. pykälässä taataan kansalaisten oikeus liittyä kansalaisjärjestöihin, ammattiliittoihin, osuustoiminnallisiin yhdistyksiin, nuoriso-, urheilu- ja puolustusjärjestöihin.

Tämä osoitti uuden vaiheen alkua Neuvostoliiton liikuntaliikkeessä. Demokraattiset periaatteet voimistuivat sen johdosta.

Vuosina 1935-1937 luotiin yhtenäinen valtakunnallinen urheiluluokitus. Urheiluluokituksesta ja GTO-ohjelmasta muodostui Neuvostoliiton liikuntakasvatusjärjestelmän ohjeellinen perusta. Miljoonat tytöt

1) Liikuntakollektiivi vastaa lähinnä suomalaista urheiluseuraa. (toim. huom.).

ja pojat suorittivat GTO-ohjelman ja urheiluluokituksen vaatimukset. Liikuntaliike kasvoi jatkuvasti ja ohjaus- ja valmennustyön taso kohosi. Komsomol kiinnitti erityisesti huomiota maanpuolustusta edistävien urheilulajien kehittämiseen nuorison parissa. Maaseudun liikuntajärjestöjen toiminta vilkastui.

Vuonna 1939 Neuvostoliiton hallitus sääti Urheilijan päivän ja vahvisti uuden GTO-ohjelman. Siinä liitettiin aikaisempaa kiinteämmin yhteen valitun[1] urheilulajin harjoitukset ja sosialistiseen työhön ja isänmaan puolustamiseen valmentautuminen.

Suuren Isänmaallisen sodan vuosina liikunnanharrastajat tekivät muiden neuvostoihmisten tavoin työtä tunnuksenaan "Kaikki rintaman hyväksi, kaikki vihollisen voittamiseksi!" Liikuntajärjestöjen harjoituksissa ja GTO-ohjelman mukaisessa valmentautumisessa hankitut tottumukset ja taidot käytettiin hyväksi taistelussa fasisteja vastaan. Liikuntajärjestöt ja niiden asiantuntijat valmensivat sotilaita hiihtämään, heittämään kranaatteja sekä opettivat lähitaistelutekniikkaa.

Sodan vielä jatkuessa puolue ja hallitus ryhtyivät kehittämään Neuvostoliiton liikuntaliikettä. Armeijasta kutsuttiin asiantuntijoita. Liikuntakomiteoitten ja urheilujärjestöjen toiminta käynnistettiin vapautetuilla alueilla. Kunnostettiin urheilukeskuksia ja koulutettiin työntekijöitä.

Joulukuussa 1948 VKP(b):n keskuskomitea hyväksyi päätöksen: "Kuinka liikunta- ja urheilukomitean tulee toteuttaa puolueen ja hallituksen liikunnan joukkoliikkeen kehittämisestä ja neuvostourheilijoiden tason kohottamisesta antamat toimintaohjeet." Päätöksessä todettiin, että komitea johtaa liian väljästi liikunta- ja urheilujärjestöjen työtä eikä valvo tehokkaasti ministeriöitten, virastojen ja ammattiliittojen urheilujärjestöjen toimintaa liikuntakulttuurin alueella.

VKP(b):n keskuskomitea korosti liikuntakulttuurin suurta valtiollista merkitystä työtätekevien kommunistisen kasvatuksen, heidän terveytensä lujittamisen ja sosialistisen isänmaan puolustautumiseen valmentautumisen yhtenä tärkeänä muotona. Se kehotti poistamaan

---

1) GTO-ohjelman mukaan jokainen voi valita lajin, jossa vaatimukset voidaan suorittaa (toim. huom.).

ilmenneet epäkohdat ja turvaamaan liikuntakulttuurin kehittämisen kaupunki- ja maaseutuväestön keskuudessa. Keskuskomitea määritteli liikuntatyön päätavoitteiksi:

- joukkoliikunnan kehittämisen,
- urheilun tulostason kohottamisen sekä
- tärkeimpien urheilulajien maailmanmestaruuksien saavuttamisen lähivuosina.

NKP:n XXII edustajakokouksen vuonna 1961 hyväksymässä puolueohjelmassa on liikuntakasvatukseen kiinnitetty paljon huomiota. Ohjelmassa korostetaan erityisesti liikuntatoiminnan muodostumista oleelliseksi osaksi jokaisen perheen elämää.

Elokuussa 1966 NKP:n keskuskomitea ja Neuvostoliiton ministerineuvosto hyväksyivät päätökset liikuntakulttuurin kehittämisestä. Näiden mukaisesti kommunististen puolueitten keskuskomiteat ja liittotasavaltojen ministerineuvostot hyväksyivät samansisältöiset päätökset. Päätöksissä määriteltiin NKP:n ohjelman toteuttamiskeinot sekä tapa, jolla Neuvostoliiton liikuntaliike muutetaan yleiskansalliseksi.

Puolue-elimet päättivät kaikkialla toteuttaa NKP:n keskuskomitean ja Neuvostoliiton ministerineuvoston tekemät päätökset. Tasavalloissa, aluepiireissä, alueilla, kaupungeissa ja piireissä pidettiin puolue- ja talousaktiivien kokouksia, joissa käsiteltiin liikuntatyön tilaa ja keinoja liikuntatyön tehostamiseksi. Ennen näitä kokouksia puolue- ja neuvostojärjestöjen edustajat tutkivat huolellisesti liikuntatyön tilaa ammattiliittojärjestöissä, kouluissa, korkeakouluissa ja maaseutujärjestöissä. Urheilulaitosten kunto ja urheiluvälineitten tuotanto tarkistettiin. Ensi töikseen puolue-elimet selvittivät talouselämän, kolhoosien, sovhoosien ja muiden maatalousyritysten johtajien halukkuuden osallistua liikuntatyöhön. Tämä valmistautuminen aktiivien kokouksiin teki mahdolliseksi kirjata tarkasti tilaisuuksien määrä, rakennuskohteet, varojen jakaminen, toimien aikataulut ja vastaavat henkilöt. Se loi mahdollisuudet suunnitella konkreettiset toimet NKP:n keskuskomitean ja Neuvostoliiton ministerineuvoston päätösten toteuttamiseksi piirissä kaupungissa, aluepiirissä, alueella ja tasavallassa.

Liikuntatyön kehittämisestä keskusteltiin lukuisissa puolueen, ammattiliittojen ja Komsomolin perusjärjestöissä. Etsittiin käyttämättömiä mahdollisuuksia. Pyrittiin määrittelemään puolueen ja hallituksen asettamien tehtävien konkreettiset ratkaisukeinot kunkin liikuntajärjestön osalta.

Puolue- ja talousaktiivien kokousten jälkeen puolue ja neuvostoelimet ryhtyivät seuraamaan tehtävien toteuttamista. Ne tarkkailivat järjestelmällisesti liikuntajärjestöjen toimintaolojen parantamista, urheilulaitosten rakentamista, työntekijöiden kouluttamista ja sijoittamista työhön sekä opiskelijoitten liikuntakasvatusta. Tämän ansiosta puolueen perusjärjestöjen kiinnostus liikuntatyöhön kasvoi. Monet talousjohtajat pitävät liikuntakulttuurin edistämistä kollektiiveissaan alana, josta he kantavat vastuun yhdessä ammattiliittoja liikuntajärjestöjen kanssa.

Useissa yrityksissä suoritetut konkreettiset sosiologiset tutkimukset ovat osoittaneet, että työn tuottavuus on korkeampi liikuntaa harrastavien kuin sitä harrastamattomien keskuudessa. Liikunnanharrastajat ovat harvemmin ja lievemmin sairaita. Heille sattuu harvemmin työtapaturmia. He ovat järjestäytyneempiä ja kurinalaisempia. Monet yritysten johtajat ovat keskittyneet liikuntatoiminnan kehittämisongelmiin ja saavuttaneet huomattavia tuloksia urheilutoiminnan aineellisen perustan luomisessa.

Vuoden 1959 alussa perustettiin liikunnan ja urheilun yhteiskunnallinen johtoelin, Urheilujärjestöjen liitto. Käytäntö kuitenkin osoitti, että se ei pystynyt ratkaisemaan liikuntaliikkeen kasvaneita ongelmia. Liitolta puuttuivat tarvittavat oikeudet ja vaikutusvalta yhteiskunnallisten elinten ja kansalaisjärjestöjen toiminnan suuntaamiseksi. Parantaakseen Neuvostoliiton liikuntaliikkeen johtoa NKP:n keskuskomitea ja Neuvostoliiton ministerineuvosto päättivät 17.päivänä lokakuuta 1968 perustaa Neuvostoliiton ministerineuvoston liikunta- ja urheilukomitean. Samoin luotiin vastaavat komiteat liittotasavaltoihin, autonomisiin tasavaltoihin ja työtätekevien edustajain neuvostojen[1)] toimeenpanevien komiteoitten alaisuuteen.

---

1) Vuonna 1977 hyväksytyn uuden perustuslain mukaan työtätekevien edustajain neuvostot muutettiin kansanedustajien neuvostoiksi (toim. huom.).

Puolueen ohjeitten johdonmukainen toteuttaminen neuvosto-, ammattiliitto-, Komsomol- ja liikuntajärjestöissä loi Neuvostoliiton liikuntaliikkeestä huomattavan yhteiskunnallisen ilmiön.

Kymmenet miljoonat urheilijat ja miljoonat aktiiviset liikunnan harrastajat toimivat luovasti ja aloitteellisesti eri urheilulajien harjoituksissa, urheilukilpailuissa, terveysliikunnan[1] tilaisuuksissa sekä liikuntatyön eri alojen johdossa.

Maassa on luotu tieteellisesti perusteltu liikuntakasvatusjärjestelmä. Urheilijat kehittävät taitojaan kokeneitten valmentajien johdolla lääkäreitten ja tiedemiesten valvonnassa.

Lukuisat oppilaitokset kouluttavat ammattitaitoisia liikuntatyöntekijöitä. Maassa on yli 238 000 vakinaista liikuntatyöntekijää. Heistä yli 153 000:lla on liikunnan korkeakoulutasoinen tai keskiasteen erikoiskoulutus.[2]

Neuvostoliiton urheilujärjestöillä on kansainvälisessä urheiluliikkeessä huomattava asema. Ne kuuluvat 60 kansainväliseen urheilujärjestöön. Kansainvälisten urheilujärjestöjen johtoelimissä on noin 100 Neuvostoliiton edustajaa.[3] Yhdessä muitten maitten edistyksellisten edustajien kanssa ne taistelevat kansanvälisen urheiluliikkeen demokratisoimiseksi.

1.3. Organisaatiotyön tehtävät Neuvostoliiton liikuntaliikkeen eri osa-alueilla

Kommunismin laajan rakennustyön aikakaudella muodostuu yhä suotuisammat olot kasvattaa harmonisesti kehittynyt ihminen. Tällä aikakaudella puolue on antanut tehtäväksi liikuntaliikkeen kehittämisen yleiskansalliseksi. Tavoitteen saavuttamisen perusehto on organisaatiotyön parantaminen Neuvostoliiton liikuntaliikkeen kaikilla osa-alueilla.

---

1) Venäjänkielinen käsite "tervehdyttävä fyysinen kulttuuri" on suomennettu terveysliikunnaksi (toim. huom.).

2) Vuonna 1976 Neuvostoliitossa oli noin 274.000 päätoimista liikuntatyöntekijää, joista noin 122.000 oli suorittanut korkeakoulututkinnon (toim. huom.).

3) Vuonna 1977 Neuvostoliiton urheilujärjestöt kuuluivat jäseninä 64 kansainväliseen urheilujärjestöön. Neuvostoliitolla oli pysyvät urheiluyhteydet 87 eri valtioon ja neuvostoliittolaiset urheilijat osallistuivat noin 2.000 kansainväliseen urheilukilpailuun (toim. huom.).

"Puolue pitää yhtenä tärkeimmistä tehtävistä kasvattaa varhaislapsuudesta alkaen fyysisesti vahva nuori sukupolvi kehittämällä tasapainoisesti fyysisiä ja henkisiä voimia."[1] Koululla on tässä ratkaiseva merkitys. Koulujen on saatava päteviä liikunnanopettajia, joiden ammattitaitoa on pyrittävä jatkuvasti lisäämään. Oppituntien ja luokan ulkopuolisen liikuntatoiminnan tasoa on valvottava järjestelmällisesti. On tehtävä tunnetuksi parhaissa kouluissa saavutettuja kokemuksia. On huolehdittava urheilutoiminnan aineellisen perustan laajentamisesta ja parantamisesta. Tähän työhön on saatava mukaan talousmiehet, kolhoosien hallinnot, tukijärjestöt ja vanhemmat. Jokaiseen kouluun on perustettava toimiva liikuntakollektiivi. Kollektiivien toimintaan on saatava mukaan Komsomol- ja pioneerijärjestöt. On pidettävä yllä kiinteitä suhteita lääkäreihin. Koululaisten liikuntakasvatusta voidaan parantaa toteuttamalla nämä organisaatiotehtävät.

Ylioppilaiden ja keskiasteen erikoisalojen oppilaitosten opiskelijoiden liikuntakasvatuksen parantamiseksi tehtävän organisaatiotyön yksi tärkeimpiä tehtäviä on liikunta- ja urheilutoiminnan laajentaminen siten, että opiskelijat voivat harrastaa valitsemaansa urheilulajia säännöllisesti koko opiskeluajan. Tämän lisäksi oppilaitosten tulee jatkuvasti parantaa liikuntatiloja ja -välineitä sekä luoda vireät suhteet urheilujärjestö Burevestnikin (toim. huom. Burevestnik = Myrskylintu) urheilukerhojen hallituksiin. Oppilaitosten on tehokkaammin hyödynnettävä liikuntakasvatukselle luotuja oloja.

Yhteiskunnallisen aktiivin, kerhojen hallitusten, kollektiivien neuvostojen, urheilujaostojen toimiston ja akateemisten ryhmien liikuntaorganisaattorien toiminnan tulee olla säännöllistä. Laitosten säännöllisellä tieteellisellä ja metodologisella tutkimustyöllä on tärkeä merkitys valmennuksen kehittämisessä.

Urheilujärjestöt ovat osa Neuvostoliiton liikuntaliikettä. Niiden on huolehdittava siitä, että jokainen liikuntakollektiivi on hyvin organisoitu ja laajan aktiivin omaava harrastajien järjestö. Liikuntakollektiivin järjestölliseksi lujittamiseksi ovat tärkeitä keinoja mm.:

---

1) NKP:n ohjelma. Pravda-kustantamo. Moskova 1961. S.96. (myös suomeksi)

- säännöllinen liikuntatoiminta,
- demokraattisten perusteiden noudattaminen jokaisen liikuntakollektiivin ja urheilujärjestön neuvoston toiminnassa,
- urheilujärjestön sääntöjen noudattaminen,
- liikunnanharrastajien aloitekyvyn tukeminen ja kehittäminen,
- liikunnanharrastajien saaminen mukaan johtamaan aktiivisesti toiminnan eri aloja.

Hyvin organisoiduissa kollektiiveissa liikunnanharrastajat ovat järjestönsä isäntiä. Yhteiskunnallisesti hyödyllinen työ liikunnan tuotantokollektiivissa on omiaan kasvattamaan urheilijoissa kommunismin rakentajalle ominaisia korkeita moraalisia periaatteita.

Maaseudun liikuntajärjestöjen toiminnan organisaation tärkeimpiä tehtäviä ovat:

- liikuntatyöntekijöiden koulutus,
- pysyvän metodologisen avun takaaminen heille,
- aineellisen perustan luominen harjoituksille,
- talousjärjestöjen, sovhoosien johtajien, kolhoosien hallitusten ja kulutusosuuskuntien jatkuva urheilutoiminnan seuraaminen,
- aktiivin valinta ja kouluttaminen,
- kiinteä yhteys Komsomol-järjestöön,
- maaseudun urheilijoiden tason kohottaminen.

Liikuntaliikkeen kaikilla osa-alueilla on tärkein tehtävä organisoida toiminta uuden GTO-ohjelman mukaisesti ja kehittää liikuntakulttuuria viisivuotissuunnitelman toteuttamiseksi.

Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomiteaa, tasavaltojen komiteoita ja paikalliskomiteoita on kehotettu kehittämään organisaatiotyötä jatkuvasti Neuvostoliiton liikuntaliikkeen kaikilla osa-alueilla.

1.4. Neuvostoliiton liikuntaliikkeen rakenne

1.4.1. Yleiset periaatteet

Liikuntatoimintaa ja urheilutyötä harjoittavat Neuvostoliitossa NKP:n ohjeitten mukaisesti yhteiskunnalliset organisaatiot ja kansalaisjärjestöt (taulukko 1), joiden toimintamuodot ovat erilaiset.

Yhteiskunnallisissa organisaatioissa, kuten oppilaitoksissa, sotilasosastoissa, sairaanhoitolaitoksissa jne. liikunta on pakollista, jota täydentää vapaaehtoinen toiminta.

Kansalaisjärjestöt, kuten urheilujärjestöt, armeijan, ilmavoimien ja laivaston tukijärjestö (DOSAAF), koululaisten kollektiivit ja urheilukerhot, Leninille nimetty pioneerijärjestö, matkailu- ja retkeilyneuvostot, metsästys- ja kalastusseurat, armeijan ja laivaston urheilukerhot tekevät monipuolista liikuntatyötä. Niiden toiminta perustuu liikunnan harrastajien ja urheilijoiden aktiivisuudelle ja aloitteellisuudelle.

Liikuntaliikkeen molemmat organisaatiomuodot - valtiollinen ja vapaaehtoinen - liittyvät kiinteästi toisiinsa ja täydentävät toinen toistaan.

Neuvostoliiton ministerineuvoston liikunta- ja urheilukomitea johtaa toimivaltansa rajoissa valtiollisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen liikuntatoimintaa.

Liikunta- ja urheilutyöstä huolehtivat maan puolue-, ammattiliitto-Komsomol- ja liikuntajärjestöt. Tämä toiminta perustuu seuraaville yleisperiaatteille:

Kommunistinen puoluekantaisuus. Liikunta- ja urheilutilaisuuksien järjestämisessä on muistettava niiden merkitys kommunismin rakentajien monipuoliselle kasvattamiselle. Organisaattorin on toimittava NKP:n liikuntaliikkeen kehittämisestä antamien ohjeitten mukaisesti. Hänen on selvitettävä näitä ohjeita työtätekeville ja näin lisättävä heidän aktiivisuuttaan ja aloitteellisuuttaan liikuntatyön kehittämisessä ja liikunnan saamisessa osaksi kansan jokapäiväistä elämää.

Organisaatiotyön ja ideologisen työn yhteys. Jokaisen liikuntaorganisaattorin tulee muistaa Leninin antama ohje, jonka mukaan organisaatiokysymyksiä ei tule ratkaista irrallaan poliittisista ja aatteellis-kasvatuksellisista ongelmista. "On mahdoton tarkkaan rajata, mikä on poliittinen ja mikä organisatorinen ongelma. Mikä tahansa poliittinen ongelma saattaa olla organisatorinen ja päinvastoin. Organisaatiokysymyksiä ei saa erottaa politiikasta", Lenin sanoi puolueen XI edustajakokouksessa vuonna 1922.[1] Tämä

1) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 45. S. 112. (myös suomeksi)

on hyvin tärkeä edellytys organisaationkysymysten ratkaisemiseksi.

Demokraattinen sentralismi. Demokraattinen sentralismi on NKP:n, neuvostoelinten, ammattiliittojen, Komsomolin, liikuntajärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen organisaatiorakenteen ja toiminnan johtava periaate. Demokraattisen sentralismin mukaisesti kaikki johtoelimet alhaalta ylös asti valitaan vaalilla. Valituiksi tulleilla on ajoittainen tilivelvollisuus valitsijoilleen. Vähemmistön tulee alistua enemmistön tahtoon. Alempien organisaatioiden on noudatettava ylempien tekemiä päätöksiä. Keskitettyyn johtoon on yhdistetty paikallisjärjestöjen aloitteellisuus ja aktiivisuus edellytyksellä, etteivät ne ole ristiriidassa ylempien elinten periaatteellisten ohjeitten kanssa. Jokaisella kansalaisjärjestöllä on omat sääntönsä, joissa on otettu huomioon järjestön ominaispiirteet sekä määritelty sen rakenne, tehtävät, johtamisjärjestelmä jne. Järjestön jäsenet osallistuvat erilaisten toimintakysymysten käsittelyyn; myös sellaisten, joita ylemmät organisaatiot päättävät. Jäsenet voivat esittää omia käsityksiään, tehdä ehdotuksia ja arvostella asioiden tilaa. Demokraattinen sentralismi merkitsee henkilökohtaiseen vastuuseen perustuvaa kollektiivista johtoa ja se edistää liikunnan harrastajien aktiivisuutta ja aloitteellisuutta.

Samalla kun lujitetaan liikuntaorganisaatioiden keskitettyä ja suunnitelmallista johtoa, on kehitettävä johtamisen demokraattisia periaatteita ja liikunnan harrastajien luovaa aktiivisuutta.

Työntekijöiden valinta, sijoittaminen ja koulutus. Työntekijöiden valinta ja sijoittaminen merkitsee sitä, että kukin määrätään hoitamaan tehtäviä, joissa hänen kykynsä kehittyvät ja tulevat parhaalla mahdollisella tavalla hyödynnetyiksi ja joissa hänen tiedoillaan ja taidoillaan on eniten käyttöä.

Työntekijöissä kehitetään seuraavia ominaisuuksia: asiallisuus, pyrkimys lisätä tietojaan vastaamaan nykyisiä vaatimuksia, vastuuntunne, aloitekyky ja oman asemansa ymmärtäminen liikuntaliikkeen kaltaisen merkittävän yhteiskunnallisen alueen työntekijänä.

Seuranta. Ilman kommunistisen puolueen, hallituksen ja johtavien organisaatioiden antamien ohjeitten, suunnitelmien ja tehtävien säännöllistä seurantaa on mahdoton objektiivisesti arvioida toiminnan tilaa ja määritellä toiminnan kehittämisen keinoja.

Seuranta tulee toteuttaa sekä ylä- että alatasolla. Ylätasolla se on johtavien organisaatioiden ja alatasolla liikunnan harrastajien ja urheilijoiden tehtävänä. Kritiikkiä ja itsekritiikkiä käyttäen he osallistuvat järjestöjensä toiminnan johtamiseen.

1.4.2. Organisaatiotyön metodologisia kysymyksiä

Puolue määrää, että organisaatiotyön tulee olla konkreettista, määrätietoista ja asiallista. Jotta työssä saavutettaisiin myönteisiä tuloksia, on otettava huomioon organisaation realistiset mahdollisuudet, asioiden tila ja määriteltävä olennaisimmat ongelmat. Organisaatiotyössä on kuitenkin otettava huomioon myös kaikki yksityiskohdat.

Organisaatiotyöntekijän on turha odottaa valmiita ohjeita tehtävän suorittamiseksi. Jokaisessa ratkaisussa on toimittava puolueen antamien ohjeitten mukaan. On otettava huomioon olosuhteet, tukeuduttava liikuntatoiminnan käytännön syvälliseen tuntemiseen ja kokemukseen sekä toimittava aloitteellisesti ja luovasti. Jokaista tilaisuutta järjestettäessä liikuntatyöntekijän on selvitettävä järjestelyihin osallistuville puolueen ohjeet. Näin kohotetaan liikunnan harrastajien ja urheilijoiden tietoisuutta, aloitteellisuutta, aktiivisuutta ja luovuutta.

P.M. Keržentsevin teoksessa "Organisaation periaatteet" vuodelta 1920 todetaan: "Tavoite on organisaatiotyön suunnitelman lähtökohta."[1] Kun organisaation tavoite ja luonne on selvillä, on määriteltävä menetelmät, joilla ihmiset kootaan tavoitteen saavuttamiseksi. Sen jälkeen on huolehdittava organisaattorista ja jaettava ihmisille tehtävät. Tämän jälkeen on arvioitava aineelliset ja tekniset olot. Samalla on pidettävä silmällä toteutettavan tilaisuuden poliittista luonnetta ja aineellista turvaamista. On erittäin tärkeätä määrätä aikataulu, jonka puitteissa työ kokonaisuudessaan ja sen eri vaiheet on toteutettava. Kaikesta organisaatiotyöstä on pidettävä kirjaa ja sitä on valvottava.

Organisaattorin on ennen työn aloittamista luotava itselleen kuva organisaatiosuunnitelman kaikista elementeistä. Kukin niistä on merkittävä selvästi ja konkreettisesti. Samalla on kuitenkin otet-

---

1) Keržentsev P.M., Organisaation periaatteet. Ekonomika-kustantamo. Moskova 1968. S.27.

tava huomioon mahdolliset olojen muuttumisesta aiheutuvat muutokset.

Organisaattori ei saa tehdä kaikkea itse. Muuten hän muuttuu toimeenpanijaksi. Hänen tärkein tehtävänsä on jakaa työt joustavasti toimeenpanijoiden kesken.

Jokaisen organisaation tavoitteen ja tehtävien tulee olla selviä kaikille työhön osallistuville. Organisaattorin tulee tuntea ne yksityiskohtaisesti. Muille ne voidaan esittää yleisesti siten, että tavoitteesta muodostuu järjestystä luova alku toiminnalle. Tämän pohjalta on selvää agitaatio- ja propagandatoiminnan valtava organisatorinen merkitys.

Organisaattorin on erotettava toisistaan lähi- ja etäistavoitteet. Hänen on osattava pitää erillään toisistaan tärkein tehtävä ja toissijaiset tehtävät. Toissijainen ei saa syrjäyttää ensisijaista tehtävää. Joskus on tarpeen keskittää huomiota muuttuneitten olojen tai tilanteen johdosta syntyneen yksityisongelman ratkaisemiseen. Perustehtävän ratkaiseminen on tällöinkin aina pidettävä näköpiirissä ja alistettava sille yksityiset ongelmat.

On välttämätöntä ottaa huomioon työn tavoitteena oleva perussuunta. Samanaikaisesti on kuitenkin määriteltävä työn lähiajan käytännön tehtävät. Tämän ansiosta organisaattori ei vain sisäistä tehtäviä, vaan sijoittaa ne pitkän ajan suunnitelmaan. Tämä selvittää, mistä työ alkaa, mihin se siirtyy asteittain ja mikä on toimenpiteen lopullinen tavoite.

Organisaation menetelmien ja peruselementtien tulee vastata toisiaan. Tilastoinnin tulee tapahtua samalla tavalla ja selontekojen muotojen tulee olla yhtenäisiä. Näin työ sujuu nopeasti, tarkasti ja taloudellisesti.

Jotta järjestön jäsenet omaksuisivat päätehtävän ja heillä sen lisäksi olisi konkreettiset tehtävät esimerkiksi lähimmälle viikolle, päivälle ja jopa tietyille tunneille, on organisaattorin annettava jokaiselle järjestön jäsenelle ohjeita. Tärkeintä on omaksua ohjeen ydin, sen suunta, jotta osattaisiin olojen muuttuessa toimia ohjeitten mukaisesti ja suorittaa tehtävä nopeasti ja taloudellisesti.

Työnjakoa suorittaessaan organisaattori suuntaa parhaat voimat ja aineelliset varat perustehtävien suorittamiseen.

Organisaatiotyön tärkeä menetelmä on orientoituminen eli työn suuntaaminen toisaalta ympäristön peruselementtien keskinäisten suhteitten mukaan ja toisaalta itse ihmisen aseman selvittämiseksi tässä ympäristössä. Siksi organisaattorin perustyö on ennen kaikkea suuntautumista. Tämän suunnan määrää tilaisuuden tavoite.

Yksi organisaattorin tärkeimpiä tehtäviä on apulaisten ja toimeenpanijoitten tarkoituksenmukainen valinta. Hänen on kyettävä vaikuttamaan alaisiinsa niin, että he eivät työskentelisi pakosta vaan sisäisestä halusta. Tämän vuoksi on välttämätöntä pitää yllä kiinteitä suhteita alaisiinsa, toimia heille esimerkkinä ja osallistua aktiivisesti kollektiivin elämään. Jokaisen organisaatiotyöhön osallistuvan tulee tuntea tekemänsä työ kutsumukseksi. Tämän vuoksi organisaattorin on luotava kollektiiviin ystävällinen ilmapiiri ja saatava ihmiset innostumaan työhön.

Tilastointi ja seuranta ovat tärkeitä organisaatiotyössä. Tilastointi on tilintekovelvollisuuden peruselementti. Seurannan tulee olla pysyvää ja järjestelmällistä, jota edistää hyvin järjestetty toimistotyö. Organisaattorin työssä ei ole yleispäteviä menetelmiä. Lenin totesi, ettei tule odottaa valmiita ohjeita jokaiseen tilanteeseen, vaan on kyettävä käyttämään omia aivojaan jokaisen yksityistapauksen selvittämiseksi. Tiedon ja kokemuksen lisäksi on poliittinen vaisto välttämätön, jotta monimutkaiset poliittiset kysymykset voidaan ratkaista nopeasti ja oikein.

Liikuntajärjestöt saavat puolue-, neuvosto-, ammattiliitto- ja nuoristoliittojärjestöjen sekä valtiollisten organisaatioitten pysyvän tuen. Liikuntajärjestöt sopivat näiden kanssa suunnitelmista, taloudesta ja liikuntamäärärahojen käytöstä työtätekevien terveyden kehittämiseksi ja heidän vapaa-ajan viettonsa järjestämiseksi. Puolue-, ammattiliitto-, Komsomol- ja talousjärjestöt avustavat kaikessa liikuntajärjestöjä. Siksi hyvät suhteet niiden ja liikuntajärjestöjen välillä ovat tärkeä edellytys liikunnan juurruttamiseksi työtätekevien jokapäiväiseen elämään.

1.4.3. Liikuntaorganisaation tuotannonalakohtainen ja alueellinen periaate

Liikuntaliikkeen perustan muodostavat liikunnan perusjärjestöt kuten liikuntakollektiivit, urheilukerhot, urheilukoulut jne. Niistä on suurin osa perustettu tuotantolaitoksiin, virastoihin ja oppilaitoksiin. Myös urheilun joukkotilaisuuksia, spartakiadeja, urheilukilpailuja ja otteluita järjestetään tuotannonaloittain.

Tuotannonalan mukaan perustetut liikuntajärjestöt toimivat paikallisten puolue- ja ammattiliittojärjestöjen johdolla. Komsomol ja muut kansalaisjärjestöt sekä talousmiehet osallistuvat aktiivisesti niiden toimintaan. Kiinteästi työkollektiiveihin yhdistyneet liikuntajärjestöt osallistuvat aktiivisesti työkollektiivien toimintaan ja tuotantosuunnitelmien toteuttamiseen.

Alueellisesti järjestynyt liikuntatoiminta on viime aikoina laajentunut. Sitä harjoitetaan talohallinnoissa, asuntoloissa, kunnallisissa asunto-osastoissa (ŽKO), asuntohuoltotoimistoissa (ŽEK), urheilukouluissa, DOSAAF:n teknisten urheilulajien urheilukerhoissa, lasten maksullisissa tilausryhmissä, urheilulaitosten yhteydessä toimivissa aikuisten ryhmissä, kulttuuri- ja valistuslaitoksissa ja muissa järjestöissä. Liikuntatoiminnan alueellinen organisoiminen lisääntyy vuosi vuodelta.

Alueellisissa liikuntajärjestöissä järjestetään urheilukilpailuja, spartakiadeja ja terveysliikunnan joukkotilaisuuksia. Tätä toimintaa johtavat yhteiskunnallisten periaatteiden pohjalta perustetut talohallintojen, piirien jne. liikuntaneuvostot.

Molemmat liikuntatoiminnan organisointiperiaatteet täydentävät toinen toistaan ja luovat siten paremmat edellytykset työtätekevien tarpeitten tyydyttämiselle.

2. NEUVOSTOLIITON LIIKUNTALIIKKEEN JOHTO

2.1. SNTL:n ministerineuvoston liikunta- ja urheilukomitea

Neuvostoliiton ministerineuvosto vahvisti 15 päivänä elokuuta 1969 asetuksen Neuvostoliiton ministerineuvoston liikunta- ja urheilukomiteasta. Asetuksessa määriteltiin komitean velvollisuudet, oikeudet, tehtävät, työn sisältö, sen rakenne ja suhteet valtiollisiin organisaatioihin ja kansalaisjärjestöihin.

Liikuntakomitea on valtakunnallinen elin, joka johtaa liikuntakulttuuriin liittyvää toimintaa Neuvostoliitossa. Se vastaa liikuntakulttuurin tilasta ja kehittämisestä, liikuntakasvatusjärjestelmän kehittämisestä, joka on yksi tärkeimpiä kommunistisen kasvatuksen ja kansalaisten terveyden lujittamisen keinoja sekä keino valmentaa kansalaisia työhön ja sosialistisen isänmaan puolustamiseen.

Komitean <u>päätehtävät</u> ovat:

- väestön tieteellisen liikuntakasvatusjärjestelmän kehittäminen ja toteuttaminen
- korkeatasoisten urheilijoiden valmentaminen,
- laajojen kansalaispiirien vetäminen mukaan liikunnan ja urheilun harrastamiseen ja tämän harrastuksen aineellis-teknisen perustan kehittäminen,
- tieteellis-metodologisen työn järjestäminen ja liikuntatieteellisten tutkimussuunnitelmien koordinaatio,
- turvallisten olojen takaaminen urheilutilaisuuksille,
- valtakunnallisten urheilutilaisuuksien järjestäminen ja järjestöjen tilaisuuksien valvonta,
- liikuntatyöntekijöitten kouluttaminen, heidän tehokas hyväksikäyttönsä sekä työntekijöitten osoittaminen järjestöille, virastoille, tuotantolaitoksille ja oppilaitoksille,
- urheiluvälineitten ja -laitteiden tuotantosuunnitelmien koordinaatio ja jakelu sekä urheilulaitosten rakentaminen,
- nuorten päteviksi osoittautuneitten ammattimiesten vetäminen mukaan johtamistyöhön,
- eri virastojen alaisten järjestöjen, virastojen ja tuotantolaitosten työläisten ja toimihenkilöiden sekä oppilaitosten opiskelijoiden asuin- ja elinolojen parantaminen.

Komitea johtaa liikuntakulttuurin kehittämistä liittotasavaltojen ministerineuvostojen liikuntakomiteoitten välityksellä. Valtakunnallisia järjestöjä, virastoja, tuotantolaitoksia ja oppilaitoksia liikuntakomitea johtaa välittömästi tai perustamiensa elinten välityksellä.

Liikuntakomitea, liittotasavaltojen ja autonomisten tasavaltojen ministerineuvostojen, kansanedustajien alueellisten ja paikallisten (aluepiiri-, alue-, piirikunta-, kaupunki- ja piiri)neuvostojen toimeenpanevien komiteoitten liikuntakomiteat ja kaikki niiden alaiset järjestöt, virastot, tuotantolaitokset ja oppilaitokset muodostavat yhtenäisen järjestelmän.

Tasavaltojen liikuntakomiteat toimivat vastaavien liittotasavaltojen ministerineuvostojen ja SNTL:n ministerineuvoston liikuntakomitean alaisuudessa. Niitä koskevan asetuksen, niiden rakenteen ja keskushallinnon henkilökunnan liittotasavaltojen ministerineuvostot hyväksyvät yhteistyössä NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kanssa.

Liikuntakomitea noudattaa Neuvostoliiton lakeja. NL:n korkeimman neuvoston puhemiehistön asetuksia, NL:n hallituksen päätöksiä ja määräyksiä, muita normatiivisia asiakirjoja ja komiteasta annettua asetusta. Komitea huolehtii voimassa olevan lainsäädännön oikeasta soveltamisesta järjestelmänsä piiriin kuuluvissa järjestöissä, virastoissa, tuotantolaitoksissa ja oppilaitoksissa. Se soveltaa lainsäädäntöä toimivaltaansa kuuluvissa kysymyksissä, valmistelee lainsäädännön kehittämistä ja saattaa ehdotukset Neuvostoliiton ministerineuvoston käsiteltäväksi.

Liikuntakomitea ja paikalliset komiteat toimivat kiinteässä yhteistyössä valtiollisten organisaatioiden, ammattiliitto-, Komsomol- ja muiden kansalaisjärjestöjen sekä urheilujärjestöjen kanssa. Komiteoitten toimintaan osallistuu laaja yhteiskunnallinen aktiivi, jota yhdistävät eri urheilulajien liitot, valmentajaneuvostot, urheilutuomarikollegiot, eri ongelmien käsittelyyn erikoistuneet toimikunnat ja muut liikuntakomiteoitten perustamat elimet.

Velvollisuuksiensa mukaisesti NL:n ministerineuvoston liikuntakomitea

1) yhdessä liittotasavaltojen ministerineuvostojen, ministeriöitten, virastojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa valmistelee ja toteuttaa toimet liikuntakulttuurin kehittämiseksi Neuvostoliitossa,

2) kehittää ja hyväksyy valtakunnallisten urheilutilaisuuksien suunnitelman yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden, virastojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa sekä valvoo muiden järjestöjen toimeenpanemia tilaisuuksia,
3) takaa liikuntatieteellisten tutkimusten kehittämisen alansa laitoksissa ja koordinoi tämän työn muitten ministeriöitten ja virastojen laitoksissa, yleistää liikuntatieteelliset saavutukset ja edistää niiden soveltamista urheilujärjestöjen ja oppilaitosten käytännön toimintaan,
4) suorittaa tilastointia liikunta- ja urheilutoiminnasta, vahvistaa eri urheilulajien ennätykset ja saavutukset ja esittää kansainvälisille urheilujärjestöille vaadittavat asiakirjat neuvostourheilijoiden tekemien maailman- ja Euroopan ennätysten vahvistamiseksi,
5) vahvistaa urheilukilpailujen säännöt, muokkaa ja vahvistaa GTO-ohjelman normit ja yhtenäisen valtakunnallisen urheiluluokituksen, vahvistaa eri urheilulajien ohjelmat ja luokiteltujen urheilijoiden valmennuksessa käytettävät metodologiset oppikirjat,
6) myöntää valtakunnalliset urheiluarvonimet, palkitsee liikunta-aktivistit, liikuntatyöntekijät, liikuntakollektiivit ja urheilujärjestöt mitaleilla, palkintorahoilla, merkeillä, diplomeilla, palkinnoilla ja valtakunnallisten kilpailujen kunniakirjoilla,
7) selvittää väestön ja järjestöjen urheiluvälineitten, -laitteiden ja tilojen tarvetta sekä koordinoi välineitä ja laitteita koskevat tuotantosuunnitelmat ja urheilulaitosten rakennussuunnitelmat,
8) laatii urheiluasujen ja välineitten normit, liikunta- ja retkeilykaluston ja -laitteiden käyttönormit sekä normit, joiden mukaan urheilujärjestöille ja laitoksille taataan välineet ja laitteet,
9) vahvistaa yhteisymmärryksessä liittotasavaltojen asianomaisten ministerineuvostojen, ministeriöitten ja virastojen kanssa urheilun perustuotteille ja laitteille tekniset ominaisuudet, kehittää urheilutuotteitten ja laitteitten mitat ja mallit, johtaa ja koordinoi uusien urheilutuotteiden, urheilulaitteiden ja kojeiden suunnittelu- ja kokeilutoimintaa sekä järjestää näitä kysymyksiä koskevan tieteellis-teknisen tiedotustoiminnan,
10) organisoi alansa valtakunnallisten urheilulaitosten rakentamisen ja säätelee NL:n urheilulaitosten käyttöä,
11) pitää luetteloa liikuntatyöntekijöistä ja seuraa asiantuntijoiden tarvetta, varmistaa asiantuntijoiden koulutuksen oman hallinto-alansa oppilaitoksissa ja osoittaa liikuntatyöntekijöille työpaikat, vahvistaa korkeakouluissa ja keskiasteen oppilaitoksissa

noudatettavat erikoisaineitten opetussuunnitelmat ja seuraa eri oppilaitosten liikuntakasvatusohjelmia,

12) ohjaa urheilukoulujen metodologista yhtenäisyyttä ja koordinoi tämän kouluverkon kehittämissuunnitelmat,

13) takaa yhteistyössä ammattiliitto-, nuorisoliitto- ja muiden järjestöjen kanssa kasvatustyön tekemisen liikunnan harrastajien ja urheilijoitten parissa,

14) pyrkii kohottamaan liikunnanopettajien, valmentajien ja muiden liikuntatyöntekijöiden ammattitaitoa,

15) tekee liikuntakulttuuria tunnetuksi, varmistaa liikuntakulttuuria käsittelevien sanomalehtien, aikakausilehtien, oppikirjojen ja tieteellis-metodologisen kirjallisuuden julkaisemisen ja osallistuu kyseisen kirjallisuuden vuosi- ja pitkän ajan suunnitelmien kehittämiseen,

16) pitää yllä suhteita ulkomaihin liikuntakulttuurin alueella ja järjestää Neuvostoliitossa pidettävät kansainväliset urheilukilpailut, yhteistyössä ministeriöitten, virastojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa sekä kokoaa Neuvostoliiton joukkueet niiden osallistuessa kansainvälisiin kilpailuihin.

Liikuntakomitea noudattaa NL:n ministeriöistä annettua yleistä asetusta, kun se suorittaa järjestöjen, virastojen, tuotantolaitosten ja oppilaitosten toimintaan liittyviä tehtäviä suunnittelun, tieteen ja tekniikan, perusrakennustöiden, aineellis-teknisen varustamisen, raha-asioitten ja luoton, työntekijöitten ja palkan, ulkomaihin solmittujen taloudellisten, tieteellis-teknisten ja kulttuurisuhteitten alueella.

Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitealla on <u>oikeus</u>:

1) saada ministeriöiltä, virastoilta ja kansalaisjärjestöiltä määrätyt liikuntakulttuuria koskevat tilastot, joita komitea tarvitsee sille annettujen tehtävien suorittamiseksi,

2) vetää mukaan yhteistyössä vastaavien ministeriöitten ja virastojen kanssa järjestöt, laitokset, oppilaitokset, tiedemiehet ja asiantuntijat käsittelemään liikuntakulttuuria ja järjestämään koulutustilaisuuksia,

3) antaa liittotasavaltojen liikuntakomiteoille päätösvaltaa erillisissä toimialueeseensa liittyvissä kysymyksissä,

4) valvoa liikunta- ja urheilutyön tilaa ministeriöissä, virastoissa ja urheilujärjestöissä,

5) vahvistaa yhteistyössä asianomaisten ministeriöitten ja virastojen kanssa malliasetukset urheilukerhoista ja urheilukouluista,
6) saada komitean kollegion istunnoissa ministeriöitten, virastojen, järjestöjen, laitosten, tuotantolaitosten ja oppilaitosten johtavien työntekijöitten antamat selostukset liikuntakulttuurin kysymyksistä,
7) kutsua koolle aktiivin kokoukset, joissa ovat edustettuina kansalaisjärjestöt. Kokoukset käsittelevät puolueen ja hallituksen liikuntakulttuurin kehittämispäätösten toteuttamista sekä liikuntakomitean ja sen alaisten järjestöjen, laitosten, tuotantolaitosten ja oppilaitosten toiminnan parantamista.

Liikuntakomitea antaa toimivaltansa rajoissa päätöksiä ja ohjesääntöjä, joita väestön liikuntakasvatusta hoitavien ministeriöiden, virastojen ja kansalaisjärjestöjen on noudatettava.

NL:n ministerineuvosto nimittää liikuntakomitean puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat. Komitean puheenjohtaja jakaa tehtävät varapuheenjohtajille. Hän on henkilökohtaisesti vastuussa komitean työstä. Hän määrittelee missä määrin varapuheenjohtajat ja päähallintojen, hallintojen ja muiden komitean osastojen päälliköt ovat vastuussa komitean eri aloista ja komitean alaisten järjestöjen, virastojen, tuotantolaitosten ja oppilaitosten työstä. Komitea antaa toimivaltansa rajoissa määräyksiä ja ohjesääntöjä, joita kaikkien paikallisten komiteoiden ja niiden alaisten järjestöjen, virastojen, tuotantolaitosten ja oppilaitosten on noudatettava. Komitea valvoo myös niiden toimeenpanoa. Yksityistapauksissa komitea julkaisee yhteisiä määräyksiä ja ohjesääntöjä NL:n ministeriöitten ja virastojen johtajien kanssa.

Liikuntakomitea perustaa kollegion, johon kuuluvat puheenjohtajana komitean puheenjohtaja sekä hänen varamiehensä ja muut johtavat työntekijät. Heidän lisäkseen kollegioon kuuluvat:

- VZSPS:n sihteeri,
- Komsomolin keskuskomitean sihteeri,
- NL:n varaopetusministeri,
- NL:n korkeakoulu- ja keskiasteen erikoiskoulutuksen varaministeri,
- NL:n varapuolustusministeri
- NL:n ministerineuvoston ammatillis-teknisen koulutuksen valtionkomitean varapuheenjohtaja,
- DOSAAF:n keskuskomitean varapuheenjohtaja.

NL:n ministerineuvosto vahvistaa kollegion kokoonpanon.

Kollegio käsittelee:

- liikuntakulttuurin kehittämisen peruskysymyksiä,
- erilaisia komitean toimintaan, komiteoitten, järjestöjen, laitosten, tuotantolaitosten ja oppilaitosten käytännön johtamiseen sekä työntekijöiden valintaan ja hyväksikäyttöön liittyviä kysymyksiä,
- tärkeimpien päätösten, määräysten ja ohjesääntöjen luonnoksia,
- komiteoitten puheenjohtajien selostuksia ja päähallintojen, hallintojen, komitean osastojen sekä komitean alaisten järjestöjen, laitosten, tuotantolaitosten ja oppilaitosten toimintakertomuksia.

Kollegion päätökset toteutetaan tavallisesti komitean puheenjohtajan antamin määräyksin. Jos kollegion puheenjohtajan ja kollegion kannat eroavat toisistaan, puheenjohtaja toteuttaa oman päätöksensä ja ilmoittaa kantojen eroavuudesta Neuvostoliiton ministerineuvostolle. Myös kollegion jäsenet voivat ilmaista mielipiteensä ministerineuvostolle.

Komitean alaisuuteen perustetaan tieteellinen neuvosto tutkimaan liikuntakulttuurin kehittämisen perusongelmia. Tieteelliseen neuvostoon kuuluu huomattavia tiedemiehiä, korkeatasoisia asiantuntijoita, tieteellisten laitosten, tieteellis-teknisten seurojen ja muiden järjestöjen edustajia. Komitean puheenjohtaja vahvistaa neuvoston kokoonpanon ja sitä koskevan asetuksen. Tieteellinen neuvosto on komitean korkein neuvotteleva elin.

Tieteellisen neuvoston päätehtävät ovat:

1) edistää NKP:n keskuskomitean ja NL:n nimisterineuvoston liikuntatieteen kehittämispäätösten toteuttamista,
2) määritellä tieteellisten tutkimusten tärkeimmät suunnat, suunnitella ja koordinoida soveltavat tutkimukset ja johtaa tieteellisten tutkimusten soveltamista käytäntöön. Tieteellinen neuvosto määrittelee liikuntatieteen pitkän ajan kehityssuunnat koko maan, komiteanalaisten tieteellisten laitosten ja oppilaitosten, ministeriöitten ja virastojen toimialueella,
3) käsittelee yhteenvedot tieteellisten tutkimusten pitkän ajanjakson suunnitelmista ja selostukset niiden toimeenpanosta,
4) valmistaa ja käsittelee yhdessä tieteellisten laitosten, hallintojen, osastojen ja liittojen kanssa ehdotukset, jotka käsittelevät NL:n liikuntakasvatusjärjestelmän kehittämistä, joukkoliii-

kunnan ja -urheilun laajentamista sekä NL:n maajoukkueen jäsenten urheilullisen tason kohottamista. Neuvosto käsittelee selostukset tieteellisten tutkimuslaitosten ja oppilaitosten sekä erityisongelmien tutkimiseen erikoistuneitten koelaitosten tieteellisestä toiminnasta,

5) osallistuu liikuntakulttuurin ajankohtaisia teoreettisia ja käytännön ongelmia käsittelevien valtakunnallisten konferenssien, kokousten ja symposiumien sekä parhaiden tutkimustöiden löytämiseksi käytyjen kilpailujen järjestämiseen,
6) edistää liikuntatieteen ja käytännön uusimpien saavutusten tunnetuksi tekemistä NL:n väestön keskuudessa,
7) käsittelee Fizkultura i sport-kustantamon (Fyysinen kulttuuri ja urheilu-kustantamo) julkaisusuunnitelmat,
8) johtaa liittotasavaltojen liikuntakomiteoitten tieteellistä toimintaa.

Tieteellinen neuvosto on kiinteässä yhteistyössä tieteellisen tutkimustyön ja oppilaitosten hallinnon ja muitten komitean hallintojen sekä ministeriöiden ja virastojen tieteellisten laitosten kanssa.

Tieteellisen neuvoston alaisuuteen perustetaan erityisongelmia pohtivia väliaikaisia toimikuntia ja tieteellisiä komiteoita. Ne suunnittelevat, koordinoivat ja johtavat liikuntakulttuurin soveltavia tutkimuksia.

Puheenjohtajisto nimitetään tieteellisen neuvoston jäsenistä. Komitean puheenjohtaja vahvistaa tieteellisen neuvoston ja puheenjohtajiston kokoonpanon. Liikuntakomitean kollegio nimittää puhemiehistön puheenjohtajan.

Tieteellinen neuvosto kokoontuu vähintään kerran vuodessa ja sen puheenjohtajisto vähintään kerran kahdessa kuukaudessa.

NL:n ministerineuvosto vahvistaa liikuntakomitean työntekijöiden lukumäärän ja keskushallinnon rakenteen. Liikuntakomitean puheenjohtaja vahvistaa keskushallinnon henkilöstöluettelon, asetukset komitean päähallinnoista, hallinnoista ja osastoista. Komitean puheenjohtaja voi muuttaa päähallinnot, hallinnot ja osastot taloudellisen itsekannattavuuden pohjalta toimiviksi.

Liikuntakomitean hallinnon, minkään valtiollisen organisaation tai kansallisjärjestön rakenne ei ole loppuun asti määrätty. Sen rakennetta voidaan muuttaa käytännön vaatimusten, työolojen, uusien tehtävien tai muiden tekijöiden mukaan. NL:n ministerineuvoston 17 päivänä lokakuuta 1968 hyväksymä komitean keskushallinnon rakenne on esitetty taulukossa n:o 2.

Liikuntakomitean alaisina toimivat seuraavat järjestöt ja laitokset:

- Leninille nimetty valtion liikunnan keskusinstituutti
- valtakunnallinen liikuntatieteellinen tutkimuslaitos (VNIIFK)
- Sovetski sport-kustantamo (Neuvostourheilu-kustantamo)
- Sojuzsport-instituutti (Liittourheilu-instituutti)
- sanomalehti Sovetski sportin sekä aikakausilehtien Fizkultura i sportin (Liikuntakulttuuri), Teorija i praktika fizitšeskoj kultury (Liikunnan teoria ja käytäntö), Sport za rubežom (Urheilu ulkomailla), Šahmaty v SSSR (Shakki Neuvostoliitossa), Ljogkaja atletika (Yleisurheilu), Sportivnije igry (Urheilupelit), "64" (shakkilehti) toimitukset,
- Keskusshakkikerho
- valtakunnallinen Sojuzsportobespetšenije -yhtymä. (Urheilun taloudellisen turvaamisen päähallinto, suom.huom.).

Liittotasavallan liikuntakomitean keskushallinnon rakenne määräytyy tasavallan koon, työolojen ja työn erikoispiirteitten mukaan. Taulukossa n:o 3 on esimerkkinä Ukrainan SNT:n ministerineuvoston liikuntakomitean keskushallinnon rakenne.

Liittotasavaltojen liikuntakomiteoitten alaisina toimii joukko järjestöjä ja laitoksia. VSFNT:n ministerineuvoston liikuntakomitean alaisuudessa on liikuntakorkeakouluja (mm. niistä huomattavimpiin ja vanhimpiin kuuluva kahdesti palkittu P.F. Lesgaftille nimetty valtion liikuntainstituutti Leningradissa), aikakausilehti Sportivnaja žižn Rossii (Venäjän urheiluelämä) jne. Ukrainan SNT:n ministerineuvoston liikuntakomitean alaisuudessa toimii Kiovan ja Lvovin liikuntainstituutit, urheilulaitokset (mm. Kiovan keskusstadion), urheilu- ja taideyhtye Balet na ldu (jääbaletti), aikakausilehti Startin (lähtö) ja Sportivnaja gazetan (Urheilulehti)toimitukset jne.

Aluepiirin liikuntakomitean rakenne on esitetty taulukossa n:o 4. Kaupunkien ja piirien liikuntakomiteoissa tulee olla vastaavat elimet ja työntekijät.

NL:n ministerineuvoston liikuntakomiteasta annettu asetus edellyttää, että komitea toimii kiinteässä yhteistyössä ministeriöitten, virastojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Seuraavassa on tästä muutamia esimerkkejä.

Liikuntakomitean kollegion ja NL:n opetusministeriön yhteisessä istunnossa hyväksyttiin yleissivistävän koulun liikuntakasvatusta koskeva asetus. Asetuksen hyväksymistä edelsi perusteellinen valmistelutyö. Sen tekivät liikuntakomitea, opetusministeriö, terveysministeriö ja kasvatustieteitten akatemia. Näiden työntekijät yhdessä asiantuntijoiden, tiedemiesten ja käytännön työntekijöiden kanssa tutkivat oppilaisiin kohdistuvan liikuntakasvatuksen tilaa. He määrittelivät aseman, joka liikuntakasvatuksella tulee olla koululaisten yleisessä kasvatusjärjestelmässä. Tässä asetuksessa määrättiin kouluikäisten lasten liikuntakasvatuksen perustehtävät ja periaatteet sekä määriteltiin kansansivistyselinten, koulujen ja koulun ulkopuolisten laitosten työntekijöiden toiminta liikuntakasvatuksen parissa. Kollegion yhteisistunnossa käsiteltiin ja hyväksyttiin yhteiset päätökset myös eräistä muista lasten ja nuorten urheilun kehittämiseen liittyvistä tärkeistä kysymyksistä.

NL:n ministerineuvoston ammatillis-teknisen koulutuksen valtionkomitean ja liikuntakomitean kollegioitten istunnossa käsiteltiin NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston elokuun (1966) päätösten toteuttamista ammatillis-teknisissä oppilaitoksissa. Tätä edelsi huolellinen valmistautuminen: tilannetta tutkittiin paikallistasolla, tuotiin esiin myönteisiä kokemuksia ja ilmenneitä puutteita. Käsittelyn jälkeen hyväksyttiin yhteinen päätös. Samassa istunnossa hyväksyttiin asetus ammatillis-teknisten opistojen liikuntakasvatuksesta.

Liikuntakomitea hyväksyi yhdessä merilaivastoministeriön kollegion ja meri- ja jokilaivastotyöläisten ammattiliiton keskuskomitean puhemiehistön kanssa päätöksen liikunnan ja urheilun kehittämisestä ulkomaan linjoilla työskentelevien merimiesten keskuudessa. Päätöksessä on määritelty toimet, joiden avulla liikunta ja urheilu pyritään saamaan osaksi kauppalaivaston pitkien reittien merimiesten jokapäiväistä elämää.

Esimerkkejä tällaisista yksimielisistä hallinnollisista toimista on melko paljon.

Yhteistyössä muiden valtiollisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa toteutettu valmistelu sekä päätöksenteko ovat tärkeä muoto liikuntakomitean liikuntakulttuurin johtamistyötä.

Edistääkseen liikuntakulttuuria suunnitelmallisesti liikuntakomitea käsitteli ja hyväksyi liikuntakulttuurin kehittymisennusteen vuosiksi 1975-1980. Ennusteen olivat valmistaneet liikuntakomitean liikuntakasvatuksen päähallinto ja valtakunnallinen liikuntatieteellinen tutkimuslaitos (VNIIFK). Komitea vahvisti myös vuosien 1971-75 viisivuotissuunnitelman laatimisperiaatteet ja menetelmät.

Liikuntakomitean kollegio kiinnitti erityisesti huomiota liikuntajärjestöjen toimintaan NKP:n XXIV edustajakokouksen (1971) päätösten valossa. Kollegio neuvoi tutkimaan edustajakokouksen aineistoa ja päätöksiä. Se suositteli tehostamaan ministeriöiden ja virastojen liikunta- ja urheilutyön valvontaa. Kollegio kehotti käsittelemään liikuntakulttuurin kehittämisen viisivuotissuunnitelman ja tekemään ehdotuksia NL:n liikuntakasvatusjärjestelmän kehittämiseksi. Kollegio kehotti myös saattamaan päätökseen kaikissa kahdeksanvuotisissa ja keskikouluissa monipuolisten urheilukenttien rakennustyöt.

Asiantuntijoitten koulutuksen pitkän ajan suunnitelmaa vuosiksi 1971-80 hyväksyttäessä otettiin huomioon päätehtävä: liikunnan ja urheilun kehittäminen tuotantolaitoksissa, virastoissa, kolhooseissa, sovhooseissa ja oppilaitoksissa.

2.1.1. Urheilun lajiliitot

Liikuntakomiteat perustavat urheilun lajiliittoja kehittääkseen yhteiskunnallista aktiivisuutta ja saadakseen aktiivin mukaan johtamaan urheilua. Liikuntakomitean vastaavat hallinnot ja osastot johtavat lajiliittojen toimintaa (taulukko 5).

Liikuntakomitean vahvistaman malliasetuksen mukaisesti jokainen lajiliitto hyväksyy oman asetuksensa, jossa on otettu huomioon kyseisen urheilulajin erityispiirteet.

Liitot vetävät väestöä mukaan harrastamaan liikuntaa ja urheilua järjestelmällisesti. Ne kehittävät liikunnanharrastajien taitoja ja ottavat aktiivisesti osaa liikunnanharrastajien ja urheilijoiden kommunistiseen kasvatukseen. Liitot tekevät urheilua ja liikuntaa tunnetuksi.

Valtakunnallisiin lajiliittoihin kuuluu edustajia:

- tasavaltojen ja kaupunkien (Moskovan ja Leningradin) lajiliitoista,
- urheilujärjestöjen keskusneuvostojen lajijaostoista,
- ministeriöistä ja virastoista,
- ammattiliitto- ja Komsomol-järjestöistä,
- urheilulajin asiantuntijoita,
- korkeatasoisia urheilijoita ja
- lehdistön edustajia.

Liittotasavaltojen ja autonomisten tasavaltojen liikuntakomiteoitten alaiset lajiliitot ovat muodoltaan samanlaiset.

Valtakunnallisen ja tasavallan lajiliiton korkein elin on neljäksi vuodeksi valittu neuvosto. Neuvoston koko on valtakunnallisessa liitossa enintään 55 henkilöä ja tasavallan liitossa 35-40 henkilöä. NL:n ministerineuvoston liikuntakomitea ja tasavallan liikuntakomitea vahvistavat neuvostojen kokoonpanot.

Liikuntakomitean vastaava osasto tai hallinto määrää eri järjestöjen ja organisaatioiden edustuksen neuvostoihin. Neuvosto valitsee avoimella äänestyksellä liiton puhemiehistön, jonka toimikausi on neljä vuotta. Puhemiehistöön kuuluvat puheenjohtaja, 1-2 varapuheenjohtajaa, vastaava sihteeri ja 9-13 jäsentä. Liittojen puhemiehistöt perustavat valmentajaneuvostot, tuomarikollegiot, urheilun tekniset toimikunnat, lasten ja nuorten urheilun toimikunnat, tiedotustoimikunnat jne.

Jos liiton ohjelmassa on useampia urheilulajeja, sen neuvosto valitsee avoimella äänestyksellä jokaista lajia kohti 5-7 jäsenisen komitean. Komitea perustaa valmentajaneuvoston, tuomarikollegion ja eri toimikunnat. Urheilulajien komiteat toimivat liiton puhemiehistön yleisellä johdolla.

Liittojen neuvostot kokoontuvat kerran vuodessa. Puhemiehistön kokoukset pidetään vähintään kerran neljännesvuodessa. Vähintään joka toinen vuosi puhemiehistö on työstään tilivelvollinen neuvostolle.

Järjestöillä ja organisaatioilla on liikuntakomitean vastaavan osaston tai hallinnon suostumuksella oikeus vaihtaa edustajansa neuvostossa.

Liikuntakomitean vastaavat osastot tai hallinnot hyväksyvät valtakunnallisten lajiliittojen puhemiehistöjen ja neuvostojen tärkeimmät päätökset. Tämän jälkeen ne lähetetään tasavaltojen liitoille sekä virastojen ja urheilujärjestöjen lajijaostoille.

Liittojen päätehtävät ovat:

- oman lajinsa liittojen ja jaostojen toiminnan ohjaaminen ja valvonta,
- myönteisten kokemusten yleistäminen ja levittäminen lehdistön, radion ja television välityksellä,
- oman lajinsa tunnetuksi tekeminen,
- edustaa lajiaan kansainvälisissä urheilujärjestöissä ja kehittää niiden toimintaa,
- tuomari- ja kilpailujärjestelmän kehittäminen.

Liikuntakomitean vastaavien osastojen toimeksiannosta liitot koordinoivat urheilulajinsa kehittämistä muun muassa seuraavasti:

- valvovat opetus-, valmennus- ja kasvatustyötä,
- suunnittelevat ja järjestävät urheilukilpailuja,
- valmistavat toimintakalentereita ja urheilukilpailuja koskevia asetuksia,
- osallistuvat organisatoris-metodisten aineistojen valmisteluun, edustusjoukkueiden valmennussuunnitelmien käsittelyyn ja seurantaan,
- esittävät ehdokkaita NL:n urheilumestarin, NL:n kansainvälisen urheilumestarin, valtakunnallisen tuomarin, NL:n ansioituneen urheilumestarin ja NL:n ansioituneen valmentajan arvonimien saajiksi. Tasavaltojen liitot esittävät lisäksi ehdokkaita tasavallan tuomarin ja tasavallan ansioituneen valmentajan arvonimien saajiksi,
- esittävät vahvistettaviksi ennätykset ja parhaat saavutukset,
- kouluttavat ja jatkokouluttavat yhteiskunnallisia työntekijöitä, järjestävät konferensseja, neuvottelukokouksia ja seminaareja,
- antavat ohjeita urheilutilojen rakentamisessa, urheiluvälineiden ja -laitteiden valmistuksessa,
- tekevät ehdotuksia komitealle oman urheilulajinsa kehittämiseksi.

Liittojen neuvostojen jäsenillä on oikeus:

- yhteiskunnallisessa järjestyksessä valvoa urheilulajien tilaa ja kehittämistä, ja

- vastaavien liikuntakomitean osastojen toimeksiannosta tarkastaa määrätyn urheilulajin tila tasavaltojen urheiluorganisaatioissa, urheilujärjestöissä ja virastoissa.

2.2. Neuvostoliiton olympiakomitea

Neuvostoliiton olympiakomitea on perustettu vuonna 1951. Se toimii sääntöjensä mukaisesti ja on itsenäinen yhteiskunnallinen elin. Olympiakomitean päämääränä on edistää liikuntaa ja amatööriurheilua Neuvostoliitossa, lisätä neuvostourheilijoiden kansainvälisiä yhteyksiä ja lujittaa kansojen välistä yhteistyötä, ystävyyttä ja rauhaa urheilun alueella.

NL:n olympiakomitea noudattaa Kansainvälisen olympiakomitean sääntöjä. KOK tunnustaa sen olympialiikkeen johtavaksi organisaatioksi Neuvostoliitossa.

Neuvostoliiton olympiakomitea:

- koordinoi NL:n urheilun lajiliittojen toiminnan kansainvälisissä urheilujärjestöissä,
- tekee tunnetuksi olympia-aatetta,
- kehittää liikuntakulttuuria ja voimistaa ystävyyssuhteita kaikkien maiden urheilijoihin,
- edustaa neuvostourheilua kansainvälisessä olympialiikkeessä ja huolehtii neuvostourheilijoiden osallistumisesta olympialaisiin,
- luo ja hoitaa suhteita kansallisiin olympiakomiteoihin, kansallisiin ja kansainvälisiin urheilujärjestöihin, sekä
- tekee tunnetuksi ulkomaiden eri yhteiskuntapiireille NL:n saavutuksia liikuntakulttuurin alueella.

Kansainvälisessä toiminnassa NL:n olympiakomitean päätehtävät ovat:

- puolustaa ja kehittää demokraattisia periaatteita kansainvälisessä urheiluliikkeessä,
- edistää olympialaisten merkityksen kasvua,
- vastustaa päättäväisesti rotu-, poliittista tai muunlaista syrjintää urheilussa ja olympialiikkeessä, sekä
- vetää urheilijoita ja urheilujärjestöjä mukaan aktiiviseen rauhantyöhön.

Olympiakomitean toiminnassa on yhteiskunnallisella aktiivilla ja NL:n urheilun lajiliitoilla keskeinen asema. Olympiakomitea työskentelee kiinteässä yhteistyössä NL:n liikunta- ja urheilujärjestöjen kanssa.

Neuvostoliiton olympiakomiteaan kuuluvat:

- Kansainvälisen olympiakomitean neuvostoliittolaiset jäsenet,
- NL:n urheilun lajiliittojen puheenjohtajat,
- NL:n urheilujärjestöjen edustajat kansainvälisissä urheilujärjestöissä,
- urheilu- ja muiden kansalaisjärjestöjen edustajia, sekä
- liikunnan ja urheilun toimihenkilöitä.

Neuvostoliiton olympiakomitean korkein päättävä elin on täysistunto, joka kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Täysistuntojen välillä toimintaa johtaa puhemiehistö, joka valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Puhemiehistöön kuuluvat puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, vastaava sihteeri ja 20-25 jäsentä.

Täysistunto:

- hyväksyy NL:n olympiakomitean säännöt,
- hahmottelee komitean perustehtävät,
- laatii PTS:n NL:n urheilun lajiliittojen työlle kansainvälisissä urheilujärjestöissä,
- hyväksyy puhemiehistön toimintakertomukset,
- käsittelee neuvostourheilijoiden osallistumisen olympialaisiin,
- käsittelee NL:n lajiliittojen toimintaa kansainvälisissä urheilujärjestöissä,
- vahvistaa muutokset NL:n olympiakomitean sääntöihin ja päättää sen lakkauttamisesta.

NL:n olympiakomitean puhemiehistö hoitaa kaikki käytännön asiat täysistuntojen välillä:

- hoitaa suhteita KOK:aan, kansallisiin olympiakomiteoihin ja tarpeen vaatiessa kansainvälisiin urheilujärjestöihin,
- käsittelee KOK:n päätökset ja aineistot ja tekee niitä koskevia suosituksia,
- nimittää NL:n olympiakomitean edustajat talvi- ja kesäolympialaisten järjestelykomiteoihin,

- käsittelee olympiavalmennusta, olympiajoukkueiden kokoonpanot ja huolehtii neuvostourheilijoiden ilmoittautumisesta olympiakisoihin,
- käsittelee NL:n lajiliittojen edustajien työtä kansainvälisissä urheilujärjestöissä,
- esittää NL:n lajiliitoille suosituksia kansainvälisiin urheilujärjestöihin liittymiseksi,
- järjestää neuvottelukokouksia kansainvälisissä järjestöissä toimiville edustajille,
- perustaa tarpeen vaatiessa NL:n olympiakomitean ja yhteiskunnallisen aktiivin muodostamia toimikuntia sekä hyväksyy näiden toimikuntien työsuunnitelmat ja johtajat,
- järjestää lehdistötilaisuuksia, radio- ja televisioesityksiä olympialiikettä koskevista kysymyksistä NL:ssa ja ulkomailla sekä tekee tunnetuksi NL:n liikuntakulttuurin saavutuksia,
- julkaisee NL:n olympiakomitean aineistoa, sekä
- valmistaa NL:n olympiakomitean istuntojen työjärjestyksen ja johtaa näitä istuntoja.

NL:n olympiakomitean säännöt määrittelevät sen jäsenten oikeudet ja velvollisuudet. Olympiakomitealla on oikeus käyttää olympialippua ja -tunnusta. Sillä on sen omalla nimellä varustettu leima.

2.3. Liikuntatyön johto ministeriöissä, komiteoissa ja virastoissa

Neuvostoliiton ja tasavaltojen ministeriöt, virastot ja kansanedustajien neuvostot tekevät arvokasta työtä liikuntakulttuurin hyväksi. Valtiollisten organisaatioiden vastuu on määritelty yhtenäisestä työkoulusta annetussa julistuksessa ja asetuksessa, eräissä yleisen sotilaallisen koulutusjärjestelmän asiakirjoissa ja puolueen liikuntakulttuuria koskevissa päätöksissä vuosilta 1925 ja 1929. Yhteiskunnan tehtäviä korostettiin NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston 9:ntenä päivänä tammikuuta 1959 tekemässä päätöksessä sekä erityisesti liikuntakulttuurin kehittämistä koskevissa elokuun päätöksissä 1966.

Yhteiskunnan tehtävät liikuntakulttuurin alueella ovat samat kuin liikuntajärjestöjen: työtätekevien monipuolinen fyysinen kasvatus sekä terveitten ja tasapainoisesti kehittyneitten kommunismin rakentajien kasvattaminen. Valtiollisten organisaatioiden toiminta-

muodot ovat kuitenkin erilaiset. Niiden työn tärkeimmät erityispiirteet ovat:

- jokaisen organisaation luonteen ja toimintaolosuhteitten pohjalta laaditut ohjelmat,
- ennakolta vahvistettujen harjoitusten pakollisuus,
- useissa tapauksissa määrättyjen normien ja vaatimusten täyttäminen.

Valtiolliset organisaatiot edistävät kaikin tavoin liikunta- ja urheilutyön omatoimista kehittämistä.

Ministeriöt ja virastot johtavat sekä valvovat liikunnan ja urheilun järjestämistä virastojen alaisissa järjestöissä, laitoksissa ja oppilaitoksissa. Ministeriöt ja virastot:

- antavat käskyjä ja määräyksiä,
- antavat metodisia ohjeita,
- kehittävät ohjelmia ja vaatimusnormeja,
- valmistavat oppikirjoja ja opetusvälineitä,
- julkaisevat tiedottavia ja metodisia julisteita,
- järjestävät urheilukilpailuja, juhlia, spartakiadeja,
- tekevät liikunnan ja urheilun opetustyötä sekä asuinpaikkatyötä,
- pyrkivät lisäämään harrastajien taitoja,
- huolehtivat urheilulaitosten perusrakennustoiminnasta, korjaustöistä ja käytöstä,
- valmistavat urheiluvälineitä ja -laitteita,
- ohjaavat liikuntatyöntekijöiden koulutusta, jatko- ja täydennyskoulutusta,
- tutkivat, yleistävät ja levittävät organisaatioidensa liikunta- ja urheilutyön parhaat kokemukset,
- järjestävät liikuntaosastoja, terveysosastoja ja edistävät tuotantovoimistelua[1],
- rahoittavat virastojen alaisten järjestöjen liikunta- ja urheilutyön,
- ovat yhteistyössä ammattiliitto-, Komsomol- ja liikuntajärjestöjen kanssa, sekä
- valvovat toimintaohjeitten, ohjesääntöjen ja suunnitelmien toteuttamista.

---

1) "Tuotantoprosessiin liittyvä voimistelu" on suomennettu tuotantovoimisteluksi. (toim.huom.)

Tätä työtä varten valtiollisiin organisaatioihin perustetaan hallinnot, liikuntakasvatuksen osastot sekä tarkastajien, pääasiantuntijoiden ja liikuntametodikkojen virat. Ne toimivat henkilöstöosastojen sekä työ- ja työturvallisuustekniikan osastojen alaisuudessa.

Seuraavat ministeriöt ja virastot järjestävät liikunta- ja urheilutyötä.

2.3.1. Neuvostoliiton opetusministeriö

Lastentarhoista ja -seimistä annetuissa asetuksissa ja tarhojen kasvatusohjelmissa kiinnitetään runsaasti huomiota liikuntakasvatukseen ja terveisiin elämäntapoihin.

Lapset jaetaan lastentarhoissa liikuntakasvatusta varten ryhmiin. Nuorimpien ryhmään kuuluvat 3-4 vuotiaat, väliryhmään kuuluvat 5-vuotiaat ja vanhimpien lasten ryhmään 6-vuotiaat. Esikouluryhmään kuuluvat 7-vuotiaat. Ohjelmassa on päivittäinen aamuvoimistelu, retkiä sekä kahdesti viikossa erikoisharjoituksia. Lastentarhanopettajat noudattavat lastentarhakasvatuksen metodisten tutkimuskeskusten laatimia ohjelmia ja menetelmäaineistoa. Kansansivistysosastojen lastentarhakasvatuksen tarkastajat valvovat lastentarhojen ja -seimien työtä.

Vuonna 1970 Neuvostoliitossa oli yli 49 miljoonaa [1] koululaista ja opiskelijaa. NL:n opetusministeriön ja ministerineuvoston liikuntakomitean kollegiot ovat hyväksyneet asetuksen yleissivistävän koulun liikuntakasvatuksesta. Asetuksessa on määritelty koulun liikuntakasvatuksen organisaatio- ja toteuttamisperiaatteet. Kollegiot ovat hyväksyneet myös lasten ja nuorten urheilukilpailujärjestelmän. Järjestelmään kuuluvat koulut, koulun ulkopuoliset lastenlaitokset, asuntohuoltotoimistot, urheilujärjestöt ja virastot. Järjestelmän perustana ovat koulujen joukkokilpailut.

Yleissivistävän koulun tehtävänä on antaa oppilailleen liikuntaan ja tavallisimpiin urheilulajeihin tarvittavat tiedot, taidot ja tottumukset. Tällä tavoin varmistetaan koululaisten monipuolinen fyysinen kehitys ja vahvistetaan heidän terveyttään sekä innostetaan heitä jatkuvaan liikuntaharrastukseen.

1) Neuvostoliitossa oli vuonna 1977 noin 60 miljoonaa koululaista ja opiskelijaa. (toim.huom.)

Kaikissa kouluissa on kaksi viikkotuntia liikuntaa jokaisella luokalla. Tämä perustuu NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston tekemiin elokuun päätöksiin 1966. Lisäksi kansansivistyselinten on laajennettava luokan ulkopuolista joukkourheilutyötä. Luokan ulkopuolisen urheilun tulee muodostaa yhtenäinen prosessi opiskelun kanssa. Kansansivistyselinten on parannettava myös liikunta- ja urheiluharjoitusten fyysisiä edellytyksiä. Järjestöjen urheilutilat, -välineet ja -laitteet on luovutettava päivisin korvauksetta koulujen, opistojen ja teknisten opistojen käyttöön.

Yleissivistävissä kouluissa kuten alkeiskouluissa, kahdeksanvuotisissa kouluissa sekä erikois- ja keskikouluissa, liikuntakasvatus on opetus- ja kasvatusprosessin olennainen osa. Se liittyy kiinteästi opetukseen samoin kuin moraaliseen, esteettiseen ja työkasvatukseen.

Koululaisten liikuntakasvatuksen perusmuotoja ovat:

- oppitunnit,
- päiväjärjestykseen kuuluvat tilaisuudet, kuten voimistelu ennen oppitunteja, taukoliikunta oppitunneilla, leikit välituntien aikana,
- luokan ulkopuolinen urheilutyö, jota ohjaavat koulun liikuntakollektiivi ja pioneerijärjestö, sekä
- koulun ulkopuolinen urheilutyö, josta huolehtivat lasten ja nuorten urheilukoulut, urheilujärjestöt, kerhot ja pioneeripalatsit, asuntohuoltotoimistot jne.

Lapsille tarkoitetut lääkintäryhmän harjoitukset pidetään erikseen.

Lasten vanhemmat, lääkärit ja koko pedagoginen kollektiivi osallistuvat koululaisten liikuntakasvatuksen järjestämiseen.

Koulun johtaja johtaa koululaisten liikuntakasvatusta opetuksen, luokan ja koulun ulkopuolisen urheilutyön osalta. Yleissivistävän keskikoulun säännöissä sanotaan: "Koulun johtaja vastaa valtiolle koululaisten opetus- ja kasvatustyön, heidän terveytensä vahvistamiseen ja fyysiseen kehittymiseen tähtäävän työn järjestämisestä ja laadusta." Johtajan on huolehdittavat harjoitusten fyysisten edellytysten parantamisesta ja valvottava opetus- ja kasvatustyön tasoa oppitunneilla sekä ohjelmien täyttämistä.

Liikunnanopettaja huolehtii välittömästi liikunnan ja urheilun koko opetustyön sekä luokan ja koulun ulkopuolisen työn järjestämisestä. Hän ohjaa sitä apunaan luokanvalvojat, Komsomol- ja pioneerijärjestöt, lasten vanhemmat ja koulun kummijärjestöt. Opettaja pyrkii kehittämään oppilaiden aktiivisuutta, omatoimisuutta ja aloitekykyä koulun liikuntakollektiivissa. Hän pyrkii valmentamaan heistä liikuntakulttuurin eri alojen yhteiskunnallisia johtajia, luokkien liikuntaorganisaattoreita, yhteiskunnallisia ohjaajia, urheilutuomareita, joukkueiden kapteeneja jne.

Kansansivistysosastot, joissa liikuntakasvatuksen tarkastajat työskentelevät, huolehtivat koululaisten liikuntakasvatuksen yleisjohdosta. Ne seuraavat liikuntakasvatuksen järjestämistä sekä opetussuunnitelmien ja ohjelmien toteuttamista. Koulujen on noudatettava niiden antamia ohjeita.
Neuvostoliiton opetusministeriön koulujen päähallinnossa on liikuntakasvatusosasto ja liittotasavaltojen ministeriöitten alaisuudessa puolestaan toimivat liikuntakasvatusosastot. Osastojen tarkastajat valvovat, että koulut toteuttavat ohjelmia, ministeriöitten määräyksiä ja ohjeita. He järjestävät urheilun joukkotilaisuudet ja antavat menetelmäapua opettajille.

Täydennyskoulutusinstituutit antavat metodista koulutusta opettajille ja huolehtivat heidän jatkokoulutuksestaan. Instituuttien yhteydessä toimii liikuntakasvatuksen metodisia tutkimuskeskuksia. Liikunnanopettajat liittyvät piirien ja kaupunkien kansansivistysosastojen johdolla metodisia kysymyksiä pohtiviin yhdistyksiin.

NL:n kasvatustieteitten akatemiassa toimii ikäkausifysiologian ja liikuntakasvatuksen instituutti. Liittotasavaltojen kasvatustieteellisissä tutkimuslaitoksissa toimii liikuntakasvatuksen osastoja. Tämän lisäksi esimerkiksi Ukrainan SNT:n opetusministeriössä on liikuntakasvatuksen metodinen tutkimuskeskus. NL:n kasvatusopillisissa instituuteissa ja yliopistoissa on yli 70 liikuntakasvatuksen tiedekuntaa[1)] ja ne harjoittavat laajaa metodista ja tieteellistä tutkimustyötä.

---

1) Vuonna 1977 liikuntakasvatuksen tiedekuntia oli 84.(toim.huom.)

2.3.2. Neuvostoliiton korkeakoulu- ja keskiasteen erikoiskoulutuksen ministeriö

NL:n lähes 800 korkeakoulussa oli vuoden 1971 alussa 4,6 miljoonaa opiskelijaa. Keskiasteen yli 4000:ssa erikoisoppilaitoksessa opiskeli 4,4 miljoonaa henkilöä.[1] Ministeriössä on liikuntakasvatuksen osasto, jonka tehtävänä on opiskelijoiden liikuntakasvatuksen ja -koulutuksen johtaminen.

Korkeakoulu- ja keskiasteen erikoiskoulutuksen ministeriö:

- valmistaa ja hyväksyy liikuntaa koskevat ohjelmat sekä metodiset ohjeet,
- järjestää yhdessä ylioppilaiden urheilujärjestö Burevestinikin kanssa urheilukilpailuja ja spartakiadeja,
- osallistuu opiskelijaurheilijoiden ja -joukkueiden valmentamiseen, opiskelijoiden kansainvälisiin urheilukilpailuihin ja universiadeihin, sekä
- edistää omatoimista urheilutyötä opiskelijoiden keskuudessa sekä lisää heidän urheilutaitojaan.

NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston elokuun päätöksissä 1966 esitettiin, että korkeakouluihin ja keskiasteen erikoisoppilaitoksiin luodaan välttämättömät edellytykset säännölliselle liikunta- ja urheilutoiminnalle. Liikuntatuntien määrän pienentämistä ei tule sallia. Valinnaisia urheiluharjoituksia tulee laajentaa. Urheilutilojen rakentamista opiskelijavoimin tulee suosia. Varoja tähän toimintaan tulee osoittaa oppilaitosten taloudellisiin sopimuksiin perustuvista töistä ja osuustoiminnallistamisesta. Urheilutilat luovutetaan päivisin urheilun opetus- ja joukkotyötä varten teknillisille opistoille maksutta ja korkeakouluille edullisin ehdoin.

Liikuntakasvatuslaitokset johtavat korkeakoulujen liikuntakasvatustyötä. Liikuntakasvatuksen muodot ovat seuraavat:

- oppitunnit: Ensimmäisellä ja toisella vuosikurssilla on kaksi pakollista viikkotuntia ja kaksi vapaaehtoista viikkotuntia sekä ylemmillä kursseilla neljä vapaaehtoista viikkotuntia. Muutamissa NL:n korkeakouluissa on mahdollista järjestää pakolliset harjoitukset kaikille vuosikursseille,

1) Vuonna 1978 Neuvostoliitossa oli 867 korkeakoulua, joissa oli noin 5 miljoonaa opiskelijaa. (toim.huom.)

- päiväjärjestykseen kuuluvat liikuntaharjoitukset,
- omatoimiset harjoitukset urheilujaostoissa ja oppiryhmien, kurssien, tiedekuntien ja korkeakoulujen joukkueissa, sekä
- liikunnan ja urheilun joukkotilaisuudet.

Opiskelijat jaetaan käytännön harjoituksia varten fyysisen kunnon, urheilutaitojen ja omien toivomusten mukaisesti ryhmiin: valmistavaan ryhmään, urheilun perusopetusryhmään tai erikoisryhmään. Opiskelijoiden suoritukset ja taso arvioidaan luokitusnormien perusteella. Näiden suoritusten ja lääkärintarkastuksen perusteella opiskelija siirretään erikoisryhmästä valmistavaan tai valmistavasta perusryhmään.

Kun opettajat valmistavat opetussuunnitelmia ja niihin liittyvää dokumentointia, he soveltavat niitä opiskelijoiden tulevan ammatin mukaisesti.

Opiskelijaurheilijoiden tason kohottamiseksi NL:n korkeakoulu- ja erikoiskoulutuksen ministeriö on perustanut eräisiin korkeakouluihin korkeakoulujen välisiä urheilun perusopetusryhmiä. Opiskelijoilla, urheilumestareilla ja mestariehdokkailla sekä ensimmäisen luokan urheilijoilla on mahdollisuus kehittää taitojaan kokeneitten valmentajien johdolla. Ensimmäisen luokan urheilijoilla on 16 harjoitustuntia viikossa ja urheilumestareilla ja mestariehdokkailla 20 tuntia viikossa. Valmentaja työskentelee samanaikaisesti 4-6 mestariluokan tai 6-8 ensimmäisen luokan urheilijan kanssa. Yhdistyneitten ryhmien harjoitusta johtavat korkeakoulujen rehtorinvirastojen perustamat metodiset neuvostot. Metodiset neuvostot muodostavat korkeakoulujen, urheilulajiliittojen ja Burevestnikin edustajat. Vuonna 1967 urheilun täydennysopetusryhmissä opiskeli yli 5000 henkilöä. Heistä yli 1100 oli NL:n urheilumestareita. Eräiden tällaisten ryhmien yhteyteen on perustettu lasten ja nuorten urheilukoulu ja lasten ryhmiä.

Keskiasteen erikoisoppilaitoksissa liikuntakasvatustyön perusmuotona ovat pakolliset ja vapaaehtoiset oppitunnit koko opiskeluajan. Tämän lisäksi järjestetään liikunnan joukkotyötä. Tämän liikunnan joukkotyön muotoja ovat:
- voimistelu ennen oppituntien alkua,
- taukoliikunta,

- terveyspäivät,
- harjoitukset urheilujaostoissa, joukkueissa, puolustusvalmennuskerhoissa, ja
- urheilun joukkotilaisuudet.

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen perustamat liikuntakollektiivit vastaavat opiskelun ulkopuolisesta liikuntatyöstä. Ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto antaa parhaille keskiasteen erikoisoppilaitosten liikuntakollektiiveille urheilukerhon arvonimen.

Oppilaitoksen johtaja vastaa oppilaiden liikuntakasvatuksesta. Liikunnanopettaja huolehtii välittömästä liikunnanohjauksesta ja kasvatustyöstä apunaan oppilaitten aktiivi. Oppiryhmät valitsevat keskuudestaan liikuntaorganisaattorit.

Ministeriöt ja virastot, joiden alaisuudessa toimii korkeakouluja ja keskiasteen erikoisoppilaitoksia, noudattavat oppilaiden liikuntakasvatuksessa NL:n korkeakoulu- ja keskiasteen erikoiskoulutuksen ministeriön ohjelmia ja ohjeita.

2.3.3. Neuvostoliiton terveysministeriö

Terveysministeriön alaiset yhteiskunnalliset pääasiantuntijat johtavat kaikkea terveydenhoitoelinten ja lääkintälaitosten liikunta- ja urheilutyötä. NL:n terveysministeriö:
- hoitaa laitostensa välityksellä jokaisen liikunnanharrastajan ja urheilijan lääkärinvalvonnan sekä urheilulaitosten terveydellisen ja hygieenisen valvonnan,
- turvaa urheilukilpailujen lääkintäpalvelut,
- tekee tunnetuksi liikuntaa ja urheilua terveydenhoitohenkilökunnan ja terveyskasvatustalojen välityksellä,
- huolehtii terveydenhoitohenkilökunnan kouluttamisesta urheilujärjestöjä varten,
- johtaa liikuntakulttuurin lääketieteellisiä ongelmia käsittelevää tutkimustyötä NL:n lääketieteitten akatemiassa, tieteellisissä tutkimuslaitoksissa, lääketieteellisten instituuttien laitoksissa ja muissa laitoksissa,
- käsittelee yhdessä liittotasavaltojen opetusministeriöitten kanssa yhteenvedot liikuntakasvatuksen ja terveyden hyväksi tehdystä työstä.

Lääketieteellisen valvonnan toteuttamisesta huolehtivat urheilupoliklinikat, sairaalojen ja poliklinikoiden lääkärikeskukset sekä terveydenhoito- ja lääkintäasemien ja muiden lääketieteellisten laitosten lääkärit. NL:ssa toimii tällä hetkellä yli 300 urheilupoliklinikkaa ja yli 6000 valvontapistettä.[1] Urheilupoliklinikat huolehtivat NL:n, tasavaltojen, alueitten ja kaupunkien edustusjoukkueitten jäsenten perusteellisesta lääketieteellisestä valvonnasta. Urheilupoliklinikat ovat kaikkien lääketieteellisten laitosten metodisia keskuksia lääketieteellistä valvontaa ja kuntouttavaa liikuntaa koskevissa kysymyksissä.

2.3.4. Neuvostoliiton ministerineuvoston ammatillis-teknisen koulutuksen valtionkomitea

Vuonna 1970 ammatillis-teknisissä oppilaitoksissa opiskeli 2,4 miljoonaa henkilöä.[2] Liikuntakasvatus sisältyy laitosten opetussuunnitelmiin. Liikuntakasvatus toteutetaan ammatillis-teknisten opistojen oppilaiden liikuntakasvatuksesta annetun asetuksen mukaisesti. Sen ovat hyväksyneet NL:n ammatillis-teknisen koulutuksen valtionkomitean ja NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kollegiot. Liikuntakasvatuksen muodot ovat:

- oppitunnit, 2 viikkotuntia,
- päiväjärjestykseen kuuluvat liikuntatilaisuudet,
- urheilujaostojen harjoitukset, urheilukilpailut,
- retket sekä liikunta- ja urheilutyö leireillä.

Valtakunnallinen urheilujärjestö Trudovyje rezervy (työvoimareservit, suom.huom.) huolehtii kaikesta liikuntatyöstä tämän koulutuksen osalta. Se toimii yhteistyössä ammatillis-teknisen koulutuksen elinten kanssa.

2.3.5. Neuvostoliiton puolustusministeriö

NL:n puolustusministeriössä on urheilukomitea, joka johtaa välittömästi neuvostoarmeijan miehistön fyysistä valmennusta. Aselajien hallintoihin, sotilaspiireihin, varuskuntiin, yhtymiin, ja joukko-osastoihin perustetaan urheilukomiteat. Ne auttavat koulutukseen

1) Vuonna 1977 360 urheilupoliklinikkaa. (toim.huom.)

2) Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeli vuonna 1977 yli 3 miljoonaa opiskelijaa. (toim.huom.)

liittyvän ja sen ulkopuolisen urheilun joukkotyön järjestämisessä sotilaitten ja heidän perheittensä parissa.

NL:n puolustusministeriön määräyksestä on neuvostoarmeijassa 1 päivästä tammikuuta 1965 lähtien otettu käyttöön Sotilaallinen urheiluohjelma (VSK). Ohjelman tarkoituksena on valmentaa sotilaita mahdollisimman monipuolisesti kommunistiseen työhön ja isänmaan puolustamiseen. Ohjelma on osa sotilaitten liikuntakasvatusjärjestelmää ja se on urheilun joukkotyön perusta NL:n puolustusvoimissa.

VSK-ohjelman tehtävänä on:
- taata sotilaitten fyysisen valmentautuneisuuden korkea taso,
- saada heidät mukaan säännöllisiin urheiluharjoituksiin,
- edistää terveyttä,
- edistää hyödyllistä vapaa-ajanviettoa, sekä
- tehdä liikuntaa ja urheilua tunnetuksi.

Sotilaat, jotka ovat suorittaneet VSK-ohjelman, palkitaan ensimmäisen, toisen tai kolmannen luokan Sotilasurheilija-merkillä.

NL:n puolustusministeriön urheilukomitea vahvisti yhteistyössä ministerineuvoston liikuntakomitean kanssa sotilaallis-käytännöllisiä urheilulajeja ja sotilasvarustuksessa suoritettavia harjoituksia koskevat urheiluluokitusnormit ja -vaatimukset vuosiksi 1969-72. Normit ja vaatimukset koskevat seuraavia lajeja: autourheilu (taitoajo), sotilasmoniottelu, yleisurheilu, hiihto, laskuvarjourheilu, uinti, ampumaurheilu, harjoitukset erikoistelineillä, painonnosto, ja pikamarssi.

NL:n urheilumestarin, urheilumestariehdokkaan, I, II, III ja nuorisoluokkien arvonimet myönnetään NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean ohjesäännön mukaisesti.

Joukko-osastojen fyysisen valmennuksen päälliköt käyttävät apunaan luokiteltuja urheilijoita, urheilutuomareita, yhteiskunnallisia valmentajia ja ohjaajia. Toisin sanoen he turvautuvat asepalvelustaan suorittavien NL:n liikuntaliikkeen aktivistien apuun.

Joukko-osastojen kerhot, upseeritalot sekä armeijan ja laivaston urheilukerhot (SKA) tekevät arvokasta työtä sotilaitten liikuntakasvatuksen hyväksi. Armeijan urheilukerhojen työn johtavana

metodisena keskuksena toimii Armeijan keskusurheilukerho (ZSKA). Laivastossa sitä vastaa Merisotalaivaston vesiurheilun keskuskerho (ZVSK VMF).

NL:n kansojen IV spartakiadien loppukilpailuihin otti osaa noin 1500 armeijan ja laivaston urheilijaa. He voittivat 391 mitalia. Pelkästään vuonna 1967 NL:n asevoimissa valmennettiin 1395 NL:n urheilumestaria ja 102 NL:n kansainvälistä urheilumestaria.

Päällystö edistää urheilun joukkotyötä sotilaitten ja heidän perheittensä keskuudessa. Neuvostoarmeijalla on käytössään useita ensiluokkaisia urheilulaitoksia. Armeijan urheilijat osallistuvat säännöllisesti erilaisiin urheilukilpailuihin. Vuonna 1968 he osallistuivat 34 NL:n mestaruuskilpailuihin ja voittivat 288 kulta-, 186 hopea- ja 209 pronssimitalia. Vuonna 1968 NL:n olympiajoukkueisiin kuului 128 sotilasurheilijaa. Armeijan urheilijat voittivat talvi- ja kesäolympialaisissa 30 kulta-, 29 hopea- ja 18 pronssimitalia sekä MM- ja EM-kilpailuissa vuonna 1968 44 kultamitalia.

NL:n sotilasurheilijat osallistuvat säännöllisesti ystävyysarmeijoiden urheilukomitean järjestämiin Varsovan liiton maitten armeijoiden välisiin urheilukilpailuihin. Sen olemassaolon kymmenen ensimmäisen vuoden aikana on pidetty kahdet ystävyysarmeijoiden spartakiadit ja 123 eri urheilulajien mestaruuskilpailut.

2.3.6. NL:n sisäasiainministeriö ja NL:n ministerineuvoston valtiollisen turvallisuuden komitea

Sisämaan ja rajavartiojoukkojen sotilaitten sekä sisäasiainministeriön ja valtiollisen turvallisuuden komitean työntekijöiden fyysisessä valmennuksessa otetaan huomioon sotilasryhmien erikoisvalmennuksen välttämättömyys.

Valtakunnallinen Leninin kunniamerkillä palkittu liikunta- ja urheilujärjestö Dynamo harjoittaa laajaa liikunta- ja urheilutoimintaa. Sillä on useita hyvin varustettuja urheilukeskuksia, ammattitaitoinen valmentajakunta ja rikkaat urheiluperinteet. Dynamon panos neuvostourheilun kehittämisessä, valmennuksessa ja maajoukkueissa on erittäin merkittävä.

2.3.7 Neuvostoliiton kulttuuriministeriö

Kulttuuriministeriö ohjaa urheilun joukkotyötä sekä liikunta- ja tiedotustyötä kulttuuri- ja valistuslaitoksissa, kuten kulttuuripalatseissa ja -taloissa, kerhoissa sekä kulttuuri- ja lepopuistoissa.

Työmuotoja on useita:
- maksulliset terveydenhoidon tilausryhmät,
- eri urheilulajien, kuten tenniksen, sulkapallon, uinnin, taitoluistelun ym., opetukseen erikoistuneet ryhmät,
- lasten urheiluryhmät,
- laajat urheilukilpailut, joita ovat mm. "Puiston pokaalista", "Piirijoukkueiden välisestä mestaruudesta", sekä "Avoin kehä" kilpailut,
- urheilu- ja retkeilyvälineitten vuokrauspisteiden perustaminen puistoihin,

Useissa kulttuuri- ja lepopuistoissa on hyvät urheilukeskukset. Niitä luovutetaan sopimuksesta erilaisten järjestöjen ja yksityishenkilöiden käyttöön.

NL:n kulttuuriministeriö huolehtii myös liikuntatiedotuksesta ja järjestää työtätekevien yhteisissä vapaa-ajantiloissa:
- luento- ja esitelmätilaisuuksia,
- urheiluiltoja,
- edustusurheilijoiden tapaamisia,
- kysymys- ja vastausiltoja,
- valokuvanäyttelyitä, sekä
- urheilusanomalehtien ja -aikakausilehtien näyttötelineet.

Kirjastot pystyttävät urheiluaiheisia näyttelyitä, täydentävät säännöllisesti kirjakokoelmiaan, tilaavat urheilulehtiä sekä tiedottavat liikunta-aktiiville kaikista uutuuksista.

Suurissa kulttuuri- ja lepopuistoissa on liikunta- ja terveydenhoitotyön osastot, joilla on omat ohjaajansa. Palkkavarat saadaan puiston talousarviosta ja maksullisilta tilausryhmiltä. Puistojen liikuntaneuvostojen avulla erilaisiin tilaisuuksiin saadaan mukaan laajat yhteiskuntapiirit. Neuvostojen toimintaan osallistuu paikallisten liikuntajärjestöjen, liikuntakomiteoitten, ammattiliittojärjestöjen ja urheilijoiden edustajia.

2.3.8. Neuvostoliiton ministerineuvoston televisio- ja radiokomitea

Neuvostoliiton ministerineuvoston televisio- ja radiokomitea tekee yhdessä liikuntakomitean tiedotusosaston kanssa järjestelmällisesti tunnetuksi liikuntakulttuuria.

Työmuodot vaihtelevat:
- aamuvoimistelun ja tuotantovoimistelun radiolähetykset päivittäin eri väestöryhmille,
- urheilun erikoisohjelmien tuotanto,
- tärkeimpien kansainvälisten ja kansallisten urheilukilpailujen televisiointi,
- liikuntakulttuuria, liikuntaliikettä sekä ulkomaisia ja neuvostoliittolaisia urheilijoita koskevat keskustelut.

Paikallisella tasolla television ja radion ohjelmatyöhön pyritään saamaan mukaan tiedotusaktiivi. Muutamiin paikallisiin televisio- ja radiokomiteoihin on luotu yhteiskunnalliset urheilutoimitukset, joiden toimintaan tiedotusliitot osallistuvat.

2.3.9. Neuvostoliiton kustannusalan valtionkomitea

Kustannusalan valtionkomitea julkaisee liikuntakulttuuria käsittelevää kauno-, tiedotus- ja opetusmenetelmä-kirjallisuutta. Se johtaa Fizkultura i sport-kustantamoa.

2.3.10. Neuvostoliiton erikoisalojen teollisuusministeriöt ja virastot

Erikoisalojen teollisuusministeriöt ja virastot huolehtivat yhdessä puolue-, neuvosto-, ammattiliitto-, Komsomol- ja liikuntajärjestöjen kanssa liikunnasta ja urheilusta jokaisessa tuotantolaitoksessa ja virastossa. Tämän liikuntatyön tarkoituksena on lisätä työn tuottavuutta, ehkäistä sairauksia sekä olla osa työläisten ja toimihenkilöiden aktiivista vapaa-ajan viettoa.

Eräissä tuotantolaitoksissa suoritetut tutkimukset ovat osoittaneet, että työn tuottavuus on suurempi ja sairastumisia sekä työtapaturmia esiintyy huomattavasti harvemmin liikuntaa ja urheilua harrastavilla työntekijöillä.

NL:n ministerineuvosto hyväksyi 4. lokakuuta 1965 asetuksen sosialistisesta valtion tuotantolaitoksesta. Asetus edellyttää tuotantoprosessiin liittyvän tuotantovoimistelun järjestämistä. Lisäksi se velvoittaa tuotantolaitokset luomaan fyysiset edellytykset liikuntatilaisuuksien järjestämiseksi. Fyysisiä edellytyksiä ovat:
- urheilulaitosten rakentaminen, kunnostaminen ja ylläpito,
- terveys- ja retkeilyleirien, kaupungin ulkopuolella sijaitsevien vapaa-aikakeskusten ja profylaktisten terveydenhoitolaitosten perustaminen
- urheiluvälineitten hankkiminen.

Varat näihin toimiin saadaan valtion tulo- ja menoarviossa tuotantolaitosten sosiaali- ja kulttuuritarpeisiin, asuntotuotantoon, työturvallisuustekniikkaan ja työsuojeluun osoitetuista määrärahoista. Yritykset, jotka ovat siirtyneet uuteen suunnittelun ja taloudellisen kannustuksen järjestelmään, jakavat tähän tarkoitukseen varoja tuotantolaitosten rahastoihin kertyvistä voitoista.

Ministeriöt ja virastot harjoittavat yhdessä ammattiliitto- ja liikuntajärjestöjen kanssa liikunnan ja urheilun opetustyötä ja niihin liittyvää vapaa-ajan toimintaa virastojen alaisten korkeakoulujen ja keskiasteen erikoisoppilaitosten opiskelijoiden keskuudessa.

NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston elokuun 1966 päätösten pohjalta monet ministeriöt määrittelivät yhdessä ammattiliittoja urheilujärjestöjen kanssa konkreettiset toimenpiteet, joilla parannetaan tuotantolaitosten liikunta- ja urheilutoimintaa. Joihinkin ministeriöihin on perustettu liikunnan ja urheilun pääasiantuntijan virka. Pääasiantuntijat tutkivat liikuntatyön tilaa ja sen vaikutuksia tuotantolaitosten talouteen. He määrittelevät taloudellisten elinten osuuden liikuntatyöstä.

Neuvostoliiton raskaan, voimatalous- ja kuljetuskoneenrakennuksen ministeriö julkaisi 14. syyskuuta 1966 määräyksen "Liikunnan ja urheilun kehittämisestä". Määräyksessä edellytettiin taloudellisten johtajien ottavan osaa kehittämistoimiin.

Vorošilovgradin moottoriveturitehtaan urheilukerho Zarja laati edellämainittujen päätösten ja määräyksen toteuttamissuunnitelman yhdessä taloudellisten johtajien sekä puolue-, Komsomol- ja ammattiliittojärjestöjen kanssa. Tehtaan johtaja velvoitti työosastojen ja

osastojen johtajat osallistumaan aktiivisesti suunnitelman toteuttamiseen:
- työosastojen päälliköiden raportteihin sisällytettiin "Työn ja pitkän iän puolesta"- spartakiadit ja niihin osallistuminen,
- työosastojen liikuntakollektiivien työn taso parani,
- työosastojen ja osastojen kesken alettiin järjestää joukkoliikuntatyön sekä urheilu- ja liikuntatoiminnan parasta järjestelytapaa koskevia kilpailukatselmuksia,
- kehitettiin työosastojen liikuntaorganisaatioiden ja liikuntaaktiivien kannustusjärjestelmä, ja
- järjestettiin aikaisempaa enemmän kilpailuja tehtaan työntekijöiden asuinalueilla.

Liikunnallisesti parhaat työosastot ja osastot ovat myös parhaita tuotanto-ohjelmien toteuttamisessa. Liikunnan harrastajien keskuudessa on 7000 kommunistisen työn iskurityöläistä.

Siirtyminen viisipäiväiseen työviikkoon ja uuteen suunnittelu- ja taloudelliseen kannustusjärjestelmään loivat mahdollisuudet laajentaa huomattavasti terveyteen tähtäävän liikuntatoiminnan fyysisiä edellytyksiä.

Tehtaalla on käytössään hyvin varustetut urheilukentät ja urheiluvälineitä. Stadionilla toimii terveysryhmiä ja noin 6000 henkilöä harrastaa retkeilyä. Urheilukerho Zarjan 33:ssa urheilun keskusjaostossa toimii yli 4000 ihmistä. Zarja järjestää laajaa toimintaa lapsille. 1100 lasta harjoittelee säännöllisesti tehtaan lasten ja nuorten urheilukoulussa. Urheilukerho valmentaa vuosittain useita kymmeniä urheilumestareita, yli 100 mestariehdokasta ja ensimmäisen luokan urheilijaa sekä noin 3000 muiden luokkien urheilijaa.

Puolue-, ammattiliitto- ja Komsomol-järjestöjen tuki ja talousjohtajien aktiivinen osallistuminen urheilu- ja terveysliikuntatyöhön ovat tuottaneet myönteisiä tuloksia:
- tehtaan kolmessa työosastossa on työn tuottavuus kohonnut liikunnan harrastajilla 6,4-17,7 prosenttia verrattuna liikuntaa harrastamattomiin,
- keskimääräinen kuukausipalkka on kohonnut 3,2-14,4 prosenttia,
- työajan menetykset sairauden vuoksi ovat vähentyneet 3,48 kertaisesti.

Sairaudesta aiheutuneitten työajan menetysten pieneneminen tuotti tehtaalle melkein kuusi kertaa sen summan, jonka tehdas sijoitti liikunnan ja urheilun kehittämiseen. Liikunta- ja urheilutoiminnan taloudelliset vaikutukset kansantaloussuunnitelmien toteuttamisessa olivat ilmeiset.

17 päivänä tammikuuta 1966 NL:n raskaan, voimatalous- ja kuljetuskoneenrakennuksen ministeriön kollegio, ministerineuvoston liikuntakomitea ja Koneenrakennustyöläisten ammattiliiton keskuskomitean puhemiehistö arvioivat myönteisesti liikunta- ja urheilutyön kehittämistä tehtaassa.

Ennen arviota käsiteltiin tehtaan johdon ja ammattiliittojärjestöjen tekemää työtä NKP:n keskuskomitean ja ministerineuvoston päätösten ja ministeriön antaman määräyksen toteuttamiseksi. Päähallintojen ja hallintojen päälliköitä, tuotantolaitosten ja ministeriön organisaatioiden johtajia, liikuntakomiteoita, Koneenrakennustyöläisten ammattiliiton komiteoita ja urheilujärjestön neuvostoja kehotettiin järjestelmällisesti seuraamaan edellä mainittujen päätösten toteuttamista. Joukkomittainen urheilu- ja terveysliikuntatoiminta on otettava huomioon tuotantolaitosten sosiaalisia kehittämissuunnitelmia laadittaessa. On tutkittava mahdollisuuksia ottaa käyttöön uusia liikuntatyön muotoja, kuten terveysosastot ja terveydenhoitoneuvostot, sekä tehostettava nuorison, erityisesti kutsuntaikäisten sotilaallis-isänmaallista kasvatusta.

Ministeriöön perustettiin liikunnan ja urheilun kehittämisen yhteiskunnallinen neuvosto. Neuvoston tehtävänä on tehostaa joukkoliikunnan ja joukkourheilun johtamistyötä alan tuotantolaitoksissa.

Useat muutkin ministeriöt ovat käsitelleet liikunta- ja urheilutyön tilaa tuotantolaitoksissa ja järjestöissä. Ne ovat tehneet NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean, vastaavien ammattiliittojen keskuskomiteoitten ja urheilujärjestöjen neuvostojen kanssa vastaavat päätökset.

Eräät tuotantolaitokset ovat yhdistäneet kaikki työtätekevien terveyden suojaamiseksi ja vahvistamiseksi toimivat organisaatiot ja palvelut terveysosastoksi (taulukko 6). Terveysosastoja toimii muun muassa Moskovan alueen Krasnogorskin mekaanisessa tehtaassa, Uralmaszavod-tehtaassa ja Uralin alumiinitehtaassa. Terveysosastot

yhdistävät lääkintäpalvelun, työsuojelun sekä liikuntakollektiivin tai urheilukerhon, kaikki lepokeskukset, profylaktiset terveydenhoitolaitokset, urheilulaitokset, leirit, parantolat ja lepokodit. Ne toimivat kiinteässä yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa. Terveysosasto on hallinnollisesti tehtaan johdon alainen.

Moskovan alueen Krasnogorskin mekaanisen tehtaan terveysosasto on yhdistänyt tehtaan poliklinikan, stadionin kaikkine rakennuksineen, hiihtokeskuksen, pioneerileirin, tehtaan kulttuuritalon, parantolan, tehtaan kulttuuri- ja lepopuiston ja veneaseman, kaikkiaan yli 20 kohdetta. Jokainen niistä toimii vastaavan asiantuntijan johdolla.

Työoaston ja jokaisen toimialan työ suunnitellaan ja toimialojen johtajat tekevät viikottaisen raportin työosaston päällikölle.

Terveysosasto laatii kuukausittain yhteenvedon jokaisen toimialan, työosaston ja osaston työntekijöiden ja heidän perheittensä terveyden hyväksi tehdystä työstä. Terveysosasto on kiinteässä yhteistyössä työosastojen ja osastojen puolue-, ammattiliitto- ja Komsomoljärjestöjen johtajien kanssa. Johtajat luovat edellytykset kasvatus-, hoito-, sairauksien ehkäisy-, terveysliikunta-, urheilusekä kulttuuri- ja valistustyölle. He käsittelevät säännöllisesti liikuntatyön tärkeimpiä kysymyksiä ja hyväksyvät käytännön toimenpiteet liikuntatyön parantamiseksi. Johto tuo esille myös viikottain työntekijöiden toiveet vapaa-ajan toiminnan järjestämisestä.

Liikunnan ja urheilun joukkotyön tulokset ovat sosialistisen kilpailun oloissa suorassa suhteessa työn tuottavuuden kohoamiseen. Terveysosaston perustamisesta 1963 vuoteen 1966 mennessä:
- liikuntaa ja urheilua harrastavien lukumäärä kohosi 32 %:sta 40,8 %:iin,
- kaikissa työoloiltaan sopivissa työosastoissa ja osastoissa on toteutettu tuotantovoimistelu,
- tehtaan sisätautien profylaktisessa hoitolaitoksessa sovelletaan liikuntaa laajasti yhtenä parannuskeinona,
- kulttuuritalo ja neljä Sputnik-kerhoa esittävät yleistajuisia tieteellisiä filmejä ja järjestävät lääkärien, liikunta-asiantuntijoiden ja urheilumestarien luentotilaisuuksia,
- jokaisessa Sputnik-kerhossa on kolme kertaa viikossa urheiluharjoitukset sekä säännöllisesti urheilukilpailuja,

- vuoden 1966 lopussa 42 % työntekijöistä osallistui työosastojen ja tehtaan urheilujaostojen toimintaan,
- 60 % suoritti aamuvoimistelua ja 80 % tuotantovoimistelua,
- 54 % osallistui urheilukilpailuihin ja 62 % retkiin, ja
- joinakin vapaapäivinä kävi perheineen hiihtämässä noin 10 000 henkilöä.

Vuoden 1966 aikana tuotantolaitoksen työn tuottavuus kohosi edelliseen vuoteen verrattuna 12 %. Sairastumisten aiheuttamat työaikamenetykset vähenivät 16,4 %. Liikunnanharrastajat kävivät poliklinikalla kaksi kertaa harvemmin kuin muut työntekijät. Työvoiman vaihtuvuus on laskenut jyrkästi. Terveysosasto on perustanut tehtaan työntekijöiden lapsille urheilujaostojen ja -joukkueiden lisäksi pioneerileirin ja teknisen aseman. Nuorille terveysosasto on perustanut työleirin. Urheilukerho Zorkin työn tulokset ovat kohonneet huomattavasti.

Terveysosastot ovat tulevaisuuden kannalta merkittävä tapa yhdistää valtiolliset ja yhteiskunnalliset periaatteet työtätekevien kommunistisessa kasvatuksessa sekä työssä heidän terveytensä, työ- ja vapaa-ajan olosuhteitten parantamiseksi.

NKP:n ohjelmassa on määräyksiä, jotka koskevat liikuntaa ja urheilua osana jokaisen perheen jokapäiväistä elämää. Nyt pyritään löytämään järkevimmät työmuodot, joiden avulla voidaan tehostaa ministeriöitten, virastojen ja taloudellisten elinten vaikutusta liikuntakulttuurin kehittämiseen.

2.3.11. Liittotasavaltojen kunnallistalouden ministeriöt

Liittotasavaltojen kunnallistalouden ministeriöt organisoivat terveysliikunta- ja joukkourheilutyötä työtätekevien asuinalueilla.

Talohallinnoissa:
- rakennetaan urheilukenttiä,
- varustetaan harjoitustiloja,
- perustetaan terveysryhmiä,
- eri urheilulajien jaostoja ja harrastuskerhoja,
- järjestetään säännöllisesti urheilukilpailuja ja otteluita.

Vuosi vuodelta nämä joukkoluonteiset työmuodot laajenevat.

Talohallintojen liikuntaorganisaatiot, kuten liikuntaryhmät, lasten urheilukerhot ja palloilujoukkueet jne. järjestävät:
- retkiä vapaapäivinä,
- matkoja lepokeskuksiin,
- eri urheilulajien kilpailut, mukaanluettuna myös yksinkertaistetuin säännöin järjestetyt kilpailut,
- urheilujaostojen ja terveysryhmien harjoituksia.

Fyysiset edellytykset tälle työlle kasvavat kaiken aikaa: uusia urheilukenttiä rakennetaan ja erilaisia tiloja perusparannetaan urheilutoimintaan soveltuviksi (taulukko 7).

Talohallintoihin, asuntohuoltotoimistoihin, piirien ja kaupunkien asuinhallintoihin on perustettu liikunnan ja terveyden neuvostot. Ne ohjaavat terveysliikunnan ja urheilun joukkotyötä työtätekevien asuinalueilla. Ne pyrkivät saamaan asuinalueilla asuvat aktivistit ja liikunta-asiantuntijat mukaan tähän työhön.

Liittotasavaltojen kunnallistalouden ministeriöiden metodisten keskusten yhteyteen perustetaan liikuntaosastot. Liikuntaosastot toimivat yhteistyössä tasavaltojen liikuntakomiteoiden ja urheilujärjestö Spartakin kanssa.

Myös muiden ministeriöiden ja virastojen panos liikuntakulttuurin kehittämisessä on suuri. Useiden ministeriöiden ja virastojen tuotantolaitokset valmistavat urheiluvälineitä ja -laitteita. NL:n valtiovarainministeriö ja valtionpankki rahoittavat liikuntatyötä. NL:n ministerineuvoston valtion rakennuskomitea (Gosstroi) määrää urheilulaitosten rakennusnormit ja valvoo niiden noudattamista jne.

2.3.12. Kansanedustajien[1] paikallisneuvostot

L.I. Brežnev puhui 11. heinäkuuta 1971 valitsijatilaisuudessa neuvostojen tehtävistä ja työn sisällöstä: "Entä voivatko ne (neuvostot - M.B.) unohtaa työtätekevien vapaa-ajan vieton järjestämisen, urheilu-, retkeily-, kulttuuri- ja yleisönpalvelulaitosten verkon kehittämisen? Sehän on mitä suurimmassa määrin neuvostojen velvollisuus".[2]

1) Vuoden 1977 perustuslaissa työtätekevien neuvostot muutettiin kansanedustajien neuvostoiksi. (toim.huom.)

2) Pravda 12.6.1971.

Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistö hyväksyi maaliskuussa 1971 asetukset työtätekevien (kansanedustajien) piiri-, kaupunki- ja kaupunginosaneuvostojen perusoikeuksista ja velvollisuuksista sekä vahvisti niitä koskevat malliasetukset.[1)]

Puhemiehistö laajensi huomattavasti paikallisneuvostojen oikeuksia ja määritteli niiden vastuun kehittää piirien ja kaupunkien elämää kaikin puolin.

Paikallisneuvostojen oikeuksiin ja velvollisuuksiin sisältyy toimintaohjeet liikuntakulttuurin alueella. Piirineuvosto:

" - johtaa liikunta- ja urheilutyötä,
- vahvistaa piirin alueelle rakennettavien urheilurakennusten, ja -laitosten sijainnin,
- kehittää lepokeskuksia, niiden varustusta ja kunnostusta sekä valvoo keskusten käyttöä".[2)]

Kaupunki- ja kaupunginosaneuvostoilla on samat oikeudet ja velvollisuudet, mutta sen lisäksi ne "huolehtivat kaupungin ulkopuolisten lepokeskusten kehittämisestä, niiden varustuksesta ja kunnostuksesta".[3)]

Piiri- ja kaupunkineuvostojen velvollisuutena on järjestää koko piiriä ja koko kaupunkia käsittäviä urheilutilaisuuksia.[4)]

Piiri- ja kaupunkineuvostot johtavat näin ollen kaikkea valtiollisten ja yhteiskunnallisten laitosten ja järjestöjen liikuntatyötä oman piirinsä tai kaupunkinsa alueella. Neuvostot perustavat liikuntakomiteat, jotka hoitavat toimeenpano- ja järjestelytehtäviä liikuntakulttuurin alueella. Lisäksi neuvostot perustavat pysyviä toimikuntia hoitamaan erityisalueita.

---

1) NL:n korkeimman neuvoston tiedonantoja. No 12 (1566). S. 94.

2) NL:n korkeimman neuvoston tiedonantoja. No 12 (1566). S. 94.

3) NL:n korkeimman neuvoston tiedonantoja. No 12 (1566). S. 103.

4) NL:n korkeimman neuvoston tiedonantoja. No 12 (1566). S. 121.

Useat neuvostot ovat perustaneet liikunnan ja urheilun edustajien toimikunnat. Eräisiin neuvostoihin on perustettu terveydenhoidon, sosiaalihuollon ja liikunnan toimikunnat. Neuvostoliiton korkeimmassa neuvostossa ja muutamissa liittotasavaltojen korkeimmissa neuvostoissa nuorisotyötoimikunta käsittelee liikuntakysymykset.

Eräiden liittotasavaltojen korkeimmat neuvostot ja paikallisneuvostot järjestivät liikuntaa käsitteleviä neuvostojen kokouksia. Kokouksien tarkoituksena oli kiinnittää kaikkien valtiollisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen huomio liikuntakulttuurin kehittämiseen ja määritellä keinot, joiden avulla puolueen ja hallituksen antamat ohjeet toteutetaan mahdollisimman nopeasti.

Esimerkiksi Gruusian SNT:n korkeimman neuvoston V istunnossa lakiasäätävä elin hyväksyi päätöksen, jossa kiinnitettiin huomiota Tbilisin, Kutaisin, Gorin sekä eräiden muiden piirien toimeenpanevien komiteoiden positiiviseen työskentelyyn. Ne olivat päättäneet muuttaa kaupunkinsa ja piirinsä terveyden ja urheilun vyöhykkeiksi. Korkein neuvosto kehotti kaikkia työtätekevien edustajien (kansanedustajien) neuvostoja tutkimaan ja levittämään niiden työkokemusta. Istunnossa määrättiin suurimpien urheilun rakennuskohteitten valmistumisaikataulu, käsiteltiin urheiluvälinetuotantoa, liikunnan entistä laajempaa käyttöä tuotannossa, lasten liikuntakasvatusta ja asiantuntijoitten koulutusta. Istunto päätti, että tasavallan jokaiseen ministeriöön ja virastoon perustetaan liikunnan ja urheilun pääasiantuntijan virka.

Uzbekistanin SNT:n korkeimman neuvoston istunnossa käsiteltiin yhtä yksityiskohtaisesti liikuntakulttuurin kehittämistä. Koululaisten liikuntakasvatuksen, asiantuntijoiden koulutuksen ja urheilukeskusten rakentamisen lisäksi istunto käsitteli erittäin tärkeää kysymystä. Tasavallan liikuntakomitealle, tiedeakatemialle, ministeriöille ja virastoille ehdotettiin, että ne valmistaisivat suunnitelman tasavallan väestön yhtenäiseksi liikuntakasvatusjärjestelmäksi. Liikuntakasvatusjärjestelmän tulisi koskea kaikkia väestökerroksia, ikäluokkia ja ammattiryhmiä.

NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston elokuun 1966 päätösten jälkeen Leningradin kaupunkineuvostoon ja kaikkiin piirineuvostoihin perustettiin pysyvät liikuntatoimikunnat. Leningradin kaupun-

kineuvosto omisti yhden istuntonsa liikuntakulttuurin kehittämiselle.

Kiovan, Riikan, Leningradin, Tallinnan, Minskin, Vinnitsan ja muiden kaupunkien edustajien toimikunnista saatu kokemus osoittaa, että neuvostojen toimikunnat vaikuttavat merkittävästi liikuntatyön ongelmien ratkaisemiseen.

Toimikunnat:
- valvovat neuvostoelinten liikuntakulttuurin kehittämispäätösten toteuttamista,
- auttavat urheilulaitosten rakentamisessa,
- valvovat lasten ja opiskelijoiden liikuntakasvatusta,
- laajentavat terveyttä lujittavaa liikuntatyötä tuotantolaitoksissa ja virastoissa,
- avustavat liikuntatyön järjestämistä työtätekevien asuinalueilla.

Kansanedustajien ja aktiivien vetäminen mukaan ratkaisemaan näitä kysymyksiä merkitsee työtätekevien osallistumista liikuntakulttuurin kehittämistyöhön.

Toimikunta on kiinteässä yhteydessä liikuntakomiteaan, terveydenhoito- ja kansansivistysosastoihin sekä arkkitehtuuri- ja suunnitteluhallintoon. Toimikunta valvoo, että nämä elimet toteuttavat puolueen ja hallituksen sekä neuvoston toimeenpanevan komitean liikuntatyötä koskevat päätökset. Se ei sekaannu kuitenkaan niiden käytännön työhön. Toimikunta toteuttaa suunnitelmansa yhteisymmärryksessä neuvoston toimeenpanevan komitean kanssa. Toimeenpaneva komitea vastaa neuvoston istunnolle osastojen, hallintojen ja liikuntakomitean työstä.

Edustajien toimikunnan yhteydenpitotavat osastojen ja liikuntakomitean kanssa vaihtelevat:
- komitean työntekijät osallistuvat edustajien toimikunnan istuntoihin,
- edustajat tutkivat komitean jonkin toimialueen työn,
- joukkotilaisuuksia ja vierailuistuntoja järjestetään yhdessä,
- asioiden tarkistaminen ja valmistelu neuvoston istuntoon tai toimeenpanevan komitean istuntoon tehdään yhteistyössä jne.

Toimikunnalla on valvontatehtävissä oikeus saada kuulla istunnossaan toimintakertomukset sekä tiedonannot, jotka käsittelevät liikuntakomitean, kansansivistys- ja terveydenhoito-osaston tai jonkin muun valtiollisen tai yhteiskunnallisen organisaation liikuntatyötä. Toimikunnalla ei ole oikeutta tehdä hallinnollisesti velvoittavia päätöksiä. Näissä esityksissä se kääntyy neuvoston toimeenpanevan komitean puoleen.

Toimeenpaneva komitea koordinoi edustajien toimikuntien työtä ja avustaa edustajia heidän työssään.

Edustajien toimikunta on liikuntakomitean luotettava neuvonantaja, opastaja ja aktiivinen työtoveri liikuntakulttuurin kehittämisessä.

3. LIIKUNTALIIKKEEN KANSALAISJÄRJESTÖT

Kansalaisjärjestöjen panos Neuvostoliiton liikuntakulttuurin kehittämisessä on erittäin suuri. Ne järjestävät urheiluharjoituksia ja joukkoliikuntatilaisuuksia työtätekevien toiveitten sekä heidän työ-, lepo- ja elinolojensa mukaisesti. Liikunnan kansalaisjärjestöjen toiminta perustuu laajasti työtätekevien oma-aloitteisuuteen ja aktiivisuuteen.

Kansalaisjärjestöjen liikuntatyö on kehittynyt pisimmälle NL:n ammattiliittojärjestöissä. Jo 20-luvun alkupuolella ammattiliitot pitivät liikuntaa kulttuuri- ja kasvatustyön tärkeänä muotona. VZSPS:n täysistunto huhtikuussa 1923 määräsi, että kaikkien kulttuurilaitosten tuli ryhmittyä työläisten kerhon ympärille. Kerhon tuli kommunistisen kasvatuksen lisäksi huolehtia työtätekevien järkevästä vapaa-ajan vietosta erilaisten kerhojen, retkien, järkevien huvitusten ja erityisesti urheilun avulla.

Vsevobutšin järjestöissä alkoi myös vapaaehtoinen liikuntatoiminta. Jo silloin perustettiin ensimmäiset sotilasurheilukerhot tuotantolaitoksiin ja rautateille.

Nuorisoliiton panos ensimmäisissä vapaaehtoisissa liikuntajärjestöissä oli suuri. Se huolehti urheilevan nuorison poliittisesta ja aatteellisesta kasvatuksesta, liitti nuoret yhteen ja auttoi liikuntatyön järjestämisessä. Nuorisoliiton IV edustajakokous totesi kansalaissodan päättymisen jälkeen, että rauha merkitsee myös liikuntatoiminnassa uusia muotoja. Pakollisten harjoitusten sijasta suurimman osan harjoituksista tulee olla vapaaehtoisia. Liikuntatoiminnan tuli perustua nuorison oma-aloitteisuuteen ja aktiivisuuteen. Sotilaallisen ennakkovalmennuksen tuli asteittain muuttua liikunta- ja työkasvatuksen kouluksi. Tämän päämäärän saavuttamiseksi oli aloitettava laaja agitaatio- ja propagandatyö. Päätehtävänä oli herättää laajojen nuorisojoukkojen kiinnostus urheilu- ja voimistelukerhojen perustamiseksi tehtaisiin ja työläisten järjestöihin.

Vapaaehtoisten liikuntajärjestöjen toiminta on tällä hetkellä erittäin laajaa. 211 848 liikuntakollektiivissa[1)] toimii yli 45 mil-

1) Vuonna 1978 noin 220.000 liikuntakollektiivissa toimi 55 miljoonaa liikunnan harrastajaa. (toim.huom.)

joonaa eri ikäistä ihmistä (1972 alussa). Liikunnan harrastajien lukumäärä kasvaa maaseudulla jatkuvasti. Vapaaehtoiset liikuntajärjestöt toimivat puolue-elinten johdolla ja yhteistyössä Komsomoljärjestöjen kanssa. Liikuntajärjestöjen kasvatustyö on laajaa. Ne vetävät urheilijat ja liikunnan harrastajat mukaan aktiiviseen yhteiskunnalliseen toimintaan ja johtamaan liikuntatyön eri alueita.

Vapaaehtoisen liikuntaliikkeen perusyksiköissä, urheilujaostoissa ja joukkueissa ratkaistaan käytännössä puolueen ja hallituksen liikuntaliikkeelle osoittamat tehtävät. Urheilijat ja liikunnan harrastajat osallistuvat tehtävien toteuttamiseen. Tämä edistää heissä kommunistisen aatteellisuuden, vastuun kollektiivista, aloitekyvyn, aktiivisuuden ja muiden korkeiden moraalisten ominaisuuksien kehittymistä.

NL:n liikuntajärjestöt tekevät valtavasti työtä neuvostourheilun tason kohottamiseksi. Yli puolet NL:n urheilumestareista on ammattiliittojen urheilujärjestöjen jäseniä.

Liikuntajärjestöt rakennuttavat huomattavan määrän erilaisia urheilulaitoksia, kuten liikuntapalatseja, stadioneja, uimahalleja, saleja, kenttiä, urheilu- ja retkeilyleirejä sekä lepokeskuksia. Rakentaminen rahoitetaan valtion budjetista saatavilla perusinvestoinneilla sekä itse hankituilla varoilla. Pelkästään Ukrainan SNT:ssa rakennettiin Komsomolin urheilulaitosten rakentamisen kolmivuotiskauden (1965-67) aikana yli 25.000 eri kohdetta.

NKP:n XXII edustajakokouksessa hyväksytty ohjelma sisältää demokraattisten periaatteiden laajentamisen. Laajentamistoimiin sisältyy erilaisten yhteiskunnallisten yhdistysten ja niihin mukaan lukien urheilujärjestöjen kehittäminen.

Vapaaehtoisen liikuntaliikkeen, siis työtätekeviä liikunnan ja urheilun joukkotyöhön yhdistävän organisaatiomuodon, rooli kasvaa vuosi vuodelta.

3.1. Ammattiliittojen urheilujärjestöt

VZSPS:n puhemiehistö muutti 30 päivänä lokakuuta 1957 tekemällään päätöksellä ammattiliittojen urheilujärjestöjen organisaatiorakennetta. Rakenteen muuttamista edelsi VZSPS:n VI täysistunnon

päätökset ammattiliittoneuvostojen merkityksen lisäämisestä, niiden oikeuksien laajentamisesta sekä liikuntatyön johdon luovuttamisesta ammattiliittoneuvostoille alueilla, aluepiireissä ja tasavalloissa. Organisaatiomuutoksen päämääränä oli liikunnan joukkotyön parantaminen työtätekevien ja opiskelevan nuorison keskuudessa.

Ammattialakohtaisten urheilujärjestöjen tilalle, joita olivat mm. Pištševik (Elintarviketyöläinen, suom.huom.), Šahtjor (Kaivostyöläinen, suom.huom.), Krasnoje znamja (Punalippu, suom. huom.), päätettiin perustaa alueelliset urheilujärjestöt. Alueelliset urheilujärjestöt yhdistäisivät teollisuuden ja rakennusalan työläisiä ja toimihenkilöitä kaikissa liittotasavalloissa lukuunottamatta Latvian, Eestin ja Liettuan sosialistisia tasavaltoja. Näihin tasavaltoihin alueelliset urheiluseurat Daugava, Kalev ja Zalgiris oli perustettu jo aikaisemmin.

Ammattiliittoneuvostot johtavat liittotasavaltojen alueellisia urheilujärjestöjä.

Urheilujärjestö Burevestnik perustettiin parantamaan urheilu- ja liikuntatyötä ylioppilaiden parissa. Burevestnikia johtaa valistustyöntekijöiden, korkeakouluissa ja tieteellisissä laitoksissa työskentelevien ammattiliiton keskuskomitea.

Ottaen huomioon liikuntatyön erikoispiirteet päätettiin samalla säilyttää valtakunnalliset urheilujärjestöt Lokomotiv (Veturi, suom.huom.), jota rautatietyöläisten ammattiliiton keskuskomitea johtaa ja valvoo, sekä Vodnik (Vesiliikenteen työntekijä, suom. huom.), jota johtaa ja valvoo meri- ja jokilaivastotyöläisten ammattiliiton keskuskomitea.

VZSPS:n puhemiehistö perusti samalla päätöksellä ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallisen neuvoston. Neuvoston tehtävänä on:

- metodisen avun antaminen
- urheilujärjestöjen työn valvominen,
- urheilujärjestöjen työkokemusten yleistäminen,
- liikuntatyöntekijöiden kouluttaminen,
- valtakunnallisten urheilutilaisuuksien järjestäminen, ja
- kansainvälisten urheilusuhteitten ylläpitäminen.

Vuonna 1960, kun NL:sta poistettiin tuotanto-osuuskuntajärjestelmä, Leninin kunniamerkillä palkittu urheilujärjestö Spartak järjestettiin uudelleen valtakunnalliseksi ammattiliiton urheilujärjestöksi.[1)]

Vuonna 1967 järjestettiin uudelleen valtakunnallinen urheilujärjestö Zenit (Huippu, suom.huom.).

Liikuntatyön parantamiseksi maaseutuväestön keskuudessa järjestettiin vuosina 1961-70 maaseudun urheilujärjestöt yhdeksässä liittotasavallassa uudelleen maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnallisiksi urheilujärjestöiksi. Liittotasavalloissa ja alueilla niitä johtavat vastaavat ammattiliittoneuvostot ja kulutusosuuskuntaliittojen hallitukset. Vuoden 1969 alussa VZSPS perusti järjestelytoimiston ja myöhemmin maaseudun urheilujärjestöjen keskusneuvoston. Keskusneuvoston toimintaa johtaa ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto. Maaseudun urheilujärjestöjen uudelleenorganisointi jatkuu. NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kollegio katsoi tarkoituksen mukaiseksi luoda maaseudun urheilujärjestöille yhtenäinen organisaatiorakenne ja sijoittaa ne ammattiliittojen alaisuuteen. Todennäköisesti lähiaikoina myös muissa liittotasavalloissa maaseudun urheilujärjestöt järjestäytyvät ammattiliitto-osuustoiminnallisiksi urheilujärjestöiksi.

Vuonna 1964 perustettiin Moskovan koululaisten (ammattiliitto-virastollinen) urheilujärjestö Junost (Nuoruus, suom.huom.). Junostia johtavat Moskovan ammattiliittojen kaupunkineuvosto (MGSPS) ja Moskovan kaupungin kansanvalistusosasto (Mosgorono).

Vuoden 1971 alussa ammattiliittojen yhteydessä toimi 15 tasavaltojen alueellista urheilujärjestöä, 5 valtakunnallista urheilujärjestöä, 9 maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnallista urheilujärjestöä ja Moskovan koululaisten urheilujärjestö Junost (Taulukko 8).

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen toiminta parani huomattavasti uudelleen organisoinnin jälkeen:

- ammattiliittokomiteat ja -neuvostot alkoivat kiinnittää enemmän huomiota liikuntatyöhön,

---

1) Turkmenian, Tadžikistanin, Latvian, Eestin, Liettuan ja Moldavian SNT:oissa ei toimi urheilujärjestö Spartakin ja Burevestnikin järjestöjä. Näissä tasavalloissa kaikki liikunnan harrastajat kuuluvat tasavaltojen alueellisiin urheilujärjestöihin.

- demokraattiset periaatteet laajenivat liikuntakollektiivien ja urheilujärjestöjen neuvostojen työssä,
- ammattiliittojen urheilijoiden taso kohosi,
- joukkoliikuntatyön muodot muuttuivat vaihtelevimmiksi ja urheiluharrastuksen fyysiset edellytykset paranevat jatkuvasti.

Vuoden 1970 alussa ammattiliittojen 30 urheilujärjestössä toimi 104 762 liikuntakollektiivia[1], tuotantolaitosten urheilukerhoja keskiasteen erikoisoppilaitosten ja maaseudun järjestöä. Niissä harrasti yli 25 miljoonaa ihmistä liikuntaa.

Vuonna 1969 valmennettiin:
- 51 Neuvostoliiton kansainvälistä urheilumestaria,
- 3354 NL:n urheilumestaria,
- 9132 NL:n urheilumestariehdokasta,
- 90.900 ensimmäisen luokan urheilijaa,
- 4.876.000 toisen, kolmannen tai nuorisoluokan urheilijaa, sekä
- 154 000 yhteiskunnallista ohjaajaa ja urheilutuomaria.

Tuotantoprosessiin liittyvään voimisteluun osallistui 13,5 miljoonaa henkilöä. Terveys-, metsästys- ja kalastusryhmien sekä retkeilyjaostojen ja kerhojen toimintaan osallistui 7,5 miljoonaa henkilöä.

Liittotasavaltojen edustusjoukkueissa Neuvostokansojen V spartakiadeilla vuonna 1971 60 prosenttia osallistujista oli ammattiliittojen urheilijoita. He tekivät 17 maailmanennätystä, 19 Euroopan ennätystä ja voittivat 17 urheilulajia 24:stä.

Ammattiliitot käyttivät vuonna 1969 liikunta- ja urheilutyöhön yli 390 miljoonaa ruplaa[2] (2 miljardia markkaa). Tähän summaan eivät sisälly perusrakennustyöt. Ammattiliitot saivat lisäksi useita uusia stadioneja, uimahalleja ja liikuntasaleja, jotka on rakennettu tuotantolaitosten ja ammattiliittojen kustannuksella.

Ammattiliitot rakensivat yli 4000 terveysleiriä ja -keskusta. Niistä useat kuuluvat työosastoille. Esimerkiksi Novokuznetskin

1) Vuonna 1978 ammattiliittojen urheilujärjestöissä oli 31 miljoonaa liikunnan harrastajaa. (toim.huom.)
2) Vuonna 1977 ammattiliitot käyttivät liikunta- ja urheilutyöhön yli 500 miljoonaa ruplaa. (toim.huom.)

metallurgian tehtaalla on 44 työosastojen lepokeskusta ja Tšeljabinskin traktoritehtaalla 13.

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen panos NL:n liikuntaliikkeen kansalaisjärjestöjen toiminnassa on näin ollen erittäin suuri.

VZSPS:n puhemiehistö hyväksyi 13 päivänä huhtikuuta 1962 ammattiliittojen urheilujärjestöjen mallisäännöt. Mallisääntöjen pohjalta jokainen ammattiliiton urheilujärjestö hyväksyy konferenssissaan omat sääntönsä ja ottaa samalla huomioon järjestön toiminnan erityispiirteet. Mallisäännöissä on kuusi osaa.

Ensimmäisen osan yleiset asetukset luonnehtivat kyseistä kansalaisjärjestöä, sen päämääriä ja työn sisältöä. Ammattiliittojen urheilujärjestö on joukkojärjestö, joka yhdistää vapaaehtoisuuden pohjalta liikunnasta ja urheilusta kiinnostuneita työtätekeviä, heidän perheenjäseniään ja opiskelijoita. Urheilujärjestö kasvattaa jäseniään kommunistisen moraalin hengessä, tekee tunnetuksi liikuntakulttuuria ja järjestää joukkoliikunta- ja urheilutilaisuuksia.

Tässä tarkoituksessa urheilujärjestö:
- perustaa yhdessä ammattiliitto- ja Komsomol-järjestöjen kanssa tuotantolaitoksiin, rakennustyömaille, virastoihin ja oppilaitoksiin liikuntakollektiiveja ja urheilukerhoja sekä pyrkii saamaan työtätekeviä seuran jäseniksi,
- organisoi jaostoissa, joukkueissa ja yleisen liikuntavalmennuksen ryhmissä järjestelmällisiä harjoituksia,
- pyrkii juurruttamaan tuotantovoimistelun työläisten ja toimihenkilöiden työ- ja lepojärjestykseen,
- järjestää aamuvoimistelua, retkiä kaupungin ulkopuolelle, retkeilyä jne.,
- järjestää spartakiadeja, kilpailuja ja liikuntajuhlia,
- valmentaa GTO-ohjelman ja NL:n retkeilijän vaatimukset täyttäviä liikunnan harrastajia, luokkaurheilijoita ja -urheilumestareita,
- kehittää kaikin tavoin liikuntajärjestöjen työn yhteiskunnallisia perusteita,
- huolehtii yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden ja aktiivin kouluttamisesta,
- avustaa yleissivistäviä kouluja ja pioneerileirejä liikunnan joukkotyön järjestämisessä oppilaiden parissa,
- perustaa nuorisojaostoja ja -joukkueita sekä lasten urheilukouluja,

- järjestää yhdessä terveydenhoitoelinten kanssa urheilijoiden lääketieteellisen valvonnan,
- antaa kummiapua maaseudun liikuntakollektiiveille,
- perustaa urheilukenttiä, terveys-, liikunta- ja retkeilyleirejä kaupungin ulkopuolelle,
- huolehtii vahvistetun suunnitelman mukaisesti urheilulaitosten rakentamisesta,
- hankkii urheiluvälineitä ja -laitteita, sekä
- osallistuu kansainvälisten urheilusuhteitten kehittämiseen.

Urheilujärjestö järjestää työnsä seuraavien periaatteiden mukaisesti:
- laaja demokratia,
- jäsenten aloitekyky ja omatoimisuus,
- johdon kollektiivisuus,
- johtoelinten vaaliin perustuva valinta alhaalta ylös asti, sekä
- johtoelinten tilintekovelvollisuus järjestön jäsenille.

Urheilujärjestöä johtaa keskusneuvosto, joka toimii tasavallan ammattiliittoneuvoston ja ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallisen neuvoston johdolla. Burevestnikin, Lokomotivin ja Vodnikin keskusneuvostojen johtamiseen osallistuvat lisäksi vastaavien ammattiliittojen keskuskomiteat.

Toinen osa käsittelee järjestön jäseniä, heidän oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan. Urheilujärjestön jäseneksi voivat liittyä työtätekevät, heidän perheenjäsenensä ja jokainen 14 vuotta täyttänyt opiskelija. Työosastojen liikuntaneuvostot, urheilujaostojen toimisto ja liikuntakollektiivin neuvostot hyväksyvät uudet jäsenet. Jäsenkortin luovuttaa liikuntakollektiivin neuvosto.

Urheilujärjestön jäsenellä on oikeus:
- osallistua urheilujaostojen, joukkueiden ja yleisen liikuntavalmennuksen ryhmien harjoituksiin,
- osallistua joukkoliikuntatilaisuuksiin, retkeilytapahtumiin ja liikuntajuhliin,
- edustaa järjestöään urheilukilpailuissa ja spartakiadeilla,
- opiskella kursseilla, seminaareissa, opetus- ja valmennusharjoituksissa sekä urheilukouluissa,
- käyttää maksutta järjestön urheilutiloja, laitteita ja luetteloituja urheiluvälineitä,

- osallistua järjestön kokouksiin, konferensseihin sekä urheilujärjestön neuvostojen istuntoihin,
- arvostella urheilujärjestön työntekijöitä heidän asemastaan riippumatta,
- valita henkilöt ja tulla itse valituksi järjestön johtoelimiin ja konferenssiin.

Järjestön jäsen on velvollinen:
- kehittämään fyysistä kuntoaan,
- huolehtimaan terveydestään,
- valmentamaan itseään työhön ja maanpuolustukseen,
- näyttämään esimerkkiä tunnollisessa suhtautumisessa työhön, olemaan kurinalainen ja järjestäytynyt,
- käymään säännöllisesti lääkärintarkastuksissa, noudattamaan henkilökohtaista hygieniaa ja noudattamaan lääkärintarkastusten ohjeita,
- huolehtimaan järjestön omaisuudesta,
- hankkimaan urheiluasun urheiluharjoituksia ja liikuntakollektiivin kilpailuja varten,
- osoittamaan korkeaa yhteiskunnallista tietoisuutta, kehittämään yhteistyötä, toverillisuutta ja ystävyyttä,
- kamppailemaan menneisyyden jäänteitä vastaan,
- noudattamaan sosialistisen yhteisöelämän ja järjestön sääntöjä,
- maksamaan säännöllisesti jäsenmaksunsa ja
- suorittamaan tunnollisesti yhteiskunnalliset tehtävät.

Järjestön jäsenet voidaan palkita aktiivisesta järjestötyöstä tai merkittävistä urheilusaavutuksista kunniakirjalla, diplomilla, muistolahjalla tai palkinnolla.

Sääntöjen rikkomisen tai kurittomuuden vuoksi jäseneen voidaan kohdistaa seuraavia yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoja: varoitus, tuomitseminen, muistutus sekä äärimmäisenä toimenpiteenä järjestön jäsenyydestä erottaminen.

Kolmas osa sisältää tiedot liikuntakollektiivista.

Neljäs osa käsittelee järjestön piiri-, kaupunki-, alue-, aluepiiri- ja keskuselimiä sekä tasavallan tasolla toimivia elimiä. Järjestön ylin päättävä elin on konferenssi. Seuran piiri-, kaupunki-,

alue-, aluepiiri-, keskus- ja tasavallan neuvostot valitaan urheilujärjestöjen vastaavissa konferensseissa. Konferenssi pidetään kerran kahdessa vuodessa. Ylimääräinen konferenssi voidaan kutsua koolle yhden kolmasosan jäsenistä sitä vaatiessa tai järjestön ylemmän neuvoston päätöksellä. Konferenssi on päätösvaltainen, jos siihen osallistuu vähintään kaksi kolmasosaa valituista edustajista. Urheilujärjestön neuvoston jäsenillä ja jäsenehdokkailla on läsnäolo ja puheoikeus ellei heitä ole valittu edustajiksi.

Paikalliset, alueelliset, tasavallan ja valtakunnalliset konferenssit:
- käsittelevät urheilujärjestöjen vastaavien neuvostojen ja tarkastuslautakuntien selonteot,
- tekevät päätökset näiden selostusten pohjalta,
- määrittelevät järjestöjen perustehtävät liikunnan, urheilun ja retkeilyn kehittämiseksi,
- valitsevat urheilujärjestöjen neuvostot ja tarkastuslautakunnat sekä edustajat ylempään konferenssiin.

Piiri- ja kaupunkikonferensseissa vaalit suoritetaan avoimella äänestyksellä. Alue-, aluepiiri-, tasavallan ja valtakunnallisessa konferenssissa äänestys on salainen.

Työn johtamista varten urheilujärjestöjen paikalliset, alueelliset, tasavallan ja valtakunnan neuvostot valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajat sekä puhemiehistön jäsenet, jotka muodostavat yhdessä puhemiehistön.

Järjestön piiri- ja kaupunkineuvostot kokoontuvat vähintään kerran neljässä kuukaudessa. Alue-, aluepiiri-, tasavallan ja valtakunnallinen neuvosto vähintään kerran puolessa vuodessa. Kokoukset ovat päätösvaltaisia, jos niihin osallistuu vähintään kaksi kolmasosaa neuvoston jäsenistä.

Urheilujärjestöjen johtoelimiä valittaessa noudatetaan järjestelmällisen uudistamisen periaatetta.

Mallisääntöjen viides osa käsittelee järjestön taloutta. Urheilujärjestön varat koostuvat jäsenmaksuista, ammattiliiton talousarvion määrärahoista, maksullisista urheilutilaisuuksista, urheilu-

laitosten käytöstä kertyneistä tuloista sekä muista tuloista. Jäsenmaksu on 30 kopeekkaa vuodessa.

Urheilujärjestön keskus-, tasavallan, aluepiiri- ja alueneuvostojen talousarvion käsittelee seuran vastaava neuvosto ja sen hyväksyy ammattiliittojen neuvosto. Kuitenkin Burevestnikin,Lokomotivin ja Vodnikin keskusneuvostojen talousarviot hyväksyy ammattiliittojen keskuskomitea. Urheilujärjestöjen kaupunki- tai piirineuvoston talousarviot hyväksyy järjestön alue- tai keskusneuvosto. Liikuntakollektiivin ja urheilukerhon toiminnan rahoittamisesta huolehtii ammattiliiton tehdas- tai paikalliskomitea. Yhdistetyn liikuntakollektiivin toiminnan rahoittamisesta huolehtivat myös ammattiliittojärjestöt. Toimintavarat myönnetään osuustoimintaperiaatteella jossakin tehdaskomiteassa tai ammattiliiton piirikomiteassa.

Urheilujärjestöjen paikalliset, alueelliset, tasavallan ja keskusneuvostot säilyttävät varojaan Valtiopankin käyttötileillä. Urheilujärjestön vastaavan neuvoston puheenjohtajalla tai hänen sijaisellaan on tilin käyttöoikeus.

Tarkastuslautakunnat valvovat rahoitukseltaan itsenäisten urheilujärjestöjen neuvostojen taloutta. Tarkastuslautakunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin sekä toimii asetuksen mukaisesti. Se on tilivelvollinen järjestön konferenssille, ammattiliittojen neuvostolle ja urheilujärjestön ylemmälle neuvostolle. Tarkastuslautakunnan jäsenet osallistuvat urheilujärjestön neuvoston työhön, jossa heillä on läsnäolo- ja puheoikeus.

Mallisääntöjen kuudes osa käsittelee urheilujärjestön oikeuksia: Ammattiliittojen urheilujärjestöllä on kaikki kansalaisjärjestöjen oikeudet. Urheilujärjestöjen kaikilla neuvostoilla on oikeus:
- ostaa, myydä ja vuokrata omaisuutta,
- rakentaa ja kunnostaa liikuntalaitoksia,
- avata ja lopettaa käyttötilejä Neuvostoliiton luottolaitoksissa ja suorittaa niillä rahatoimia,
- palkata ja erottaa työntekijöitä ja toimihenkilöitä,
- laatia sopimuksia, antaa valtakirjoja ja sitoumuksia,
- nostaa kanteita ja vastata niihin oikeuselimissä ja välimiesoikeudessa.

Urheilujärjestöjen neuvostoilla on urheilujärjestöjen keskusneuvoston ja ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallisen neuvoston vahvistama leimasin. Vain käyttövarojen määrääjä tai hänen valtuuttamansa henkilö voi allekirjoittaa sopimuksia.

Urheilujärjestöllä on omat järjestönkonferenssin vahvistamat säännöt, jotka vastaavat mallisääntöjä ja joissa on otettu huomioon järjestön erityispiirteet. Järjestöllä on oma lippu, viiri, kunniakirja, diplomi, urheilupalkintorahat, "Seuran kunniajäsen"-merkki, urheilupuku, tunnus ja rintamerkki.

Urheilujärjestö voidaan perustaa ainoastaan VZSPS:n päätöksellä.

Urheilujärjestöjen konferenssit hyväksyivät mallisääntöjen mukaiset säännöt. Niissä kuvastuu kuitenkin kunkin järjestön työn erityispiirteet. Esimerkiksi Lokomotivin säännöt edellyttävät liikuntakollektiivien perustamista rautateiden risteysasemille. Lisäksi Lokomotivin piiri- ja rataneuvostot perustetaan toimiala- ja tuotantoperiaatteen mukaisesti eikä alueellisesti kuten melkein kaikissa muissa urheilujärjestöissä.

Vodnikin säännöt edellyttävät myös järjestön johtoelinten muodostamista toimiala- ja tuontantoperiaatteen mukaisesti. Urheilujärjestön vesistöalueneuvostot toimivat välittömästi keskusneuvoston alaisina. Liikennöivillä aluksilla voidaan perustaa liikuntakollektiivi vähintään kymmenen henkilön toimesta.

Spartakin sääntöjen mukaan liikuntakollektiivi voidaan perustaa vähintään 20 seuran jäsenen toimesta.

Lokomotivissa valitaan liikuntaneuvostot työosastoille, osastoille ja työpaikoille, jos läsnä on vähintään 20 henkilöä. Spartakin säännöt edellyttävät 15 henkilön läsnäoloa. Sen sijaan urheilujärjestö Avantgardin säännöissä ei aseteta mitään ehtoa henkilöiden lukumäärälle työosastokollektiivin perustamiseksi.

Spartakin säännöissä otetaan huomioon yhtenä toiminnan rahoituslähteenä paikallisten teollisuuslaitosten, kunnallistalouden ja sosiaalipalvelun voitoista suoritettava pidätys, jonka suuruuden liittotasavallan ministerineuvosto määrää.

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto perustettiin VZSPS:n puhemiehistön päätöksellä 30. lokakuuta 1957. Neuvosto työskentelee yhteistyössä ammattiliittojen neuvostojen ja komiteoitten sekä retkeilyn keskusneuvoston kanssa. Toiminnassaan ja yhteistyössään se noudattaa VZSPS:n puhemiehistön 14. elokuuta 1964 vahvistamaa asetusta.[1)]

Valtakunnallinen neuvosto johtaa Neuvostoliiton ammattiliittojen urheilujärjestöjen toimintaa. Kaikkien ammattiliittojen liikuntajärjestöjen tulee noudattaa sen päätöksiä.

Valtakunnallinen neuvosto ja sen tarkastuslautakunta valitaan ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallisessa konferenssissa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Valtakunnallisen neuvoston täysistunnot pidetään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Täysistuntojen välillä eri kysymyksiä hoitaa neuvoston valitsema puhemiehistö, johon kuuluvat puheenjohtaja, varapuheenjohtajat sekä jäsenet.

Valtakunnallisen neuvoston työn perustana on liikunta-aktiivi. Siksi se pyrkii kaikin tavoin kehittämään omatoimisuutta ja aloitteellisuutta liikuntakollektiivien ja urheilujärjestöjen neuvostojen työssä.

Valtakunnalliseen neuvostoon perustetaan urheilun lajijaostot, tuomarikollegiot, valmentajaneuvostot ja toimikunnat.

Valtakunnallinen neuvosto käsittelee itse ja tuo VZSPS:n käsiteltäväksi ehdotukset, jotka koskevat:
- liikuntakulttuurin kehittämistä,
- terveysliikuntatoiminnan organisointia tuotantolaitoksissa, virastoissa sekä teollisuuden eri aloilla,
- liikuntakysymysten liittämistä kollektiivisiin sopimuksiin, ja
- taloudellisten organisaatioiden osallistumista liikuntatyöhön.

---

1) Asetuksessa käsitellään urheilujärjestöjen liiton keskusneuvoston asemaa liikuntatoiminnassa. Keskusneuvosto lakkautettiin vuonna 1968. Vuoden 1969 alusta ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnalliselle neuvostolle annettiin toimeksi VZSPS:n lakkautetun liikuntaosaston tehtävät. Osasto palautettiin entiselleen vuonna 1971.

Yhdessä ammattiliittojen tasavallan neuvostojen, keskuskomiteoitten ja kulutusosuuskuntahallintojen kanssa urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto:

- johtaa tasavallan, tuotannonalakohtaisten ja ammattiliitto-osuustoiminnallisten urheilujärjestöjen työtä,
- käsittelee ja hyväksyy valtakunnallisten urheilutilaisuuksien suunnitelmat,
- järjestää spartakiadeja, kilpailuja, viestejä, maastojuoksuja, olympiadeja ja muita valtakunnallisia sekä alueellisia urheilutilaisuuksia,
- järjestää katselmuksia, neuvottelutilaisuuksia, metodisia konferensseja, seminaareja sekä opetus- ja valmennusharjoituksia.

Urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto:

- järjestää urheilujärjestöjen johtajille, valmentajille ja opettajille jatkokoulutusta,
- huolehtii urheilulaitosten laatutason kohottamisesta,
- huolehtii liikuntakollektiivien aktiivien koulutuksesta ja jatkokoulutuksesta,
- ohjaa ja valvoo ammattiliittojen urheilujärjestöjen työtä,
- suunnittelee ja johtaa yhdessä ammattiliittojen neuvoston ja urheilujärjestöjen keskusneuvoston kanssa urheilulaitosten rakentamista ja käyttöä,
- huolehtii kansainvälisistä urheilusuhteista ja osallistuu kansainvälisten työläis- ja opiskelijaurheilujärjestöjen toimintaan,
- tekee tunnetuksi liikuntakulttuuria,
- julkaisee kirjasia, metodista opetusmateriaalia ja julisteita,
- yleistää ja levittää joukkoliikuntatyössä, opetus-, urheilu- ja terveystyössä saavutettuja kokemuksia,
- pitää kirjaa ammattiliittojen urheilujärjestöjen urheilijoiden ennätyksistä ja saavutuksista,
- myöntää urheilujärjestöjen keskusneuvostojen esityksestä parhaille liikuntakollektiiveille urheilukerhon arvonimen.

Edelleen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto:

- palkitsee ammattiliittojen urheilukilpailujen voittajat, liikuntakollektiivit, urheilukerhot, urheilujärjestöjen neuvostot ja aktiivit mitalein, palkintorahoin, diplomein, kunniakirjoin, palkinnoin ja lahjoin, ammattiliittojen urheilujärjestöjen "Aktivisti"-merkillä, turisti- tai urheilumatkoilla,

- hyväksyy yhdessä ammattiliittojen neuvostojen kanssa jäsenmaksujen keräyssuunnitelmat,
- vahvistaa virastojen alaisten järjestöjen ja tuotantolaitosten henkilökunnan palkat, sekä valtakunnallisen neuvoston osastojen henkilökunnan,
- määrää urheilujärjestöjen neuvoston ja urheilulaitosten virkojen nimiluettelon,
- vahvistaa taloudeltaan valtakunnallisen neuvoston alaisten urheilujärjestöjen keskusneuvostojen talousarviot, rahoittaa niiden toimintaa, valvoo ja tarkastaa finanssi- ja taloustoimintaa sekä laatii ammattiliittojen kaikkien urheilujärjestöjen yhteistalousarvion ja tilikertomuksen,
- tarkastaa taloudeltaan valtakunnallisen neuvoston alaisten urheilujärjestöjen keskusneuvostojen, järjestöjen ja virastojen finanssi- ja taloustoimintaa,
- johtaa urheilujärjestöjen keskusneuvostojen tarkastuslautakuntia,
- jakaa taloudeltaan valtakunnallisen neuvoston alaiselle urheilujärjestöjen keskusneuvostolle kuuluvat urheiluvälineet, -laitteet ja urheilutilat urheilujärjestöjen kesken.

Valtakunnallisen neuvoston alaisena toimii tuotantolaitoksia, jotka tuottavat urheilu-, retkeily- ja vuorikiipeilyvälineitä, varusteita ja laitteita. Neuvosto käsittelee ja vahvistaa yhdessä Gosplanin kanssa näiden tuotantolaitosten tuotantosuunnitelmat, omakustannushinnan, tukkuhinnat, työn rajahinnat ja finanssisuunnitelmat sekä jakaa tuotantolaitosten liikevarat ja voitot.

Neuvosto kehittelee tuotteiden teknisiä valmistusolosuhteita ja jakaa tuotteet ammattiliittojen urheilujärjestöjen kesken. Neuvosto pitää kirjaa kaikesta ammattiliittojen tekemästä urheilu- ja liikuntatyöstä sekä esittää VZSPS:lle tilastollisia, taloudellisia ym. asioita koskevia selontekoja.

Valtakunnallisen neuvoston toimintavarat muodostuvat VZSPS:n määrärahoista ja muista tuloista. VZSPS hyväksyy valtakunnallisen neuvoston tulo- ja menoarvion.

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto on oikeushenkilö, ja sitä koskevat kaikki juridisen henkilön oikeudet ja velvollisuudet. Neuvostolla on oma leima.

Ammattiliittojen tasavallan neuvostoissa ovat liikuntaosastot, jotka ovat ammattiliittojen neuvostojen työelimiä. Ne koordinoivat ja ohjaavat tasavallan kaikkien ammattiliittojen urheilujärjestöjen työtä. Ammattiliittojen alueneuvostoihin liikuntaosastot perustetaan tavallisesti yhteiskunnalliselta pohjalta valintaperiaatteella. Ainoastaan liikuntatyöntekijä on itseoikeutettu liikuntaosaston jäsen.

Ammattiliiton aluekomitean yleinen liikuntatoimisto

VZSPS:n sihteeristö on perustanut ammattiliittojen aluekomiteoiden yhteyteen yleiset liikuntatoimistot. Liikuntatoimistojen tarkoituksena on saada yhteiskunnalliset järjestöt osallistumaan aktiivisesti ammattiliittojen aluekomiteoiden liikunta- ja urheilutyöhön. Toimisto koostuu ammattiliitto-, Komsomol- ja liikunta-aktiivin edustajista sekä ko. ammattiliiton urheilujärjestön työntekijöistä ja taloudellisista johtajista. Aluekomitean puhemiehistö vahvistaa toimiston kokoonpanon. Toimistolla on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä eri työaloista vastaavat jäsenet. Toimistoa johtaa tavallisesti joku puhemiehistön jäsenistä.

Liikuntatoimistolla on seuraavat tehtävät:
- valvoo kuinka ammattiliittojen komiteat johtavat liikuntakollektiivien neuvostoja ja kuinka ne toteuttavat puolue-, neuvosto- ja ammattiliittojärjestöjen liikuntakulttuuria koskevat päätökset,
- edistää urheilujärjestöjen alueneuvoston kanssa liikuntakollektiivien perustamista tuotantolaitoksiin ja oppilaitoksiin ja niiden organisaation kehittämistä,
- auttaa liikunnan yleisvalmennuksen jaostojen ja ryhmien sekä eri urheilulajien jaostojen ja joukkueiden perustamisessa liikuntakollektiiveihin,
- auttaa tuotantovoimistelun käynnistämistä ja edistää joukkomatkailua, kalastuksen ja metsästyksen kehittämistä,
- vuokraa välineitä yhdessä urheilujärjestön neuvoston, matkailuneuvoston sekä kalastus- ja metsästysseurojen kanssa,
- rakentaa terveysliikunta- ja vapaa-ajankeskukset kaupungin ulkopuolelle,
- auttaa ammattiliittojen aluekomiteaa ja urheilujärjestön alueneuvostoa rakentamaan pioneerileireille pelikentät, urheilukaupungin ja uimahallit sekä auttaa valitsemaan uimavalvojat,
- edistää urheilulaitosten tehokasta käyttöä ja valvoo liikuntakollektiivien urheilukeskusten toimintaa,

- tutkii ja tekee tunnetuksi liikuntatyön parhaita tuloksia, sekä järjestää liikunta-aktiiville tapaamis- ja tiedotustilaisuuksia,
- arvioi ammattiliiton joukkoliikuntatyön tilaa, varojen käyttöä ja jäsenmaksujen suorittamista,
- auttaa urheilujärjestön neuvostoa toimintasuunnitelmaan kuuluvien ammattialakohtaisten kilpailujen ja spartakiadien järjestämisestä,
- käsittelee liikuntakollektiivien puheenjohtajien, urheilulaitosten johtajien, tuotantovoimistelun metodikkojen, yhteiskunnallisten ohjaajien sekä muiden työntekijöiden ja aktivistien selontekoja ja esittää ammattiliiton aluekomitean puhemiehistön käsiteltäväksi terveysliikunta- ja urheilun joukkotyötä koskevia ehdotuksia.

Ammattiliiton aluekomitean puhemiehistö vahvistaa liikuntatoimiston työsuunnitelman.

Kaupunki-, aluepiiri-, alue- ja tasavaltojen komiteoiden yhteydessä toimivat tuotannonalakohtaiset yleiset liikuntatoimistot noudattavat työssään samaa asetusta. Yleiset liikuntatoimistot tuntevat tuotannonalan olot ja erityispiirteet. Ne avustavat liikuntakollektiivien neuvostoja sekä pyrkivät saamaan talousmiehet mukaan liikuntatyöhön ja hyödyntämään ammattiliittojärjestöjen mahdollisuudet liikuntatyöhön.

Kokemus on osoittanut, että mikäli liikuntatoimistot rajoittuvat järjestämään vain urheilukilpailuja, on ammattiliittojen aluekomiteoilla vaikea aktivoida talousmiehiä liikuntatyön parantamiseksi tuotantolaitoksissa.

3.1.1. Matkailun ja retkeilyn keskusneuvostot ja paikalliset neuvostot

VZSPS:n keskusneuvosto hyväksyi 20 päivänä heinäkuuta 1962 matkailua koskevan päätöksen. Päätöksen tarkoituksena on matkailun kehittäminen, sen johdon parantaminen sekä laajojen kansalaispiirien, ammattiliitto-, Komsomol- ja liikuntajärjestöjen saaminen mukaan matkailutyöhön. Keskushallinnon, tasavaltojen, aluepiirien ja alueitten matkailu- ja retkeilyhallinnot organisoitiin uudelleen matkailuneuvostoiksi. Uudistuksen periaatteena oli kollegiaalisuus ja laajojen joukkojen aktiivinen osallistuminen neuvostojen työhön. Matkailun keskusneuvosto toimii VZSPS:n johdolla. Tasavaltojen,

aluepiirien-, alueiden ja kaupunkien matkailuneuvostot toimivat ammattiliittojen vastaavien neuvostojen ja matkailun ja retkeilyn keskusneuvoston johdolla.

Matkailuneuvostoihin kuuluvat ammattiliitto-, Komsomol- ja taloudellisten järjestöjen, liikuntakomiteoitten, urheilujärjestöjen, DOSAAF:n matkailujaostojen ja kerhojen, matkailukeskusten sekä lasten matkailu- ja retkeilyasemien edustajat.

Matkailu on yksi tärkeimmistä työtätekevien kommunistisen kasvatuksen, terveyden edistämisen ja aktiivisen vapaa-ajanvieton muodoista sekä keino saada työtätekevät harrastamaan liikuntaa ja urheilua. VZSPS:n puhemiehistö määritteli matkailun joukkoluonteen kehittämisen matkailuneuvostojen päätehtäväksi.

Neuvostojen tehtävinä ovat:
- matkailutyön johtaminen,
- matkailun kehittämissuunnitelmat,
- matkailu-, retkeily- ja muiden vastaavien kohteiden hyödyntäminen,
- matkailun joukkotyötä ja matkailulaitosten käyttöä koskevan ohjelmallisen ja metodisen aineiston, sääntöjen ja asetusten kehittäminen,
- kansainvälisten matkailusuhteitten hoitaminen,
- matkailualan työntekijöiden koulutus ja jatkokoulutus,
- osallistuminen matkailu- ja retkeilyvälineitten tuotanto- ja jakelusuunnitelmien kehittämiseen ja matkailulaitosten rakentamiseen.

VZSPS:n puhemiehistö velvoitti ammattiliittojen neuvostot ja komiteat, matkailuneuvostot ja urheilujärjestöjen neuvostot:
- kehittämään nykyisiä ja perustamaan uusia matkailujaostoja liikuntakollektiiveihin,
- laajentamaan toimintaansa omatoimisen matkailun, tutustumiskäyntien ja vapaapäivän retkien järjestämiseksi,
- avustamaan kansanvalistuselimiä pioneerien ja koululaisten retkien järjestämisessä,
- kehittämään uusia matkailu- ja retkeilyreittejä kotiseudulla, alueitten välisiä reittejä sekä koko tasavallan käsittäviä sekä valtakunnallisia reittejä,
- tehostamaan toimintaansa neuvostopatriotismin, ystävyyden, toveruuden ja keskinäisen avun kehittämiseksi matkailijoissa ja retkeilijöissä.

VZSPS hyväksyi matkailun ja retkeilyn keskusneuvostoa, tasavallan aluepiiri-, alue- ja kaupunkineuvostoa koskevan asetuksen. VZSPS ja ammattiliittojen vastaavat neuvostot hyväksyvät neuvostojen ja niiden puhemiehistöjen kokoonpanot. Neuvostojen toimikausi on kaksi vuotta. Matkailuneuvoston kokoukset pidetään kerran puolessa vuodessa. Kokousten välillä huolehtivat toiminnasta neuvoston valitsemat puhemiehistö ja kollegiaaliset elimet. Organisatorisia ja metodisia tehtäviä varten matkailuneuvostot perustavat seuraavat jaostot:

- kävely,
- vesi- ja vuoristoretkeily,
- autoilu ja moottoripyöräily,
- hiihto-ym. retkeilylajien jaostot.

Lisäksi neuvosto perustaa pysyvät tai väliaikaiset metodisen työn, matka-, arvostelu-, luokittelu ym. lautakunnat. Jaostot ja lautakunnat valitaan yhteiskunnallisten periaatteiden pohjalta.

Kaupungeissa ja piirikeskuksissa voivat ammattiliittojen vastaavat neuvostot perustaa matkailijoiden kaupunki- ja piirikerhot. Näiden tarkoituksena on matkailujaostojen toiminnan koordinoiminen sekä organisatorisen ja metodisen avun antaminen.

Matkailulaitosten käyttö tapahtuu itsekannattavuuden periaatteella. Matkailuneuvostojen varat koostuvat virastojen alaisten matkailulaitosten tuloista, VZSPS:n ja ammattiliittojen neuvostojen myöntämistä määrärahoista sekä myös muista tuloista.

Matkailun keskusneuvosto vastaa toiminnastaan VZSPS:lle. Tasavaltojen ja alueelliset neuvostot tekevät toiminnastaan tiliä ammattiliittojen vastaaville neuvostoille ja matkailun keskusneuvostolle. VZSPS:n tarkastuslautakunta tarkastaa keskusneuvoston toiminnan. Tasavaltojen ja alueellisten neuvostojen sekä niiden alaisten matkailulaitosten toiminnan tarkastavat ammattiliittojen vastaavat neuvostot ja niiden tarkastuslautakunnat.

Matkailuneuvostojen lakkauttaminen tapahtuu VZSPS:n päätöksellä.

NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean vuosiksi 1969-1972 hyväksymän valtakunnallista urheiluluokitusta koskevan asetuksen mukaan

matkailun ja retkeilyn keskusneuvoston tehtävänä on kehittää normit ja vaatimukset NL:n urheilumestarin ja muiden urheiluluokkien arvonimien saamiseksi suunnistuksessa, luolaretkeilyssä ja retkeilyssä. Normeista ja vaatimuksista sovitaan asetuksen mukaan NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kanssa. Arvonimet ja luokat myöntävät vastaavat matkailuneuvostot.

NKP:n keskuskomitea, NL:n ministerineuvosto ja VZSPS hyväksyivät toukokuussa 1969 päätöksen[1] matkailu- ja retkeilytoiminnan kehittämisestä. Päätös edellytti matkailu- ja retkeilylaitosten verkon laajentamista, matkailukeskusten ja lomahotellien rakentamista ja matkailualan työntekijöiden kouluttamista.

3.1.2. Maaseudun urheilujärjestöt

1940-luvun lopulla aloitettiin keskustelut maaseutuväestön liikuntatarpeet tyydyttävän järjestön perustamisesta. Tämän tekivät mahdolliseksi sosialistisessa maataloudessa saavutetut tulokset ja maaseudun asukkaiden hyvinvoinnissa ja sivistystasossa tapahtunut nousu.

Aloite järjestön perustamiseksi tehtiin Ukrainan SNT:n Vinnitsan alueelta, jonne oli perustettu urheiluseura Kolhoznaja niva (Kolhoosin sarka, suom.huom.). Ukrainan SNT:n hallitus ja Ukrainan kommunistinen puolue suhtautuivat aloitteeseen myönteisesti ja perustivat 1950 koko tasavallan alueen käsittävän maaseudun urheilujärjestö Kolgospnikin.

Muissa tasavalloissa seurattiin Ukrainan SNT:n esimerkkiä ja myös niihin perustettiin maaseudun urheilujärjestöt.

Maaseudun liikunta- ja urheilutyö kehittyi myönteisesti. Tähän vaikutti se, että VZSPS kiinnitti asiaan enemmän huomiota, sekä joukko toimia, jotka loivat liikunta- ja urheilutyölle entistä kehittyneemmät muodot. Vuosina 1961-1970 maaseudun urheilujärjestöt: VSFNT:n Urožai, Valko-Venäjän SNT:n Urožai, Azerbaidžanin SNT:n Mehsul, Kazahian SNT:n Kajrat, Latvian SNT:n Varpa, Liettuan SNT:n Njamunas, Tadžikian SNT:n Hosilot, Turkmenian SNT:n Kolhoztšy ja Ukrainan SNT:n Kolos entinen Kolgospnik, muutettiin maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnallisiksi urheilujärjestöiksi.

1) Pravda. 26.6.1969.

Kun NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kollegio käsitteli maaseudun joukkoliikunta- ja urheilutyön kehittämistä NKP:n keskuskomitean lokakuun (1968) päätösten pohjalta, kollegio asettui kannattamaan maaseudun liikuntaliikkeelle yhtenäistä NL:n ammattiliittojen alaista organisaatiota.

NKP:n XXIII edustajakokouksen päätöksissä todetaan, että on välttämätöntä "ryhtyä toimiin stadionien, urheilukeskusten ja muiden urheilulaitosten verkon laajentamiseksi erityisesti kolhooseissa ja sovhooseissa. Koko puolueen ja kaikkien sen järjestöjen tulee huolehtia tästä.[1)]

NKP:n keskuskomitea ja NL:n ministerineuvosto antoivat edustajakokouksen päätöslauselman mukaisesti elokuun päätöksissään (1966) liikuntajärjestöille asiaan kuuluvia tehtäviä. Liikuntajärjestöjen tuli kiinnittää enemmän huomiota liikunta- ja urheilutyöhön maaseudulla sekä huolehtia yhteiskunnallisten liikunnan ohjaajien ja organisaattorien kouluttamisesta. Liikuntajärjestöjen tuli kehittää maaseutunuorisolle soveltuvia urheilulajeja sekä järjestää säännöllisesti urheilukilpailuja kolhooseissa, sovhooseissa ja piirikeskuksissa. Tämä työ tuli yhdistää kulttuuri- ja valistuslaitosten toimintaan. Paikalliselinten tuli rakentaa entistä enemmän hyvin varustettuja urheilukenttiä, stadioneita ja muita urheilulaitoksia yhdessä ammattiliittojen, toimeenpanevien komiteoitten, sovhoosien ja kulutusosuuskunnan määrärahojen turvin. Maaseutukerhojen yhteydessä tulee säännönmukaisesti olla urheilusalit ja -kentät.

Kolhoositalonpoikien III valtakunnallisen edustajakokouksen hyväksymissä kolhoosin mallisäännöissä todetaan, että "kolhoosi ryhtyy toimiin kolhoositalonpoikien elinolojen parantamiseksi ja huolehtii päivittäin kolhoosin jäsenten ja heidän perheittensä terveyden edistämisestä ja liikuntakasvatuksesta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kolhoosi rakentaa ja varustaa erilaisin välinein kolhoosin kerhot, kirjastot, muut kulttuuri- ja valistuslaitokset ja urheilulaitokset sekä edistää liikuntakulttuurin kehittymistä".[2)]

---

1) NKP:n keskuskomitean toimintaselostuksen mukainen XXIII edustajakokouksen päätöslauselma. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1966. S. 19. (myös suomeksi)

2) Kolhoosin mallisäännöt. Kolos-kustantamo. Moskova 1970. S. 16.

Jokainen maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnallinen ja osuustoiminnallinen urheilujärjestö noudattaa järjestön konferenssissa hyväksyttyjä sääntöjä. Säännöissä otetaan huomioon jokaisen tasavallan erityispiirteet, perinteet ja liikuntatoiminnan kehittämisolot. Maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnallisten urheilujärjestöjen päätehtävät ovat kuitenkin samat kuin muillakin ammattiliittojen urheilujärjestöillä.

Maaseudun urheilujärjestöt:
- pyrkivät saamaan jäsenistöönsä maaseudun työtätekevien laajat joukot,
- järjestävät säännöllisesti liikunta- ja urheiluharjoituksia,
- kasvattavat monipuolisesti kehittyneitä kommunistisen yhteiskunnan rakentajia, jotka ovat valmiit tekemään uhrautuvaa työtä ja puolustamaan isänmaataan,
- huolehtivat maaseudun urheilijoiden taitojen jatkuvasta kehittämisestä,
- järjestävät urheilukilpailuja, spartakiadeja, juhlia, viestejä, retkiä, erilaisia tiedotustilaisuuksia ja tekevät terveysliikuntatyötä,
- järjestävät vakinaisten työntekijöiden ja yhteiskunnallisen aktiivin koulutus- ja jatkokoulutuskursseja sekä seminaareja,
- huolehtivat yhdessä terveydenhoitoelinten kanssa liikunnanharrastajien ja urheilukilpailuihin osallistuvien säännöllisestä lääkärinvalvonnasta,
- hankkivat ja kunnostavat urheiluvälineitä ja rakentavat urheilulaitoksia.

Maaseudun urheilujärjestöissä on kaksi jäsenyysmuotoa: henkilöjäsenyys ja yhteisöjäsenyys. Henkilöjäseniksi voivat liittyä 14 vuotta täyttäneet kolhoosin jäsenet, sovhoosien työläiset ja toimihenkilöt, Selhoztehnika- (Maataloustekniikka, suom.huom.) ja Kolhozstroi (Kolhoosinrakennus, suom.huom.) -organisaatioiden, niitynparannus- ja koneellistettujen perusparannusasemien, kulutusosuuskuntaorganisaatioiden, maatalousministeriöitten tuotantolaitosten ja virastojen sekä viljatuotteita valmistavien tuotantolaitosten työntekijät sekä maaseutuälymystö ja heidän perheenjäsenensä. Jäsenet hyväksyvät liikuntakollektiivien neuvostot.

Maaseudun urheiluseurojen yhteisöjäseniksi voivat liittyä kolhoosit, sovhoosit, kulutusosuuskunnan, maatalousministeriöitten, vesitalouden, maaseudun rakennustoiminnan, Selhoztehnikan, Mežkolhozstroin yritykset ja virastot sekä muut maaseudulla sijaitsevat organisaatiot ja virastot. Yhteisöjäsenet hyväksytään hakemuksen perusteella ja hyväksymisestä päättävät maaseudun urheilujärjestöjen piirineuvostot.

Yhteisöjäsenten päätehtävänä on osallistua aineellisesti liikunta- ja urheilutoiminnan kehittämiseen maaseutuväestön keskuudessa. Yhteisöjäsenten tehtävinä ovat muun muassa:
- osallistuvat maaseudun urheilujärjestöjen tilaisuuksiin,
- vahvistavat palkinnot eri tuotantoalojen joukkueiden välisiin kilpailuihin,
- kannustavat liikuntakollektiivinsa aktivisteja ja urheilijoita,
- suuntaavat liikuntakollektiivin toimintaa liikunnan ja urheilun kehittämiseksi maaseudun työläisten parissa,
- ratkaisevat urheilulaitosten rakentamiskysymyksiä ja luovuttavat tähän tarkoitukseen varoja, materiaalia ja tekniikkaa,
- hankkivat urheilukeskusten käyttöön välineitä ja laitteita,
- maksavat jäsenmaksua.

Urheilujärjestöjen toiminnan perustan muodostavat kolhooseihin, sovhooseihin, sekä maaseudun tuotantolaitoksiin, virastoihin ja oppilaitoksiin perustettavat liikuntakollektiivit. Toisinaan voidaan perustaa myös yhdistettyjä liikuntakollektiiveja varojen ja liikuntatilojen tehokkaan käytön turvaamiseksi.

Liikuntakollektiivi voidaan perustaa, kun on läsnä vähintään 20 liikunnan ja urheilun harrastajaa. Kollektiivin ylin päättävä elin on yleiskokous, joka kokoontuu järjestön sääntöjen edellyttämin määräajoin. Yleiskokousten välillä kahdeksi vuodeksi kerrallaan valittu liikuntakollektiivin neuvosto johtaa liikuntatyötä. Työosastoilla, tiloilla ja työprikaateissa kaikki liikunnan harrastajat liittyvät liikuntaryhmiin. Liikuntaryhmän toimintaa johtaa liikuntaorganisaattori, joka valitaan vuodeksi kerrallaan ryhmän vuosikokouksessa. Jos liikunnan harrastajia on 20 tai enemmän, perustetaan prikaatien tai osastojen liikuntakollektiiveja. Jokaisesta liikuntakollektiivista valitaan neuvosto vuodeksi kerrallaan. Maaseudun liikuntakollektiivin työn sisältö, suunnittelun organisointimuodot, tilinpito ja tilitysvelvollisuus ovat samanlaiset

kuin tehdaskollektiiveillakin. Poikkeuksena ovat urheilukilpailut, joita ei tule järjestää erityisen kiireellisten maataloustöiden aikana.

Kaikkia liikuntakollektiiveja yhdistää maaseudun urheilujärjestöjen piirineuvosto. Piirineuvoston toimintaa suuntaavat maaseudun urheilujärjestöjen ylemmät neuvostot. Urheilujärjestön piiri-, aluepiiri-, alue- ja keskusneuvostot sekä tarkastuslautakunnat valitaan järjestön vastaavan tason konferensseissa. Suurin osa konferensseista pidetään vähintään kerran neljässä vuodessa.

Liittotasavaltojen maaseudun urheilujärjestöjen keskusneuvostot määräävät edustusoikeudet konferenssissa.

Maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnallisten urheilujärjestöjen valtakunnallinen keskusneuvosto ja keskustarkastuslautakunta valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Valinnan suorittavat liittotasavaltojen maaseudun urheilujärjestöjen koko tasavaltaa käsittävät konferenssit. Kunkin liittotasavallan maaseudun urheilujärjestöjä koskevat edustusoikeudet määrää maaseudun urheilujärjestöjen keskusneuvosto.

Maaseudun urheilujärjestöjen piiri-, alue-, aluepiiri-, tasavaltojen organisaatioiden ja valtakunnallisen organisaation toimintaa johtavat konferenssien välisinä aikoina vastaavat urheilujärjestön neuvostot. Neuvostot kokoontuvat vähintään kerran puolessa vuodessa. Neuvostojen kokousten välillä liikuntatyötä johtavat neuvostoissa avoimella äänestyksellä valitut urheilujärjestöjen puhemiehistöt. Puhemiehistön jäsenten lukumäärän määrää kukin neuvosto tai siitä on suositus järjestön säännöissä.

Maaseudun urheilujärjestöjen toimintavarat muodostuvat henkilö- ja yhteisöjäsenmaksuista, ammattiliittoneuvostojen ja kulutusosuuskuntien osoittamista määrärahoista, urheilutilaisuuksista kertyvistä maksuista sekä muista tuloista. Yhteisöjäsenten jäsenmaksut muodostavat suurimmalla osalla seuroista yli puolet tuloista. Liittotasavallan ministerineuvosto vahvistaa yhteisöjäsenmaksujen suuruuden ottaen huomioon paikalliset olot. Useissa tasavalloissa kolhoosien suorittamien jäsenmaksujen suuruus on määrätty 0,1 %:ksi vuositulosta, mutta korkeintaan 600-800 ruplaksi. Moldavian SNT:ssa

maksu on 0,2 %, kuitenkin korkeintaan 2000 ruplaa, Eestin SNT:ssa 0,3 %, ylärajaa ei ole asetettu, Kirgisian SNT:ssa 0,15 %, kuitenkin korkeintaan 1500 ruplaa. Suurimmassa osassa tasavaltoja yhteisöjäseniltä kertyvistä maksuista yli puolet jää järjestön piirineuvostoille ja loput suunnataan alue- ja keskusneuvostoille.

Jokaisella maaseudun urheilujärjestöllä on oikeushenkilön asema ja oikeudet. Jokaisen liittotasavallan maaseudun urheilujärjestön työn järjestämiseen liittyvät kysymykset on käsitelty yksityiskohtaisesti säännöissä.

Ammattiliitto-osuustoiminnallisten urheilujärjestöjen työtä johtavat VZSPS:n puhemiehistön ja sihteeristön päätösten mukaisesti ammattiliittojen vastaavat neuvostot, urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto ja maaseudun urheilujärjestöjen keskusneuvosto. Kulutusosuuskunnan tasavaltoja käsittävät liitot osallistuvat myös johtotyöhön.

Liittotasavaltojen ministerineuvostojen liikuntakomiteat johtavat maaseudun osuustoiminnallisia urheilujärjestöjä.

3.2. Sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean urheilujärjestö Dynamo

Neuvostoliiton vanhin vuonna 1923 perustettu valtakunnallinen Leninin kunniamerkillä palkittu liikunta- ja urheilujärjestö Dynamo harjoittaa laajaa urheilu- ja terveysliikuntatoimintaa. Siinä toimii Neuvostoliiton sisäasiainministeriön ja NL:n ministerineuvoston valtion turvallisuuskomitean elinten, virastojen, oppilaitosten ja puolustusvoimien työntekijöitä ja sotilaita.

Dynamo toimii alueellisen ja tuotannollisen periaatteen mukaisesti NL:n sisäasiainministeriön ja NL:n ministerineuvoston valtion turvallisuuskomitean johdolla. Se noudattaa työssään NKP:n ohjelmaa sekä puolueen ja hallituksen liikuntakulttuurin kehittämisestä antamia päätöksiä.

Järjestön toiminta perustuu demokraattiseen sentralismiin. Kaikki järjestön organisaatiot ratkaisevat itsenäisesti työhönsä liittyvät kysymykset. Päätökset eivät kuitenkaan voi olla ristiriidassa keskusneuvoston ja muiden järjestön ylempien elinten päätösten kanssa.

Dynamon tärkeimmät tavoitteet ovat:
- liikunnan ja urheilun liittäminen osaksi sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean jokaisen työntekijän ja heidän perheittensä jokapäiväiseen elämään,
- urheilun joukkoluonteen ja ennen kaikkea sotilaallisten ja sotilaspalvelukseen sovellettujen urheilulajien kehittäminen NL:n asevoimien fyysistä valmennusta koskevan ohjesäännön mukaisesti,
- korkeatasoisten urheilijoiden valmentaminen, sekä
- yhteiskunnan jäsenten kasvattaminen työhön ja isänmaan puolustamiseen.

Tavoitteittensa saavuttamiseksi Dynamo:
- järjestää joukkoliikuntatilaisuuksia,
- järjestää sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean työntekijöiden pakolliset liikuntaharjoitukset,
- huolehtii yhteiskunnallisten ohjaajien ja tuomarien koulutuksesta ja jatkokoulutuksesta,
- luovuttaa tilat ja välineet sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean määräämiin liikuntaharjoituksiin,
- järjestää sovellettujen urheilulajien säännöllisiä harjoituksia, spartakiadeja, kilpailuja, opetus- ja valmennusharjoituksia,
- harjoittaa tiedotustoimintaa, terveysliikunta- ja urheiluopetustoimintaa sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean työntekijöiden lasten parissa "Nuori dynamolainen"-kollektiiveissa ja erikoistuneissa lasten ja nuorten urheilukouluissa,
- organisoi opetus- ja valmennustyöhön liittyvät lääkintäpalvelut,
- järjestää vakinaisten ja yhteiskunnallisten ohjaajien, valmentajien ja organisaattorien koulutus- ja jatkokoulutuskursseja sekä seminaareja, ja
- julkaisee metodisia ohjekirjasia ja tiedonantoja.

Aineellisen ja teknisen perustan luomiseksi liikuntatoiminnalle järjestö rakentaa ja käyttää hyväksi urheilulaitoksia, perustaa urheiluvälineitä ja laitteita valmistavia yrityksiä, valokuvausliikkeitä sekä muita urheilua kehittäviä yrityksiä.

Dynamon jäseneksi voidaan hyväksyä 14 vuotta täyttäneet henkilöt. Jäsenyyden voi saada sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean, puolustuslaitoksen sekä samalla alalla toimivien laitosten ja tuotantolaitosten työntekijät ja heidän perheensä jäsenet, sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean oppilaitoksissa

opiskelevat, reservissä tai palveluksesta eronneet sisäasiainministeriön tai valtion turvallisuuskomitean upseeristoon ja päällystöön kuuluvat henkilöt perheenjäsenineen sekä valintaperiaatteiden pohjalta myös muita Neuvostoliiton kansalaisia. Jäsenyyden myöntää liikuntakollektiivien neuvostot tai liikuntaryhmien toimistot. Jokaisella jäsenellä on jäsenkirja.

Dynamon jäsenten velvollisuuksiin kuuluu:
- tuntea järjestön säännöt ja johtoelinten päätökset sekä noudattaa niitä,
- maksaa säännöllisesti jäsenmaksunsa,
- osallistua aktiivisesti liikuntakollektiivin käytännön liikuntatyöhön ja poliittiseen työhön,
- osoittaa esimerkkiä kommunistisessa suhtautumisessa työhön,
- kohottaa aatteellis-poliittista, sivistys- ja kulttuuritasoaan,
- vaalia ja suojella järjestön omaisuutta,
- hankkia uusia jäseniä,
- suorittaa GTO-ohjelman vaatimukset (sotilaiden on suoritettava Sotilasurheilu-ohjelman vaatimukset),
- harrastaa säännöllisesti yhtä tai useampaa urheilulajia, osallistua urheilukilpailuihin ja edistää kaikin tavoin järjestön toimintaa.

Dynamon jäsenillä on oikeus:
- täytettyään 18 vuotta valita ja tulla valituksi järjestön kaikkiin johtoelimiin,
- käyttää yhteisiä urheiluvälineitä, järjestön opetus- ja valmennusharjoituksiin varattuja tiloja ja laitoksia sekä vapaa-ajantiloja,
- edustaa omaa liikuntakollektiiviaan, osallistua kursseille ja seminaareihin sekä käyttää Dynamon merkkiä ja pukua.

Dynamon ylimmät päättävät elimet ovat: valtakunnallinen konferenssi, tasavaltojen konferenssit, aluepiiri-, alue-, kaupunki- ja piirikonferenssit. Järjestön vastaavat neuvostot kutsuvat ne koolle vähintään kerran neljässä vuodessa. Neuvostot määräävät konferenseihin osallistuvien edustusoikeudet. Konferenssit valitsevat neljäksi vuodeksi kerrallaan vastaavat neuvostot, jotka johtavat toimintaa konferenssien välisenä aikana. Dynamon keskusneuvoston, tasavaltojen neuvostojen, aluepiiri-, ja alueneuvostojen sekä Moskovan kaupunkineuvoston jäsenet ja näiden organisaatioiden konfe-

renssiedustajat valitaan salaisella äänestyksellä. Muiden kaupunkineuvostojen, piirineuvostojen, liikuntakollektiivien neuvostojen ja liikuntaryhmien toimistojen jäsenet, liikuntaorganisaattorit ja konferenssiedustajat valitaan avoimella äänestyksellä.

Neuvostot kokoontuvat vähintään kerran vuodessa. Järjestön toimintaa johtavat neuvostojen kokousten välillä puheenjohtajat, varapuheenjohtajat ja vastaavat sihteerit, jotka valitaan avoimella äänestyksellä. Lisäksi puhemiehistöön valitaan myös avoimella äänestyksellä neuvoston kokouksessa puhemiehistön muut jäsenet. Puhemiehistöt kokoontuvat vähintään kerran kuukaudessa. Puhemiehistö jakaa tehtävät itse jäsentensä kesken.

Keskusneuvoston puhemiehistöön perustetaan eri urheilulajien yhteiskunnalliset komiteat. Tasavaltojen, aluepiirien, alueiden, kaupunkien ja piirien liikuntaneuvostoihin eri urheilulajien komiteat tai jaostot. Nämä toimivat keskusneuvoston hyväksymien ohjeitten mukaisesti.

Johto- ja toimeenpanoelinten on noudatettava tiukasti johdon kollektiivisuuden periaatetta. Lisäksi niiden on:
- vedettävä mukaan liikuntatyöhön yhteiskunnallinen aktiivi,
- suoritettava hyvin järjestölle kuuluvat tehtävät,
- valvottava järjestön neuvostojen päätösten toteuttamista,
- luotava suotuisat olot itsekritiikin ja kentältä tulevan kritiikin kehittymiselle,
- harjoitettava poliittista kasvatustyötä seuran jäsenten keskuudessa,
- saatettava omat päätöksensä ajoissa järjestön alempien organisaatioiden sekä ylempien neuvostojen tietoon.

Dynamon toiminnan perusyksikkönä on alueellis-tuotannollisen periaatteen mukaisesti perustettu liikuntakollektiivi. Näitä liikuntakollektiiveja on perustettu sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean elimiin, virastoihin, oppilaitoksiin, yhtymiin ja joukko-osastoihin sekä Dynamon laitoksiin ja tuotantolaitoksiin. Erityistapauksissa Dynamon liikuntakollektiiveja voidaan perustaa myös muiden virastojen alaisiin laitoksiin, tuotantolaitoksiin ja oppilaitoksiin, kun vähintään sata Dynamon jäsentä on läsnä. Jos jäseniä on vähemmän perustetaan vastaavaan liikuntakollektiiviin

kuuluvia liikuntaryhmiä tai itsenäisiä ylemmän neuvoston alaisia liikuntaorganisaatioita. Jos tasavallassa, aluepiirissä, alueella tai suurkaupungissa toimii useita eri kollektiiveja voidaan ne yhdistää tuotannollisen tai alueellisen periaatteen mukaisesti toimivaksi Dynamon organisaatioksi.

Liikuntakollektiivin tai liikuntaryhmän jäsenten yleiskokous on korkein johtoelin. Se kutsutaan koolle vähintään kerran puolessa vuodessa. Suurissa liikuntakollektiiveissa kutsutaan koolle konferensseja, joihin edustajat valitaan liikuntaryhmien yleiskokouksissa.

Suurissa liikuntakollektiiveissa voidaan ylemmän neuvoston suostumuksella valita neuvoston puhemiehistö ja tarkastuslautakunta. Liikuntakollektiivin neuvosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajat, sihteerin ja kokoontuu tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran kuukaudessa. Vähintään kahdesti vuodessa neuvosto järjestää järjestön aktiivin kokouksia. Niissä käsitellään tärkeimpiä kysymyksiä.

Liikuntakollektiivin johtotyössä neuvoston lähtökohtana ovat järjestön ylemmän neuvoston ohjeet.

Jäsenmäärältään 50 ylittävissä liikuntaryhmissä valitaan neuvoston päätöksellä 3-5 jäseninen liikuntatoimisto.

Liikuntakollektiiviin perustetaan urheilun opetustyön järjestämiseksi eri urheilulajien jaostoja.

Neuvostojen ja liikuntakollektiivien taloudellisen toiminnan tarkastavat konferenssien valitsemat tarkastuslautakunnat. Ne suorittavat vuoden aikana vähintään yhden täydellisen asiakirjatarkastuksen. Asianomaiset neuvostot käsittelevät tarkastuksen tulokset ja asiakirjojen kopiot lähetetään ylemmälle neuvostolle.

Dynamoa koskevat kaikki lainsäädännön suomat kansalaisjärjestöä koskevat oikeudet. Se on oikeushenkilö kaikkine sille kuuluvine oikeuksineen. Dynamolla on oikeus:
- solmia sopimuksia,
- myydä ja ostaa omaisuutta,
- perustaa tuotantolaitoksia,

- harjoittaa julkaisutoimintaa,
- rakentaa ja käyttää urheilulaitoksia ja asuintaloja,
- harjoittaa virastonsisäistä valvontaa,
- palkita järjestöjään ja jäseniä sekä avustaa heitä aineellisesti,
- kouluttaa työntekijöitä,
- harjoittaa metodista ja tutkimustyötä,
- avata ja lopettaa käyttö- ja clearingtilejä.

Dynamolla on oma leima, tunnus, rintamerkki, yhtenäinen puku ja yhteinen jäsenkirja.

Tulot koostuvat jäsen- ja liittymismaksuista, urheilutilojen käytöstä ja tilaisuuksien järjestämisestä kertyvistä maksuista sekä tuotantolaitoksilta ja muilta yrityksiltä saatavista tuloista.

Liittymis- ja jäsenmaksut käytetään kokonaan liikuntakollektiivin työn rahoittamiseen. Dynamon varoja säilytetään valtiopankin käyttö- ja clearingtileillä. Varoja käytetään vahvistettujen suunnitelmien ja talousarvioitten rajoissa.

Tasavaltojen, aluepiiri-, alue-, kaupunki- ja piiriorganisaatioiden ja liikuntakollektiivien talousarviot ja suunnitelmat vahvistetaan ylemmissä neuvostoissa. Keskusneuvoston puhemiehistö käsittelee ja hyväksyy koko järjestöä koskevat suunnitelmat ja arviot.

Varojen käytöstä määräävät neuvostojen puheenjohtajat tai muut henkilöt neuvoston puhemiehistön toimeksiannosta.

Neuvostot ja tarkastuslautakunnat selostavat työtään vastaaville konferensseille ja järjestön ylemmille elimille Dynamon keskusneuvoston määräämin väliajoin ja sen määräämässä muodossa.

Valtakunnallisella Leninin kunniamerkillä palkitulla liikunta- ja urheilujärjestö Dynamolla on rikkaat urheiluperinteet. Sillä on suuri kokemus lasten parissa tehtävässä liikuntatyössä ja korkeatasoisten urheilijoiden valmentamisessa. Dynamolla on käytössään paljon ensiluokkaisia urheilulaitoksia.

Opetus- ja valmennusprosessin parantaminen kaikissa liikuntaryhmissä ja urheilutason kohottamiseen liittyvät kysymykset muodostavat merkittävän osan toimintaa. Keski-ikäisten ja vanhusten parissa

tehtävään liikuntatyöhön kiinnitetään paljon huomiota. Dynamon virastojen asuintaloissa ja kummijärjestöjen alaisissa talohallinnoissa harjoitettu matkailu- ja retkeilytyö laajenee jatkuvasti. Maaseudun liikuntajärjestöille annettava kummiapu kasvaa. Järjestön neuvostot kiinnittävät runsaasti huomiota nuoriin dynamolaisiin ja avustavat monin tavoin Dynamon urheilulaitosten vaikutusalueella sijaitsevia kouluja. Neuvostot pyrkivät laajentamaan maksullisten tilausryhmien työtä järjestönurheilulaitoksissa. On perustettu uusia uintiin, voimisteluun ja yleisurheiluun erikoistuneita lasten ja nuorten urheilukouluja. Valmentajakunnan ammattitaito kohoaa, urheiluvälineitten tuotanto laajenee ja sen laatu paranee.

3.3. Valtakunnallinen urheilujärjestö Trudovyje rezervy

Valtakunnallinen urheilujärjestö Trudovyje rezervy (Työvoimareservit, suom.huom.) perustettiin työvoimareservien päähallinnon ja leniniläisen Komsomolin kehotuksesta.

Seuran päätehtävät ovat:
- ammatillis-teknisten oppilaitosten opiskelijoiden liikuntakasvatus,
- heidän vetäminen mukaan liikunnan ja urheilun järjestelmälliseen harrastamiseen,
- terveysliikuntatilaisuuksien järjestäminen,
- järjestön jäsenten urheilutason kohottaminen,
- neuvostopatriotismin, internationalismin, kansojen välisen ystävyyden, uskollisuuden kommunistiselle puolueelle ja sosialistiselle isänmaalle kasvattaminen liikunnan harrastajissa ja urheilijoissa.

Tehtäviensä suorittamiseksi Trudovyje rezervy:
- järjestää oppilaitoksen liikuntakasvatuksen sekä opiskelijoiden päiväjärjestykseen liittyviä liikuntatilaisuuksia, harjoituksia liikuntajaostoissa, joukkueissa ja ryhmissä,
- harjoittaa liikuntatiedotusta,
- vetää mukaan järjestön toimintaa ammatillis-teknisissä oppilaitoksissa opiskelevia ja työskenteleviä ihmisiä,
- järjestää urheilujuhlia, kilpailuja, spartakiadeja jne.
- huolehtii vakinaisten ja yhteiskunnallisten työntekijöiden koulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta,
- kehittää metodisia oppaita ja ohjelmia,
- julkaisee käsikirjoja ja tiedonantoja,

- järjestää liikunnan ja urheilun joukkotyötä koskevia kilpailuja,
- rakentaa ja kunnostaa urheilulaitoksia, tuottaa urheilulaitteita sekä korjaa niitä.

Trudovyje rezervy toimii läheisessä yhteistyössä ammatillis-teknisen koulutuksen elinten ja Komsomol-järjestöjen kanssa.

Trudovyje rezervyn toiminnan johtavana periaatteena on demokraattinen sentralismi.[1)]

Järjestön jäseniksi voivat liittyä ammatillis-teknisten oppilaitosten ja tuotantolaitosten opiskelijat ja työntekijät sekä poikkeustapauksissa muitakin liikunnan harrastajia ja urheilijoita.

Järjestön toiminnan perusyksikköinä ovat ammatillis-teknisiin oppilaitoksiin, tuotantolaitoksiin ja muihin laitoksiin perustetut liikuntakollektiivit. Liikuntakollektiivi voidaan perustaa järjestön vastaavan neuvoston päätöksellä kun läsnä on vähintään 15 liikunnan ja urheilun harrastamisesta kiinnostunutta henkilöä. Liikuntakollektiivin kokous on ylin päättävä elin ja se kokoontuu vähintään kerran kolmessa kuukaudessa. Kokous valitsee kollektiivin neuvoston vuodeksi kerrallaan tai koko opiskeluajaksi. Liikuntakollektiivin neuvoston puheenjohtajaksi suositellaan valittavaksi oppilaitoksen rehtori.

Liikunnan ja urheilun joukkotyön lisäksi liikuntakollektiivien tärkeä tehtävä on huolehtia opetussuunnitelman mukaisesti liikuntatuntien ja muiden päiväjärjestykseen kuuluvien liikuntatilaisuuksien organisoimisesta ja toteuttamisesta.

Käytännön liikuntatyötä tehdään liikuntakollektiivin neuvoston perustamissa jaostoissa, ryhmissä ja joukkueissa. Urheilutaidoiltaan korkeatasoiset seuran jäsenet voidaan lähettää urheilukouluihin ja järjestön kerhoihin. Opintoryhmien työtä johtaa vuodeksi kerrallaan tai koko opiskeluajaksi valittu liikuntaorganisaattori.

---

1) Järjestön entiset NL:n työvoimaministeriön ja NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean vuonna 1949 hyväksymät säännöt edellyttivät vain liikuntakollektiivien neuvostojen valitsemista vaalilla. Kaikki muut neuvostot nimitettiin vastaavien hallintojen määräyksestä ja keskusneuvosto ministeriön määräyksestä.

Urheilujaostojen työtä johtaa jaoston toimisto, joka valitaan urheilujaoston jäsenkokouksessa vuodeksi kerrallaan tai koko opiskeluajaksi. Joukkueita ja osastoja johtavat kapteenit tai komentajat, jotka voidaan valita joko vuodeksi, urheilukaudeksi tai vain jonkin tilaisuuden ajaksi. Tuomarikollegioita johtavat puhemiehistöt ja puheenjohtajat, jotka valitaan tuomarien yleiskokouksissa vuodeksi kerrallaan. Kaikki vaalit suoritetaan avoimella äänestyksellä. Valitut yhteiskunnalliset elimet työskentelevät kollektiivin neuvoston vahvistamien suunnitelmien mukaisesti.

Tasavallan, aluepiiri- ja aluejärjestöjen korkein elin on konferenssi. Konferenssissa valitaan salaisella äänestyksellä neuvosto, tarkastuslautakunnat sekä edustajat ylempiin konferensseihin. Konferenssit kokoontuvat vähintään kerran kahdessa vuodessa. Konferenssiedustajat valitaan jäsenkokouksissa liikuntakollektiiveissa. Konferenssien välillä järjestön toimintaa johtaa neuvosto. Neuvosto kokoontuu vähintään kerran puolessa vuodessa. Neuvostojen kokouksissa valitaan avoimella äänestyksellä neuvoston puhemiehistö, joka johtaa työtä kokousten välillä.

Järjestön tasavaltojen neuvostot valitaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Tasavallan neuvostot kokoontuvat vähintään kahdesti vuodessa.

Tasavaltojen neuvostojen, aluepiiri-, alue- ja kaupunkineuvostojen puheenjohtajiksi suositellaan sääntöjen mukaan valittavaksi ammatillis-teknisen koulutuksen vastaavien hallintojen päälliköitä.

Valtakunnallisen Trudovyje rezervy -urheilujärjestön korkein päättävä elin on valtakunnallinen konferenssi. Se kokoontuu vähintään kerran neljässä vuodessa ja valitsee keskusneuvoston. Keskusneuvosto kokoontuu vähintään kahdesti vuodessa.

Keskusneuvosto sopii työstään NL:n ministerineuvoston ammatillis-teknisen koulutuksen valtionkomitean ja liittotasavaltojen elinten kanssa. Kaikkien järjestön organisaatioiden, ammatillis-teknisen koulutuksen hallintojen, laitosten ja oppilaitosten tulee noudattaa keskusneuvoston liikuntakasvatusta ja urheilua koskevia päätöksiä.

Järjestön keskustarkastuslautakunta valvoo taloudellista toimintaa, kirjeiden, valitusten ja anomusten käsittelyn nopeutta ja asiallisuutta järjestön keskuselimissä. Se selostaa toimintaansa ainoastaan valtakunnalliselle konferenssille.

Trudovyje rezervyllä on kaikki oikeushenkilön oikeudet. Sillä on oma lippu, merkki ja urheilupuku.

Liikuntakollektiivien toimintavarat koostuvat liittymis- ja jäsenmaksuista, urheilukilpailujen järjestämisestä ja järjestön budjetista kaupunki-, alue-, aluepiiri- ja tasavaltojen organisaatioiden kautta saatavista varoista.

Liikuntaneuvostojen liikunnan ja urheilun joukkotyöhön käyttämät varat koostuvat liittymis- ja jäsenmaksuista, urheilutilaisuuksien järjestämisestä, tuotantolaitosten ja yritysten tuotantotoiminnasta kertyvistä maksuista sekä keskusjärjestön budjetin määrärahoista. Järjestön tasavaltojen neuvostot osoittavat keskusjärjestön budjetista varoja paikallisorganisaatioille. Varat tähän tarkoitukseen myöntää Trudovyje rezervyn keskusneuvosto.

Keskusneuvoston varat koostuvat liittymis- ja jäsenmaksuista, lajiliiton budjetista liikunnan ja urheilun joukkotyöhön osoitetuista määrärahoista, urheilutilaisuuksien järjestämisestä sekä yritysten tuotantotoiminnasta kertyvistä tuloista sekä muista tuloista.

Järjestön varoja säilytetään valtiopankin käyttö- ja budjettitileillä ja niitä käytetään vahvistettujen toimintasuunnitelmien ja talousarvioitten rajoissa.

Toimintasuunnitelmien, talousarvioitten ja henkilökunnan hyväksyminen tapahtuu seuraavasti:

1) Kollektiivin jäsenten yleiskokous käsittelee liikuntakollektiivin toimintasuunnitelmat, talousarviot ja henkilökuntakysymykset ja esittää ne järjestön ylemmälle neuvostolle hyväksyttäviksi.
2) Seuran autonomisten tasavaltojen, aluepiiri-, alue- ja kaupunkineuvostojen toimintasuunnitelmat, talousarviot ja henkilökuntakysymykset käsittelee järjestön vastaava neuvosto, minkä jälkeen ne esitetään liittotasavallan neuvostolle hyväksyttäväksi.

3) Järjestön tasavallan neuvostojen toimintasuunnitelmat, talousarviot ja henkilökuntakysymykset käsittelee järjestön kyseinen neuvosto, minkä jälkeen ne esitetään keskusneuvostolle hyväksyttäviksi.
4) NL:n Gosplan ja NL:n valtiovarainministeriö käsittelevät ja hyväksyvät talousarvion ja valtakunnallisen Trudovyje rezervy urheilujärjestön toimintasuunnitelman ja aineellis-teknisen varustamisen suunnitelman mukaiset määrärahat.

Varojen käytöstä määräävät neuvostojen puheenjohtajat, varapuheenjohtajat tai siihen valtuutetut henkilöt.

Keskusneuvosto rahoittaa ja huolehtii järjestön kaikkien tasavaltojen neuvostojen aineellis-teknisestä varustamisesta hyväksymiensä budjettien ja aineellis-teknisen varustamissuunnitelmien rajoissa.

Liikuntakollektiivien neuvostoilla ei ole itsenäistä kirjanpidollista tilivelvollisuutta. Ne ovat tilivelvollisia kaupunki-, alue-, aluepiiri ja tasavallan neuvostolle. Kuitenkin urheilukerhoille, urheilukeskuksille, stadioneille, urheilutaloille ja muille vastaaville organisaatioille sekä myös muutamille liikuntakollektiivien neuvostoille voidaan myöntää itsenäinen kirjanpidollinen tilivastuu. Tämä voi tapahtua keskusneuvoston päätöksellä.

Trudovyje rezervyn liittotasavaltojen neuvostoilla, autonomisten tasavaltojen neuvostoilla, aluepiiri-, alue- ja kaupunkineuvoistoilla on itsenäinen kirjanpidollinen tilivastuu. Ne esittävät määräajoin kirjanpitonsa keskusneuvostolle. Keskusneuvosto on vastuussa varojen käytöstä NL:n valtiovarainministeriölle. Kuitenkin liikunta- ja urheilutyötä koskevat tilastolliset selvitykset se esittää NL:n ministerineuvoston tilastolliselle keskushallinnolle.

Neuvostot selvittävät toimintaansa järjestön konferensseissa ammatillis-teknisen koulutuksen vastaaville elimille. Liikuntakollektiivin neuvosto vastaa toiminnastaan jäsenkokoukselle, ylemmälle neuvostolle ja vastaavalle liikuntakomitealle.

Trudovyje rezervy voi lopettaa toimintansa NL:n ministerineuvoston päätöksellä ja liikuntakollektiivien neuvostot järjestön ylempien neuvostojen päätöksellä.

Trudovyje rezervyn toiminta on laajaa. Lähes 6000 oppilaitoksessa opiskelee noin 2,5 miljoonaa opiskelijaa.[1] Vuonna 1970 koulutettiin 1,6 ammattitaitoista työläistä ja opiskelemaan hyväksyttiin 1,8 miljoonaa henkilöä. Heistä jokainen osallistuu kaksi kertaa viikossa liikuntatunnille. Iltaisin harjoituksia järjestetään urheilujaostoissa, liikuntaryhmissä ja liikuntakollektiivien joukkueissa. Yli 70 % ammatillis-teknisissä oppilaitoksissa päättää opiskelunsa luokiteltuina urheilijoina. Tämän ansiosta työväenluokka täydentyy fyysisesti hyvin valmentautuneilla, urheilua ja liikuntaa säännöllisesti harrastavilla työläisillä.

3.4. Armeijan, ilmavoimien ja laivaston vapaaehtoinen tukijärjestö (DOSAAF)

Armeijan, ilmavoimien ja laivaston vapaaehtoinen tukijärjestö (DOSAAF) on harrastajien joukkojärjestö. Se harjoittaa laajaa työtätekevien sotilaallis-isänmaallista kasvatusta ja sotilaallis-tekniseen urheiluvalmennukseen liittyvää toimintaa. DOSAAF osallistuu aktiivisesti kutsuntaikäisen nuorison valmentamiseen GTO-ohjelman mukaisesti sekä koululaisten maanpuolustukselliseen alkeiskoulutukseen. 14 miljoonaa DOSAAF:n jäsentä harrastaa 30 sotilaallis-teknistä urheilulajia.

Vuosittain miljoonat DOSAAF:n jäsenet osallistuvat eri sotilaallisteknisten urheilulajien kilpailuihin, parantavat urheilutaitojaan ja edustavat kunnialla NL:oa kansainvälisissä kilpailuissa.

Vuosina 1967-70 DOSAAF:n järjestöt valmensivat yli 6 miljoonaa luokiteltua sotilaallis-teknisten urheilulajien urheilijaa. Viidensillä Leninin syntymän 100-vuotisjuhlille omistetuilla valtakunnallisilla sotilaallis-teknisten urheilulajien spartakiadeilla noin 4000 urheilijaa ja DOSAAF:n jäsentä saavutti NL:n urheilumestarin tai urheilumestariehdokkaan arvon.

Vuonna 1971 DOSAAF:n urheilijat saavuttivat 158 valtakunnallista ennätystä, joista 80 ylitti lajinsa maailmanennätyksen.

---

1) Vuonna 1977 yli 3 miljoonaa opiskelijaa. (toim.huom.)

NKP:n keskuskomitea ja NL:n ministerineuvosto käsittelivät toukokuussa 1966 DOSAAF:n toimintaa ja toimia sen parantamiseksi. Ne totesivat, että huolimatta seuran työn aktivoitumisesta viime vuosina ei sen väestön keskuudessa tekemän puolustukseen liittyvän joukkotyön taso vastaa nykyisiä vaatimuksia. Muun muassa sotilaallis-teknisiä urheilulajeja harrasti vain pieni osa järjestön jäsenistä. DOSAAF:ia kehotettiin laajentamaan urheiluteknisten kerhojen ja urheilulaitosten verkostoa.

Vuodesta 1969 lähtien DOSAAF:n keskuskomitea on kehittänyt ja vahvistanut yhteistyössä NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kanssa urheilun luokitteluvaatimukset seuraavissa lajeissa: autourheilu, helikopteriurheilu, moottoriveneurheilu, moottoripyöräily, laskuvarjourheilu, purjelento, sukellusurheilu, radiourheilu, ilmailu-urheilu, auto- ja venemalliurheilu, vesillä tapahtuva moniottelu ja motobal (moottoripyöräpalloilua, suom.huom.). Luokittelussa on pidetty lähtökohtana asetusta yhtenäisestä valtakunnallisesta urheiluluokituksesta vuosiksi 1969-72.

3.5. Metsästys- ja kalastusseurat

Metsästys- ja kalastusseurojen panos liikunnan harrastusmuotojen kehittämisessä on huomattava. Ne pyrkivät kehittämään metsästyksestä ja kalastuksesta työtätekeville terveellisen vapaa-ajanvieton tavan. Liikuntakollektiivien neuvostot, urheilujärjestöjen jaostot ja komiteoitten lajiliitot ohjaavat kalastusjaostojen työtä. Metsästysseurat johtavat metsästysjaostoja. Liikuntakomitean ammunta- ja metsästysurheiluliitto ohjaa ainoastaan savikiekkoammuntaa.

3.6. Asuinalueitten liikunta- ja terveysneuvostot

Talohallintojen, asuinhuoltotoimistojen (ŽEK) ja kunnallisten asunto-osastojen (ŽKO) liikunnan ja terveyden yhteiskunnalliset neuvostot ovat urheilun ja terveysliikunnan joukkotyön organisaattoreina työtätekevien asuinalueilla. Talohallinnon, ŽEK:n tai ŽKO:n alueilla asuvien liikunnan harrastajien yleiskokous valitsee liikunta- ja terveysneuvoston. Sen toiminta perustuu väestön aloitekykyyn ja omatoimisuuteen ja se toimii kiinteässä yhteistyössä talohallinnon ja piirin liikuntakomitean kanssa. Neuvosto pyrkii löytämään aktiivisten liikunnanharrastajien joukosta eri työalu-

eista vastaavat henkilöt. Vastuualueita ovat muun muassa varhaisnuorisotoiminta, tiedotustoiminta, terveysliikunnan joukkotyö ja taloudellinen toiminta. Neuvosto työskentelee suunnitelman pohjalta. Jos neuvosto on perustanut urheilujaostoja, valitaan niille toimistot.

Liikunta- ja terveysneuvoston päätehtävät ovat:
- väestön vetäminen mukaan järjestelmälliseen liikunta- ja urheilutoimintaan,
- urheilulajien opetus- ja valmennustoiminnan järjestäminen,
- terveysliikuntaharjoitusten järjestäminen keski-ikäisille ja vanhuksille,
- lapsi- ja varhaisnuorisotyö,
- GTO-ohjelmaan liittyvä valmennus ja vaatimusten suorittaminen,
- aamuvoimisteluryhmien perustaminen,
- urheilulaitosten ja kenttien rakentaminen,
- terveysliikuntatilaisuuksien järjestäminen.

Liikunta- ja terveysneuvosto on yhteistyössä talohallinnon kanssa. Talohallinnoilla saattaa olla vakinainen liikunnanohjaaja, joka on palkattu varoilla, jotka vuokratuloista on osoitettu kulttuurityöhön. Liikunta- ja terveysneuvosto on yhteistyössä myös tuotantokollektiivin tai urheilujärjestön neuvoston kanssa, joka on velvoitettu antamaan kummiapua.

Liikunta- ja terveysneuvosto vastaa toiminnastaan talohallinnon liikunnan harrastajien kokoukselle.

Piirien ja kaupunkien asuinhallintoihin sekä liittotasavaltojen kunnallistalouden ministeriöihin voidaan perustaa myös yhteiskunnallisia liikuntaneuvostoja, jotka ohjaavat paikallisten neuvostojen työtä. Nämä liikuntaneuvostot julkaisevat ohjaavaa ja metodista aineistoa sekä avustavat muutoinkin liikuntatyön kehittämistä työtätekevien asuinalueilla.

Kaikki liikuntakulttuurin alueella työskentelevät valtiolliset organisaatiot pyrkivät kaikin tavoin kehittämään liikunnan harrastusmuotoja.

3.7. Liikuntakollektiivit

NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston elokuun 1966 päätöksissä todettiin, että huolimatta liikuntaliikkeessä viime vuosina saavutetuista myönteisistä tuloksista liikuntakulttuurin kehitystaso ei vastaa kasvaneita vaatimuksia.

Yhtenä syynä oli se, että useissa tuotantolaitoksissa, rakennuksilla, kolhooseissa, sovhooseissa ja virastoissa laajat joukot eivät osallistu liikunta- ja urheilutoimintaan. Monissa kouluissa kiinnitetään riittämättömästi huomiota joukkoliikuntatyöhön ja oppilaiden urheilutaitojen parantamiseen.

NKP:n keskuskomitea ja NL:n ministerineuvosto painottivat liikuntatoiminnan suurta yhteiskunnallista merkitystä yhtenä työtätekevien kommunistisen kasvatuksen tärkeimpänä keinona. Ne velvoittivat puolueen, valtiolliset, ammattiliitto-, Komsomol-, talous- ja liikuntajärjestöt ja organisaatiot:

"kehittämään liikuntaa ja urheilua tuotantolaitoksissa ja virastoissa erottamattomana osana työn tuottavuuden kohottamista, sairauksien ehkäisyä ja työläisten ja toimihenkilöiden aktiivista vapaa-ajan viettoa. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotetaan, että työtätekeville järjestetään eri urheilulajien säännöllisiä harjoituksia. On perustettava keski-ikäisille ja vanhemmille henkilöille tarkoitettuja liikuntaryhmiä. On otettava käyttöön tuotantovoimistelu ja perustettava aikaisempaa aktiivisemmin urheilu- ja retkeilykeskuksia, terveysliikuntaleirejä sekä kalastus- ja metsästysmajoja".[1)]

Puolueen ja hallituksen antamissa ohjeissa korostetaan, että liikunnan perusjärjestöillä ja -yksiköillä on ratkaiseva osuus liikunnan terveyttä edistävän ja kasvatuksellisen merkityksen lisäämisessä.

3.7.1. Liikuntakollektiivi

Tehtaan tai jonkin muun tuotantoyksikön liikuntakollektiivia pidetään oikeutetusti Neuvostoliiton liikuntaliikkeen perustana. Liikuntakollektiiveissa, niiden urheilujaostoissa, joukkueissa ja

---

1) Pravda. 25.8.1966.

ryhmissä neuvostoihmisillä on mahdollisuus harrastaa liikuntaa ja eri urheilulajeja, parantaa terveyttään, lisätä oman työnsä tuottavuutta sekä kehittää itseään maanpuolustukseen liittyvissä kysymyksissä.

Liikuntakollektiiveissa pyritään löytämään liikunnan harrastajien kyvyt ja luomaan olot näiden kykyjen, luovan aloitteellisuuden ja omatoimisuuden kehittämiselle. Näin kasvatetaan omalta osaltaan kommunistisen yhteiskunnan rakentajia.

Liikuntaliikkeen saavutukset määräytyvät siten liikuntakollektiiveissa tehtävästä työstä. Liikuntakollektiivien työn tasosta riippuu myös varsin pitkälle liikuntakasvatuksen yleinen merkitys.

Vuonna 1971 Neuvostoliitossa toimi 211.888 liikuntakollektiivia, joihin kuului 45.118.918 jäsentä.[1)]

Lähes 23 miljoonaa henkilöä osallistui tuotantovoimisteluun. Noin 11,5 miljoonaa henkilöä osallistui yleisen liikuntavalmennuksen jaostojen, terveysryhmien, retkeily-, metsästys- ja urheilukalastusjaostojen toimintaan. Liikuntakollektiivien urheilujaostot valmensivat yli 12 miljoonaa luokiteltua urheilijaa ja urheilun mestariehdokasta, noin 6500 NL:n urheilumestaria ja 317 NL:n kansainvälistä urheilumestaria.

Opetus-, valmennus- ja kasvatustyön parantuminen urheilujaostoissa, joukkueissa ja ryhmissä nostaa urheilijoiden tasoa sekä luo urheilureservejä. Neuvostourheilijoilla on entistä paremmat mahdollisuudet menestyä kansainvälisissä urheilukilpailuissa.

Neuvostoliitossa on lukuisia hyvin toimivia liikuntakollektiiveja ja tuotantolaitosten urheilukerhoja, jotka yhdistävät taitavasti liikunnan ja terveysliikunnan joukkotyön korkeatasoisten urheilijoiden valmentamiseen. Tärkeänä tehtävänä onkin luoda jokaiseen tuotantolaitokseen, virastoon, kolhoosiin, sovhoosiin sekä oppilaitokseen vireästi toimiva liikuntakollektiivi.

---

1) Vuonna 1978 220.000 liikuntakollektiivia, joihin kuului 55 miljoonaa liikunnan harrastajaa. (toim.huom.)

Nämä liikuntakollektiivit käyttävät yleensä yhteisönsä nimeä. Asuinalueille perustetuille liikuntakollektiiveille ja eräille urheilukerhoille saatetaan antaa jokin erikoisnimi, jolla ne rekisteröidään paikallisessa liikuntakomiteassa.

Liikuntakollektiivin toimintaa johtavat ammattiliittojärjestö, kolhoosin hallinto, oppilaitoksen johto ja urheilujärjestön neuvosto. Tuotannonalan ammattiliiton liikuntakomitean toimisto avustaa liikuntakollektiivia.

Jokainen liikuntakollektiivi osallistuu tuotantolaitoksensa tai virastonsa yhteiskunnalliseen toimintaan sekä aktivoi liikunnan harrastajia ja urheilijoita työssä ja yhteiskunnallisessa toiminnassa.

Mikäli tuotantolaitoksessa (sovhoosissa, kolhoosissa, oppilaitoksessa) ei olé liikuntakollektiivia, liikunnan ja urheilun harrastamisesta kiinnostuneet ottavat yhteyttä paikallisiin Komsomol- ja ammattiliittojärjestöihin (kolhoosissa hallinnon puheenjohtajaan ja oppilaitoksessa johtajaan) ja pyytävät niitä selvittämään mahdollisuudet perustaa liikuntakollektiivi. Nämä järjestöt tai henkilöt antavat aloitteentekijöille tehtäväksi liikuntakollektiivin perustamiseen liittyvät valmistelutyöt. Valmistelutyöhön sisältyy:

- liikunnan ja urheilun harrastamisesta sekä terveysliikunnasta kiinnostuneitten henkilöiden kartoittaminen,
- liikuntatyön aineellisten edellytysten selvittäminen,
- yhteyksien luominen tuotantolaitoksen tai oppilaitoksen alueella toimivan ammattiliiton urheilujärjestön neuvostoon tukitoimenpiteiden selvittämiseksi,
- urheilujaostojen ja ryhmien ohjaajina toimimaan pystyvien henkilöiden kartoittaminen.

Jos jäsenyydestä kiinnostuneitten määrä ylittää urheilujärjestön sääntöjen edellyttämän määrän, järjestelytoimiston muodostava aloiteryhmä päättää yhdessä puoluejärjestön ja ammattiliiton komitean kanssa liikuntakollektiivin perustavasta kokouksesta. Perustavassa kokouksessa käsitellään liikuntakollektiivin tulevaisuuden näkymiä sekä selvitetään kokoukseen osallistuville urheilujärjestön sääntöjä. Liikuntakollektiiville valitaan 5-7 jäseninen neuvosto avoimella äänestyksellä. Neuvosto rekisteröi liikuntakollektiivin piirin tai kaupungin liikuntakomiteassa ja urheilujärjestön neuvostossa.

Liikuntakollektiivien päätehtävät ovat:

1) jäsenten kommunistinen kasvattaminen,
2) työtätekevien ja opiskelijoiden aktivoiminen harrastamaan liikuntaa, urheilua ja tuotantovoimistelua sekä osallistumaan terveysliikuntatilaisuuksiin,
3) jaostojen, joukkueiden ja työosastojen liikuntaorganisaatioiden neuvostojen johtaminen,
4) spartakiadien, kilpailujen, urheilujuhlien ja retkien järjestäminen,
5) yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden ja aktiivin kouluttaminen,
6) lääketieteellisen valvonnan järjestäminen liikunnan harrastajille ja urheilijoille,
7) GTO-ohjelman ja Neuvostoliiton Retkeilijä- merkin suorittaneiden, luokiteltujen urheilijoiden ja urheilumestarien valmentaminen,
8) yksinkertaisten perustason urheilukenttien ja -tilojen rakentaminen vapaaehtoisuuden pohjalta,
9) urheilutilojen, -välineiden ja -laitteiden asianmukaisesta käytöstä sekä liikunta- ja urheilutyöhön myönnettyjen varojen taloudellisesta käytöstä huolehtiminen.

Liikuntakollektiivin neuvoston tärkein tehtävä on taloudellisten elinten ja kansalaisjärjestöjen toiminnan koordinoiminen NKP:N keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston elokuun 1966 päätösten toteuttamiseksi. Liikuntakollektiivin työn pääsisältö määräytyy näistä tehtävistä.

Liikuntakollektiivin neuvoston on kehitettävä demokraattisia periaatteita, kollektiivin jäsenten aloitekykyä, aktiivisuutta ja omatoimisuutta.

Liikuntakollektiivin työ jakautuu yleensä seuraaviin osiin: organisaatiotyö, urheilun opetustyö, terveysliikuntatyö, taloudellinen työ.

Organisaatiotyöhön sisältyy muun muassa:

- työsuunnitelmien kehittäminen,
- jäsenhankinta ja jäseneksi hyväksyminen sekä jäsenmaksujen keräys,
- työosastojen ja prikaatien liikuntaorganisaatioiden valvonta, johto ja niiden avustaminen,
- uusien liikuntaryhmien ja -kollektiivien perustaminen työosastoille, osastoille, prikaateihin ja työpisteisiin,

- liikunnan harrastajien kokousten järjestäminen,
- pysyvien ja väliaikaisten toimikuntien perustaminen kollektiivin neuvostoon,
- neuvottelujen järjestäminen liikuntaorganisaattoreille ja työosastojen kollektiivien neuvostojen puheenjohtajille,
- yhteisten tilaisuuksien järjestäminen muiden kansalaisjärjestöjen kanssa,
- tehtaan spartakiadien, maastojuoksujen ja muiden joukkotilaisuuksien järjestelykomiteoiden perustaminen,
- seminaarien järjestäminen liikuntaorganisaattoreille, työosastojen liikuntakollektiivien neuvostojen puheenjohtajille, yhteiskunnallisille ohjaajille ja urheilutuomareille,
- yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden jatkokoulutus,
- kummiavun antaminen kouluille, pioneerileireille, maaseudun liikuntakollektiiveille ja talohallintojen liikuntaryhmille,
- liikuntaneuvostojen, liikuntakollektiivien, jaostojen, joukkueiden ja liikuntaryhmien perustaminen asuntohuoltotoimistoihin (ŽEK) ja asuntoloihin,
- liikuntatoimintaa koskevien asetusten käsittely ja kilpailujen ja katselmusten järjestäminen,
- urheilujaostojen, joukkueiden, liikuntaryhmien ja -kollektiivien työtä koskeva tilastointi,
- tilivelvollisuus kollektiivin toiminnasta,
- toimintakertomusten laatiminen ja urheilujaostojen toimistojen vaalien järjestäminen.

Urheilun opetustyö muodostaa merkittävän osan liikuntakollektiivin työstä. Se sisältää muun muassa:

- kollektiivi perustaa urheilujaostoja ja joukkueita sekä järjestää opetus- ja valmennusharjoituksia jaostoissa, joukkueissa ja ryhmissä,
- käsittelee urheilujaostojen toimistojen valmistelemat kilpailuja koskevat ohjeet sekä järjestää nämä kilpailut,
- käsittelee yhdessä työosastojen liikuntaorganisaatioiden, urheilujaostojen toimistojen ja valmentajaneuvoston kanssa liikunnan ja urheilun kehittämissuunnitelmat sekä valvoo niiden toteuttamista,
- organisoi luokiteltujen urheilijoiden, urheilumestarien ja GTO-ohjelmaa suorittavien valmennuksen,
- järjestää erilaisia retkeilytapahtumia,
- huolehtii yhdessä poliklinikan ja lääkintäaseman kanssa lääketieteellisestä valvonnasta,

- järjestää ystävyysotteluita,
- perustaa valmentajaneuvoston,
- huolehtii urheilujaostojen metodisesta välineistöstä ja ohjelma-aineistosta,
- organisoi urheilujaostoihin lastenryhmiä, lasten ja nuorten urheilukouluja ja lasten joukkueita asuinalueilla,
- perustaa tuomariryhmät urheilujaostoihin sekä liikuntakollektiivin yhdistetyn tuomariryhmän,
- valvoo ja avustaa urheilujaostojen toimistojen työtä,
- järjestää määräajoin urheilujaostojen jäsenten kokouksia, laatii toimintakertomuksia ja huolehtii toimiston vaalien järjestämisestä,
- käsittelee ja hyväksyy urheilujaostojen toimintasuunnitelmat,
- valitsee yhteiskunnalliset ohjaajat ja valmentajat urheilujaostojen harjoituksiin,
- tekee esitykset urheilun arvonimien myöntämisestä.

Terveysliikunnan joukkotyöllä on tärkeä merkitys, kun pyritään saamaan liikunta ja urheilu osaksi kansalaisten jokapäiväistä elämää. Sen päätavoitteena ovat terveyden parantaminen sekä ihmisten luovan ja aktiivisen iän pidentäminen.
Liikuntakollektiivien toimintasuunnitelmiin sisältyy:
- terveistä elämäntavoista ja vapaa-ajanvietosta tiedottaminen erityisesti keski-ikäisille ja vanhoille ihmisille (luennot, keskustelutilaisuudet, julisteet, paikalliset radiolähetykset),
- terveysryhmien perustaminen sekä lääkärien ja talousmiesten aktivoiminen mukaan terveysliikuntatyöhön,
- terveysspartakiadien ja tunnuksella "Työn ja pitkäikäisyyden puolesta" pidettävien juhlien järjestäminen,
- tuotantovoimistelun yhteiskunnallisten ohjaajien koulutus ja jatkokoulutus,
- edellytysten luominen tuotantovoimistelun järjestämiselle,
- työläisten ja toimihenkilöiden työolosuhteiden tutkiminen yhdessä lääkintähenkilökunnan ja talousmiesten kanssa,
- lepokeskusten ja terveysliikuntaleirien perustaminen kaupunkien ulkopuolelle, niiden varustaminen liikuntavälinein sekä henkilökunnan hankkiminen,
- matkailu- ja retkeilytyön järjestäminen,
- liikuntaneuvostojen perustaminen asuntohuoltotoimistojen, kunnallisten asunto-osastojen, talohallintojen ja asuntoloiden yhteyteen
- osallistuminen tuotantolaitosten terveysosastojen perustamiseen.

Tuotantovoimistelun käyttöönottoa valmistelevat työsuojelu- ja työturvallisuusosastot, työn tieteellisen järjestämisen tutkimusyksikkö, lääkintäosasto ja tuotantovoimistelun asiantuntijat yhdessä tuotantolaitoksen johdon kanssa. Tuotantovoimistelu otetaan käyttöön tuotantolaitoksen, viraston tai rakennustyömaan johtajan määräyksellä. Siinä määritellään tuotantovoimistelun muodot, aika, paikka, kesto ja järjestys eri työosastoilla ja työpisteissä sekä tuotannon johtajan vastuu sen järjestämisestä.

VZSPS:n puhemiehistö velvoitti 22. kesäkuuta 1956 ammattiliittojen keskuskomitean kehittämään yhdessä ministeriöiden kanssa toimenpiteitä tuotantovoimistelun toteuttamiseksi tuotantolaitoksissa, rakennustyömailla ja virastoissa. Ministeriöiden ja virastojen suostumuksella tuotantolaitosten, rakennustyömaitten ja sovhoosien johtajat voivat palkata tuotantovoimistelun metodikkoja. Palkat maksetaan tällöin tuotantolaitosten työsuojeluun osoitetuista määrärahoista: 1000-3000 työntekijää kohti yksi metodikko, 3000-5000 työntekijää kohti kaksi, 5000-10.000 työntekijää kohti kolme ja edelleen yksi metodikko kutakin alkavaa 10.000 työntekijää kohti. Eräissä tapauksissa voidaan myöntää lupa tuotantovoimistelun metodikon vakinaisen viran perustamiselle myös pienten tuotantolaitosten ryhmiä varten sellaisiin tuotantolaitoksiin, joiden työntekijämäärä ylittää 500 henkilöä.

Puolueen ja hallituksen elokuun 1966 päätösten mukaisesti tulee tuotantovoimistelun metodikkojen työhön sisällyttää myös terveysliikuntatilaisuuksien järjestäminen työtätekeville. Metodikkojen on tutkittava yhteistyössä työn tieteellisen järjestämisen tutkimuslaitosten ja ryhmien, työsuojeluosaston, terveydenhuoltohenkilökunnan ja talonmiesten kanssa tuotantovoimistelun ja terveysliikunnan vaikutuksia työn tuottavuuteen, työtätekevien terveyteen, työkollektiivien eheyttä sekä muita sosiaalisia ja taloudellisia tekijöitä. Metodikkojen on oltava kiinteässä yhteistyössä liikuntakollektiivin neuvoston kanssa.

Taloudellinen toiminta on tärkeä osa liikuntakollektiivin työtä. Taloudelliseen toimintaan kuuluu:
- urheilulaitosten rakentaminen ja korjaaminen,
- urheilulaitosten järkiperäisen ja tehokkaan käytön valvonta,
- tilojen vuokraaminen ja urheilutilojen antaminen vuokralle,

- liikuntakollektiivin vuositalousarvion sekä yksittäisten urheilutilaisuuksien kustannusarvioiden laatiminen,
- urheiluvälineitten ja laitteiden hankkiminen ja korjaaminen,
- urheilukenttien sekä kaupungin ulkopuolisten lepokeskusten ja leirien rakentaminen nuorison työkohteina,
- palkintojen, kunniakirjojen ja tunnustuspalkintojen hankkiminen,
- jäsenmaksujen, liittymismaksujen sekä yhteisöjäsenmaksujen kerääminen,
- vuosi-inventaarion tekeminen yhdessä tehdaskomitean tarkastuslautakunnan edustajien kanssa sekä käyttökelvottomien välineitten ja laitteiden luettelointi.

Kollektiivin neuvoston on liitettävä käytännön liikuntatoiminta aatteelliseen kasvatustyöhön. Aatteellisen kasvatustyön aineksia ovat:
- aktiivinen suhtautuminen työhön,
- säästäväisyys suhteessa yhteiskunnan omaisuuteen,
- osallistuminen kollektiivin toiminnan johtamiseen,
- urheilujärjestön sääntöjen noudattaminen,
- omatoimisuus ja aloitteellisuus,
- edellä mainitut toiminnat edistävät rakkautta isänmaahan, uskollisuutta kommunistiselle puolueelle, tietoista kurinalaisuutta, yhteistoimintaa, järjestäytyneisyyttä ja vastuuntunnetta.

Kollektiivin neuvoston, urheilujaostojen toimiston, valmentajien ja ohjaajien tulee urheilullisen kehityksen lisäksi tietää, miten liikunnanharrastajat ja urheilijat hoitavat työnsä, opiskelevat ja osallistuvat kollektiivin yhteiskuntapoliittiseen toimintaan.

L.I. Brežnev totesi NKP:n XXIII edustajakokoukselle esittämässään keskuskomitean toimintaselostuksessa, että tässä asiassa tulee noudattaa Leninin ohjetta: "...tietoisen työn ja yhteiskunnallisen toiminnan ulkopuolella ei ole eikä voi olla kommunistista kasvatusta".[1)]

---

1) Brežnev L.I. NKP:n keskuskomitean toimintaselostus NKP:n XXIII edustajakokoukselle. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1966. S. 115. (myös suomeksi)

Liikunnan harrastajien ja urheilijoiden kasvattamisessa on sovellettava mitä erilaisimpia kasvatustyön muotoja ja menetelmiä. Heidät on saatava mukaan liikkeeseen, joka edistää kommunistista suhtautumista työhön. Heitä on aktivoitava osallistumaan yhteiskuntapoliittiseen elämään sekä erilaisten tehtävien suorittamiseen ja velvollisuuksien täyttämiseen liikuntakollektiivissa, urheilujärjestön neuvostossa ja ammattiliiton komiteassa. Heidän aatteellista ja teoreettista tasoaan on kohotettava valistustyön ja puolueopiskelun avulla.

Kommunistinen kasvatustyö liikuntakollektiivissa toteutetaan puoluejärjestöjen johdolla ja Komsomol-järjestöt osallistuvat siihen aktiivisesti.

Liikuntakollektiivin toiminta kirjataan kollektiivin työtä käsittelevään tilastokirjaan[1)], jota pitää neuvoston sihteeri tai yksi neuvoston jäsenistä.

Liikuntakollektiivin rakenne on esitetty taulukossa 10.

Liikuntakollektiivin ylin päättävä elin on jäsenten yleiskokous. Kuitenkin suurissa liikuntakollektiiveissa, joissa on vaikea saada yleiskokousta koolle, korvataan se konferenssilla. Yleiskokousten ja konferenssien välillä toimintaa johtaa liikuntakollektiivin neuvosto, joka valitaan yleiskokouksessa tai konferenssissa. Urheilukerhoissa toimintaa johtaa urheilukerhon hallinto. Kollektiivin neuvosto, urheilukerhon neuvosto ja hallinto valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Vaalit pidetään kaikissa järjestöissä NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean, VZSPS:n ja vastaavien virastojen määrääminä aikoina. Ammattiliittojen liikuntajärjestöissä VZSPS:n 22. marraskuuta 1963 hyväksymä urheilujärjestöjen johtavien elinten vaaliohje määrittelee vaalijärjestyksen.

Liikuntakollektiivin neuvosto tai urheilukerhon hallinto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajat ja sihteerin. Muut neuvoston tai hallinnon jäsenet vastaavat erillisistä työaloista:

---

1) Liikuntakollektiivin työn tilastoinnista. kts. s. 158

- urheilun opetustyö,
- organisaatiotyö,
- tiedotus,
- terveysliikuntatyö,
- taloudellinen toiminta,
- aktiivin parissa tehtävä työ,
- matkailuun liittyvä työ,
- lääketieteellinen valvonta,
- GTO-ohjelma.

Jos erilliskysymyksiä varten perustetaan toimikuntia, neuvoston jäsenet johtavat myös niiden toimintaa.

Liikuntakollektiivin neuvosto ja urheilukerhon hallinto toimivat ammattiliiton komitean ja urheilujärjestön neuvoston johdolla ja kiinteässä yhteistyössä Komsomol-järjestön kanssa.

Jos tuotantolaitoksen, rakennustyömaan tai viraston osastoilla, työosastoilla tai työpisteissä, sovhoosien osastoilla tai kolhoosien prikaateissa muodostuu liikuntaorganisaatioita, joissa toimii yli 25 liikunnan harrastajaa, tulee niihin perustaa työosastojen liikuntakollektiivit. Ne valitsevat vuodeksi kerrallaan työosaston liikuntakollektiivin neuvoston, joka toimii työosaston ammattiliitto-organisaation ja tuotantolaitoksen liikuntakollektiivin neuvoston johdolla. Jos tuotantopisteessä on alle 25 liikunnan harrastajaa, he muodostavat liikuntaryhmän. Liikuntaryhmän toimintaa johtaa liikuntaorganisaattori, joka valitaan vuodeksi kerrallaan samanaikaisesti ammattiliitto-organisaattorin kanssa.

Työosastojen, prikaatien, tiedekuntien ja osastojen liikuntaorganisaatioiden hyvin järjestetty työ on tärkeä edellytys urheilun ja terveysliikunnan joukkoluonteen kehittymiselle liikuntakollektiiveissa ja urheilukerhoissa. Tämän työn kehittämiseksi useat urheilujärjestöjen keskusneuvostot järjestävät toimintakilpailuja ja katselmuksia liikuntaorganisaatioiden kesken. Esimerkiksi Avangardin keskusneuvosto on jo usean vuoden ajan järjestänyt tällaisia katselmuksia.

Etelän rikastuskombinaatin kaivoksen kollektiivi (urheilukerho Jugok, Krivoi rog) on Avangardin parhaita työosastojen liikuntakollektiiveja. Liikuntakollektiiviin kuuluu 1520 jäsentä eli 76 %

työntekijöistä. Kollektiivissa toimii säännöllisesti 13 urheilujaostoa, joiden toimintaa yhteiskunnalliset valmentajat johtavat. Vuosittain valmennetaan luokiteltuja urheilijoita ja järjestetään työosaston spartakiadit, joihin osallistuu suurin osa liikuntakollektiivin jäsenistä. Kombinaatin spartakiadeilla työosaston liikuntakollektiivi on saavuttanut usein ensimmäisen sijan. Kombinaatin spartakiadeilla kilpaillaan 24 lajissa. Kaivoksella on hyvä urheilukeskus. Samanlaisia esimerkkejä on NL:ssa lukemattomia.

Liikuntakollektiivin neuvoston urheilutyö tapahtuu eri urheilulajien jaostojen välityksellä (taulukko 11).

Urheilujaoston perustaminen riippuu harrastajien lukumäärästä, fyysisistä edellytyksistä (välineet, laitteet, urheilukeskus) sekä ohjaaja- ja valmentajavoimista.

Jokaisessa urheilujaostossa jaetaan harrastajat ryhmiin sukupuolen, iän ja urheilutaitojen perusteella. Jokaista ryhmää johtaa valittu ryhmän vanhin. Joukkuepelien jaostoissa ryhmiä johtavat joukkueiden kapteenit. Ryhmän vanhimmat ja kapteenit pitävät kirjaa harjoituksiin osallistumisesta, määräävät jaoston liikuntaorganisaattorin, pitävät harjoituksissa yllä järjestystä ja hoitavat myös muita tehtäviä.

Jaoston jäsenkokous valitsee toimiston, jonka tehtävänä on:
- pitää kirjaa jaoston toiminnasta,
- valvoa joukkueiden valmentamista kilpailuihin ja kilpailukalenterien toteuttamista,
- avustaa valmentajia urheilijoiden opetus-, valmennus- ja kasvatustyössä,
- valmentaa aktiivia,
- huolehtia GTO-ohjelmaan liittyvästä toiminnasta omassa jaostossaan sekä muissa jaostoissa oman lajinsa osalta,
- huolehtia jaoston jäsenten urheilutason kohottamisesta.

Urheilujaostossa toimii tuomariryhmä.

Tehostaakseen erillisten työalojen johtoa ja saadakseen aktiivin mukaan työhön liikuntakollektiivin neuvosto perustaa erilaisia toimikuntia:
- urheiluopetuksen toimikunta,
- lääketieteellisen valvonnan toimikunta,

- agitaatio- ja tiedotustoimikunta,
- taloustoimikunta,
- GTO-toimikunta,
- työtätekevien asuinpaikkatyön toimikunta,
- nuorisourheilutoimikunta ja
- terveysliikuntatoimikunta.

Lisäksi voidaan perustaa väliaikaisia toimikuntia huolehtimaan esimerkiksi stadionin kunnostamisesta kesäurheilukaudeksi tai ammattiliiton ja Komsomolin yhteisen maastojuoksun järjestämistä varten.

Kaikki liikuntakollektiivin urheilutuomarit liittyvät tuomariryhmään. Tuomariryhmä huolehtii:
- kollektiivissa järjestettävien urheilukilpailujen asianmukaisesta tuomitsemisesta,
- osallistuu piirissä, kaupungissa tai alueella järjestettävien kilpailujen tuomaritehtäviin, sekä
- huolehtii tuomarien koulutuksesta ja jatkokoulutuksesta.

Liikuntakollektiivissa toimivat vakinaiset, ylimääräiset ja yhteiskunnalliset valmentajat muodostavat valmentajaneuvoston. Valmentajaneuvoston tehtävänä on:
- avustaa urheiluopetuksen toimikuntaa opetus- ja valmennusprosessin johtamismetodiikassa urheilujaostoissa ja joukkueissa,
- tutkia ja tehdä tunnetuiksi valmennuksessa saavutettuja parhaita tuloksia,
- huolehtia valmentajien ammattitaidon jatkuvasta kohottamisesta,
- valvoa, että liikuntakollektiivin edustusjoukkueet ja -urheilijat noudattavat opetus- ja valmennusohjelmia,
- välittää järjestelmällisesti valmentajille uutta valmennusprosessin metodiikkaan liittyvää tietoa,
- avustaa työosastojen urheilujaostoja johtavia yhteiskunnallisia valmentajia.

Neuvosto suunnittelee liikuntakollektiivin työn. Suunnitelmien tulee olla realistisia, konkreettisia ja taata työn tason kohoaminen. Neuvosto valvoo jatkuvasti suunnitelmien toteuttamista.

Kokemus on osoittanut, että liikuntakollektiivissa on tarkoituksenmukaista laatia seuraavat luonteeltaan organisatoriset suunnitteluasiakirjat:

1) työn yleinen vuosisuunnitelma
2) liikuntakulttuurin kehittämissuunnitelma
3) suunnitelma kilpailukalenteriksi[1)]
4) liikuntakollektiivin neuvoston kokoussuunnitelma

Liikuntakollektiivin vuosisuunnitelma laaditaan tavallisesti seuraavaan muotoon:

Yleinen vuosisuunnitelma
liikuntakollektiivin työlle vuonna 19__

No	toimenpide	toteuttamisaika	toimeenpanosta vastaa	merkintä toteuttamisesta

Suunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet ryhmitellään osa-alueittain: organisaatio-, urheiluopetus-, liikunta- ja terveysliikunta- sekä taloustoimet. Toisinaan erotetaan myös liikuntatiedotus, yhteiskunnallisten työntekijöiden koulutus ja heidän työnsä erillisiksi osa-alueiksi.

Liikuntakollektiivin neuvosto ja aktiivi ratkaisevat vuosisuunnitelmaan sisältyvät asiat. Neuvoston puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja sihteeri laativat luonnoksen vuosisuunnitelmaksi. Lähtökohtana on liikuntakollektiivin tila ja edessä olevat tehtävät. Luonnosta laadittaessa otetaan huomioon urheilujaostojen toimistojen, toimikuntien puheenjohtajien, työosastojen kollektiivien ja ryhmien sekä yleensä aktiivin mielipiteet ja toivomukset. Luonnos käsitellään etukäteen puoluejärjestön, ammattiliiton komitean ja Komsomol-järjestön kanssa. Tämän jälkeen vuosisuunnitelma hyväksytään liikuntakollektiivin neuvostossa aktiivin myötävaikutuksella.

Hyväksytty suunnitelma esitellään toimeenpanijoille, aktiivisille urheilujärjestön jäsenille ja eri osa-alueiden toteuttamisesta vastaaville henkilöille. Lisäksi se esitellään kaikille työtätekeville tuotantolaitoksessa, virastossa tai kolhoosissa sekä oppilaitosten opiskelijoille. Suunnitelman julkistaminen tapahtuu paikallisradion, sanomalehden sekä julisteiden välityksellä.

1) NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean puheenjohtajan asetuksen no 699 mukaan kolme ensiksimainittua suunnitelmaa on sisällytettävä liikuntakollektiivin päiväkirjaan erillisinä osina.

Vuosisuunnitelma on toteutettava muodoissa, jotka voimistavat liikunnan ja urheilun kasvatuksellista merkitystä ja liikunnan harrastajien ja urheilijoiden kommunistista moraalia.

Vuosisuunnitelman omaksumista ja toteuttamista helpottamaan laaditaan kollektiivin työlle myös neljännesvuosisuunnitelmat. Näissä suunnitelmissa täsmennetään erillisiä kohtia ja tehdään lisäyksiä. Lisäykset saattavat koskea suunnitelman kohtia, jotka ovat jääneet toteuttamatta edellisen neljänneksen aikana. Toimenpiteiden ryhmittelyssä käytetään hyväksi luetteloa työn eri osa-alueista.

Liikuntakulttuurin kehittämissuunnitelma laaditaan viideksi vuodeksi. Kehittämissuunnitelma jakautuu vuoden jaksoihin. Suunnitelma laaditaan NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean ohjeitten mukaisesti. Lähtöperusteena on edellisen vuoden toimintakertomus.

Suunnitelman ensimmäinen osa kuvaa liikunnan joukkoluonteen kehitystä ja urheilutason kohoamista. Siinä määritellään tavoitteet liikunnan harrastajien, vakinaisten liikuntatyöntekijöiden, GTO-ohjelman suorittaneiden, luokiteltujen urheilijoiden ja NL:n urheilumestarien lukumääriksi.

Suunnitelman toinen osa käsittelee urheilulajien kehittämistä ja yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden tarvetta eri urheilulajien osalta. Siinä esitetään edellisenä vuotena toimineiden yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden määrä ja verrataan sitä liikunnan harrastajien, luokiteltujen urheilijoiden ja urheilumestarien määrään. Tältä pohjalta suunnitellaan vuosittain urheilulajien kehittämistä ja yhteiskunnallisten työntekijöiden tarvetta kuvaavat tavoitteet.

Kolmas osa käsittelee urheilulaitosten ja terveydenhoitolaitosten verkon laajentamista. Tässä osassa esitetään tiedot olemassa olevista urheilulaitoksista ja terveydenhoitokeskuksista, niiden kapasiteetista sekä suunnitelmat uusien rakentamiseksi. Yleisurheiluhalleja, uimahalleja, hyppyrimäkiä, kelkkailuratoja, ampumaratoja ja muita kalliita rakennusinvestointeja suunniteltaessa on suunnitelmaan liitettävä luettelo luokitelluista urheilijoista ja urheilumestareista.

Neljäs osa käsittelee suunnitelman rahoittamista. Siinä ilmoitetaan edellisenä vuonna liikuntatyöhön käytetyt varat lukuunottamatta rakennusinvestointeja. Tämä summa lähtökohtana arvioidaan viisivuotiskaudelle tulevat määrärahat.

Liikuntakollektiivin neuvoston laatimasta liikuntakulttuurin kehittämissuunnitelmasta neuvotellaan tuotantolaitoksen johtajan, toimeenpanevan komitean suunnitteluelimen puheenjohtajan ja ammattiliiton puheenjohtajan kanssa. Kehittämissuunnitelman hyväksyy liikuntakomitea. Liikuntakollektiivin neuvoston puheenjohtaja ja liikuntakomitean puheenjohtaja allekirjoittavat suunnitelman.

Liikuntakollektiivin neuvosto laatii kilpailukalenterit yhteistyössä urheilujaostojen toimistojen ja valmentajien kanssa. Lähtökohtana pidetään urheilutyön tilaa kollektiivissa, edessä olevia tehtäviä sekä piirin tai kaupungin liikuntakomitean ja urheilujärjestön ylemmän neuvoston kilpailukalentereita. Urheilukilpailuja koskeva suunnitelma edellyttää kilpailujen järjestämistä työosastojen, tiedekuntien ja prikaatien urheiluorganisaatioissa. Kilpailuja tulee järjestää työosastojen, tiedekuntien ja prikaatien välillä. Suunnitelmaan sisältyy myös tuotantolaitoksen, korkeakoulun, viraston, kolhoosin ja sovhoosin mestaruuskilpailut. Kilpailuja on järjestettävä myös naapuritehtaitten, virastojen ja korkeakoulujen joukkueita vastaan. Suunnitelmassa edellytetään osallistumista piirin tai kaupungin liikuntakomitean, urheilujärjestön neuvoston ja erikoisalan ammattiliiton komitean liikuntatoimiston järjestämiin kilpailuihin sekä urheilukerhojen joukkueille järjestettäviin NL:n ja ammattiliittojen mestaruuskilpailuihin.

Kilpailut ovat henkilökohtaisia kilpailuja, joukkuekilpailuja tai samanaikaisesti sekä henkilökohtaisia ja joukkuekilpailuja. Kilpailujen ajankohdan, paikan ja nimen tulee nojautua perinteisiin. Tämä lisää kiinnostusta kilpailuja kohtaan sekä kohottaa osanottajien vastuuntunnetta sekä kollektiivien tuntemaa mielenkiintoa.

Kilpailut ovat yhteenveto opetus-, valmennus- ja kasvatustyön onnistumisesta. Ne innostavat urheilutaitojen kehittämiseen. Tämän vuoksi kalenterisuunnitelman edellyttämiin kilpailuihin on valmentauduttava huolellisesti.

Urheilujaostojen toimistot ja valmentajat käsittelevät joukkueiden ja yksityisten urheilijoiden valmennukseen liittyviä kysymyksiä. Jokaista liikuntakollektiivin suunnitelmassa olevaa kilpailua varten urheilujaoston toimisto ja kollektiivin neuvosto laativat 2-4 viikkoa etukäteen kilpailua koskevat kilpailumääräykset ja saattavat ne osallistujien tietoon.

Työosastojen liikuntaorganisaatioiden sisäisiä ja työosastojen välisiä kilpailuja suunniteltaessa kollektiivin neuvoston ja urheilujaoston toimiston on otettava huomioon niiden reaaliset mahdollisuudet. Voimiltaan erilaiset liikuntaorganisaatiot saatetaan tasavertaisiksi jakamalla ne ryhmiin. Heikompien ryhmien kilpailuohjelmaan on suositeltavaa sisällyttää vähemmän urheilulajeja ja määrätä joukkueet pienemmiksi. Ystävyysottelut ja urheilutapaamiset liikunnan naapurikollektiivin kesken ja suurten työosastojen välillä tulee suunnitella niin, että niihin osallistuisi mahdollisimman paljon urheilijoita.

Urheilukilpailujen kalenterisuunnitelmien toteuttamiseen kollektiivin neuvoston ja urheilujaoston toimiston tulee pyrkiä saamaan mukaan mahdollisimman laaja aktiivi. Sen tehtävänä on tavallisesti kilpailupaikkojen kunnostaminen sekä kilpailuja ja tuomaristoa koskevan tiedon välittäminen kaikille muun muassa paikallisradion, julisteiden ja sanomalehti-ilmoitusten avulla. Hyvin valmistellut ja toteutetut kilpailut vaikuttavat myönteisesti opetus- ja kasvatustyöhön liikuntakollektiivissa, tekevät liikuntaa ja urheilua tunnetuksi sekä kohottavat merkittävästi urheilijoiden tasoa.

Liikuntakollektiivin kokoussuunnitelma laaditaan tavallisesti kolmeksi kuukaudeksi. Siinä määrätään kokousten ajat, työjärjestys sekä kustakin kysymyksestä vastaavat henkilöt. Osa käsiteltävistä asioista perustuu kollektiivin työn yleiseen vuosisuunnitelmaan. Esityslistaa täydennetään muun muassa työssä syntyneillä ongelmilla. Kysymyksiä on valmisteltava yhdessä aktiivin kanssa.

Liikuntakollektiivin kokoussuunnitelma voi olla esimerkiksi seuraava:

Liikuntakollektiivin neuvoston kokoussuunnitelma vuoden 197_ toiselle vuosineljännekselle:

Kokous 4. huhtikuuta 197_
Stadionin kunnostaminen avajaisiin
- Tilannetta selostavat M.V. Sidorov (tehtaan korjaus- ja rakennusosaston päällikkö) ja I.I. Petrov (stadionin johtaja).
- Asiaa valmistelee S.P. Mihailov (liikuntakollektiivin taloustoimikunnan puheenjohtaja).

Kokous 10. toukokuuta 197_
1. Liikuntakollektiivin tulokset vappuviestissä ja kevään maastojuoksussa.
- Tilannetta selostavat P.K. Oništšenko (yleisurheilujaoston toimiston puheenjohtaja) ja S.K. Prasolov (yleisurheiluvalmentaja).
- Asiaa valmistelee S.M. Konstantinov (liikuntakollektiivin neuvoston varapuheenjohtaja).

2. Liikuntakulttuurin kehittämissuunnitelman toteutuminen ensimmäisellä vuosineljänneksellä.
- Tilannetta selostavat B.M. Danilov (luistelujaoston toimiston puheenjohtaja), K.L. Apostolov (työosaston no 5 neuvoston puheenjohtaja) ja K.I. Krutov (työosasto no 20 neuvoston puheenjohtaja).
- Asiaa valmistelevat M.I. Dmitšenko ja D.M. Petrov (liikuntakollektiivin neuvoston jäseniä).

Kokous 4. kesäkuuta 197_
1. Valmistautuminen XX tehdasspartakiadeille.
- Tilannetta selostavat P.I. Kalinin (työosaston no 18 neuvoston puheenjohtaja), M.N. Petrenko (työosaston no 15 neuvoston puheenjohtaja), S.N. Sidortšenko (rakennusalan liikuntaorganisaattori), K.P. Deribas (tuomarikollegion puheenjohtaja) ja I.I. Petrov (stadionin johtaja).
- Asiaa valmistelee S.I. Kalina (liikuntakollektiivin neuvoston sihteeri)

2. Retkeilyvarusteitten vuokrausaseman työstä.
- Tilannetta selostavat K.M. Kostenko (Retkeilykerho Avangarvovetsin puheenjohtaja).
- Asiaa valmistelee S.P. Mihnev (taloustoimikunnan jäsen).

Kollektiivin neuvoston puheenjohtaja (A. Klimenko)

Liikuntakollektiivin neuvoston kokouksissa on oltava mahdollisuus mielipiteitten vapaaseen vaihtoon ja kysymysten kriittiseen käsittelyyn. Neuvoston jäsenten on tarpeellista kuunnella urheilujaostojen toimistojen, kollektiivin toimikuntien ja muiden yhteiskunnallisten elinten mielipidettä. Näin neuvosto voi arvioida työtä objektiivisemmin ja viitoittaa parantamistoimenpiteitä. Samalla myös aktiivi suhtautuu työhönsä suuremmalla mielenkiinnolla ja he ovat enemmän kollektiivin neuvoston apuna.

Neuvoston tulee järjestää säännöllisesti urheilujärjestön sääntöjen edellyttämiä liikunnan harrastajien kokouksia. Kokouksissa käsitellään esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: talvispartakiadien tulokset, kesäspartakiadien järjestäminen, toimintakilpailu jne.

Jos tuotantolaitoksen tai viraston työntekijöiden määrä on liian pieni liikuntakollektiivin perustamiseksi, tuotantolaitokset ja virastot voivat perustaa yhdistetyn liikuntakollektiivin. Yhdistetty liikuntakollektiivi voidaan perustaa tuotannollisen tai alueellisen periaatteen pohjalta. Tuotannollisen periaatteen pohjalta perustettuun yhdistettyyn liikuntakollektiiviin ryhmittyvät saman ammattiliiton toimialueeseen kuuluvat tuotantolaitokset ja virastot. Alueellisen periaatteen mukaan perustettu yhdistetty liikuntakollektiivi yhdistää lähellä toisiaan sijaitsevia tuotantolaitoksia ja virastoja.

Yhdistetty liikuntakollektiivi tekee mahdolliseksi käyttää urheilukeskusten, aktiivin voimavaroja ja ammattiliiton taloudellisia varoja tehokkaasti.

Kaikki yhdistettyyn liikuntakollektiiviin kuuluvat tuotantolaitoksen tai viraston työntekijät muodostavat liikuntaryhmän. Liikuntaryhmää johtaa vuodeksi kerrallaan valittu liikuntaorganisaattori. Ryhmän jäsenet harrastavat liikuntaa yhdistetyn kollektiivin jaostoissa. Liikuntakomitean tai urheilujärjestön neuvoston järjestämiin kilpailuihin osallistuvat yhdistetyn liikuntakollektiivin jaostojen joukkueet. Erikoisalojen ammattiliittokomiteoitten liikuntatoimistojen järjestämiin kilpailuihin osallistuvat ne yhdistetyn liikuntakollektiivin urheilujaostojen jäsenet, jotka työskentelevät vastaavan ammattiliiton tuotantokollektiiveissa.

Ammattiliittokomiteat, joiden alainen jäsenistö kuuluu yhdistettyyn liikuntakollektiiviin, sopivat kollektiivin nimestä. Samalla ne sopivat siitä, mikä ammattiliittokomitea johtaa yhdistetyn liikuntakollektiivin neuvoston työtä. Muut ammattiliittokomiteat siirtävät liikuntaan tarkoitettuja määrärahoja kyseisen komitean tilille, osallistuvat yhdistetyn liikuntakollektiivin käyttöön tulevien liikuntalaitosten rakentamiseen ja laajentamiseen sekä osallistuvat muutoinkin kaikkien liikuntakollektiivin työhön liittyvien kysymysten käsittelyyn.

Yhdistetyn liikuntakollektiivin johto, rakenne ja työn organisaatioperiaatteet ovat samanlaiset kuin erillisessä liikuntakollektiivissa (taulukko 12).

Talohallinnot ja asuntohuoltotoimistot perustavat liikuntaryhmiä työtätekevien asuinalueille. Liikuntaryhmät nimetään usein perustajaorganisaationsa mukaan. Talohallintoihin on perustettu liikunnanohjaajien vakinaisia virkoja. Samanaikaisesti kasvaa asuinalueille perustettujen liikuntaryhmien lukumäärä jatkuvasti. Liikuntaryhmien toimintaan osallistuvat liikunta-aktiivin ja asukkaiden lisäksi kummiperiaatteella liikunnan tuotantokollektiivi tai urheilujärjestö. Piirin liikuntakomitea ja asuntohallinto johtavat talohallintojen liikuntaorganisaatioiden työtä. Jos piiriin on perustettu liikunnan ja terveyden yhteiskunnallinen neuvosto, sen velvollisuutena on auttaa talohallintojen liikuntaryhmien ja joukkueiden työn organisoinnissa (taulukko 13).

Asuntohuoltotoimiston, kunnallisen asunto-osaston, talohallinnon, asuinkorttelin tai asuntolan liikunnan harrastajien yleiskokous valitsee liikuntaneuvoston. Joskus tätä neuvostoa nimitetään liikunnan ja terveyden neuvostoksi. Tämän neuvoston päätehtäviä ovat:

- aktivoida mahdollisimman moni asukas harrastamaan liikuntaa ja urheilua,
- järjestää eri urheilulajien opetusta ja valmennusta,
- harjoittaa liikuntatyötä lasten, nuorten, keski-ikäisten ja iäkkäiden ihmisten parissa,
- järjestää terveysliikunnan joukkotilaisuuksia,
- rakentaa urheilulaitoksia ja kunnostaa olemassa olevia laitoksia ja tiloja harjoituksiin soveltuviksi.

3.7.2. Urheilukerhot

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto myöntää urheilukerhon[1)] nimen niille tuotantolaitosten, virastojen, keskiasteen erikoisoppilaitosten ja maaseutuorganisaatioiden liikuntakollektiiveille, jotka ovat saavuttaneet hyviä tuloksia liikunta- ja urheilutyössä.

Urheilukerhon perustehtävät ovat:
- kasvattaa kerhon jäsenissä kommunistista asennetta työhön ja saada liikunnan harrastajat ja urheilijat osallistumaan aktiivisesti työn tuottavuuden kohottamiseen ja tuotantosuunnitelmien toteuttamiseen,
- aktivoida työläiset, toimihenkilöt, opiskelijat ja kolhoositalonpojat harrastamaan liikuntaa, urheilua ja tuotantovoimistelua sekä saada heidät osallistumaan terveysliikuntatilaisuuksiin,
- huolehtia liikunta-aktiivin, GTO-ohjelmaa suorittavien, urheilumestareitten ja luokiteltujen urheilijoiden valmentamisesta,
- vetää kerhon jäseniä mukaan yhteiskunnallis-poliittisiin joukkotilaisuuksiin jne.

Urheilukerhon tehtävät vastaavat siis liikuntakollektiivin tehtäviä.

Jotta tuotantolaitoksen liikuntakollektiivi ja urheilujärjestön neuvosto voisivat anoa liikuntakollektiiville urheilukerhon nimeä, kollektiivin on täytettävä seuraavat ehdot:
- vähintään 40 % tuotantolaitoksen työtätekevistä harrastaa säännöllisesti liikuntaa ja urheilua,
- liikuntakollektiivin toiminta sisältää vähintään 12 eri urheilulajia mukaan luettuna yleisurheilu, voimistelu, pyöräily, uinti, painonnosto ja talviurheilulajit (luonnon olosuhteista riippuen),
- liikuntakollektiivin tulee järjestää säännöllisesti eri urheilulajeissa mestaruuskilpailut sekä muita kilpailuja,
- liikuntakollektiivin tulee osallistua piirin, kaupungin, alueen, tasavallan ja valtakunnallisiin kilpailuihin,
- valmennettava vuosittain vähintään 5-6 % (työntekijöiden lukumäärästä) II:n, III:n ja nuorisoluokkien urheilijoita sekä toteutettava I:n luokan urheilijoitten ja urheilumestarien valmennusohjelmaa,

1) Urheilukerhon arvonimeä ei tule sekoittaa korkeakoulujen urheilukerhoihin, sillä urheilujärjestö Burevestnikin sääntöjen mukaan kaikkia korkeakoulujen liikuntakollektiiveja kutsutaan urheilukerhoiksi.

- liikuntakollektiivilla tulee olla jokaista 12-15 urheilujaostoissa ja joukkueissa olevaa liikunnan harrastajaa kohden yksi yhteiskunnallinen ohjaaja tai valmentaja,
- liikuntakollektiivissa tulee olla tuomarikollegio,
- liikuntakollektiivilla tulee olla lasten ja nuorten urheilukoulu tai lasten ja nuorten urheilujaostoja ja -joukkueita ja sen tulee harjoittaa kummitoimintaa yleissivistävissä kouluissa ja maaseudulla,
- liikuntakollektiivin on järjestettävä tuotantovoimistelua työosastoissa, osastoilla ja eri työpisteissä siten, että siihen osallistuu vähintään 80 % työntekijöistä,
- liikuntakollektiivin tulee harjoittaa terveysliikunnan joukkotyötä,
- liikuntakollektiivilla tulee olla hyvin varustettu urheilukeskus opetusta, valmennusta ja kilpailuja varten sekä myös oma urheilu- ja terveydenhoitoleiri.

Tuotantolaitoksen tai viraston urheilukerhon ylin päättävä elin on konferenssi, joka valitsee avoimella äänestyksellä 35-75 jäsentä käsittävän neuvoston. Urheilukerhon neuvosto valitsee kerhon 7-11 jäsentä käsittävän hallituksen ja hallitus puolestaan keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajat sekä määrittelee muiden jäsenten vastuualueet. Hallituksen yhteyteen perustetaan urheilujaostojen neuvosto, valmentajaneuvosto, tuomarikollegio sekä seuraavat toimikunnat: organisaatio- ja joukkotyön toimikunta, tiedotustoimikunta, GTO-työn toimikunta, terveysliikuntatyön toimikunta, lääketieteellinen toimikunta, taloustoimikunta jne.

Ammattiliiton tehdaskomitea ja urheilujärjestön ylempi neuvosto johtavat urheilukerhon hallituksen toimintaa. Urheilukerho toimii sääntöjen edellyttämällä tavalla kiinteässä yhteistyössä tuotantolaitoksen Komsomol-järjestön kanssa.

Urheilukerhon hallituksella on oikeus myöntää I, II, III ja nuorisoluokan urheilijan arvot. Urheilukerhon urheilijat voivat osallistua erilaisiin kilpailuihin, VZSPS:n ja NL:n mestaruuskilpailuihin sekä kansainvälisiin otteluihin. Se voi järjestää yhteiskunnallisten ohjaajien valmennusseminaareja ja kerran vuodessa kaksi viikkoa kestävät opetus- ja valmennusharjoitukset. Kerhon hallituksella on oikeus palkita urheilijoita muistolahjoilla, kunniakirjoilla ja turistimatkoilla.

Urheilukerholla on oma nimi, urheiluasu, tunnus ja leima. Se nojautuu työssään liikunnanharrastajien luovaan aloitteellisuuteen.

Keskiasteen erikoisoppilaitosten parhaille liikuntakollektiiveille ja maaseudun liikuntaorganisaatioille voidaan myöntää urheilukerhon nimi. Ne ovat tehtäviltään, rakenteeltaan, oikeuksiltaan ja työn organisoinnin kannalta samanlaisia kuin tuotantolaitosten urheilukerhot. Vaatimukset urheilukerhon nimen saavuttamiseksi ovat kuitenkin erilaiset.

Liikuntakollektiivin urheilujaostojen ja joukkueiden toimintaan on keskiasteen erikoisoppilaitoksissa saatava mukaan vähintään 90 % kaikista opiskelijoista. Liikuntakollektiivin jaostoissa ja joukkueissa tulee harrastaa yleisurheilua, voimistelua, lento- ja koripalloa sekä hiihtoa ja luistelua (luonnonolosuhteista riippuen). Liikuntakollektiivin tulee valmentaa joka vuosi vähintään 25 % (opiskelijoista) luokiteltuja urheilijoita.

Noin 200:lla teknikumien, opistojen ja koulujen liikuntakollektiiveista on oikeus käyttää urheilukerhon nimeä.

Maaseudun liikuntakollektiiveissa tulee harrastaa vähintään 10 urheilulajia ja kollektiivien on valmennettava vuosittain vähintään 7-10 % luokiteltuja urheilijoita (kolhoosin tai sovhoosin työntekijöiden lukumäärästä). Maaseudun urheilukerhon toimintaa johtaa kolhoosissa kolhoosin hallitus ja sovhoosissa ammattiliittokomitea sekä maaseudun urheilujärjestön ylempi neuvosto.

Tuotantolaitosten, keskiasteen erikoisoppilaitosten ja maaseudun liikuntaorganisaatioiden liikuntakollektiiveille, joita yhdistävät maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnalliset urheilujärjestöt, urheilukerhon nimen myöntää ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto urheilujärjestöjen keskusneuvostojen esityksestä. Maaseudun liikuntakollektiiveille, joita yhdistävät maaseudun osuustoiminnalliset urheilujärjestöt, urheilukerhon nimen myöntävät liittotasavaltojen liikuntakomiteat.

Urheilujärjestöjen liiton keskusneuvoston toimisto hyväksyi vuonna 1965 aloitteen (VSFNT:n Urheilujärjestöjen liitto) urheilukerhon nimen myöntämisestä myös yleissivistävien oppilaitosten parhaille liikuntakollektiiveille. Liiton neuvostoille annettiin oikeus yhdessä liittotasavaltojen opetusministeriöitten kanssa myöntää tämä nimi.

Koulun liikuntakollektiivin tulee täyttää seuraavat ehdot saadakseen urheilukerhon nimen:
- aktivoida säännöllisen urheiluharrastuksen piiriin vähintään 75 % 3.-10. luokkien oppilaista,
- vähintään 30 % oppilaista tulee valmentaa luokitelluiksi urheilijoiksi ja koulun päättävistä oppilaista vähintään 90 % tulee olla GTO-ohjelman suorittaneita,
- liikuntakollektiivilla tulee olla vakinaisten yhteiskunnallisten ohjaajien ryhmä, tuomarikollegio sekä oma urheilukeskus,
- liikuntakollektiivin tulee säännöllisesti auttaa koulupiirinsä alkeiskouluja liikunnan ja terveyden joukkotyön järjestämisessä lapsille ja varhaisnuorille heidän asuinalueillaan.

Koulun urheilukerhon tehtävänä on kehittää mahdollisimman monipuolisesti liikuntaa ja urheilua yhtenä tärkeänä oppilaiden kommunistisen kasvatuksen muotona. Kerholla voi olla oma nimi.

Kerhon jäsenten yleiskokous valitsee kerhon neuvoston vuodeksi kerrallaan. Neuvosto vastaa luokiteltujen urheilijoiden ja GTO-ohjelmaa suorittavien valmentamisesta. Urheilukerhon työ perustuu oppilaiden omatoimisuuteen ja aloitteellisuuteen.

Koulun johtaja huolehtii urheilukerhon yleisestä johtamisesta. Vuodeksi kerrallaan valitut liikuntaorganisaattorit ohjaavat työtä luokissa. Urheilukerhon urheilujaostoissa valitaan toimisto ja tuomarikollegiossa puhemiehistö. Urheilukerhon hallituksella on oikeus myöntää urheiluluokat aikuisten II luokan urheilijan arvoon asti sekä lisäksi nuoren urheilutuomarin, ensimmäisen luokan tuomarin ja nuoren urheiluohjaajan arvot. Kerhon hallituksella on oikeus tehdä esityksiä tasavallan luokan tuomarin arvon myöntämisestä kerhon jäsenelle.

3.7.3. Liikuntakollektiivi ja muut kansalaisjärjestöt

Urheilujärjestöjen säännöissä määritellään liikuntakollektiivin ja muiden kansalaisjärjestöjen keskinäiset suhteet. Liikuntakollektiivi on kansalaisjärjestö, joka on velvollinen osallistumaan aktiivisesti työtätekevien kommunistiseen kasvatukseen. Liikuntakollektiivin toiminta on riippuvainen monen muun järjestön työstä ja sen saavutukset riippuvat tämän yhteistyön onnistumisesta.

Ammattiliiton paikalliskomitea johtaa tuotantolaitoksen tai viraston liikuntakollektiivia. Sen tulee päivittäisessä työssään ottaa huomioon liikuntakollektiivi. Ammattiliiton kiinnostus kollektiivin työtä kohtaan, sen harjoittama seuranta sekä sen antama apu vaikuttavat merkittävästi liikuntakollektiivin mahdollisuuksiin määritellä oikein tärkeimmät tehtävät ja suoriutua niistä.

Työosastojen liikuntakollektiivien neuvostojen ja urheilujaostojen työstään laatimat selostukset tulee sisällyttää tehtaan ja työosaston ammattiliitto-organisaatioiden suunnitelmiin. Nämä selostukset koskevat muun muassa urheilulaitosten ja lomakeskusten rakentamista kaupungin ulkopuolelle, niiden varustamista, asuinkortteleissa ja asuntoloissa tehtävää liikuntatyötä, tuotantovoimistelua sekä tehdasspartakiadeja työosastoilla jne.

Liikuntakollektiivin neuvoston on ajoissa valmisteltava ammattiliittokomitealta tulevaa apua koskevat ehdotukset. Neuvoston on harkittava ne konkreettiset kysymykset, jotka on tarkoituksenmukaista liittää ammattiliittojärjestön ja tuotantolaitoksen hallinnon kanssa solmittavaan kollektiiviseen sopimukseen. Ehdotukset voivat käsitellä tuotantovoimistelun parantamista, uusien urheilutilojen rakentamista sekä vanhojen tilojen kunnostamista, terveydenhoitokeskusten perustamista ja rakentamista kaupungin ulkopuolelle. Kun kollektiivinen sopimus on solmittu, liikuntakollektiivin neuvoston on valvottava sen toteuttamista.

Nuorisoliitto osallistuu aktiivisesti kaikkiin liikuntaorganisaatioiden hankkeisiin. Liikuntakollektiivin neuvosto ratkaisee yhdessä Komsomol-järjestön kanssa muun muassa seuraavia kysymyksiä:
- liikunnan harrastajien kommunistisen moraalin kasvattaminen,
- urheilujaostojen, joukkueiden ja toimikuntien ohjaajien valinta,
- spartakiadien, urheilujuhlien ja liikuntatiedotuksen järjestäminen,
- urheilutilojen rakentaminen sekä urheilukeskusten ja -leirien rakentaminen kaupunkien ulkopuolelle,
- liikunta- ja urheilutyö kutsuntaikäisten parissa.

On hyödyksi, jos yhteiskunnallisia tehtäviä pidetään liikuntakollektiivin Komsomol-aktiivien tärkeimpinä nuorisoliittotehtävinä. Nuorisoliittolaiset toimivat liikuntakollektiiveissa muun muassa urheilujaostojen ohjaajina, urheilutuomareina, toimikuntien

jäseninä ja tuotantovoimistelun ohjaajina. Komsomol-komitean on valvottava järjestelmällisesti sitä, miten nuorisoliittolaiset hoitavat nämä tehtävät ja missä määrin he itse harrastavat urheilua.

DOSAAF:n organisaatioiden ja liikuntakollektiivien neuvostojen yhteistyö on viime aikoina vilkastunut huomattavasti. Ne työskentelevät yhdessä teknisten ja sovellettujen urheilulajien kehittämiseksi kutsuntaikäisen nuorison parissa, järjestävät spartakiadeja, kilpailuja ja otteluita.

Liikuntakollektiivien työlle avautui uusia mahdollisuuksia, kun NL:ssa otettiin käyttöön 1972 uusi valtakunnallinen liikuntaohjelma "Valmis työhön ja maanpuolustukseen"-ohjelma (GTO). Uuden ohjelman mukaisesti kaikenikäiset ihmiset vedetään mukaan suorittamaan GTO:ta. GTO:on sisältyvä erillinen "Voima ja miehuus"-ohjelma tähtää nuorison valmentamiseen asevelvollisuutta varten. Tämä ohjelma edellyttää kiinteää yhteistyötä liikuntaorganisaatioiden, DOSAAF:n, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun järjestöjen kesken kutsuntaikäisen nuorison valmentamisessa ja kasvattamisessa.

Taloudelliset elimet ovat ottaneet osaa liikuntatyöhön aikaisempaa aktiivisemmin NKP:n keskuskomitean ja NL:n ministerineuvoston elokuussa 1966 tekemien päätösten jälkeen. Liikuntatyöhön ohjataan osa sosiaalisiin ja kulttuuritarpeisiin käytettävistä varoista, jotka saadaan tuotantolaitosten voitoista. Tuotantolaitosten varoilla hankitaan urheiluvälineitä, rakennetaan urheilulaitoksia, perustetaan lomakeskuksia sekä urheilu- ja terveydenhoitoleirejä kaupungin ulkopuolelle. Näillä varoilla pyritään kehittämään tuotantovoimistelua ja järjestämään liikuntatoimintaa työtätekevien asuinalueilla, asuntoloissa, asuntohuoltotoimistoissa, kunnallisilla asuntoosastoilla ja asuinkortteleissa.

Liikuntakollektiivin neuvoston on käytettävä tehokkaasti taloudellisten elinten tarjoamat mahdollisuudet. Liikuntakollektiivin neuvosto ratkaisee yhdessä tuotantolaitoksen hallinnon kanssa muun muassa seuraavia kysymyksiä:

- asiantuntijoiden valinta tuotantovoimistelun metodikkojen tehtäviin,
- yhteiskunnallisten ohjaajien koulutus,
- kiinteä yhteistyö terveysaseman ja tehtaan poliklinikan kanssa,
- urheilutilojen rakennus- ja korjaustöiden valvonta,

- urheiluvälineiden hankinta tuotantolaitoksen kustannuksella,
- tuotantolaitosten työosastojen johtajien osallistuminen liikuntatyöhön.

Useat tuotantolaitosten johtajat osallistuvat henkilökohtaisesti liikuntakollektiivin toimintaan. He toimivat usein:
- neuvostojen ja urheilujaostojen toimistojen puheenjohtajina,
- yhteiskunnallisina valmentajina ja urheilutuomareina,
- puheenjohtajina spartakiadien, joukkoviestien, maastojuoksujen ja muiden urheilutilaisuuksien järjestelytoimikunnissa.

Tällaiset tuotantolaitosten johtajat opettavat esimerkillään ymmärtämään liikunnan aseman nyky-yhteiskunnassa.

Puoluejärjestöillä on suuri merkitys liikuntatoiminnan johtamisessa Puolueen edustajakokousten ja puolueen keskuskomitean päätökset, puolueohjelma sekä puolueen ja hallituksen tekemät liikuntakulttuurin kehittämispäätökset toteutuvat käytännössä liikuntakollektiivien välityksellä. Liikuntakollektiivin neuvosto on yhteiskunnalliselle aktiivisuudelle perustuva organisaatio ja puolueen käyttövoima. Työssään neuvosto turvautuu puoluejärjestöjen apuun. Kasvatustyö, spartakiadien toteuttaminen, yhteiskunnallisen aktiivin hyödyntäminen ja monet muut liikuntakollektiivin kysymykset kiinnostavat puoluejärjestöä ja se auttaa aina tarvittaessa liikuntakollektiivia.

3.8. Urheilukoulut ja tilausryhmät

Urheilukoulut ja maksulliset tilausryhmät ovat liikuntatoiminnan perusyksiköitä. Niiden lukumäärä on viime vuosina lisääntynyt huomattavasti. Neuvostoliitossa toimii yli 3.800[1)] erityyppistä liikuntakomiteoitten, urheilujärjestöjen, liittotasavaltojen opetusministeriöitten ja muiden organisaatioiden perustamaa urheilukoulua. Nämä urheilukoulut ovat lasten ja nuorten urheilukouluja, nuorison urheilukouluja tai mestaritason urheilukouluja.

---

1) Vuonna 1978 Neuvostoliitossa oli 5.956 urheilukoulua. (toim.huom.

3.8.1. Lasten ja nuorten urheilukoulut

Urheilujärjestöjen liiton keskusneuvoston toimisto muutti 18. marraskuuta 1965 lasten urheilukoulut lasten ja nuorten urheilukouluiksi. NL:n ministerineuvoston liikuntakomitea laati uuden lasten ja nuorten urheilukouluja koskevan asetuksen. Asetuksella parannetaan lasten ja nuorten urheilukoulujen työtä korkeatasoisten nuorten urheilijoiden valmentamiseksi. Tässä asiakirjassa lasten ja nuorten urheilukoulut määritellään erityisurheilulaitokseksi, jonka päätehtävät ovat:

- lujatahtoisten, työhön ja isänmaan puolustamiseen valmiiden, moraaliltaan ja urheilutaidoiltaan korkeatasoisten urheilijoiden valmentaminen,
- yhteiskunnallisten ohjaajien ja urheilutuomareitten kouluttaminen,
- yleissivistävän koulun auttaminen luokan ulkopuolella harjoitettavan joukko- ja terveysliikuntatyön järjestämisessä.

Lasten ja nuorten urheilukoulut voivat olla joko yhdistettyjä (2-5 urheilulajia) tai yhteen urheilulajiin erikoistuneita. Muodoiltaan ne voivat olla piirien, kaupunkien, alueitten, keskus- ja tasavaltojen urheilukouluja. Lasten ja nuorten urheilukouluun perustetaan eri urheilulajien osastoja vain mikäli käytettävissä on oma tai vuokrattu urheilukeskus ja ammattitaitoisia valmentaja-opettajia. Osastoihin perustetaan oppilaiden urheiluvalmiuksien, iän ja sukupuolen perusteella opetusryhmiä kunkin urheilulajien vaatimusten mukaisesti. Asetuksessa määritellään opetus- ja valmennustyön järjestäminen sekä osastojen ja opetusryhmien koko urheilulajista riippuen.

Lasten ja nuorten urheilukouluihin valitaan yleissivistävien koulujen, ammattiopistojen ja keskiasteen erikoisoppilaitosten urheilullisesti lahjakkaat ja valmennukseen osallistuneet oppilaat. Syys-lokakuussa tapahtuvan valinnan jälkeen kaikki oppilaat käyvät vuoden kuluessa läpi tarkastuksen ja sen jälkeen pedagogisen neuvoston ja urheilukoulun johtajan päätöksellä heidät hyväksytään opetusryhmiin. Oppilaat siirretään vaativampaan ryhmään, kun he ovat suorittaneet valmennusohjelman vaatimukset.

Lasten ja nuorten urheilukouluissa opiskellaan 18. ikävuoteen asti. Ammattiliittojen lasten ja nuorten urheilukouluissa perustetaan lahjakkaimmille oppilaille jatkovalmennusryhmiä, joissa harjoitel-

laan 20. ikävuoteen saakka. Jos lasten ja nuorten urheilukouluissa ei ole jatkovalmennusryhmiä, lahjakkaimmat oppilaat pääsevät nuorison urheilukouluihin. Kansansivistyselinten ja rautatieliikenteen organisaatioiden perustamat lasten ja nuorten urheilukoulut voivat perustaa jatkovalmennusryhmiä sovittuaan urheilujärjestön kanssa siitä, että tämä maksaa valmentajakunnan palkat. Oppilaat liittyvät samalla urheilujärjestön jäseniksi ja edustavat sitä urheilukilpailuissa.

Opetus ja valmennus on lasten ja nuorten urheilukouluissa ympärivuotista ja se tapahtuu henkilökohtaisten valmennusohjelmien mukaisesti. Kilpailut, leirit ja luennot jne. kuuluvat opetus- ja valmennussuunnitelmaan.

Koulu harjoittaa samanaikaisesti laajaa kasvatustyötä, josta vastaavat koulun johtaja sekä valmentaja- ja opettajakunta. Vanhempainkomitea sekä lasten ja nuorten urheilukoulun vanhimpien ja kapteenien neuvosto auttavat heitä tässä työssä.

Lasten ja nuorten urheilukoulun perustanut organisaatio ohjaa sen työtä. Koulun johtaja vastaa koulun koko työn järjestämisestä, opettajakunnan valitsemisesta sekä oppilasvalinnoista.

Opetusosaston johtaja vastaa opetus- ja valmennusprosessin järjestämisestä, valmentajien työstä, oppilaiden edistymisestä, opetusryhmien täydentämisestä sekä opetustyön suunnittelusta. Hän organisoi myös valmentajien jatkokoulutuksen. Ohjaajametodikko toimii opetusosaston johtajan apuna organisaatiokysymyksissä, opetus- ja kasvatustyössä, metodisessa työssä sekä joukkoliikunnan ja oppilaiden terveydenhoitotyössä.

Lasten ja nuorten urheilukouluissa tehdään jatkuvasti metodista tutkimustyötä, joka tähtää opetus- ja pedagogisten prosessien parantamiseen sekä koulujen liikunnanopettajien auttamiseen opetus- ja kasvatustyössä.

Koulun johtajalta, opetusosaston johtajalta ja ohjaaja-metodikolta vaaditaan liikuntatieteitten tai liikuntakasvatuksen korkeakoulututkinto sekä kokemusta lasten parissa tehtävästä työstä. Valmentaja-opettajiksi valitaan liikuntakoulutuksen saaneita ammattimiehiä, joilla on kokemusta lasten parissa tehtävästä työstä.

Osastoilla, joilla toimii vähintään kolme valmentaja-opettajaa, määrätään yksi heistä vanhimmaksi. He vastaavat koulun hallinnolle ja pedagogiselle neuvostolle opetusryhmien täydentämisestä, korkeatasoisten nuorten urheilijoiden valmentamisesta, yhteiskunnallisten ohjaajien ja urheilutuomarien kouluttamisesta sekä yleensä korkeatasoisesta opetus-, valmennus-, ja kasvatustyöstä. Valmentaja-opettajien on kohotettava järjestelmällisesti ammattitaitoaan ja kehitettävä oman urheilulajinsa opetusmenetelmiä. Heidän on järjestettävä oman alansa yleisiä luentoja, osallistuttava metodisiin konferensseihin ja autettava koulujen liikunnanopettajia.

Pedagogisen neuvoston muodostavat koulun johtaja, opetusosaston johtaja, ohjaaja-metodikko, osastojen valmentaja-opettajat, Komsomolin piirikomitean (kaupunkikomitean) ja liikuntakomitean edustajat. Pedagoginen neuvosto huolehtii urheilukoulun kollektiivisesta johtamisesta.

Lasten ja nuorten urheilukouluihin perustetaan vanhempainkomitea. Sen tehtävänä on auttaa urheilukoulun johtoa ja valmentajia kasvatustyössä, luoda aineellisia edellytyksiä urheilutyön kehittämiselle sekä auttaa urheilu- ja terveydenhoitoleirien järjestämisessä.

Jokainen opetusryhmä valitsee keskuudestaan ryhmän vanhimman tai kapteenin, joista muodostetaan vanhimpien ja kapteenien neuvosto. Tämä neuvosto osallistuu koulun sisäisten kilpailujen ja juhlien järjestämiseen, seinälehden julkaisemiseen sekä valvoo järjestystä urheilukoulussa.

Lasten ja nuorten urheilukoulujen oppilaiden tärkeimmät velvollisuudet ovat:
- säännöllinen harjoituksiin osallistuminen,
- järjestyksen ylläpitäminen urheilukoulussa,
- koulun johdon ja valmentajien ohjeitten noudattaminen,
- urheiluharjoitusten yhdistäminen menestykselliseen opiskeluun oppilaitoksissa tai tuotannossa työskentelyyn (työläisnuorison urheilukoulujen oppilaat),
- osallistuminen urheilukoulun kaikkiin poliittisiin kasvatustilaisuuksiin,
- GTO-ohjelman suorittaminen,
- valmennusohjelman mukaiset urheilutulokset,

- yhteiskunnallisen ohjaajan ja urheilutuomarin arvon saavuttaminen,
- yleissivistävän koulun liikunnanopettajien aktiivinen avustaminen oppitunneilla ja urheilun joukkotyössä,
- lasten ja nuorten urheilukoulujen kilpailuihin osallistuminen.

Lasten ja nuorten urheilukoulujen oppilailla on oikeus toimia yhteiskunnallisen ohjaajan ja urheilutuomarin tehtävissä koulun liikuntakollektiivissa, urheilu- ja terveydenhoitoleireillä, lasten ja nuorten urheilukoulujen osastoilla sekä käyttää koululle kuuluvia urheilu- ja opetusvälineitä.

Kurinpitorikkomusten ja huonon opintomenestyksen vuoksi oppilaita voidaan rangaista jopa urheilukoulusta erottamisella.

Koulua koskeva asetus säätelee:
- urheilukoulun opetustyötä,
- lääketieteellistä valvontaa,
- suunnittelua,
- tilinpitoa ja tilivelvollisuutta,
- urheilukoulun aineellisia edellytyksiä,
- henkilökuntakysymyksiä sekä
- lasten ja nuorten urheilukoulujen perustamista ja lakkauttamista.

Lasten ja nuorten urheilukoulu voidaan lakkauttaa sen perustaneen organisaation päätöksellä. Lasten ja nuorten urheilukouluilla on oikeushenkilön asema, leima, yhtenäinen urheiluasu, tunnus ja urheilumerkki.

3.8.2. Nuorison urheilukoulut

Ensimmäiset nuorison urheilukoulut perustettiin jo vuonna 1946. NL:n ministerineuvoston liikuntakomitea hyväksyi 2. kesäkuuta 1969 nuorison urheilukoulua koskevan uuden asetuksen. Asetuksen tavoitteena oli aikaansaada jatkuvuus ja keskinäinen yhteys lasten ja nuorten urheilukoulujen, nuorison urheilukoulujen sekä mestaritason urheilukoulujen välille.

Asetuksen mukaan nuorison urheilukoulujen tehtävänä on valmentaa kyvykkäistä nuorista korkeatasoisia urheilijoita liittotasavaltojen ja Neuvostoliiton maajoukkueita varten sekä auttaa tuotantolaitoste

virastojen, oppilaitosten, kolhoosien ja sovhoosien liikuntakollektiiveja monipuolisesti kehittyneitten ja aktiivisten kommunistisen yhteiskunnan rakentajien kasvattamisessa.

Nuorison urheilukoulu voidaan perustaa vain, jos käytettävissä on urheilukeskus ja ammattitaitoisia valmentajia. Piirikeskuksissa, kaupungeissa, alueilla, aluepiireissä ja tasavalloissa nuorison urheilukoulun perustamisesta päättää vastaavan tasavallan liikuntakomitea. Jos urheilukoulu tulee käyttämään ammattiliittojen urheilujärjestön urheilutiloja perustamisesta päättää vastaava ammattiliittoneuvosto. Maaseudun urheilujärjestöissä perustamispäätöksen tekee kolhooseissa kolhoosin hallinto ja sovhooseissa ammattiliittojen alueneuvoston puhemiehistö.

Nuorison urheilukoulu voi olla yhdistetty, jolloin siinä on oma osasto muutamille urheilulajeille, tai yhteen urheilulajiin erikoistunut. Nuorison urheilukoulut jaetaan seuraaviin luokkiin:
1) mestaritason urheilukoulut, joiden toiminta perustuu erikoisasetukseen,
2) I luokan koulut (yli 400 oppilasta)
3) II luokan koulut (200-400 oppilasta)
4) III luokan koulut (100-200 oppilasta)

Tasavallan liikuntakomitea huolehtii urheilukoulun siirtämisestä ylempään luokkaan. Tämä tapahtuu koon mukaan opetus- ja valmennustyön tuloksista riippumatta.

Erikoistuneet nuorison urheilukoulut ja yhdistettyjen nuorison urheilukoulujen erikoisosastot perustetaan ja ne toimivat erikoistuneita lasten ja nuorten urheilukouluja varten säädetyn asetuksen mukaisesti. Kuitenkin ne koulut, joiden oppilaat ovat yli 22 vuotiaita, toimivat mestaritason urheilukouluja koskevan asetuksen mukaisesti.

Seuraavat opetusryhmät perustetaan eri urheilulajien osastoille:
- urheiluvalmennusryhmä sellaisille nuorille, joiden taso vastaa I nuorisoluokkaa ja jotka osaston valmentajien harkinnan mukaan pystyvät suorittamaan kahdessa vuodessa I urheiluluokan vaatimukset,
- jatkovalmennusryhmä niille, jotka ovat suorittaneet I urheiluluokan ja pystyvät suorittamaan urheilumestarin vaatimukset,

- urheilumestaruusryhmä tasavaltojen ja NL:n maajoukkueisiin kuuluville parhaille urheilijoille, urheilumestareille ja urheilumestariehdokkaille.

Maaseudun urheilujärjestöjen kolhooseihin ja sovhooseihin perustamiin nuorison urheilukouluihin nuoret pääsevät opiskelemaan ilman karsintaa.

Nuorison urheilukoulujen ohjelmassa on akrobatia, koripallo, nyrkkeily, paini (vapaapaini, klassinen paini, sambo-paini, judo), pyöräily, lentopallo, voimistelu (telinevoimistelu, moderni voimistelu),soutu, melonta, ratsastus, yleisurheilu, hiihtolajit, uimahypyt, käsipallo, nykyaikainen 5-ottelu, tennis ja painonnosto.

Nuorison urheilukouluja täydennetään kerran vuodessa lasten ja nuorten urheilukoulujen viimeisten kurssien oppilailla ja urheilijoilla. Urheilukerhot, liikuntakollektiivit, urheilujärjestöjen neuvostot ja urheiluliitot (lajiliitot) antavat valinnoista suosituksensa. Urheilun jatkovalmennusryhmiin otetaan korkeintaan 23-vuotiaita kaupungin, piirin, alueen tai tasavallan joukkueisiin kuuluvia urheilijoita. Nuorison urheilukoulun perustanut organisaatio vahvistaa heinäkuun alkuun mennessä urheilukoulun johtajan esityksen perusteella eri urheilulajien osastojen oppilaiden täydennyssuunnitelman seuraavaksi opintovuodeksi.

Nuorison urheilukoulut toimivat ympäri vuoden NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean vahvistamien ohjelmien mukaisesti. Vuodessa on 52 opintoviikkoa. Urheiluvalmennusryhmissä harjoitellaan 4-5 kertaa viikossa 3 tuntia kerrallaan. Jatkovalmennusryhmissä harjoitellaan 4-5 kertaa viikossa 4 tuntia kerrallaan ja urheilumestaruusryhmissä 5-6 kertaa viikossa 4 tuntia kerrallaan. Voimistelun, soudun ja pyöräilyn käytännön harjoituksia lukuunottamatta miesten ja naisten ryhmien harjoitukset voidaan pitää yhdessä.

Eri valmennusryhmille on vahvistettu seuraavat opiskeluajat: urheiluvalmennusryhmissä 2 vuotta, jatkovalmennusryhmissä 3 vuotta ja urheilumestaruusryhmissä 2 vuotta. Nuorison urheilukoulun jälkeen urheilijat palaavat niihin urheilujärjestöihin, joihin he kuuluivat ennen nuorison urheilukouluun menoaan. Merkittäviä tuloksia saavuttaneet urheilijat lähetetään mestaritason urheilukouluihin.

Nuorison urheilukouluissa on seuraavia harjoitusmuotoja:
- teoreettisia ja käytännön harjoituksia ryhmissä,
- urheilukilpailut,
- opetus- ja valmennusharjoitukset,
- liikuntakollektiiveissa suoritettu ohjaaja- ja tuomariharjoittelu,
- opetusfilmien katselua ja metodista analysointia.

Valmentaja ohjaa pysyvien ryhmien opetustyötä lukujärjestyksen ja vahvistettujen suunnitelmien mukaisesti. Oppilaiden määrä yhtä valmentajaa kohti riippuu asetuksen mukaan urheilulajista ja opiskeluajasta. Oppilaiden määrä on urheiluvalmennusryhmissä yhtä valmentajaa kohti 6-18 henkilöä, jatkovalmennusryhmissä 5-18 henkilöä ja urheilumestaruusryhmissä 3-18 henkilöä. Urheiluvalmennusryhmissä käytetään urheilulajista riippuen opiskeluun aikaa 720-832 tuntia vuodessa, jatkovalmennusryhmissä 960-1040 tuntia ja urheilumestaruusryhmissä 1040-1248 tuntia vuodessa.

Urheilukoulun oppilaat pysyvät niiden liikuntakollektiivien ja urheilujärjestöjen jäseninä, jotka ovat lähettäneet heidät urheilukouluun. Oppilaat edustavat niitä myös kilpailuissa.

Urheilukoulu esiintyy itsenäisenä joukkueena ainoastaan liikuntakomitean kalenterisuunnitelmaan sisältyvissä kilpailuissa ja otteluissa.

Nuorison urheilukoulujen valmentajat, opettajat ja oppilaat auttavat liikuntakomiteoita muun muassa kilpailujen ja konferenssien järjestämisessä.

Nuorison urheilukoulua koskevassa asetuksessa määritellään oppilaiden oikeudet ja velvollisuudet.

Koulun perustanut organisaatio rahoittaa sen työtä tasavallan ja paikallisista budjeteista, liikuntakomitealta, ammattiliitto- ja muilta järjestöiltä, kolhooseilta ja sovhooseilta saatavilla määrärahoilla sekä myös erityisvaroilla. Koulun perustanut organisaatio määrää urheilukoulun hallintohenkilökunnasta.

Pedagoginen neuvosto työskentelee urheilukoulun johtajan johdolla ja se kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Jos osastolla toimii vähintään kolme valmentajaa, määrätään yksi heistä vanhimmaksi valmentajaksi. Osastoille perustetaan valmentajaneuvostot, jotka kokoon-

tuvat vähintään kerran kuukaudessa. Vanhimmaksi nimetty valmentaja vastaa koko opetus- ja kasvatustyöstä, toiminnan tilastoinnista ja valmentajien jatkokoulutuksesta. Hän laatii opetus- ja metodiseen työhön liittyvät asiakirjat ja johtaa valmentajaneuvoston kokouksia. Jokainen valmentaja toteuttaa urheilijoiden henkilökohtaisia valmennussuunnitelmia ja pitää kirjaa niiden toteutumisesta.

3.8.3. Mestaritason urheilukoulut

Mestaritason urheilukoulut on perustettu liittotasavaltojen ja NL:n maajoukkueiden jäsenten jatkovalmennusta varten. Kohottaakseen mestaritason urheilukoulujen työn tasoa NL:n ministerineuvoston liikuntakomitea hyväksyi vuonna 1969 näitä kouluja koskevan uuden asetuksen.

Kaikille urheilukouluille yhteisten tehtävien lisäksi mestaritason koulut työskentelevät parhaiden urheilijoiden valmennusmenetelmien kehittämiseksi ja uuden tiedon levittämiseksi käytännön valmennustyöhön.

Mestaritason urheilukouluja voidaan perustaa liittotasavaltojen liikuntakomiteoitten yhteyteen tasavaltojen ministerineuvostojen päätöksillä. Ammattiliittojen urheilujärjestöt voivat perustaa mestaritason urheilukouluja VZSPS:n päätöksellä sovittuaan asiasta NL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kanssa.

Mestaritason urheilukoulut voivat olla yhdistettyjä tai erikoistuneita. Osastojen oppilaat jaetaan opetusryhmiin seuraavasti:

1) urheiluvalmennusryhmät on tarkoitettu niille nuorille ja junioreille, joiden taso vastaa nuorten I luokkaa (nyrkkeily, paini, miekkailu) tai aikuisten II luokkaa ja jotka osaston valmentajaneuvoston mielestä pystyvät kahden vuoden kuluessa kehittymään tasavallan maajoukkue-ehdokkaiksi,
2) urheilun jatkovalmennusryhmät on tarkoitettu niille, joiden taso vastaa vähintään I luokkaa ja jotka ovat liittotasavallan, Moskovan tai Leningradin joukkue-ehdokkaita,
3) urheilumestaruusryhmät on tarkoitettu niille, joilla on NL:n urheilumestarin arvo ja jotka kuuluvat liittotasavaltojen, Moskovan tai Leningradin joukkueisiin.

Mestaritason urheilukoulujen oppilaiden ikä on 20-28 vuotta urheilulajista riippuen.

Koulun johtokunta täydentää yhdessä vastaavien urheilun lajiliittojen kanssa oppilaiden kokoonpanon vuosittain. Tasavallan liikuntakomitea käsittelee esityksen ja NL:n ministerineuvoston liikuntakomitea vahvistaa sen heinäkuun 1 päivään mennessä. Ryhmään kuuluvien oppilaiden määrä on tasosta ja urheilulajista riippuen 3-18.

Opetus ja valmennus on ympärivuotista valmentajien laatimien ja osaston valmentajaneuvoston hyväksymien suunnitelmien mukaan. Yhtenäisten vaatimusten luomiseksi mestaritason urheilukouluihin perustetaan kehitettävien urheilulajien yhdistettyjä valmennus- ja metodisia neuvostoja.

Urheilukoulu laatii vuosittain yhteenvedon työssä saavutetuista tuloksista.

Koulut voivat järjestää opetus- ja valmennusharjoituksia määrärahojen rajoissa.

Kaikille oppilaille suoritetaan perusteellinen lääkärintarkastus.

Urheilukoulun oppilaat edustavat kilpailuissa niitä organisaatioita, joihin he kuuluivat ennen urheilukouluun tuloa.

Mestaritason urheilukoulujen on annettava metodista apua nuorison urheilukouluille ja lasten ja nuorten urheilukouluille. Mestaritason koulut työskentelevät omissa urheilukeskuksissa, jotka liikuntakomitea on niille osoittanut.

Liittotasavallan liikuntakomitea rahoittaa näitä kouluja. Kuitenkin ammattiliittojen perustamat mestaritason urheilukoulut rahoitetaan ammattiliittojen varoilla.

3.8.4. Liikunnan tilausryhmät

Urheilujärjestöt perustavat maksullisia tilausryhmiä urheilulaitosten yhteyteen. Maksulliset ryhmät opettavat eri urheilulajeja lapsille ja aikuisille tai ne ovat yleisiä liikuntavalmennusryhmiä, ns. terveysryhmiä.

Maksullisten ryhmien työtä ohjaamaan hankitaan ammattitaitoisia valmentajia ja opettajia.

Lasten ryhmille valitaan vanhempainneuvosto. Sen tehtävänä on auttaa opetuksen ja kasvatuksen järjestämisessä ja pitää yllä suhteita ryhmän perustaneeseen organisaatioon. Vanhempainneuvostot auttavat välineitten hankinnassa ja kilpailujen järjestämisessä.

Lasten tilausryhmien ja koulujen tehtävänä on pitää huolta lasten terveydestä, huolehtia fyysisestä kehityksestä ja herättää pysyvä liikuntaharrastus. Tilausryhmät ohjaavat lahjakkaimmat lapset lasten ja nuorten urheilukouluihin ja urheilujärjestöjen urheilujaostojen lasten ryhmiin.

Terveysryhmät (yleisen liikuntavalmennuksen ryhmät) tekevät laajaa ja hyödyllistä työtä. Ne kehittävät liikunnan avulla oppilaiden terveyttä, vaalivat heissä luovaa pitkäikäisyyttä ja pitävät yllä reipasta mieltä.

Terveysryhmissä valitaan ryhmän vanhimmat, joiden tehtävänä on pitää kirjaa osanotosta, valita päivystäjät, huolehtia harjoitusvälineistöstä ja pitää yhteyttä opettajiin ja lääkäreihin.

Kaikille maksullisten ryhmien oppilaille suoritetaan lääkärintarkastus.

Varat valmentajien ja opettajien palkkoihin ja muiden maksullisten ryhmien työhön liittyviin menoihin koostuvat oppilaiden suorittamista maksuista. VZSPS:n sihteeristön 22. päivänä lokakuuta 1962 tekemän päätöksen mukaan valmentajien ja opettajien palkka ei sisälly ylimääräisestä henkilökunnasta säädettyyn palkkavarantoon.

3.9 Yhteenveto liikuntatoiminnan perusyksiköistä

Neuvostoliiton liikuntaliikkeen perusyksiköt - liikuntakollektiivit urheilukerhot, lasten ja nuorten urheilukoulut, mestaritason urheilukoulut, tilausryhmät ovat työtätekevien liikunta- ja urheiluharrastuksen organisaatiomuotoja. Jokaisen liikuntatoiminnan perusyksikön onnistunut työ edellyttää järjestelmällistä urheiluopetus- ja terveysliikuntatyötä, urheilukilpailujen säännöllistä järjestämistä, demokraattisten periaatteiden kehittämistä sekä liikunnan ja urheilun harrastajien omatoimisuuden ja aloitekyvyn kehittämistä. Näiden ehtojen täyttäminen edistää liikunnan perusyksiköiden organisatorista lujittumista.

4. LIIKUNTATYÖNTEKIJÖIDEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ NEUVOSTOLIITOSSA

4.1. Historiasta

V.I. Lenin on sanonut, että työntekijäongelma oli vaikeimmin ratkaistavia ongelmia Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen. Venäjällä ei ollut ennen vallankumousta yhtään korkeakoulua, joka olisi valmistanut liikunta-asiantuntijoita. Puutteellisesti koulutettuja voimistelun ja miekkailun opettajia valmistui urheiluseura "Bogatyr"in (Bogatyr = urho, jättiläinen, toim.huom.) lyhyiltä kursseilta, joita koulupiirit järjestivät muutamissa suurissa kaupungeissa, sekä kahdesta upseerien miekkailu- ja voimistelukoulusta. P.F. Lesgaftin vuonna 1896 aloittamat naisten liikunnanohjaajakurssit olivat ainoa poikkeus. Lesgaft sai kurssien opettajiksi huomattavia ja edistyksellisiä tiedemies-pedagogeja, jotka ymmärsivät liikuntakasvatuksen tärkeän merkityksen ihmisille. Tämä auttoi P.F. Lesgaftia luomaan kurssien työskentelyn tieteelliselle pohjalle.

P.F. Lesgaftin kursseilla ei kuitenkaan voinut olla suurta merkitystä ammattitaitoisten opettajien kouluttamiselle oppilaitoksia varten. P.F. Lesgaft oli edistyksellinen ja valveutunut henkilö ja opettajien ja oppilaiden joukossa oli runsaasti samoinajattelevia. Tämän vuoksi viranomaiset keskeyttivät kurssit vähän väliä. Kurssilaisten osallistuminen vuoden 1905 tammikuun 9 päivän tapahtumiin[1] sinetöi kurssien lopullisen kohtalon.

P.F. Lesgaft oli täysin vakuuttunut hyvin koulutettujen liikunnanopettajien tarpeesta. Hän hankki luvan vapaan korkeakoulun avaamiseen. Tässä koulussa vallankumouksellinen nuoriso piti kokouksiaan. V.I. Lenin puhui koulun tiloissa ja Työläisedustajien neuvosto työskenteli myös siellä. Vuoden 1907 lopussa hallitus sulki tämänkin koulun.

Koulutettuja liikunta-asiantuntijoita oli tsaarin Venäjällä erittäin vähän. Suuri osa heistä oli liikuntakasvatuksesta kiinnostuneita lääketieteilijöitä, esimerkiksi lääkärit Gorinevski, Ignatjev, Krasusskaja, Kramarenko ja muutamat muut. Opettajista vain muutamat harvat olivat liikuntakasvatuksen asiantuntijoita. Oppilaitosten voimistelunopettajat olivat lähes kaikki ulkomaalaisia, jotka olivat tulleet Venäjälle rahan ansaitsemistarkoituksessa, evp-up-

1) 9.1.1905 päivämäärä on vanhan ajanlaskun mukaan. Uuden ajanlaskun mukaan 22.1.1905 tsaarin sotaväki hajoitti ampumalla Pietarissa työläisten rauhallisen mielenosoituksen, ns. "Verinen sunnuntai". (toim.huom.)

seereita ja vääpeleitä. Tämän vuoksi ei ollut yhtenäistä opetusjärjestelmää. Tsekit opettivat sokolilaisen, ruotsalaiset ruotsalaisen ja saksalaiset saksalaisen järjestelmän mukaan. P.F. Lesgaftin edistyksellistä metodia käytettiin vain muutamassa lukiossa.

Neuvostovallan ensi vuosista lähtien on kasvatettu proletaarisia työntekijöitä sekä laajennettu kurssien, teknisten opistojen ja korkeakoulujen verkostoa. Aktiiviseen sosialistiseen rakennustyöhön vedettiin mukaan myös ne lukeneiston edustajat, jotka halusivat työskennellä neuvostovallan hyväksi.

Vsevobutš järjesti vuodesta 1918 lähtien liikuntaohjaajien kursseja, kutsuntoja edeltävää valmennusta varten Petrogradissa, Moskovassa, Poltavassa, Kiovassa ja muissa kaupungeissa. A.V. Lunatšarskin johtaman kansanvalistuskomission aloitteesta perustettiin vuonna 1918 Moskovaan liikuntainstituutti Vsevobutšin kuusikuukautisten kurssien pohjalta. Instituutti oli aluksi yksivuotinen ja myöhemmin kaksivuotinen. Joulukuussa 1920 instituutti muutettiin korkeakouluksi VSFNT:n Kansankomissaarien neuvoston asetuksella, jonka V.I. Lenin allekirjoitti. Vuonna 1919 naisten liikunnanohjaajakurssien ja P.F. Lesgaftin biologisen tutkimuslaitoksen pohjalle perustettiin liikuntainstituutti. Kumpaakin oppilaitosta johti VSFNT:n terveydenhoidon kansankomissariaatti. Kansalaissodan ankarina vuosina perustetut oppilaitokset ovat osoitus kommunistisen puolueen ja neuvostohallituksen kiinnostuksesta liikuntakulttuuria kohtaan. Nämä korkeakoulut valmistivat nuoressa sosialistisessa valtiossa ensimmäiset pätevät liikunnanopettajat ja aloittivat liikuntakulttuurin tieteellisen tutkimisen.

Tarvittiin suuri määrä koulutettuja työntekijöitä, kun liikuntakulttuuri laajeni ja kun fyysinen kasvatus nähtiin tärkeäksi työläisten kommunistisessa kasvatuksessa. VKP(b):n keskuskomitea hyväksyi 23 syyskuuta 1929 asetuksen "Liikuntaliikkeestä". Tämän jälkeen Harkovaan ja Bakuun perustettiin liikuntainstituutit sekä maahan luotiin liikuntaopistojen verkko. 1919 Moskovan liikuntainstituutista valmistui 30 alan asiantuntijaa. Vuonna 1968 liikuntainstituuteista, kasvatusopillisten instituuttien ja yliopistojen liikuntakasvatuksen tiedekunnista ja osastoilta, liikuntaopistoista, valmentajakouluista, kasvatusopillisista opistoista ja liikuntakasvatuksen osastoista valmistui noin 15.000 alan työntekijää.

Työntekijöiden kouluttamisen ohella puolue huolehtii työntekijöiden valinnasta ja työhön sijoittamisesta. V.I. Lenin on sanonut, että organisaatiotyöntekijöitä on tarkkailtava ja kokeiltava mahdollisimman varovaisesti ja kärsivällisesti. Hän oli sitä mieltä, että kun työntekijä asetetaan johonkin toimeen, on välttämättä otettava huomioon hänen tunnollisuutensa, taitonsa, moraaliset ja poliittiset ominaisuutensa sekä hänen yhteistyökykynsä.

Tärkeä puoli työntekijöiden koulutuksessa on kasvattaa heissä vastuuntuntoa, jatkuvaa tarvetta lisätä teoreettista valmiuttaan, marxismi-leninismin perusteiden tuntemusta ja konkreettisten tieteellisten tietojen hallitsemista omalla alallaan. Työntekijöiden oikeaa kasvattamista edistää heidän työnsä jatkuva seuranta. Kokeneitten työntekijöiden ohella on välttämätöntä nostaa jatkuvasti esiin nuoria päättäväisiä ja aloitekykyisiä työntekijöitä, jotka kykenevät toteuttamaan puolueen asettamat tehtävät. Nuorten tarmo yhdistyneenä vanhojen työntekijöiden kokemukseen antaa työssä parhaan tuloksen.

Neuvostoliitossa on työntekijöiden kasvatus aina pohjautunut neuvostovaltion olemassaoleviin elinolosuhteisiin.

Kommunistisen puolueen keskuskomitean ja SNTL:n ministerineuvoston elokuun 1966 säädöksissä, jotka koskivat liikuntakulttuurin kehittämissuunnitelmia, on määritelty toimenpiteet kaikkien liikuntatyöntekijöitten ammattitaidon lisäämiseksi.

24. edustajakokouksen toimintaselostuksessa L.I. Brežnev mainitsi: "Elämä asettaa jatkuvasti yhä suuremmat vaatimukset kaadereille. Tarvitsemme yhä enemmän ihmisiä, joissa syvällinen poliittinen tietoisuus yhdistyy hyvään ammattitaitoon. Ihmisiä, jotka kykenevät asiantuntemuksella ratkaisemaan talous- ja kulttuurikehityksen ongelmia. Ihmisiä, jotka hallitsevat nykyaikaisia johtamismenetelmiä".[1)]

---

1) Brežnev L.I., NKP:n keskuskomitean selonteko NKP:n 24. edustajakokoukselle. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1971. S.122. (myös suomeksi)

NKP:n keskuskomitea ja SNTL:n ministerineuvosto ovat velvoittaneet puolue-, ammattiliitto-, Komsomol- ja liikuntajärjestöt huolehtimaan liikunnan yhteiskunnallisten ohjaajien ja liikuntaorganisaattorien kouluttamisesta maaseudun järjestöjä varten. Samoin ne on velvoitettu ryhtymään konkreettisiin toimiin monipuolisten valmentajakaaderien kouluttamiseksi sekä kasvattamaan vaateliaisuutta työntekijöissä ja urheilijoissa. Kaikki puolueen ja neuvostohallituksen toimenpiteet ovat edistäneet liikuntatyöntekijöiden koulutusjärjestelmän kehittymistä.

Tämä järjestelmä sisältää:
- liikuntatyöntekijöitten korkeakoulu- ja keskiasteen koulutuksen,
- tulevien asiantuntijoitten kouluttamisen oppilaitoksissa päätoimisina opiskelijoina, kirjeopiskelulla ja iltaopiskeluosastoissa,
- asiantuntijoiden jatkokoulutuksen jatkokoulutustiedekunnissa tai täydennyskoulutuskursseilla,
- tieteellis-pedagogisten työntekijöitten valmistamisen aspirantuurilla päätoimisina ja sivutoimisina opiskelijoina, kandidaatintutkinnon suorittamisen ja tieteellisen tutkimustyön,
- liikunnan yhteiskunnallisten työntekijöiden valmistamisen ja jatkokoulutuksen.

4.2. Korkeakoulutasoinen liikuntakoulutus[1)]

Korkeimman tason liikunta- ja urheiluasiantuntijoita valmistetaan liikuntainstituuteissa sekä kasvatusopillisten instituuttien ja yliopistojen liikuntakasvatuksen tiedekunnissa. Vuonna 1971 maassa toimi 19 liikuntainstituuttia, 3 instituutin sivuosastoa, 81 kasvatusopillisen instituutin ja yliopiston liikuntakasvatuksen tiedekuntaa.[2)] Instituuteissa ja liikuntakasvatuksen tiedekunnissa koulutus on nelivuotinen. NL:n ministerineuvoston liikuntakomitea, tasavaltojen opetusministeriö ja NL:n korkeakoulu- ja keskiasteen erikoiskoulutuksen ministeriö hyväksyvät opetussuunnitelmat.

---

1) Neuvostoliitossa korkeakoulut jaetaan kolmeen ryhmään: 1. yliopistot, 2. alakohtaiset instituutit (kuten liikuntainstituutit) ja 3. polytekniset instituutit. (toim.huom.)

Liittotasavaltojen liikuntakomiteat johtavat ja rahoittavat liikuntainstituutteja. Poikkeuksena on Leninin kunniamerkillä palkittu keskusinstituutti, joka on SNTL:n ministerineuvoston liikuntakomitean alainen. Liittotasavaltojen opetusministeriöt johtavat kasvatusopillisten instituuttien liikuntakasvatuksen tiedekuntia. Liittovaltioiden korkeakoulu- ja keskiasteen erikoiskoulutuksen ministeriöt johtavat yliopistojen tiedekuntia.

Kaikissa liikuntainstituuteissa on kasvatusopilliset tiedekunnat ja monissa tämän lisäksi urheilutiedekunnat.

Opetussuunnitelmat käsittävät seuraavat aineet:

- yhteiskuntatieteet - NKP:n historia, filosofia, poliittinen taloustiede, tieteellisen kommunismin, ateismin, liikunnan historian sekä liikuntaorganisaatioiden ja johtamisen perusteet
- kasvatustieteet - kasvatusoppi, psykologia, liikuntakasvatuksen teoria ja metodiikka, vieraat kielet
- lääketieteellis-biologiset aineet - anatomia, biomekaniikka, biokemia, fysiologia, lääketieteellinen valvonta ja kuntouttava liikunta, liikunnan ja urheilulaitosten hygienia,
- urheilu - pedagogiset aineet - yleisurheilu, voimistelu, urheilu- ja liikuntapelit, hiihto, uinti, luistelu, pyöräily, nyrkkeily, painonnosto, paini, retkeily, sekä edellä mainittujen lajien metodiikka.

Edellämainittujen oppiaineiden opetus, opiskelijoiden kasvattaminen opetusprosessin yhteydessä sekä heidän osallistumisensa instituutin kollektiivin yhteiskunnalliseen elämään vahvistaa tulevien liikunta- ja urheilutyöntekijöiden marxilais-leniniläistä maailmankatsomusta, uskollisuutta kommunistisen puolueen asialle, takaa heille tieteelliset valmiudet, tutustuttaa heidät liikuntakasvatuksen neuvostoliittolaisen järjestelmän rakenteeseen ja liikunnan johtamismuotoihin.

Urheilutiedekuntien opiskelijat opiskelevat syvällisemmin urheilutekniikkaan sovellettua biomekaniikkaa; opetussuunnitelmaan sisältyy valmennukseen liittyvän elokuvatekniikan hallitseminen, lääketieteellisen valvonnan ja kuntouttavan liikunnan asemasta urheilulääketiedettä. Liikuntakasvatuksen teoria ja metodiikka kurssiin sisältyy urheiluvalmennuksen perusteita käsittelevä jakso. Urheilu- ja pedagogisista aineista tärkein on erikoistuminen valittuun urheilulajiin. Eräitä aineita urheilutiedekuntien opiskelijat voivat opiskella valinnaisina.

Kasvatusopillisen tiedekunnan opiskelijoiden on suoritettava opiskelun ohella GTO:n toisen asteen ja 2. urheiluluokan vaatimukset valitsemassaan lajissa. Lisäksi heidän on suoritettava kolmannen luokan vaatimukset kahdessa valinnaisessa täydentävässä urheilulajissa ja kahden urheilulajin tuomarikortit. Urheilutiedekuntien opiskelijoiden on suoritettava samat vaatimukset, mutta 1. urheiluluokan vaatimukset omassa lajissaan.

Opiskeluaikana opiskelijat osallistuvat opetusharjoitteluun kouluissa ja lukukausien ulkopuolella organisatoris-metodiseen harjoitteluun liikuntakollektiiveissa.

Opiskelijat, jotka ovat suorittaneet opetussuunnitelman vaatimukset, pääsevät suorittamaan valtion tutkintoja. Tutkinnon suorittaneet kasvatusopillisten tiedekuntien opiskelijat saavat liikunnanopettajan pätevyyden ja urheilutiedekuntien opiskelijat urheilunopettajan ja valmentajan pätevyyden.

Kasvatusopillisten instituuttien liikuntakasvatuksen tiedekuntien opetussuunnitelma on perusteiltaan sama kuin liikuntainstituuttien kasvatusopillisten tiedekuntien opetussuunnitelma. Siitä puuttuvat nyrkkeily, painonnosto, paini ja urheilullinen erikoistuminen. Opetussuunnitelma sisältää enemmän fysiologiaa ja koulun terveyskasvatusta. Opetussuunnitelmaan on lisätty rytmiikka ja liikuntaleikit. Kasvatusopillisten instituuttien liikuntakasvatuksen tiedekunnan opiskelijat harjoittelevat vain koulussa ja pioneerileireillä. Opiskelijat saavat liikunnanopettajien pätevyyden suoritettuaan opetussuunnitelman vaatimukset, GTO-merkin ja 2. ja 3. urheiluluokan vaatimukset kahdessa opetussuunnitelmaan sisältyvässä lajissa sekä suoritettuaan valtion tutkinnon.

Valtion Leninin kunniamerkillä palkittu liikunnan keskusinstituutti on lukuvuodesta 1967-68 valmistanut ainoastaan eri urheilulajien opettaja-valmentajia. Jotta tällainen uudelleenorganisointi olisi ollut mahdollinen on instituuttiin perustettu:

- joukkourheilulajien tiedekunta: telinevoimistelu, akrobatia, yleisurheilu, uinti, vesipallo, uimahypyt ja soutu,
- urheilupelien tiedekunta: jalkapallo, jääkiekko, koripallo, lentopallo, tennis, käsipallo, shakki,
- kamppailulajien tiedekunta: kreikkalais-roomalainen paini, vapaapaini, sambo-paini, painonnosto, nyrkkeily, miekkailu, nykyaikainen 5-ottelu ja ammunta,

- talviurheilulajien ja teknisten urheilulajien tiedekunta: hiihto, mäkihypyt, yhdistetty hiihto, alppilajit, ampumahiihto, luistelu, taitoluistelu, pyöräily, auto- ja moottoriurheilu.

Tällaisten asiantuntijoiden valmistaminen tyydyttää parhaiten pätevien valmentajien kysynnän eri urheilulajeissa Neuvostoliitossa.

NKP:n keskuskomitea ja SNTL:n ministerineuvoston elokuun 1966 asetusten mukaisesti instituuttiin on perustettu valmentajien ja liikunnanopettajien täydennyskoulutustiedekunta, jossa opiskelee jatkuvasti 300 valmentajaa ja liikunnanopettajaa.

4.3. Keskiasteen liikuntakoulutus

Liikuntaopistot, valmentajakoulut ja liikuntakasvatuksen opistot valmistavat keskiasteella liikuntatyöntekijöitä. Vuonna 1970 maassa oli 25 liikuntaopistoa, 10 valmentajakoulua ja 72 liikuntakasvatuksen opistoa ja liikuntaosastoa pedagogisissa opistoissa.[1)] Nämä oppilaitokset valmistavat opettajia peruskouluun ja eri urheilulajien valmentajia liikuntakollektiiveihin.

8-vuotiseen peruskouluun pohjautuvien opistojen opetussuunnitelmaan kuuluu: Neuvostoliiton historia, taloudellinen maantiede, kirjallisuus, matematiikka, fysiikka, kemia, yksi vieras kieli, pedagogiikka, psykologia, liikuntakasvatuksen teoria ja metodiikka, liikunnan historia ja organisaatio, yleisurheilu, voimistelu, hiihto, uinti, urheilu- ja liikuntapelit, luistelu, retkeily, urheilulaitokset, ja urheilullinen erikoistuminen.

Kenttäharjoittelunsa keskiasteen opiskelijat suorittavat kouluissa, liikuntakollektiiveissa, pioneerileireillä. Valmentajakoulujen oppilaat harjoittelevat liikuntakollektiivien urheilujaostoissa ja urheilukerhoissa.

Liikuntaopistoissa on suoritettava opiston oppimäärä, GTO:n vaatimukset, saavutettava omassa urheilulajissaan 2. urheiluluokkaa lähellä oleva tulos sekä 3. urheiluluokan tulos jossain opetussuunnitelmaan kuuluvassa urheilulajissa. Lisäksi on suoritettava urhei-

1) Vuonna 1978 Neuvostoliitossa toimi 26 liikuntaopistoa, 10 valmentajakoulua ja 77 liikuntakasvatuksen opistoa. (toim.huom.)

lutuomarin kortti. Koska valmentajakouluihin otetaan oppilaiksi hyviä tuloksia saavuttaneita urheilijoita (ei alle 2. urheiluluokan), jotka lisäksi harjoittelevat aktiivisesti opiskeluaikana, ei heidän urheilullisille valmiuksilleen aseteta erityisiä vaatimuksia

8-vuotiseen peruskouluun pohjautuvissa opistoissa ja valmentajakouluissa on opiskeluaika 2 vuotta ja 10 kuukautta. Täyteen peruskoulun oppimäärään (10 vuotta) perustuville ryhmille opiskeluaika on 1 vuosi 10 kuukautta, koska he eivät opiskele yleissivistäviä aineita.

Opetussuunnitelman vaatimukset selvittäneet suorittavat valtion tutkinnon fysiologiassa, liikuntakasvatuksen teoriassa ja metodiikassa sekä lajikohtaisessa erikoistumisessa.

Urheilujärjestö "Trudovyje rezervy":n ammatillis-teknistä koulutusta varten liikunnan ja urheilun asiantuntijoita kouluttaa neljä liikuntaopistoa: Leningradissa, Novosibirskissä, Kemerovissa ja Donetskissa. Niiden opetussuunnitelma on periaatteessa sama kuin muissakin opistoissa, mutta siinä otetaan huomioon lisäksi ammatillis-teknisen koulutuksen erikoisvaatimukset.

4.4. Kirje- ja iltaopiskelu

Sodanjälkeisinä vuosina on kirje- ja iltaopiskelu saanut suuren suosion. Liikuntainstituutteihin, moniin liikuntakasvatuksen tiedekuntiin ja muutamiin opistoihin on perustettu iltaopiskeluosastoja. Instituuttien kirje- ja iltalinja kestää 5 vuotta, opistojen 2 vuotta 10 kuukautta ja 3 vuotta ja 10 kuukautta. Iltaopiskelutiedekuntien ja -osastojen opetussuunnitelmat noudattavat samaa linjaa kuin kasvatusopillisten tiedekuntien opetussuunnitelmat.

Oppilaitokset toimittavat kirjeopiskelijoille metodiset ohjelma-aineistot, joiden avulla heidän on mahdollista kirjallisuutta hyväksikäyttäen opiskella itsenäisesti opetussuunnitelman aineet. Kahdesti vuodessa järjestetään kirjeopiskelijoille tenttikausi, jolloin pidetään ohjaavia luentoja kurssien keskeisistä aiheista, annetaan opinto-ohjausta ja suoritetaan tenttejä. Tenttikausien välisenä aikana kirjeopiskelijat suorittavat tiettyinä aikoina opetussuunnitelmiin kuuluvia luentokuulusteluja ja lähettävät ne instituutteihin ja opistoihin arvosteltaviksi. Opinnoissaan menestyneillä kirjeopiskelijoilla on eräitä etuja, esimerkiksi palkalli-

nen ylimääräinen loma. Kirjeopiskelijoita auttamaan on moniin kaupunkeihin instituuttien toimesta perustettu opinto-ohjauskeskuksia.

Kirje- ja iltaopiskelijat osallistuvat valtion tutkintoihin, kun ovat suorittaneet instituuttinsa tai opistonsa oppimäärän. Heistä tulee liikunnanopettajia.

Iltaopiskelulla on omat etunsa verrattuna kirjeopiskeluun, sillä opiskelijat kuuntelevat viikottain 16 luentotuntia ja opiskelevat käytännöllisesti katsoen opettajien ohjauksella. Tämä helpottaa huomattavasti oppisisältöjen omaksumista.

4.5. Täydennyskoulutus

Vuonna 1967 Leninin kunniamerkillä palkittuun valtiolliseen liikunnan keskusinstituuttiin luotiin korkeakoulujen opettajien täydennyskoulutusjärjestelmä. Keskusinstituuttiin perustettiin tasavaltojen alueellisia sekä eri alueitten välisiä vakituisia ja kirjekursseja. Tämän jälkeen on myös Kiovan liikuntainstituuttiin perustettu täydennyskoulutustiedekunta.

Urheilujärjestöt, liikuntakomiteat, oppilaitokset ja muut organisaatiot, joissa liikunta-alan ihmisiä työskentelee, lähettävät asiantuntijoitaan täydennyskoulutustiedekuntiin. Alueelliset liikuntakomiteat ja urheilujärjestöjen neuvostot lähettävät johtavia työntekijöitään täydennyskoulutuskursseille.

Opettajien täydennyskoulutusinstituutit toimivat niiden suunnitelmien mukaisesti, jotka liittotasavaltojen opetusministeriöitten kollegiot ovat hyväksyneet NKP:n keskuskomitean ja ministerineuvoston liikuntakulttuurin kehittämistä koskevien elokuun asetusten 1966 täyttämiseksi.

Näiden organisaatioiden lisäksi eri alojen spesialistien ammattitaitoa lisätään tieteellis-metodisissa neuvostoissa, valmentajaneuvostoissa ja urheiluliitoissa. Ne järjestävät kokouksia, tieteellisiä ja metodisia konferensseja, symposiumeja sekä julkaisevat erilaista metodista ja ohjaavaa aineistoa.

4.6. Aspirantuuri

Tieteellisen työn tekijöitten ja korkean ammattitaidon omaavien opettajien valmistamiseksi Moskovan, Leningradin, Kiovan, Gruusian ja Valkovenäjän liikuntainstituutteihin, valtakunnalliseen ja Leningradin tieteellisiin liikunnan tutkimusinstituutteihin on perustettu aspirantuuri.

Täyspäiväiseen aspirantuuriin otetaan korkeintaan 35-vuotiaita ja työn ohella suoritettavaan aspirantuuriin korkeintaan 45-vuotiaita Tulevalta aspirantilta vaaditaan korkeakoulututkinto, näyttöä tieteellisen tutkijan kyvyistä sekä vähintään 2 vuoden työkokemus valitsemallaan tieteenalalla korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen. Kaikki aspirantiksi pyrkivät suorittavat tutkinnot omalla erikoisalallaan sekä NKP:n historiassa ja yhdessä vieraassa kielessä korkeakoulun oppimäärän. Kokopäiväinen opiskelu aspirantiksi kestää 3 vuotta, sivutoiminen 4 vuotta.

Aspirantit opiskelevat anatomiaa, fysiologiaa, hygieniaa, kuntouttavaa liikuntaa, lääketieteellistä valvontaa, pedagogiikkaa, psykologiaa, liikuntakasvatuksen teoriaa ja metodiikkaa sekä eri urheilulajien valmennustietoa.

Aspiranttiaikana opiskelijan on suoritettava kandidaatin tutkinnot marxismi-leninismissä, vieraassa kielessä, valitsemassaan aineessa, sekä tehtävä tutkimustyötä, jonka pohjalta hän kirjoittaa väitöskirjansa ja väittelee siitä instituuttinsa tiedeneuvoston avoimessa istunnossa.

Oikeus ottaa vastaan liikuntatieteellisiä väitöskirjoja on liikunnan keskusinstituutin ja Leningradin liikuntainstituutin tiedeneuvostoilla sekä valtakunnallisen liikuntatieteellisen tutkimusinstituutin tiedeneuvostolla. Lisäksi pedagogis-luonteisilla väitöskirjoilla voi väitellä pedagogisten instituuttien, yliopistojen ja SNTL:n pedagogisten tieteitten Akatemian ikäkausifysiologian ja liikuntakasvatusinstituutin tiedeneuvostoissa. Väitöskirjat lähetetään väitöstilaisuuden jälkeen tarkastettaviksi SNTL:n korkeakoulu- ja keskiasteen ammattikoulutusministeriön korkeimman arvostelulautakunnan erityiskomissioon.

Aspirantuurin suorittaneet, väitelleet henkilöt osoitetaan tieteellispedagogiseen tai tieteelliseen tutkimustyöhön korkeakouluihin ja tieteellisiin tutkimusorganisaatioihin niiden elinten toimesta, joiden johdossa aspirantuurit ovat.

Myös aspirantuuria suorittamatta voi tenttiä kandidaatin tutkinnon, tehdä tutkimustyötä ja kirjoittaa väitöskirjan sekä väitellä siitä instituutin tiedeneuvostossa ja saada tieteiden kandidaatin arvo.

Liikuntainstituuttien opettajista lukuvuonna 1968-69 oli vain 26,3% suorittanut kandidaatin oppiarvon; urheilupedagogisten laitosten opettajista vielä pienempi määrä, vain 19,3 %. Korkeakoulujen liikuntakasvatuslaitosten opettajista ja laitosten esimiehistä oli vielä harvemmalla kandidaatin oppiarvo. Sen vuoksi korkeasti koulutetuista opettajavoimista ja tieteelliseen tutkimustyöhön kykenevistä tiedemiehistä on puutetta.

4.7. Yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden koulutus

Neuvostoliiton liikuntaliikkeen saavutuksista on merkittävä osa liikunta- ja urheilutyön eri osa-alueitten yhteiskunnallisten johtajien ansiota. Liikuntaorganisaattorit, urheilutuomarit, eri urheilulajien ja tuotantovoimistelun yhteiskunnalliset ohjaajat ja valmentajat, kollektiivien neuvostojen jäsenet, urheilujaostojen, moninaisten komissioiden, urheilujärjestöjen neuvostojen, liikunta- ja urheilukomiteoiden toimistot, urheilujoukkueiden kapteenit, opiskeluryhmien vanhimmat jne.- tässä luettelossa ei ole mainittu läheskään jokaista lähes seitsemästä miljoonasta liikunta-aktiivista. Heidän työnsä kehittää liikuntaliikkeen yhteiskunnallisia perusteita ja kasvattaa aktiivisia, NKP:n aatteille uskollisia ja aloitteellisia kommunismin rakentajia. Heidän työnsä saa liikunnan ja urheilun osaksi jokaisen perheen arkipäivää. Tämän takia maan liikuntaorganisaatiot pitävät keskeisenä tehtävänään liikunnan ja urheilun yhteiskunnallisten työntekijöiden kouluttamista.

Urheilujärjestöjen liiton keskusneuvoston puhemiehistö pohti tammikuussa 1968 työn tehostamista yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden kanssa. Se velvoitti liittoneuvostot, urheilujärjestöt ja virastot yhdessä ammattiliitto- ja Komsomol- järjestöjen kanssa määrittelemään paikallisten olosuhteitten mukaan konkreettiset toimenpiteet yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden kouluttamiseksi ja heidän ammattitaitonsa kehittämiseksi. Tässä yhteydessä olisi pidettävä tavoitteena, ettei yhden yhteiskunnallisen ohjaajan tai valmentajan vastuulla olisi enempää kuin 10-12 liikunnan harrastajaa.

Yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden valmistamiseksi on hyväksytty seuraavanlaiset suuntaviivat:

1) tietyn urheilulajin yhteiskunnallinen ohjaaja
2) tietyn urheilulajin yhteiskunnallinen valmentaja
3) tuotantovoimistelun yhteiskunnallinen ohjaaja
4) joukko- ja terveysliikuntatyön yhteiskunnallinen ohjaaja
5) liikuntaorganisaattori, liikuntakollektiivin neuvoston puheenjohtaja.

Yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden koulutus tapahtuu seuraavilla tavoilla:

1) työn tai opiskelun ohessa jatkuvasti toimivissa seminaareissa, kursseilla, kouluissa, joita ylläpitävät erilaiset liikuntakollektiivit, urheilukerhot, urheilujärjestöjen alueelliset neuvostot, liikunta- ja urheiluneuvostot, eri virastot;
2) lähinnä maaseudun liikuntakollektiiveille järjestettävillä korkeintaan 8 päivää kestävillä kokopäiväisillä kursseilla;
3) liikuntakollektiivien urheilujaostoissa valmennuksen yhteydessä sekä urheilukerhoissa, lasten ja nuorten urheilukouluissa, mestaritason urheilukouluissa. Jokaisella edellämainitut koulut suorittaneella on tarpeelliset tiedot opettaakseen yhteiskuntaopin perusteita liikuntakollektiivin jaostoissa;
4) korkeakouluissa ja keskiasteen ammattioppilaitoksissa, ammattikouluissa liikuntakasvatuksen opetuksen yhteydessä ja urheilujaostoissa (yhteiskunnallisten ohjaajien oppimäärä sisältää täydentävän teoreettisen jakson).

Urheilujaostojen, ryhmien, joukkueiden, lasten ja nuorten urheilukoulujen palkallisilla valmentajilla on velvollisuus osallistua yhteiskunnallisten työntekijöiden koulutukseen pakollisten opetussuunnitelmien mukaisesti.

Liikuntakollektiivien neuvostojen puheenjohtajat ovat velvollisia 6 kuukautta seminaarista valmistumisensa jälkeen ja yhteiskunnalliset ohjaajat ja valmentajat kerran kahdessa vuodessa täydentämään ammattitaitoaan seminaareissa, kursseilla, kouluissa, joita urheilujärjestöjen neuvostoja vastaavat kollektiivit, liitot ja komissiot järjestävät. Jotta liikuntatyöntekijät voisivat vaihtaa työkokemuksiaan on kutsuttava säännöllisesti koolle kokouksia, konferensseja ja aktiivin kokouksia.

Asetus yhteiskunnallisista ohjaajista ja valmentajista sisältää yhteiskunnallisen ohjaajan ja valmentajan nimityksen myöntämisperusteet, heidän oikeutensa ja velvollisuutensa sekä muut yhteiskunnallisten työntekijöiden työhön liittyvät kysymykset.

Opetussuunnitelmissa määritellään eri yhteiskunnallisten ohjaajien ja valmentajien ryhmille teoreettiset, metodiset ja käytännön opinnot, jotka käsittävät 20-40 oppituntia.

Seminaarin tai kurssin jälkeen on tutkinto, josta laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirja sisältää seminaarin opetussuunnitelman ja ohjelman, merkinnät seminaarilaisten läsnäolosta oppitunneilla ja esityksen yhteiskunnallisen ohjaajan tai valmentajan nimittämisestä tiettyyn urheilulajiin ja joukkoliikuntatyöhön. Kollektiivin neuvosto lähettää pöytäkirjan urheilujärjestön piirikunnalliseen, kaupunki- tai alueneuvostoon ja missä niitä ei ole pöytäkirja lähetetään komiteaan. Kollektiivin neuvosto nimittää tuotantovoimistelun yhteiskunnallisen ohjaajan. Yhteiskunnalliselle valmentajalle ja ohjaajalle annetaan todistus SNTL:n urheilujärjestöjen liiton keskusneuvoston säätämässä muodossa sekä maksullinen rintamerkki.

On tärkeää tukea yhteiskunnallisia liikuntatyöntekijöitä heidän työssään. Oikeaan aikaan tullut kokeneempien toverien apu, huomio, huolehtiminen tietojen kartuttamisesta ja tunnustuksen antaminen saavat jokaisen yhteiskunnallisen liikuntatyöntekijän ymmärtämään paremmin työnsä tärkeyden sekä lisäävät aktiivisuutta ja työhaluja.

Kaikille liikuntatyöntekijöille asetetaan tietyt vaatimukset. Ideologisella alueella ovat tärkeimpiä marxismi-leninismin teorian tuntemus, joka auttaa paremmin ymmärtämään liikuntakasvatuksen asemaa työtätekevien kommunistisessa kasvatuksessa, puolueen ja hallituksen liikuntakulttuuria koskevien päätösten tunteminen, vakaumus niiden toteuttamisen välttämättömyydestä sekä vastuuntunne.

Pedagogisesti tärkeimpiä ominaisuuksia ovat taito välittää hallitsemansa tiedot eteenpäin, kyky toimia pedagogina, organisaattorina ja kasvattajana, jolla on hyvät teoreettiset ja käytännölliset valmiudet sekä taito ohjata nykyaikaista valmennusprosessia. Tärkeänä edellytyksenä on oman alansa ja yleistietojen jatkuva kartuttaminen, ammattikirjallisuuden säännöllinen seuraaminen sekä kiinnostus työtovereitten työtä kohtaan.

Jokainen liikunta-asiantuntija on velvollinen osallistumaan aktiivisesti järjestönsä yhteiskunnallis-poliittiseen toimintaan, tieteellismetodisen neuvoston tai komission, urheiluliiton, tuomarikollegion, liikuntakomitean tai urheilujärjestön neuvoston työskentelyyn.

SNTL:n ministerineuvoston liikuntakomitea huolehtii liikuntatyöntekijöitten kouluttamisesta ja sijoittamisesta, hyväksyy opetussuunnitelmat ja tekee vastaavat ehdotukset Valtion suunnittelukomissiolle (Gosplan). Liikuntakomiteat pitävät luetteloa liikuntakaadereista ja avustavat urheilujärjestöjä ja virastoja yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöitten valmistamisessa.

SNTL:n ministerineuvoston liikuntakomitea ja liittotasavaltojen komiteat pitävät luetteloa johtavien ja vastuullisten työntekijöitten viroista. Komitean perusnimiluetteloon sisältyvät: hallintojen ja osastojen esimiehet, urheilulajien valtakunnallisten liittojen, tiedeneuvoston, urheilulaitosten rakennus- ja käyttöneuvoston, valmennuksen keskusneuvoston puheenjohtajat, kansainvälisten urheilujärjestöjen edustajat, Valtiollisen keskusinstituutin rehtori ja vararehtorit, VNIIFK:n johtaja ja varajohtaja, komitean kaikkien aikakausjulkaisujen toimittajat, heidän varamiehensä, toimitusneuvoston jäsenet ja osastojen esimiehet, liittotasavaltojen, Moskovan ja Leningradin komiteoitten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat, mestaruussarjan jalkapallojoukkueitten päävalmentajat jne. Komitean nimiluetteloon sisältyvät henkilöt nimitetään virkoihinsa ja vapautetaan viroistaan komitean asetuksilla.

Lisäksi nimiluetteloon sisältyvät: Leninin keskusstadion johtaja ja varajohtajat, liittotasavaltojen komiteoitten organisaatiotyöosastojen ja kaaderiosastojen esimiehet, autonomisten tasavaltojen, piirikuntien ja alueitten komiteoitten puheenjohtajat ja liikuntaopistojen johtajat.

Liittotasavaltojen komiteoilla on vastaavat nimiluettelot viroista.

Valtakunnallinen komitea luetteloi SNTL:n ansioituneet urheilumestarit, SNTL:n ansioituneet valmentajat, SNTL:n kansainväliset urheilumestarit, SNTL:n urheilumestarit, kunniatuomarit ja valtakunnallisen luokan sekä liittotasavallan luokan tuomarit.

Nimiluetteloiden pitäminen mahdollistaa komiteoille yhteiskunnallisten työntekijöiden liikkumisen seurannan, epärationaalisten siirtymisten estämisen, työntekijöiden paremman tuntemisen, kaaderireservien luomisen vastuullisempaan työhön siirtämistä varten, yhteistyön johtavien työntekijöiden kanssa yhdessä paikallisten puolue- ja neuvostoelinten kanssa NKP:n kaaderipolitiikan mukaisesti.

Liikuntatyöntekijöitten työssä on työn tieteellisen organisoinnin kysymyksillä oltava merkittävä asema. V.I. Lenin piti tätä seikkaa erittäin tärkeänä. Hän on sanonut, että sosialistisen rakennustyön ensisijaisena tehtävänä on työn tuottavuuden kohottaminen ja siihen liittyen työn organisointi. Leninin aloitteesta maahan perustettiin tieteellisiä tutkimuslaitoksia selvittämään nimenomaan työn tieteellistä organisoimista. Se on oppiaineena myös muutamissa korkeakouluissa. Kommunistisen puolueen keskuskomitean kiertokirjeessä vuodelta 1923 mainitaan muun muassa: "Ottaen huomioon liikunnan tulevan merkityksen työn tieteellisen organisoinnin, maanpuolustuksen ja varsinkin miliisijärjestelmän kannalta, keskuskomitea kehottaa kaikkia puolueorganisaatioita kiinnittämään riittävää huomiota tähän asiaan".[1)]

NL:n nykyisessä kehitysvaiheessa kaikkien voimavarojen tehokkaampi käyttö on ensisijaisen tärkeää, sillä se on kommunistisen yhteiskunnan rakentamisen välttämätön ehto. NKP:n ohjelmassa sanotaan: "Uusi tekniikka ja työpäivän lyhentäminen vaativat siirtymistä työn organisoinnissa korkeimmalle tasolle.

Työn tieteellinen organisointi on työprosessin kehittämistä tieteen ja käytännön uusimpien saavutusten pohjalta. Sen päämääränä on työn tuottavuuden tasainen kasvu, työolosuhteiden parantaminen, työkulttuurin kehittäminen ja työn muuttaminen elämän tärkeimmäksi tarpeeksi. Työn tieteellisen organisoinnin päätehtävä on pienimmässä ajassa, pienimmin mahdollisin materiaalisin ja inhimillisin ponnistuksin saavuttaa parhaat mahdolliset tulokset.

Liikuntaorganisaatioiden toiminnassa työn tieteellisen organisoinnin tulee vaikuttaa kahteen suuntaan:
1) liikuntatyöntekijöitten työn organisoinnin parantamiseksi sekä
2) liikunnan käyttäminen apuna työn tieteellisen organisoinnin toteuttamiseksi tuotannossa.

1) VKP(b):n keskuskomitean tiedonantoja. 1923. No 7-8. S.164.

Käytäntö on osoittanut, että huomattava osa monien organisaatioiden liikuntatyöntekijöitten ajasta kuluu usein ensisijaisen kasvatustyön sijasta toissijaisiin töihin kuten välineitten hankintaan, harjoitustilojen varaamiseen ja erilaisiin paperitöihin. On selvää, ettei tämä ole niitten runsaitten voimavarojen ja taloudellisten resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä, joita valtiolliset ja yhteiskunnalliset elimet uhraavat liikuntaan.

Opiskeluryhmien ja joukkueitten vajaamiehitys, heikosti valmentautuneiden urheilijoiden lähettäminen tärkeisiin kilpailuihin pitkienkin matkojen taakse, ylenmääräinen viehtymys erikokoisiin harjoittelujoukkueisiin - nämä edellä luetellut yleisimmät puutteet vaikuttavat kielteisesti myös urheilijoiden ja liikuntatyöntekijöitten kasvatukseen.

Urheilun organisatorinen ja urheilutyö on suunniteltava siten, että olemassa olevat mahdollisuudet hyödynnetään parhaalla tavalla. Päähuomio on kiinnitettävä työosaston organisaatioon ja sen urheilujaostoihin ja erilaisiin terveysliikuntatapahtumiin. On huolehdittava urheilulaitosten ja välineitten tehokkaasta käytöstä.

Liikunnalla on oltava huomattava asema tuotannossa työn tieteellisessä organisoinnissa.

L.I. Brežnev sanoi NKP:n 23. edustajakokouksessa toimintaselostuksessaan: "... Työn tuottavuuden kasvun päälähteenä tulee olla tuotannon teknisen tason kohottaminen kehittämällä ja ottamalla käyttöön uutta tekniikkaa ja edistyksellisiä teknologisia prosesseja ja soveltamalla laajasti monimutkaista mekaniikkaa ja automaatiota"[1]

Automaation parissa työskentelevälle ihmiselle asetetaan lisääntyviä henkisiä ja fyysisiä vaatimuksia. Tuotantovoimistelun ja terveysliikuntatilaisuuksien tärkeimpinä tehtävinä on löytää keinot rasitusten vähentämiseksi ja elimistön sopeuttamiseksi.

Tuotannon parissa työskentelevän liikunta-asiantuntijan on suunnattava toimintansa liikunnan saamiseksi säännölliseksi osaksi perheitten elämää, terveysliikunnan ja urheilun joukkotyön kehittämiseksi

---

1) Brežnev L.I., NKP:n keskuskomitean toimintaselostus 23. edustajakokoukselle. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1966. S. 58. (myös suomeksi)

työtätekevien keskuudessa, liikunta- ja terveydenhoidollisten tietojen levittämiseksi sekä työn ja levon suhteen järkeistämiseksi.

Liikuntakollektiivin ja urheilujärjestön neuvoston tulee suunnitelmissaan huolehtia jokaisen liikunta-asiantuntijan työn mahdollisimman hyvästä organisoinnista. Jokaisen työosaston liikuntaorganisaation tulee toimia aloitteellisesti osastonsa työn tieteellisen organisoinnin ryhmässä. Liikuntakollektiivin neuvoston on oltava kiinteässä yhteistyössä yrityksen työn tieteellisen organisoinnin ryhmän kanssa.

5. LIIKUNTASUUNNITTELU, TILASTOINTI JA TOIMINTASELOSTUKSET

5.1. Suunnittelusta

Kaiken toiminnan suunnittelu on sosialismin suurimpia etuja kapitalismiin verrattuna. V.I. Lenin on syvällisesti perustellut tätä sillä, että koko valtakuntaa koskeva laajakantoinen ja jatkuva suunnitelmallisuus on sosialistisen talousjärjestelmän elinehto. Lisäksi hän on osoittanut, että kaiken suunnittelutyön perustana on oltava demokraattisen sentralismin periaatteet ja että suunnittelutyön on jatkuvasti ja kaikin puolin nojauduttava työläisjoukkojen edistykselliseen kokemukseen ja luovaan aloitekykyyn.

Näiden tärkeiden marxismi-leninismin periaatteiden toteuttaminen on sisällytetty SNTL:n perustuslakiin, jonka 11. artiklassa mainitaan, että Neuvostoliiton talouselämää määrää ja ohjaa valtakunnallinen kansantaloudellinen suunnitelma, johon sisältyy yhteiskunnallisten rikkauksien laajentaminen, työläisten materiaalisen ja sivistyksellisen tason jatkuva kohottaminen sekä Neuvostoliiton riippumattomuuden ja puolustuskyvyn lujittaminen.

NL:n koko taloudellinen, sivistyksellinen ja tieteellinen elämä rakentuu suunnitelmalle, joka ottaa huomioon neuvostoyhteiskunnan kaikki vaatimukset sen kehityksen jokaisessa vaiheessa. Suunnitelmallisuus auttaa paremmin ennakoimaan kehitystä ja käyttämään hyväksi olemassa olevia mahdollisuuksia. Kansantalouden kehityssuunnitelmat suojaavat maan kriiseiltä ja takaavat taloudelle, sivistykselle ja tieteelle rationaalisimmat ja tarkoituksenmukaisimmat kehitysmahdollisuudet. Kaikissa sosialistimaissa tapahtuva suunnitelmallinen kehitys on poistanut niistä työttömyyden lopullisesti.

NL:n suunnitteluelimien toimintaa ja verkostoa kehitetään jatkuvasti.

NKP:n keskuskomitean syyskuisessa täysistunnossa (vuonna 1965) pitämässään selostuksessa A.N. Kosygin mainitsi, että suunnittelua ja tuotantoa johdettaessa tarvitaan tuotantovoimien nykyisellä kehitystasolla välttämättä suurta joustavuutta, keskitettyä suunnittelujohtoa on vahvistettava ja parannettava ja samanaikaisesti kehitettävä talousjohdon demokraattisia perusteita sekä kaikin puolin vaikutettava joukkojen luovan aktiivisuuden kehittymiseen. Kommunistisen puolueen käyttöön ottamat ja neuvostokansan poliittisessa ja työelä-

mässä aktiivisesti kannattamat suunnitteluun ja materiaaliseen kannustamiseen liittyvät uudet menetelmät ovat muuttaneet sosialistisen rakennustyön suunnitelmat mahtavaksi luovaksi voimaksi, joka vaikuttaa neuvostokansan työhön kommunistisen rakennustyön kaikilla aloilla.

Menneet vuodet ovat osoittaneet puolueen omaksuman linjan oikeaksi ja tuoneet esille joukon uusia kysymyksiä, joista toveri L.I. Brežnev puhui XXIV puoluekokoukselle. Hän sanoi, että "sosialismin oloissa tapahtuvan kansantalouden johtamisen tärkein lenkki, sen ydin, on suunnittelu... Tärkeimpien taloudellisten ja sosiaalipoliittisten kysymyksien ratkaiseminen vaatii paljon pitemmän ajan kuin viisi vuotta. Tällöin on kyse laaja-alaisesta ja kauas tulevaisuuteen ulottuvasta kansantalouden kehityssuunnitelmasta, joka nojautuisi väestön kasvuennusteisiin, kansantalouden tarpeisiin ja tieteellis-tekniseen kehitykseen. Tuollaisella suhtautumisella, joka turvaisi pitkäaikaisten suunnitelmien jatkuvan keskinäisen yhteyden yksi- ja viisivuotissuunnitelmiin, voidaan tehokkaammin ratkaista kehityksemme perimmäiset ongelmat".[1)]

SNTL:n ministerineuvoston alainen valtakunnallinen suunnittelukomitea (Gosplan) johtaa Neuvostoliiton kansantalouden tieteellistä ja organisatorista suunnittelua vastaavien liittotasavaltojen ministeriöiden, virastojen ja ministerineuvostojen luoman aineiston pohjalta. Neuvostoliiton korkein neuvosto tarkastaa ja hyväksyy istunnossaan maan kansantalouteen liittyvät suunnitelmaluonnokset.

Eri alojen, virastojen ja ministeriöiden toimintaa suunnittelevat niiden omat suunnitteluosastot ja johtoportaat. Liittotasavaltojen ministerineuvostojen alaiset valtakunnalliset suunnittelukomiteat viimeistelevät ja koordinoivat liittotasavaltoja koskevat suunnitelmat.

SNTL:n ministerineuvoston alaisessa tilastoinnin keskushallinnossa tilastoidaan kaikki, mitä maa tuottaa ja mikä kuuluu neuvostokansan tarpeiden tyydyttämiseen. Kaikki organisaatiot ovat tilitysvelvollisia ylemmille hallintoelimille, jotka analysoivat ja yleistävät saamansa tiedot ja esittävät ne vastaaville alueellisille ja liittotasavallan tilastoinnin hallintoelimille. Tilastoinnin keskushal-

1) Brežnev L.I., NKP:n keskuskomitean toimintaselostus 24. edustajakokoukselle. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1966. S.82. (myös suomeksi)

linto saa kaikki kansantaloudellisen suunnitelman täyttämiseen liittyvät tiedot ja julkaisee ne neljännesvuosittain lehdistössä.

Kaikki liikunta- ja urheilujärjestöt osallistuvat liikuntasuunnitteluun neuvostokansan kasvavien tarpeiden tyydyttämiseksi.

Menestyksekkään suunnittelun perusedellytys on päämäärän ja sen saavuttamiseksi käytettävien keinojen tarkka määrittely. "Vain selkeä käsitys organisaation päämäärästä tekee mahdolliseksi muodostaa se rakenteeltaan oikeaksi ja toimivaksi", kirjoitti P.M. Keržentsev, yksi työn ja hallinnon tieteellisen organisoinnin alullepanijoista.

Suunnittelutyöhön liittyy omat vaatimuksensa. Suunnitelman on oltava laajakantoinen. Lähiaikojen ratkaisujen on johdettava voimistuvaan ja laajenevaan toimintaan, jonka tarkoituksena on liikuntakulttuurin jatkuva kehittäminen.

Suunnitelman on oltava reaalinen. Suunnitelman jokaisen kohdan ja jokaisen suunnitellun toimenpiteen on vastattava organisaation mahdollisuuksia. Se ei merkitse sitä, että on suunniteltava vain helposti ja vaivattomasti toteutettavia toimenpiteitä. Suunnitelma, jonka toteuttamiseksi ei ole reaalisia mahdollisuuksia, jää paperille.

Suunnitelman on oltava konkreettinen. Kaikkien sen yksityiskohtien on oltava harkittuja ja täsmällisiä, ja kaikissa suunnitelman kohdissa on mainittava niiden toteuttamisesta vastuussa olevat henkilöt ja määräajat.

Suunnitelman menestyksekkään toteuttamisen edellytyksenä on suunnitelmaan osallistuvien henkilöiden ja organisaatioiden perehdyttäminen siihen. Suunnitelman jokaisen kohdan toteuttamista on järjestelmällisesti valvottava. Lisäksi on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota siihen, ettei tekijöillä ole ylivoimaisia vaikeuksia tai esteitä työssään ja tarpeen tullen autettava heitä hyvissä ajoin.

Jotta voitaisiin valmistella täysipainoisia suunnitelmia, niiden laatimiseen on saatava mukaan liittotasavaltojen puhemiehistöjen ja urheilujärjestöjen aktiivijäsenet sekä kaikki asiasta kiinnostuneet henkilöt. Sen jälkeen kun suunnitelmaluonnos on laadittu ja hyväksytty vastaavissa yhteiskunnallisissa ja taloudellisissa järjestöissä, se vahvistetaan järjestelykomitean, urheilujärjestön tms. kollegioelimen istunnossa.

Suunnitelman muoto voi olla erilainen. Selkein malli on seuraava:

Liikuntaorganisaation työsuunnitelma

No	Toimenpide, tapahtuma	Aika ja paikka	Vastaava henkilö tai järjestö	Merkintä toteuttamisesta ja arvio

Suunnitelma voi olla yleinen, jolloin siihen sisältyy kaikki liikuntaorganisaation toimintamuodot, tai yksityinen, jolloin siihen sisältyy vain erillinen toimenpide.

Esimerkiksi vuodeksi laadittuun organisaation yleissuunnitelmaan sisältyy spartakiadien järjestäminen. Sitä valmistellessaan urheilujärjestön tai liikuntakollektiivin neuvosto laatii erillisen suunnitelman, josta käy ilmi järjestelykomitean muodostaminen, ajankohta, esikisojen järjestely, kilpailupaikkojen kuntoon saattaminen, välineet ja kalusto; tuomariston täydentäminen; spartakiadeista tiedottamiseen liittyvät toimenpiteet sekä kilpailujen avaamiseen, päättämiseen ja palkintojen jakoon liittyvät seikat. Tuollainen suunnitelma on yleiseen verrattuna yksityinen.

Seuraavat liikuntakulttuurin liittyvät näkökohdat sisältyvät Gosplanin kansantaloudelliseen suunnitelmaan:

1) liikuntatoiminnan rahoittaminen valtion budjettivaroista;
2) liikunta-asiantuntijoiden kouluttaminen;
3) urheilu-, matkailu- ja retkeilykaluston ja -välineistön tuottaminen;
4) pääomasijoitukset komitean ja muiden virastojen alaisten urheilulaitosten rakentamiseksi;
5) Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean materiaalistekninen varustaminen.

Ministeriöiden ja virastojen suunnitelmiin sisältyvät:

1) se laajamittainen koulutustoiminta, joka tapahtuu virastojen alaisissa laitoksissa, oppilaitoksissa, armeijassa ja muissa yhteiskunnallisissa järjestöissä;
2) virastojen alaisten laitosten työläisille ja niissä työskenteleville tarkoitettu terveysliikuntatoiminta ja terveydenhoitoon liittyvä toiminta, tuotantovoimistelu sekä terveydenhoito-, matkailu-, retkeily- ja urheiluleirien perustaminen;

3) pääomavaroilla tapahtuva urheilulaitosten rakentaminen;
4) erillisiä yrityksiä, laitoksia ja järjestöjä palvelevien urheilulaitosten kunnostaminen, ylläpito ja materiaalis- tekninen huolto;
5) niiden urheilulaitosten materiaalis-tekninen huolto, jotka rakennetaan yrityksen varoilla ja kollektiivisten sopimusvelvotteiden täyttämiseksi;
6) metodisen ja tiedotusmateriaalin, kirjallisuuden ja julisteiden julkaiseminen, filmien, televisio- ja radiolähetysten valmistaminen sekä muiden tiedotuskanavien käyttäminen;
7) kaikkien ministeriöiden ja virastojen toteuttamien liikuntatoimien rahoittaminen.

Ministeriöiden, virastojen ja muiden valtakunnallisten organisaatioiden liikuntasuunnitelmat laaditaan puolueen vahvistamien suuntaviivojen mukaan ja ne ovat sopusoinnussa Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean päätösten kanssa. Liikuntakomiteat auttavat ministeriöitä ja virastoja niiden toimintasuunnitelmien toteuttamisessa.

5.2. Valtiollisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen liikuntasuunnittelu

Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea suunnittelee koko maata koskevan liikuntakulttuuriin liittyvän toiminnan. Komitea suunnittelee tätä toimintaa laajakantoisesti ja jatkuvasti.

Laajaan suunnitteluun sisältyy liikuntakulttuurin kehityksen olennaisten puolien valmistelu neljäksi, viideksi vuodeksi. Laajakantoisissa suunnitelmissa ei nimetä suunnitelman eri kohtien täyttämisestä vastuussa olevia henkilöitä ja määräajat määritellään vuosissa.

Lyhytaikainen suunnitelma laaditaan vuodeksi. Jokaisen suunnitelman toimenpiteen toteuttamiseksi asetetaan määräaika ja määrätään sen toteuttamisesta vastuussa olevat henkilöt ja järjestöt.

Monet organisaatiot jakavat vuosisuunnitelman neljännesvuosisuunnitelmiin. Neljännesvuosisuunnitelmissa täsmennetään yksityiskohdat. Niihin sisällytetään aikaisemmin eri syistä huomiota vaille jääneet toimenpiteet sekä ne toimenpiteet, jotka jostakin syystä

jäivät täyttämättä edellisellä neljännesvuosikaudella. Suunnitelmat laaditaan toimintajaksojen mukaan.

5.2.1. Liikunnan ja urheilun kehityssuunnitelmat

Komitea on vahvistanut metodiset ohjeet liikunnan ja urheilun kehityssuunnitelmien valmistamiseksi ja määrännyt ne toteutettaviksi liikuntakollektiiveissa, urheilukerhoissa, kaiken tyyppisissä urheilukouluissa ja yleissivistävissä urheiluinternaattikouluissa. Paikalliset liikuntakomiteat hyväksyvät perusjärjestöissä valmistellut suunnitelmat. Urheilujärjestöjen vastaavat neuvostot valmistelevat ja vastaavat komiteat hyväksyvät eri virastojen ja ammattialojen organisaatioiden (kaupunginosien, kaupunkien, alueiden, aluepiirien, liittotasavaltojen) liikunnan ja urheilun kehittämistä koskevat yleissuunnitelmat. Kaupunginosien, kaupunkien, alueiden, aluepiirien, liitto- ja autonomisten tasavaltojen yhteissuunnitelmat laaditaan vastaavissa liikuntakomiteoissa. Niille on annettu tehtäväksi koordinoida kaikki suunnitelmat ja mukauttaa ne liikuntatoiminnan ripeää kasvuvauhtia ja urheilijoiden taitoja vastaaviksi.

Liikunnan kehittämissuunnitelmissa ovat seuraavat sosiaaliset tehtävät tärkeimmät: laajan liikunta- ja urheilutoiminnan kasvuvauhdin nopeuttaminen sekä liikuntakulttuurin saattaminen koko kansan asiaksi; kansan terveydellisen tilan, sen toimintakyvyn ja sosiaalisen aktiivisuuden yleinen kohottaminen; tuotannon, niin materiaalisen kuin henkisenkin, taloudellisen tehokkuuden kasvu; kasvavassa sukupolvessa esiintyvien liikunnallisten lahjakkuuksien monipuolinen kehittäminen koulutettaessa heitä työelämään ja isänmaan puolustamiseen; laajojen nuorisojoukkojen saavutusten ja parhaimpien urheilijoiden ennätysten parantaminen sekä niin liikunnan kasvatuksellisten vaikutusten kuin sen osuuden tehostaminen ihmisen kehityksessä.

Suunnitelmia valmisteltaessa on otettava huomioon reaaliset taloudelliset, työntekijöitä koskevat sekä muut mahdollisuudet, jotka muodostavat välttämättömät edellytykset liikunta- ja urheilutoiminnan kehittämiselle. On myös käytettävä maksimaalisesti hyväksi olemassa olevat mahdollisuudet ja saavutettava parhaimmat mahdolliset tulokset alhaisimmilla mahdollisilla kustannuksilla.

Liikuntatoiminnan laajaa kasvua suunniteltaessa on muistettava, että laajamittaisuutta kuvastaa se suhteellinen osuus väestöstä, työläisistä ja opiskelevasta nuorisosta, joka harrastaa liikuntaa.

Siksi liikuntakollektiiveissa, urheilujärjestöissä ja virastoissa suhteutetaan liikunnan parissa työskentelevien lukumäärä liikuntaa harrastavien työläisten tai opiskelevan nuorison määrään. Liittotasavalloissa, aluepiireissä, alueilla, kaupungeissa ja kaupunginosissa liikunnan parissa työskentelevien lukumäärä suhteutetaan asianomaisella hallinnollisella alueella asuvan väestön kokonaismäärään.

Arvioitaessa laajan liikuntatoiminnan kasvuvauhtia voidaan lähtökohdaksi ottaa suunniteltua kautta edeltävien viiden vuoden ja myös edellisen vuoden kasvua kuvaavat luvut. Tutkimukset ovat osoittaneet, että keskimääräinen kasvu on 1 - 2 % väestön kokonaismäärästä. Komiteat voivat pitää sitä ohjeellisena valmistellessaan suunnitelmia.

Liikuntakollektiiveissa, urheilujärjestöissä ja virastoissa liikuntaorganisaatiot määrittelevät suunnittelun lähtökohdat ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Lisäksi on hyvin tärkeä määritellä laajan kehittämisen reaalinen lähtötilanne. Se voidaan tehdä ottamalla huomioon urheilua harrastavista kootut objektiiviset tilastotiedot; ottamalla selville urheilulaitosten kapasiteetti sekä suorittamalla erityistutkimuksia (urheilujaostojen jäseninä voidaan pitää henkilöitä, jotka vuoden mittaan käyvät säännöllisesti harjoituksissa).

Urheilulajien kehittämistä suunniteltaessa on tarpeen lähteä liikunnan tehtävistä, ottaa huomioon koko väestön, työläisten ja opiskelevan nuorison urheiluharrastukset eikä suunnitella pelkästään olosuhteiden parantamista, vaan myös spesialistien työn laadun kohentamista sekä luonnonolosuhteiden ja materiaalisen perustan laajempaa ja rationaalisempaa hyväksikäyttöä. Suunniteltaessa urheilulajien kehittämistä on pantava pääpaino olympialajeille ja ennen kaikkea yleisurheilulle, uinnille, telinevoimistelulle, hiihdolle ja luistelulle. Urheilulajien kehittämistä suunniteltaessa on otettava huomioon paikallisilta liikuntakomiteoilta saadut ohjeet.

Harrastajien kasvun ja urheilulajien kehittämistä koskevien lukujen on oltava suhteessa jo olemassa oleviin ja suunniteltaviin urheilulaitoksiin.

Suunniteltaessa urheilulaitosten laajentamista ja hyväksikäyttöä on lähtökohdaksi otettava niiden käytölle asetetut normit, esim.:

a) urheilu- ja voimistelusaleissa on oltava tilaa 0,4 m^2 jokaista urheilujaoston tai -osaston harrastajaa kohti ja 0,2 m^2 jokaista koulun, opiston, teknikumin, korkeakoulun tai yleisen liikuntavalmennusryhmän oppitunnille osallistujaa kohti;
b) uima-altaissa on oltava vesipinta-alaa 0,3 m^2 jokaista urheilujaoston harrastajaa kohti ja 0,1 m^2 yleiseen liikuntavalmennusryhmään osallistujaa kohti.

Urheiluhallien rakennussuunnitelmat toteutetaan olemassaolevien edellytysten ja normien puitteissa.

Valtion palveluksessa olevan vakinaisen väen, myös tuotantovoimistelun metodikkojen lisäämistä suunnitellaan heidän toimialaansa määrittävien asetusten ja säädösten pohjalta. Nämä tiedot täsmennetään kaupunginosien, kaupunkien, alueiden, aluepiirien ja liittotasavaltojen suunnitteluelimissä ja ammattiliittojen järjestöissä ja sisällytetään yhteisiin suunnitelmiin.

Heitä koulutettaessa valitaan yksi yhteiskunnallinen ohjaaja tai valmentaja 12 - 15 koulutettavaa kohti.

Kustannuksia laadittaessa otetaan huomioon konkreettiset erityispiirteet ja jokaisessa perusyksikössä käytännön liikuntatyöstä saatu kokemus. Kustannusten keskimääräinen suuruus voidaan määrittää edellisenä vuonna yhtä koulutettavaa kohti käytetyn summan avulla. Koulutettavien lukumäärän kasvu on turvattava vastaavasti rahoitusta lisäämällä. Urheilukohteiden rakentamiseen sijoitetut varat ovat erikseen.

Olympiakisoihin valmentautumista koskevan yleissuunnitelman - jossa määritellään Neuvostoliiton kansainvälisen tason urheilijoiden valmentautumistehtävät ja -suunnitelmat - laatii ja hyväksyy Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea. Tämän suunnitelman pohjalta liittotasavaltojen, Moskovan ja Leningradin, urheilujärjestöjen keskusneuvoston ja virastojen komiteat laativat omat suunnitelmansa. Luokiteltujen urheilijoiden ja urheilumestareiden valmentaminen suunnitellaan liikunnan joukkoliikkeen ja urheilutaitojen keskinäisen yhteyden pohjalle. Arvioitaessa suunniteltua taitojen kasvua on lähdettävä harrastajien arvioidusta lukumäärästä ja koulutetuista luokitelluista urheilijoista. Kollektiiveissa, urheilukerhoissa, urheilukouluissa ja muissa liikuntaorganisaatioissa urheilua harrastavien reaalinen kasvu voidaan suunniteltuna aikana

määrittää vertaamalla suuntaa antavia laskelmia paikallisiin konkreettisiin tietoihin.

Glavsportprom[1] laatii yksi- ja viisivuotissuunnitelmat urheiluvalmisteiden tuottamiseksi ja levittämiseksi alueellista kehitystä koskevien tietojen pohjalta.

Urheilujärjestöjen neuvostot, virastojen liikuntaorganisaatiot sekä liikuntakomiteat organisoivat toimintaa liikunnan kehittämissuunnitelman mukaisesti ja vetävät mukaan ammattiliittojen ja Komsomoljärjestöjä, yritysten, laitosten, oppilaitosten, kolhoosien ja sovhoosien hallintoelimiä. Viisivuotissuunnitelman täyttämiseen liittyvä tarkoituksenmukainen toiminta on kaikkien liikunnan perusjärjestöjen toiminnan perusta.

Tällaisia ovat Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean vaatimukset ja suositukset, kun laaditaan Neuvostoliiton liikuntakulttuurin tieteellisesti perusteltuja kehityssuunnitelmia.

5.2.2. Urheilukilpailujen suunnittelu

Jotta urheilun päälajien kehittäminen olisi pitkäjännitteistä, on tarkoituksenmukaista suunnitella urheilukilpailut neljäksi vuodeksi (SNTL:n kansojen spartakiadien aikaväli). Tähän suunnitelmaan sisältyvät seuraavat kilpailut:

- vuotta ennen Neuvostoliiton kansojen spartakiadeja pidetään urheilujärjestöjen ja virastojen liikuntajärjestöjen talvi- ja kesälajien spartakiadit,
- vuosittain kaikkien urheilulajien mestaruuskilpailut (kollektiivin mestaruuskilpailuista aina koko maata käsittäviin mestaruuskilpailuihin),
- joka toinen vuosi 12 urheilulajissa järjestettävät koululaisten valtakunnalliset spartakiadit, valtakunnalliset nuorten kesäkilpailut sekä maaseudulla asuvien ja opiskelijoiden spartakiadit.

Suunnitelmia laadittaessa otetaan huomioon kisojen järjestämiseen liittyvät alueelliset ja virastoperiaatteet.

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto ja urheilujärjestöjen keskusneuvosto järjestävät kerran neljässä vuodessa sekä talvi- että kesälajeissa omat spartakiadinsa. Näiden spartakiadien kilpailut aloitetaan liikuntakollektiiveissa. Liitto-

1) Urheiluvälinetuotannon päähallinto. (toim.huom.)

tasavallan ammattiliittojen neuvostoista tai urheilujärjestöjen liittotasavaltojen neuvostoista kootut yhteisjoukkueet ottavat osaa loppukilpailuihin. Liikuntakollektiivien ja urheilukerhojen joukkueet kilpailevat eri lajeissa. Eri urheilulajeissa järjestetään vuorovuosina Neuvostoliiton mestaruuskilpailut (henkilökohtaiset, joukkueiden väliset ja yhdistetyt) liittotasavaltojen yhdistettyjen joukkueiden välillä sekä urheilujärjestöjen keskusneuvoston ja virastojen yhdistettyjen joukkueiden välillä.

Urheilupeleissä järjestetään kilpailuja ryhmiin jaettujen joukkueiden välillä (sarjat A ja B). Neuvostoliiton kansojen spartakiadeihin osallistuvat liittotasavaltojen yhdistetyt joukkueet. Tulokset kirjataan tasavallan yhdistetylle joukkueelle ja samalla niille urheilujärjestöille ja virastoille, joita urheilijat edustavat.

Maaseudun urheilijoiden valtakunnalliset kesäspartakiadit - maaseudun urheilukisat - pidetään joka neljäs vuosi. Niihin ottavat osaa tasavallan maaseutujen urheilujärjestöistä kootut yhteisjoukkueet. Välivuosina keskusneuvostot järjestävät mestaruuskisoja yksityisissä urheilulajeissa. Maaseudun urheilujärjestöjen keskusneuvosto järjestää maaseudun työväen urheilukilpailut.

Joillakin alueilla, aluepiireissä ja liittotasavalloissa järjestetään silloin tällöin ylimääräiset spartakiadit suosituimmissa urheilulajeissa. Näissä kilpailuissa liikuntakollektiiveista muodostettujen joukkueiden saavuttamat tulokset ovat alueen mestaruuksia.

Valtakunnalliset urheilun lajiliitot, urheilujärjestöjen keskusneuvostot, ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto sekä liittotasavaltojen liikuntakomiteat käsittelevät liikuntakomitean laatimaa urheilukilpailujen aikataululuonnosta. Suunnitelmaan tehtyjen huomautusten ja toivomusten perusteella tehdään tarpeelliset korjaukset ja komitean kollegio hyväksyy sen.

Tätä suunnitelmaa lähtökohtanaan pitäen liittotasavaltojen, aluepiirien, alueiden, kaupunkien ja kaupunginosien liikuntakomiteat sekä urheilujärjestöjen neuvostot määrittelevät suurten urheilutilaisuuksien ja kilpailujen ajankohdat. Myös liittotasavaltojen urheilujärjestöjen neuvostot, urheilun lajiliitot sekä niiden aktiivit perehtyvät niihin. Tämän jälkeen liittotasavallan liikuntakomitean kollegio hyväksyy sen.

Suunnitelma laaditaan seuraavasti. Aluksi suunnitellaan yleiset tilaisuudet ja sen jälkeen eri urheilulajeja koskevat tilaisuudet päivämäärineen. Tällä tavoin laadittu aikataulusuunnitelma toimitetaan hyvissä ajoin kaikkiin liikuntaorganisaatioihin. Sen pohjalta kaupunkien ja kaupunginosien liikuntaorganisaatiot ja -kollektiivit voivat laatia omat suunnitelmansa. Tällöin ne voivat ottaa huomioon urheilijoiden valmentautumisen niin, että he olisivat tärkeimmissä kilpailuissa parhaimmassa mahdollisessa kunnossa. Tuollaisen suunnitelman toteuttaminen takaa valmennuksen johdonmukaisuuden ja urheilijoiden säännöllisen osallistumisen henkilökohtaisiin kilpailuihin, osastojen ja prikaatien kilpailuista aina Neuvostoliiton mestaruuskilpailuihin asti.

Liikuntakollektiivit laativat myös terveysliikuntatilaisuuksiin liittyviä aikataulusuunnitelmia. Niiden on tarkoituksenmukaista olla kaksiosaisia: 1) terveysliikuntatilaisuuksia koskeva ja 2) urheilukilpailuja koskeva suunnitelma.

5.2.3. Muut liikuntasuunnitelmat

Jokainen johtava liikuntaorganisaatio laatii paitsi liikunnan ja urheilun kehittämistä ja urheilukilpailujen aikataulua koskevat suunnitelmat myös muita suunnitelmia, mm. vastaavien osastojen organisatorista työtä koskevia yksi- ja neljännesvuosisuunnitelmia, vakinaisen väen kouluttamista, rakentamista, kollegiaalisten elimien, toimiston, neuvoston ja puhemiehistön istuntoja koskevia suunnitelmia jne. Kaikki suunnitelmat laaditaan pitämällä lähtökohtana organisaatiolle asetettuja tehtäviä ja toimintaedellytyksiä sekä myös suunnitteluasiakirjoille asetettuja yleisiä vaatimuksia.

5.3. Liikuntatoiminnan tilastointi ja pöytäkirjat

Jokainen johtavassa asemassa oleva organisaatio (liikuntakomitea, urheilujärjestön neuvosto) valvoo alempien elinten ja liikunnan perusyksiköiden toimintaa. Toiminnan eri muodot ilmenevät asiakirjoista.

Useimmiten kansanedustajien neuvostojen toimeenpanevien komiteoiden alaisten paikallisten ja alueellisten liikuntakomiteoiden sekä urheilujärjestöjen vastaavien neuvostojen asiakirjoissa on seuraavanlaisia pääkohtia:

1) organisaation toimintasuunnitelmat;
2) neuvostojen täysistuntojen ja aktiivin kokousten pöytäkirjat;
3) neuvoston ja komitean puhemiehistön kokousten pöytäkirjat;
4) laitoksen työntekijöiden pitämien tuotantoneuvottelujen pöytäkirjat;
5) urheilujärjestöjen ylempien neuvostojen ja komiteoiden lähettämät kirjeet, noudatettavat ja ohjeelliset määräykset, pöytäkirjat, asetukset ja suunnitelmat;
6) valtion palveluksessa olevia liikuntatyöntekijöitä koskevaan kirjanpitoon sekä heidän kouluttamiseensa ja ammattitaidon lisäämiseensä liittyvä aineisto;
7) tietoja liikunnan perusyksiköistä: kaupunginosien ja kaupunkien neuvostoista lähetetyt luettelot liikuntakollektiiveista sekä alueiden neuvostoista lähetetyt kollektiivien toimintaan osallistuvien määrää koskevat tilastot, luettelot, joissa kollektiivit on jaettu kollektiivien alojen tai alueiden mukaan sekä perustiedot työläisten ja liikunnan harrastajien lukumäärästä;
8) asetukset yleiskilpailuista ja yksityisissä lajeissa pidettävistä kilpailuista;
9) yksityistä urheilulajia edustavan jaoston ja lajiliiton toimintaa koskeva aineisto (jokaiseen jaostoon ja lajiliittoon liittyy yksi tai useampia asioita riippuen toiminnan laajuudesta);
10) tieteellis-metodistista neuvostoa tai komissiota koskeva aineisto;
11) vakinaisia työntekijöitä koskeva aineisto: heitä koskeva kirjanpito, heidän ammattitaitonsa kohottamiseksi suoritetut toimenpiteet sekä välttämättömiin asiantuntijoihin käytetyt varat ja tositteet;
12) liikuntaan liittyvä tiedotusmateriaali;
13) rakentamiseen, tilinpitoon sekä urheilurakennusten ja terveysliikuntakeskusten käyttöön liittyvä aineisto;
14) talousasioita hoitavien elinten kanssa käyty kirjeenvaihto;
15) pöytäkirjat, selostukset ja todistukset alemmissa organisaatioissa suoritetusta tarkastuksesta;
16) alkuperäiskappaleet perusyksiköiden ja kaupunginosien organisaatioiden tilastollisista selonteoista ja toimintakertomuksista;
17) kopiot organisaatioiden tilastollisista selonteoista ja toimintakertomuksista;
18) paikallisten puolue-, neuvosto-, ammattiliitto-, Komsomol- ja kulttuurijärjestöjen kanssa käyty kirjeenvaihto;
19) liikuntakulttuurin kehittämiseksi tehdyt suunnitelmat;
20) kilpailukalenterit;

21) pöytäkirjat aikataulun mukaan pidetyistä eri urheilulajeissa käydyistä kilpailuista;
22) urheiluvarusteiden ja -välineistön tuotantoon, jakeluun ja myyntiin liittyvä aineisto;
23) asetukset, määräykset ja asiakirjat urheilijoille, tuomareille ja valmentajille myönnetyistä arvoista;
24) saapuvat ja lähtevät asiakirjat.

Erikseen ovat vielä talous- ja rahoituskysymyksiä koskevat asiakirjat.

Jokaisen organisaation johto yhdessä arkistohallinnon edustajien kanssa määrittelee eri asiakirjojen, myös valtiolle luovutettavien, säilytysajan.

Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean puheenjohtajan 20.8.1969 antamalla käskyllä hyväksyttiin ohjeet liikuntakollektiiveissa sekä kaupunginosien (kaupunkien) liikuntakomiteoissa noudatettavasta liikuntakulttuuriin liittyvästä kirjanpidosta. Ohjeet astuivat voimaan 1.1.1970.

Ohjeissa mainitaan, että jokaisen liikuntakollektiivin neuvoston on hankittava työpaikkojen liikuntaorganisaatioille kirjanpitoon liittyvät asiakirjat, määrättävä niiden säilytyspaikka, järjestelmällisesti ohjattava niistä vastuussa olevia henkilöitä sekä vähintäin neljännesvuosittain tarkastettava, että kirjanpito on hoidettu oikein. Kirjanpidosta vastaa kollektiivin neuvoston sihteeri tai neuvoston päätöksellä erikseen valittu henkilö. Työosastojen organisaatioissa siitä vastaa liikuntaorganisaattori tai joku liikuntakollektiivin työpaikkaneuvoston jäsen. Kollektiivien urheilujaostojen kirjanpitoa hoitaa jaoston toimistossa työskentelevä tai sihteeri, joukkueen kapteeni tai ryhmän johtaja.

Ohjeissa määrätään, että liikuntakollektiivin neuvostossa on oltava seuraavat kirjanpidolliset asiapaperit:
1) kortisto urheilijoista ja urheilujärjestöjen jäsenistä;
2) dokumentit, joista käy ilmi, että luokitellut urheilijat ja kaikenasteiset GTO:n suorittajat ovat täyttäneet yhtenäiseen valtakunnalliseen urheiluluokitteluun ja GTO:n suorittamiseen liittyvät vaatimukset ja normit;
dokumentit, joista käy ilmi yhteiskunnallisten ohjaajien, valmentajien ja urheilutuomareiden taso ja toimintavuoteen valmentuminen;

3) kortisto ennätyksistä, ennätysluokista ja tiedot ennätysten saavuttajista;
4) henkilökohtaiset kortit liikuntatyöntekijöistä, heidän työnsä tuloksista ja ammattitaidon kohottamisesta;
5) tilastolliset selonteot;
6) päiväkirjat urheilujaostojen toiminnasta;
7) päiväkirjat liikuntakollektiivin toiminnasta. Tämä päiväkirja jakaantuu seuraaviin osiin:
1) liikuntakollektiivin neuvoston kokoonpano;
2) perustiedot liikuntakollektiivista: työosastojen liikuntaorganisaatiot, niissä toimivien urheilijoiden, jäsenten, luokiteltujen urheilijoiden, GTO:n suorittaneiden ja säännöllisesti liikuntaa harrastavien lukumäärät sekä liikuntakollektiivien neuvostojen puheenjohtajat ja työosastojen liikuntaorganisaattorit;
3) urheilujaostot ja terveysryhmät,niissä harrastavien, luokiteltujen urheilijoiden (myös luokka merkitään), yhteiskunnallisten ohjaajien, valmentajien ja virallisten tuomareiden lukumäärät;
4) liikuntakollektiivin toimintasuunnitelma seuraavaksi vuodeksi;
5) sitoumukset liikunnan ja urheilun kehittämisestä (luokitellut urheilijat, GTO-suoritukset, aktiivin valmentaminen);
6) kollektiivin urheilu- ja joukkoliikuntatilaisuuksien aikataulusuunnitelma;
7) kollektiivin urheilijoiden ja joukkueiden osallistuminen liikuntakomiteoiden ja urheilujärjestöjen neuvostojen järjestämiin urheilukilpailuihin;
8) lista kollektiiveissa toteutetuista terveydenhoidollisista toimenpiteistä. Nämä tiedot kirjataan seuraavaan tapaan: terveyslaitoksen nimi (Metsästäjän ja kalastajan talo, matkailu- ja retkeilykeskus, urheilu- ja terveysleiri jne.) sekä niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vierailivat näissä laitoksissa vuosittain ja neljännesvuosittain;
9) lista liikuntakollektiiville kuuluvista urheilulaitoksista: laitosten nimet ja käyttäjien lukumäärä;
10) luettelo liikuntakollektiivin ennätyksistä (jokainen kollektiivin urheilulaji käsitellään erikseen);
11) kollektiivin neuvoston päätökset;
12) liikuntakollektiivin toiminnan tarkastus.

Tätä kollektiivin toiminnasta kertovaa päiväkirjaa pidetään kahden vuoden ajan, ts. koko kollektiivin neuvoston tai urheilukerhon hallituksen toiminta-ajan.

Ryhmien vanhimmat, joukkueiden kapteenit, liikuntaorganisaattorit, ohjaajat ja valmentajat pitävät päiväkirjaa urheilujaoston toiminnasta. Päiväkirjaa säilytetään liikuntakollektiivissa.

Urheilujaostojen toimintaa kuvaava päiväkirja jakaantuu seuraaviin osiin:

1) harjoitustuntien aikataulu;
2) urheilutoimintaan liittyvän opiskelun aikataulusuunnitelma;
3) luettelo urheilijoista;
4) tilasto harjoituksiin osallistumisesta;
5) suunnitellut sitoumukset luokiteltujen urheilijoiden sekä yhteiskunnallisten valmentajien ja tuomareiden valmentamisesta;
6) luettelo urheilutilaisuuksista;
7) suunnitelma jaoston järjestämistä kasvatustilaisuuksista;
8) harjoituksista tehdyt huomautukset.

Työosaston liikuntaorganisaatio pitää kirjaa seuraavanlaisesta aineistosta:

1) luetteloa urheilujärjestöjen jäsenistä;
2) muodoltaan seuraavanlaista päiväkirjaa toiminnasta: tilaisuus, sen ajankohta, osanottajien lukumäärä ja sen järjestäjä. Päiväkirjaan merkitään tiedot urheilukilpailuista sekä kaikista laajamittaisista ja terveydenhoitoon liittyvistä tilaisuuksista.

Työosaston liikuntaorganisaatiot pitävät kirjaa kaikista henkilöistä, jotka harrastavat voimistelua työ- tai opiskeluaikana. Organisaatiot, joihin kuuluu vähemmän kuin 50 henkilöä, pitävät yksinkertaisempaa luetteloa urheilijoista.

Kirjanpitoon liittyvien asiakirjojen lisäksi liikuntaorganisaatiolla voi olla myös muunlaisia asiakirjoja. "Asia"-nimikkeen määrittelee kollektiivin neuvosto. Tällaisia "asioita" voivat olla:

1) kollektiivin neuvoston istunnon pöytäkirjat;
2) ylempien organisaatioiden toimintaohjeet;
3) luettelot yhteiskunnallisista ohjaajista, valmentajista ja tuomareista;
4) asetukset urheilukilpailuista;
5) pöytäkirjat GTO:hon liittyvien vaatimusten suorittamisesta;
6) asiakirjat liikunnan kehittämistä koskevista suunnitelmista ja niiden täytäntöönpanosta;
7) urheilujaostojen toimiston työtä koskevaa aineistoa;
8) terveysliikuntatyötä koskevaa aineistoa;

9) liikuntatiedottamista koskevaa aineistoa;
10) koulujen ja maaseudulla toimivien liikuntaorganisaatioiden avustamista koskevaa aineistoa;
11) matkailutoimintaan liittyvää materiaalia;
12) taloudenhoitoon liittyviä tositteita yms.

Liikunnan ja urheilun tilastointi ja kirjanpidon organisointi kuuluvat kaupunginosien ja kaupunkien liikuntakomiteoille. Siinä tarkoituksessa komitea:
antaa ohjeita liikuntakollektiivien, urheilujärjestöjen, virastojen ja kansansivistystyön osastojen kirjanpidosta vastaaville henkilöille, tarkistaa järjestelmällisesti kirjanpitoa ja siihen liittyvien asioiden paikkansapitävyyttä, tekee yhteenvetoja urheilujärjestöiltä, virastoilta ja kansansivistystyön osastoilta saamista selostuksista, analysoi liikuntakulttuurin kehittämistä kaupunginosassa (kaupungissa) ja huolehtii siitä, että ylemmälle komitealle toimitettavat tilastotiedot laaditaan ja esitellään ajoissa.

Komitean puheenjohtaja vastaa kirjanpidosta ja tietojen paikkansapitävyydestä.

Komiteassa pidetään kirjaa seuraavista asioista:
a) päiväkirjaa komitean toiminnasta;
b) luetteloa palkallisista liikuntatyöntekijöistä (sekä vakinaisista että tuntipalkalla olevista);
c) luetteloa kaikista urheilulaitoksista ja niiden käytöstä. Komitea kontrolloi uusien stadionien, uima-altaiden, urheilu- ja voimistelusalien sekä muiden vastaavien laitosten rakentamista ja käyttöönottoa.

Komitean toimintaa koskevassa päiväkirjassa on välttämättä oltava seuraavat osat:
1) komitean ja aktiivin kokoonpano;
2) kaupunginosan (kaupungin) liikunnan ja urheilun kehittämiseen liittyvät velvollisuudet. Velvollisuuksien täyttäminen kirjataan NL:n kansainvälisten urheilumestareiden, NL:n urheilumestareiden, urheilumestariehdokkaiden, luokiteltujen urheilijoiden, GTO:n suorittaneiden ja liikunta-aktiivien valmentamisen, urheilulaitosten rakentamisen sekä liikuntatyöntekijöiden ammattitaidon kohottamisen perusteella;

3) luettelo liikuntakollektiiveista (lukuunottamatta Dynamo ja Zenit -järjestöjen kollektiiveja), josta käy ilmi mm. kollektiivien ikä ja niiden kuuluminen urheilujärjestöihin. Luettelo niistä yrityksistä, laitoksista ja oppilaitoksista, joissa ei vielä ole liikuntakollektiivia;
4) komitean järjestämät urheilukilpailut;
5) urheilutilaisuudet sekä yhteenvedot kaupunginosan (kaupungin) yhdistettyjen joukkueiden osallistumisesta alueen, aluepiirin, liittotasavallan sekä muihin urheilukilpailuihin;
6) ne terveysliikuntatilaisuudet, joita liikuntakollektiivit järjestävät metsästäjän ja kalastajan taloissa, matkailu- ja retkeilykeskuksissa, urheilu- ja terveysleireillä ja hiihtokeskuksissa, sekä näitä palveluja vuoden aikana käyttäneiden lukumäärä
7) taulukko eri urheilulajeissa saavutetuista ennätyksistä.

5.4. Liikuntaorganisaatioiden toimintaselostukset

Liikuntaorganisaatioiden tilintekovelvollisuuden perustan muodostavat perusyksiköiden - liikuntakollektiivien, lasten ja nuorten urheilukoulujen sekä nuorison urheilukoulujen - laatimat selostukset. Selostukset laaditaan tilastoinnin keskushallinnon vahvistamaan muotoon, ja lähetetään niille organisaatioille, jotka tilastoinnin keskushallinto on kaavakkeissaan osoittanut.

Liikunnan vuosittainen toimintaselostus laaditaan Neuvostoliiton tilastoinnin keskushallinnon vahvistamalle kaavakkeelle. Kaavake laaditaan liikuntakollektiivin toimintaselostukseen liittyvien asiakirjojen perusteella. Kollektiivin neuvosto (urheilukerhon hallitus) tarkistaa ja hyväksyy selostuksen ja neuvoston (urheilukerhon hallituksen) puheenjohtaja, oppilaitoksissa taas oppilaitoksen johtaja allekirjoittaa sen. Hyväksytty ja allekirjoitettu selostus lähetetään:
1) kaupunginosan (kaupungin) liikuntakomitealle;
2) sen urheilujärjestön ylemmälle neuvostolle, johon asianomainen kollektiivi kuuluu.

Urheilujärjestöjen kaupunginosien, kaupunkien, aluepiirien, alueiden, liittotasavaltojen neuvostot ja keskusneuvostot tekevät yhteenvedot ja lähettävät ne urheilujärjestöjen ylemmille neuvostoille sekä vastaaville liikuntakomiteoille.

Dynamo ja Zenit-järjestöjen liikuntakollektiivit lähettävät selostukset suoraan seurojensa alueiden, aluepiirien ja autonomisten neuvostotasavaltojen neuvostoille, ja ne puolestaan esittävät yhteenvedot vastaaville komiteoille.

Korkeakoulujen, teknikumien ja opistojen liikuntakollektiivit (urheilukerhot) voivat lähettää vuosikertomustensa kaksoiskappaleet niiden oppilaitoksista vastaavien ministeriöiden ja virastojen hallintoelimille, joiden alaisuuteen ne kuuluvat.

Vuosikertomus jakaantuu kuuteen osaan.

Vuosikertomuksen I osa, Laaja urheilutoiminta, jakaantuu kahteen osaan: 1) yleiset seikat, 2) liikunnan harrastajat ja heidän lukumääränsä.

Kohdissa 1 ja 2 liikunnan harrastajiin luetaan vain ne henkilöt, jotka käyvät säännöllisesti jaostojen, ryhmien ja joukkueiden harjoituksissa. Jokainen liikunnan harrastaja merkitään luetteloihin vain yhtenä henkilönä, vaikka hän kuuluisikin kahteen tai kolmeen urheilujaostoon.

Vuosikertomuksen II osaan, Liikuntatyöntekijät, sisältyvät seuraavat asiat: 1) vakinaiset ja palkalliset liikuntatyöntekijät, 2) yhteiskunnalliset liikuntatyöntekijät.

Jokainen työntekijä merkitään henkilökohtaisen korttinsa perusteella vain yhtenä henkilönä päätoimensa mukaan. Lisäkoulutusta saaneiksi luetaan henkilöt, jotka ovat kertomuskautena opiskelleet täydennyskursseilla, joiden opetusohjelmaan on sisältynyt vähintäin 140 oppituntia.

Kohtaan 2 lasketaan kuuluviksi yhteiskunnalliset liikuntatyöntekijät: valmentajat, ohjaajat ja urheilutuomarit.

III osassa luetellaan urheilulaitokset. Urheilulaitokset - 10 000 katsomopaikkaa ylittävät stadionit, urheilupalatsit, yleisurheiluhallit, tekojääradat, velodromit, melonta-keskukset ja hyppyrimäet - toimintakertomuksessaan luettelevat organisaatiot luovuttavat ao. kaavakkeen kahtena kappaleena alueen liikuntakomitealle. Toinen niistä lähetetään liittotasavallan liikuntakomitealle.

IV osa on nimeltään Urheilujaostojen ja ryhmien perustiedot.

V osassa, Terveydenhuoltotyö, ilmoitetaan tiedot opiskelu- ja työaikana pidetystä voimistelusta ja luonnehditaan terveydenhoitolaitosten - terveys- ja urheiluleirien sekä metsästäjän ja kalastajan talojen - toimintaa (ilmoitetaan niissä kirjanpitovuonna palveltujen henkilöiden lukumäärä) ja niiden kapasiteettia.

VI osan, Täysi-ikäisten urheilijoiden saavuttamien ennätysten lukumäärä ja taso täyttävät urheilujärjestöjen perusyksiköt ja neuvostot aina kaupunginosan järjestöstä ja neuvostosta valtakunnalliseen saakka.

Liikuntakollektiivien selontekojen lisäksi urheilujärjestöjen alueneuvoston on saatava luettelo alueensa kaikista kollektiiveista, urheilujärjestöjen alueneuvostojen toiminnasta kertova päiväkirja, ennätystaulukko, luettelo palkallisista liikuntatyöntekijöistä sekä luettelo urheilulaitoksista. Tätä aineistoa ja kollektiivien tilastollisia selontekoja hyväksi käyttämällä urheilujärjestöjen alueneuvosto pystyy laatimaan täysipainoisen toimintaselostuksen.

Yleissivistävien kahdeksanvuotisten ja keskiasteen koulujen liikuntakollektiivit lähettävät selontekonsa 1) kansansivistyksen kaupunginosan (kaupungin) jaostolle, 2) kaupunginosan (kaupungin) liikuntakomitealle. Kansansivistyksen kaupunginosan (kaupungin) jaosto laatii koulujen kollektiivien laatimien selostusten pohjalta yhteenvedon ja lähettää sen kansansivistyksen ja ministeriön ylemmille osastoille, kansansivistyksen kaupunginosan (kaupungin) jaostolle sekä alueiden, aluepiirien, autonomisten tasavaltojen ja niiden liittotasavaltojen, jotka eivät jakaudu alueisiin, opetusministeriöille.

Alueisiin jakautuvien liittotasavaltojen opetusministeriöt lähettävät yhteenvedot Neuvostoliiton opetusministeriölle. Samaan päivään mennessä osastot ja ministeriöt esittävät yhteenvedot vastaaville liikuntakomiteoille liitteinään maaseudun keskiasteen koulun liikuntakollektiivien laatimat selonteot.

Neuvostoliiton opetus- ja liikenneministeriöt esittävät yhteenvedot Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitealle.

Selonteko jakaantuu neljään osaan.

I osaan sisältyvät opetus-, kansansivistys- ja liikenneministeriöiden kaupunginosien, kaupunkien, alueiden, aluepiirien, autonomisten ja liittotasavaltojen osastojen laatimien yhteenvetojen yleiset tulokset.

Kaikki koulujen liikuntakollektiivit pitävät kirjaa NL:n opetusministeriön hyväksymien liikuntakollektiivien toiminnasta kertovien kaavakkeiden pohjalta.

II osa, liikuntakollektiivien yleiset indeksit, jakaantuu kahteen alakohtaan. Ensimmäisessä alakohdassa on tiedot niistä 4 - 10 luokkien oppilaista, jotka käyvät liikuntatunneilla, kuuluvat erityiseen ryhmään, käyvät tiedekunnan harjoituksissa ja kuuluvat yleisen liikuntavalmennuksen tai matkailu- ja retkeilyryhmään sekä tiedot ennen oppitunteja tapahtuvasta voimistelusta. Toisessa alakohdassa annetaan tietoja niistä oppilaista, jotka käyvät systemaattisesti koulun kollektiivin urheilujaostoissa ja tiedekunnan liikuntaharjoituksissa sekä niistä, jotka harjoittelevat urheilukouluissa (DJSŠ, SŠM ja ŠVSM), pioneeritalojen ja -palatsien ryhmissä ja urheilujärjestöjen jaostoissa.

III osassa, Urheilulaitokset, luetellaan kaikki opiskelu- ja valmenmustyöhön soveltuvat urheilulaitokset.

IV osassa selvitetään tärkeimmät urheiluharrastusta kuvastavat tilastotiedot.

Oppilaitoksen johtaja ja koulun liikuntaneuvoston puheenjohtaja allekirjoittavat selonteon. Kansansivistyksen tai opetusministeriön osaston esimies allekirjoittaa yhteenvedon.

Liikuntakomiteat laativat yhteenvedon NL:n tilastollisen keskushallinnon hyväksymälle kaavakkeelle. Selonteot lähetetään määräaikojen puitteissa ylemmille komiteoille. Alueiden, aluepiirien, autonomisten neuvostotasavaltojen ja liittotasavaltojen komiteat lähettävät samanaikaisesti yhteenvedot alueen, aluepiirin, autonomisen neuvostotasavallan ja liittotasavallan tilastollisille hallintoelimille.

Kaupunginosien ja kaupunkien komiteat laativat selonteot liikuntakollektiivien vuosiselostusten sekä yleissivistävien kahdeksanvuotisten ja keskiasteen koulujen selontekojen pohjalta. Aluekomiteat liittävät siihen selonteon maaseudun keskiasteen koulujen liikuntakollektiiveista.

Alueiden, aluepiirien ja autonomisten tasavaltojen komiteat sekä liittotasavaltojen komiteat laativat selonteon kaikkien alempien komiteoiden selostusten pohjalta.

Alueiden, aluepiirien, autonomisten neuvostotasavaltojen ja liittotasavaltojen komiteat sisällyttävät yhteenvetoon Dynamo ja Zenit -urheilujärjestöiltä saamansa tiedot.

Kaikki komiteat liittävät selontekoon tiedot maaseudun keskiasteen koulujen liikuntakollektiiveista.

I osassa, Yleiset tiedot, luetellaan liikuntakollektiivien, liikunnan harrastajien, sen vakinaisten työntekijöiden, toimintavuonna valmennettujen urheilijoiden sekä GTO:n suorittaneiden lukumäärät.

II osassa, Tiedot liikuntatyöntekijöistä.

III osassa, Urheilulaitokset, luetellaan kaikki kaupunginosan ja kaupungin alueella olevat urheilulaitokset riippumatta siitä, minkä viraston alaisuuteen ne kuuluvat.

IV osassa, Yleiset tiedot urheilujaostoista ja ryhmistä.

V osassa, Terveydenhuoltotyö, on tiedot yrityksissä, laitoksissa ja oppilaitoksissa työ- tai opiskeluaikana harjoitetusta voimistelusta. Toiseen alakohtaan merkitään tiedot terveydenhuoltolaitoksista.

VI osaan, Täysi-ikäisten urheilijoiden saavuttamien ennätysten taso ja lukumäärä.

Edellä lueteltujen toimintakertomuskaavakkeiden lisäksi on omat toimintakertomusmallinsa lasten ja nuorten urheilukouluille, nuorison urheilukouluille sekä neuvostoarmeijan meri- ja sotalaivaston urheilujärjestöjä varten.

Edellä esitetyt kaavakkeet ovat valtiollisia kirjanpitokaavakkeita. Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea laatii yhteenvedon niiden sisältämistä tiedoista. Neuvostoliiton hallitus on antanut liikuntakomiteoille tehtäväksi pitää kirjaa koko maassa liikuntakulttuurin alueella tapahtuvasta toiminnasta. Neuvostoliiton ministerineuvoston alainen tilastoinnin keskushallinto laatii oman yhteenvetonsa. Se on neuvostohallituksen alainen erityiselin, jolle on annettu tehtäväksi pitää kirjaa koko maan taloudellisesta, sosiaalises-

ta ja kulttuurielämästä.[1)]

Kollektiivien neuvostojen, urheilukerhojen hallitusten, liikuntakomiteoiden, urheilujärjestöjen neuvostojen, ministeriöiden ja virastojen on jatkuvasti perehdyttävä tilastollisten toimintakertomusten aineistoon. Vertaamalla toimintakertomusten lukuja edellisvuotisiin voidaan toiminnan pääsuunta määritellä. Vertailu osoittaa myös, mihin toiminnan eri puoliin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Se auttaa myös hyvien kokemusten levittämistä laajemmalle.

1) Monet liikuntaorganisaatiot laativat tilastollisten selostusten lisäksi myös kirjallisia toimintaselostuksia. Niitä tutkimalla voidaan saada selville organisaatioiden toimintametodeja, tehdä yhteenvetoja ja myöhemmin tehdä tunnetuksi parhaaksi koettua.

6. LIIKUNTAORGANISAATIOIDEN TOIMINNAN SEURANTA

6.1. Yleistä

Puhuessaan maaliskuussa 1922 metallialan työläisten valtakunnallisen edustajakokouksen kommunistisen ryhmän istunnossa NL:n kansainvälisestä ja sisäisestä tilanteesta V.I. Lenin lausui: "... henkilöiden tarkastamisessa ja asian faktillisen täytäntöönpanon tarkastamisessa - siinä, ja vielä kerran siinä, yksinomaan siinä on tällä hetkellä kaiken toiminnan, koko politiikan ydin".[1)]

V.I. Leninin mukaan valtion kontrollin on nojauduttava työläisjoukkoihin ja sen on liityttävä sekä keskushallinnossa että paikan päällä tapahtuvaan tarkastukseen. Työläisten osallistuminen kontrolliin on tehokas keino saada heidät mukaan valtion asioiden hoitoon, toteuttamaan kontrollia lakia ankarasti noudattaen. Se on myös keino täydentää valtiolaitosta ja koko hallintomekanismia. V.I. Lenin on todennut, että tärkeintä kontrollissa on kyetä hyvissä ajoin kirjaamaan virheet ja pystyä paremmin organisoimaan asia.

XXIII puoluekokouksessa pitämässään NKP:n keskuskomitean toimintaselostuksessa L.I. Brežnev lausui: "Meidän on keskitettävä kaikkien puolue-elinten, ylimmästä alimpaan, huomio pääasiaan: työntekijöiden valintaan, kouluttamiseen ja kasvattamiseen, puolueen toimintaohjeiden täytäntöönpanon tarkistamiseen sekä puolueorganisaatioiden ja valtiolaitoksen toiminnan parantamiseen... Työntekijöiden valintaa ja kouluttamista ei voida erottaa siitä päivittäisestä kontrollista, miten he täyttävät puolueen ja hallituksen antamat ohjeet ja miten he hoitavat heille uskotun työn. Hyvin järjestetty täytäntöönpanon tarkistus on työntekijöiden kasvattamisen tärkein keino. Tarkistaminen on suoritettava systemaattisesti, autettava poistamaan virheet sekä löydettävä annettuihin tehtäviin parhaimmat ja oikeimmat ratkaisut".[2)] Tämä sama ajatus kuului myös L.I. Brežnevin puolueen XXIV edustajakokouksessa pitämään selostukseen: "Tärkeä

---

1) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 45. S.16. (myös suomeksi)

2) Brežnev L.O., NKP:n keskuskomitean toimintaselostus 23. edustajakokoukselle. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1966. S.99-100. (myös suomeksi)

osa työntekijöiden henkilökohtaisen vastuuntunnon kohottamisessa on puolueen ja hallituksen ohjeiden täyttämisen hyvin järjestetyllä tarkistamisella".[1] Oikein organisoitu seuranta on tehokas keino parantaa johtoa millä tahansa kommunistisen rakennustyön alalla. Valtion organisaatiot, urheilujärjestöt sekä ammattiliitot ohjaavat ja organisoivat käytännön liikuntatoimintaa puolueen ja hallituksen antamien ohjeitten mukaan. Menestys riippuu siitä, miten hyvin jokainen liikuntakollektiivi, jokainen urheilujaosto, joukkue, opintoryhmä, jokainen valmentaja, opettaja ja organisaattori toimii Neuvostoliiton liikuntaliikkeen muuttamiseksi koko kansaa koskevaksi. Tämän vuoksi on välttämätöntä vahvistaa kuria ja kehittää jokaisen ihmisen velvollisuudentuntoa hänelle osoitetun tehtävän hoitamisessa.

Neuvostoliiton ministerineuvosto antoi liikuntakomitealle oikeuden "toteuttaa kontrollia sekä ministeriöiden ja virastojen alaisissa että niistä riippumattomissa liikuntaorganisaatioissa". Siten valtion harjoittamaa seurantaa toteuttavat liikunnan alalla kaikissa oppi- ja sivistyslaitoksissa (tuotantoon ja lepoon liittyvissä), liikuntakollektiiveissa,urheilukerhoissa ja muissa liikuntaorganisaatioissa, liikuntakomiteat, aina valtakunnallisesta kaupunginosien komiteoihin saakka.
Puolueen, hallituksen ja ylempien organisaatioiden antamien liikuntakulttuuria koskevien määräysten täytäntöönpanon tarkistuksesta huolehtivat Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea ja sen paikalliset elimet, VZSPS, ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto, urheilujärjestöt, ministeriöt ja virastot, jotka hoitavat liikuntaa ja urheilua, sekä kansanedustajien neuvostot.

Jokainen organisaatio kontrolloi ja tarkistaa sen välittömässä alaisuudessa toimivat organisaatiot. Seurannan toteuttaminen on annettu vastaaville komiteoiden hallintoelimille ja jaostoille sekä urheilujärjestöjen laajamittaisesta organisatorisesta työstä vastaaville osastoille. Liikuntakomiteat oman toimivaltansa rajoissa, sekä kansanedustajien neuvostojen liikunnan alalla toimivat vakinaiset edustajakomissiot, voivat tarkastaa minkä tahansa liikuntaorganisaation. Ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto, urheilujärjestöjen keskus- ja paikalliset neuvostot, liikuntakasvatuksen osastot, liikuntakasvatuksen tarkastajat sekä ministe-

1) Brežnev L.I., NKP:n keskuskomitean toimintaselostus 24. edustajakokoukselle. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1971. S.123. (myös suomeksi)

riöiden ja virastojen huomattavimmat asiantuntijat kontrolloivat liikuntaan, urheiluun ja terveysliikuntaan liittyvää toimintaa kaikissa virastojensa alaisissa organisaatioissa.

Tehokkaaseen seurantaan liittyy avun antaminen, ohjeet ja määräykset asiantilan korjaamiseksi. Seurantaan liittyy niiden esteiden analysointi, jotka ovat haitanneet ylempien organisaatioiden määräysten täyttämistä. Edelleen seuranta edellyttää hyviin tuloksiin johtaneiden keinojen tutkimista.

Monien johtavien liikuntaorganisaatioiden henkilökuntaan kuuluu tarkastaja tai ohjaaja. Hän suorittaa käytännön seurannan. Tätä ei luonnollisestikaan pidä ymmärtää niin, että tarkastajaa ja ohjaajaa lukuunottamatta kukaan muu ei sitä suorita. Tätä työtä suorittavat myös valtiollisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen johtajat, valmentajat ja aktiivit.

Yhtä tärkeä kuin ylhäältä alaspäin tapahtuva tarkistus on tarkistus alhaalta ylöspäin. Erilaisten yhteiskunnallisten elimien ja liikuntaorganisaatioiden toimintaan osallistuvat liikunta-aktiivit kontrolloivat kritiikkiä ja itsekritiikkiä harjoittamalla johtavien yhteiskunnallisten liikuntaelinten toimintaa ja auttavat niitä organisoimaan toimintansa paremmin puolueen ja hallituksen määräysten täyttämiseksi.

NKP:n keskuskomitean XXII puoluekokoukselle esittämässä toimintaselostuksessa todettiin, että julkinen kontrolli, päätösten toteuttamisen ankara tarkistaminen, on yksi tapa soveltaa kritiikkiä ja itsekritiikkiä, jotka kehittävät kommunismin rakentajien luovaa aktiivisuutta. Tämä on erittäin tärkeää liikunnanharrastajia kasvatettaessa sekä demokraattisten perusteiden laajamittaisessa levittämisessä liikunnan ja urheilun johtoon.

Valitettavasti liikuntaorganisaatiot eivät aina käytä alhaalta ylöspäin tapahtuvaa kontrollia. Se heikentää liikunnanharrastajien ja urheilijoiden luovaa aktiivisuutta, aloitteellisuutta ja kykyä toimia itsenäisesti sekä yhteiskunnallista kasvatusta .

Urheilujärjestöjen liiton keskusneuvosto teki seuraavanlaisen päätöksen III täysistunnossaan (vuonna 1966): "Kaikkien liikuntaelinten huomion keskipisteenä tulee olla liikuntakollektiivi, päivittäinen vilkas toiminta liikunnan harrastajajoukkojen parissa, niiden luovan aloitteellisuuden ja itsenäisen toiminnan kaikinpuolinen kehittäminen

sekä yhteiskunnallisten perusteiden jatkuva laajentaminen liikuntaorganisaatioiden toiminnassa.

Demokraattisten perusteiden vahvistamiseksi liikuntaorganisaatioissa on välttämätöntä kohottaa yhteiskunnallisten elinten, ennen kaikkea eri urheilulajien liittojen osuutta ja arvovaltaa. On myös välttämätöntä järjestää säännöllisesti liikunnan harrastajille kokouksia ja neuvostojen täysistuntoja, joissa kollegiaalisesti ratkaistaan organisaatioiden toimintaan liittyviä kysymyksiä ja pohditaan asiallisesti kriittisiä huomautuksia. On päättäväisesti poistettava puutteet ja vastustettava byrokratiaa ja virastokankeutta. Välinpitämätöntä suhtautumista ei ole sallittava liikunnan harrastajien ja urheilijoiden esittämiin ongelmiin".

Ei pidä tarkastaa pelkästään niitä organisaatioita, jotka toimivat huonosti, vaan myös niitä, jotka toimivat hyvin. Tarkastus edistää organisaatioiden toimintaa ja muuttaa niiden johtajien työn joustavammaksi ja selkeämmäksi. Niitä metodeja, jotka ovat johtaneet organisaation toiminnan parantumiseen, tutkitaan ja tehdään tunnetuiksi.

Täysipainoinen seuranta edellyttää säännöllisyyttä. V.I. Lenin on huomauttanut, että kontrollielinten on toimittava jatkuvasti, so. seurannan on tapahduttava systemaattisesti.

Systemaattinen tarkistus tekee mahdolliseksi huomata nopeammin uudet seikat organisaation toiminnassa, auttaa hyvissä ajoin arvioimaan virheet ja edesauttaa toiminnan paranemista. Sen vuoksi, riippumatta liikuntaorganisaation toiminnan laajuudesta, on seurantaa suoritettava järjestelmällisesti, päivittäin.

6.2. Seurannan muodot ja pääperiaatteet

Tarkistuskohteesta riippuen liikunta- sekä valtiolliset organisaatiot suorittavat tarkistusta eri tavoin, eri metodeja käyttäen. Kaikkein yleisimmät ovat seuraavat tarkistusmuodot: yleinen, valinnainen ja temaattinen.

Yleistä tarkistusta suoritettaessa tarkistetaan toiminta koko laajuudessaan. Jos tarkistuksen kohteeksi on otettu vain yksityinen seikka, nimitetään sitä valinnaiseksi. Esimerkiksi jos urheilujärjestöjen keskusneuvosto on päättänyt tarkistaa, miten alueen lii-

kuntakollektiivit ovat täyttäneet liikuntakulttuurin kehityssuunnitelman.

Eräässä urheilujärjestön organisaatiossa on laajamittainen liikuntatoiminta järjestetty hyvin ottamalla huomioon työläisten asuinalueet. Tämä organisaatio tarkistetaan tarkoituksena tutkia järjestön neuvoston toimintametodeja ja -muotoja, jotta kokemusta voitaisiin tehdä tunnetuksi muissa organisaatioissa.

Temaattista tarkistusta suoritettaessa tärkeimpänä tehtävänä on tutkia ja yleistää jonkin organisaation toiminnasta saatu positiivinen kokemus, esimerkiksi työläisten asuinalueitten laajamittaisesta liikuntatoiminnasta saatu kokemus.

Tehtävästä riippuen tarkistuksen voi suorittaa joko yksi tai useampi henkilö. Ohjeita voi antaa joko henkilökohtaisesti tai kirjeitse. Sen henkilön, jonka tehtäväksi tarkistus on annettu, on toimittava tiettyjen periaatteiden ja asetusten mukaan.

Tärkein niistä on kommunistisen puoluekantaisuuden periaate. Jokaisen tarkastajan on tämän periaatteen mukaan toimiessaan otettava selville, tuntevatko paikalliset työntekijät sekä aktiivit puolueohjelman ja puolueen edustajakokouksen säädökset, sekä puolueen ja neuvostohallituksen erityismääräykset liikuntakulttuurin kehittämisestä työläisten kommunistisen kasvatuksen alueella. Hänen on myös otettava selville, toimivatko paikalliset työntekijät sekä aktiivit järjestelmällisesti määräysten täyttämiseksi ja tunteeko jokainen liikuntatyöntekijä oman henkilökohtaisen osansa ja vastuunsa tässä asiassa. Tarkastuksen puoluekantaisuus on tärkeä periaatteellinen seikka arvioitaessa yksityisten työntekijöiden toimintaa. Tämän arvion on kosketeltava toiminnan kaikkia puolia ja otettava huomioon kaikki edellytykset ja olosuhteet. Sen on ehdottomasti myös oltava objektiivinen.

Organisaatiota kontrolloivan toiminnan tärkeä periaate on tarkistuksen järjestelmällisyys ja suunnitelmallisuus. Ei pidä olettaa, että organisaatio tarkistettaisiin vain silloin kun se ei ole täyttänyt jotain tehtävää. On välttämätöntä, että jokainen organisaatio ja sen johtajat tietäisivät, että heidän toimintaansa tutkitaan jatkuvasti asiakirjojen, toimintaan liittyvien tosiasioiden, urheilukilpailuihin osallistuneiden urheilijoiden tulosten, aktiivien valmentamisen, urheilulaitosten oma-aloitteisen rakentamisen

tms. perusteella. Systemaattisuus edellyttää organisaation toiminnan kaikkien puolien johdonmukaista tarkistamista. Jokaiseen uuteen tarkastukseen on sisällytettävä edellisen tarkastuksen yhteydessä annettujen ohjeiden täytäntöönpanon kontrolloiminen. Jokaisen uuden tarkastuksen on perustuttava edellisen tarkastuksen aineistoon ja tuloksiin.

Liikuntakollektiivin neuvoston tai urheilukerhon hallituksen on suhtauduttava tällä tavoin liikunnan tarkistamiseen.

On tärkeää, että tarkastuksen suorittaja lausuu organisaation toimintaa arvioidessaan riittävän selvästi oman mielipiteensä. Hänen tulee analysoida syvällisesti toiminnan jokainen alue ja tehdä organisaation edellytyksiä ja mahdollisuuksia vastaavia ehdotuksia.

6.3. Seurannan organisointi

Organisaatioissa, joissa vakinaiset työntekijät eivät suorita tarkastusta, tekee sen usein yhteiskunnallinen aktiivi. He ovat nk. ylimääräisiä tai yhteiskunnallisia ohjaajia ja tarkastajia. Heillä on oltava kokemusta liikuntatoiminnasta. Ammattiliittojen eri alojen komiteoiden liikuntatoimisto vetää mm. heitä mukaan tähän toimintaan.

Tarkastajan tai ohjaajan on oltava periaatteellinen, objektiivinen, toimissaan ja päätöksissään johdonmukainen, lujaluonteinen, rehellinen ja avarakatseinen. Hänellä on oltava kokemusta työstä ja hänen on tunnettava tarkastettava ala. Jos vastaan tulee kysymyksiä, joiden ratkaisu riippuu ylemmistä organisaatioista, tarkastajan on esitettävä ne niistä vastaaville henkilöille ja huolehdittava, että asia hoidetaan.

Tarkastukseen sisältyy useita toisiinsa liittyviä osia: 1) tehtävän vastaanottaminen; 2) tutustuminen tarkastuskohteeseen; 3) tarkastuksen organisoiminen ja toteuttaminen; 4) johtopäätösten tekeminen.

Organisaation johtaja tai hänen sijaisensa antaa tarkastustehtävän. Se voi olla organisaation vuosi- tai neljännesvuosisuunnitelmaan sisältyvä suunniteltu tarkastus tai olosuhteiden aiheuttama tarkastus. Johtoporras määrittelee tarkastukseen liittyvät peruskysymykset, sen puitteet ja määräajat. Tehtävän on oltava konkreettinen, vaikka tarkastuksen aikana sen kohteet voivatkin muuttua. On hyö-

dyllistä tarkastaa vähemmän organisaatioita ja tutkia suppeampia aloja, mutta tehdä se perusteellisesti ja syvällisesti. Tällaisen tarkistuksen tuloksista on enemmän hyötyä.

Saatuaan tehtävän tarkastaja perehtyy organisaatioon suunnitelmien, selostusten, toimintakertomusten, tiedotusten ja muiden asiakirjojen perusteella. Mikäli joku virkakoneistoon kuuluva on ennen häntä tarkastanut tuon organisaation tai suorittanut siinä jonkin tehtävän, on tarkoituksenmukaista kuulla hänen mielipiteensä johtajien suhtautumisesta liikuntatoimintaan. Tutustuminen tarkastuskohteeseen jo ennakolta auttaa tarkastajaa paremmin ja nopeammin muodostamaan käsityksen siitä ja laatimaan tarkastussuunnitelman täydellisemmäksi. Tulevaan tarkistuskohteeseen tutustuminen ennakolta on hyödyllistä myös liikunnan perusyksiköissä ja kollektiiveissa. Esimerkiksi ennen kun ryhtyy tarkistamaan liikuntaorganisaation työosastoa, on tarkoituksenmukaista käydä läpi kollektiivin toimintaa selostava päiväkirja sekä keskustella urheilujaostojen toimiston esimiesten kanssa työosaston joukkueiden ja urheilijoiden osallistumisesta kilpailuihin, ja myös valmentajien kanssa. Nämä keskustelut auttavat paremmin tutustumaan organisaatioon ja täyttämään annetun tehtävän.

Saavuttuaan tarkastuspaikalle tarkastaja tai tarkastusryhmän johtaja tutustuu puolue-, ammattiliitto- ja Komsomol- järjestöjen johtoon, selostaa heille tarkastussuunnitelman. Tämän jälkeen laaditaan yksityiskohtainen tarkastussuunnitelma ja -kaavio.

Ei ole olemassa standardikaavakkeita, vaan ne laaditaan tarkastustehtävästä riippuen. Kuitenkin jokaiseen kaavakkeeseen on sisällyttävä seuraavat asiat. Organisaation toimintaan liittyvät: organisaation piiriin kuuluvien työläisten, liikunnan harrastajien ja urheilujärjestöjen jäsenten lukumäärät; toimintasuunnitelmat ja niiden täyttäminen; jäsenmaksut; kollektiivin neuvoston ja työosaston organisaatioiden toiminta, aktiivien kouluttaminen ja kasvattaminen, liikuntatiedotus. Opiskelu- ja urheilutoimintaan liittyvät: urheilujaostojen toimiston työ; opiskelu- ja valmennustoiminnan organisointi; urheiluun liittyvät aikataulut ja niiden noudattaminen; tuomariston, ohjaajien ja valmentajien toiminta; urheilijoiden valmennustaso; liikunnan ja urheilun kehityssuunnitelmat ja niiden toteuttaminen; lääkärintarkastukset; lasten ja nuorten ryhmien sekä lasten ja nuorten urheilukoulujen toiminta.

Terveysliikuntatyöhön liittyvät: tuotantovoimistelu tila; terveysryhmät ja kaupungin ulkopuolella olevat terveydenhoitokeskukset ja niiden toiminta; työläisten asuinalueeseen liittyvän toiminnan organisoiminen sekä ŽKO:n ja terveys- ja liikuntaneuvoston toiminta.

Kaavakkeeseen sisältyy myös kollektiivin taloudenhoitoon liittyvien oleellisimpien seikkojen tarkastus.

Tärkeintä tarkastuksessa on saada selville organisaation toiminnan tosiasiallinen tila. Sen vuoksi on välttämätöntä keskustella eri henkilöiden ja aktiivien kanssa, käydä urheilujaostojen ja joukkueiden harjoituksissa ja kilpailuissa, tuotantovoimistelutilaisuuksissa, terveydenhuoltokeskuksissa, jaostojen kokouksissa, jaostojen toimiston neuvotteluissa ja kollektiivin neuvoston istunnoissa. Henkilökohtaiset tapaamiset liikunnan harrastajien, aktiivin, valmentajien ja organisaattoreiden kanssa täydentävät käsitystä liikuntakollektiivin asioiden todellisesta tilasta ja ylempien organisaatioiden antamien toimintaohjeiden täyttämisestä.

Kaikki tarkastukseen osallistuneet esittelevät hänelle sovittuna aikana tuloksiin liittyvän materiaalin ja hän vetää siitä johtopäätökset.

Tuloksia käsiteltäessä voi olla kysymyksiä, joihin paikallisten organisaatioiden on vastattava. Ryhmän johtaja selostaa näitä kysymyksiä ja tärkeimpiä johtopäätöksiä paikallisille johtaville organisaatioille (ammattiliittojen, neuvostojen, Komsomol-järjestöjen, puolueen sekä taloudellisille) ennen kuin hän esittää yhteenvedot ylemmille elimille. Tarkastuksen tuloksista laaditaan asiakirja, jossa todetaan, minkä elimen toimesta, milloin ja kuka on suorittanut kyseisen organisaation tarkistuksen, ja kaavakkeeseen perustuen kuvaillaan asiaintila. Ellei määrättyä kaavaketta ole, aineisto esitellään tarkastajan itsensä laatiman kaavion tai suunnitelman mukaan. Tarkastajat ja tarkastetun organisaation johtajat allekirjoittavat asiakirjan. Mikäli tarkastetun organisaation johtajat eivät yhdy siihen arviointiin, jonka asiakirja antaa heidän toiminnastaan, he liittävät allekirjoitukseen omat käsityksensä.

Yhteenveto tai selostus sekä kaikkien asiakirjojen, selostusten ja todistusten alkuperäiskappaleet luovutetaan tarkistuksen suorittaneelle organisaatiolle. Organisaation johtajan tulee henkilökohtaisesti kuulla tarkastuksen suorittaneen ilmoitusta tehtävän täyttä-

misestä, asiain tilasta ja toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tarkastuksessa ilmenneiden epäkohtien poistamiseksi. Organisaation johtaja ratkaisee kysymyksen tarkastuksen päättämisestä: siirretäänkö kysymys kollegiaalisen elimen istuntoon (urheilujärjestöjen komitealle, ammattiliittojen neuvoston täysistuntoon tai Komsomolkomitean toimistolle), käsitelläänkö sitä erityisessä neuvottelussa vai annetaanko tarkastuksen tulosten perusteella ohjeellisia määräyksiä.

Kollegiaalisen elimen päätös lähetetään sekä siinä mainituille että samankaltaista toimintaa harjoittaville organisaatioille.

Tarkistusasiakirjoille asetetaan tiettyjä vaatimuksia. Asiakirjojen on oltava lyhyitä, mutta niihin on sisällyttävä kaikki organisaation toimintaa luonnehtivat tärkeimmät asiat. Niistä tulee näkyä toiminnan sekä hyvät että huonot puolet. Lisäksi hyvät puolet on esitettävä siten, että muut organisaatiot voivat ottaa niistä opikseen. Siis on kirjoitettava niistä metodeista ja keinoista, joiden avulla niihin on päästy. Muita asiakirjaan liittyviä seikkoja on selvennettävä esimerkeillä, tosiasioilla, nimillä, luvuilla ja johtopäätöksillä.

Dokumenttien tulee olla virheettömiä sekä kirjallisessa että ammatillisessa mielessä. Muotoilun on oltava selkeää, eikä se saa olla tulkinnanvarainen.

Toiminnan analysoinnin ja arvioinnin, ehdotusten, suositusten ja johtopäätösten tulee vastata opetuksen ja valmennuksen sekä toiminnan organisoimisen metodiikan viimeisiä saavutuksia. Niiden lähtökohtana tulee olla puolueen ja hallituksen Neuvostoliiton liikuntakulttuurille asettamat tehtävät sekä kyseisen liikuntaorganisaation toimintaedellytykset.

Tuollaiset asiakirjat auttavat toiminnan kehittämisessä, liikuntatyöntekijöiden vastuuntunnon lisäämisessä ja heidän kasvattamisessaan. Jokaisen organisaation hyödyllistä kokemusta tutkitaan ja levitetään eteenpäin, mutta myös epäkohdista varoitetaan ja ne poistetaan.

Liikuntaorganisaatioiden taloudenhoidon tarkastavat erityinen tarkastuslaitos, joka liittyy valtiollisiin, taloudellisiin, ammattiliittojen ja yleisiin organisaatioihin. Tarkastusta hoitavat myös

ammattiliittojen ja liikuntaorganisaatioiden tarkastuskomissiot. Nämä laitokset ja komiteat toimivat niistä annettujen asetusten pohjalta.

6.4. Liikuntaorganisaatioiden kansliatyöt

Hallinnollisten ja organisatoristen tehtävien täyttämiseksi jokaisella liikuntakulttuurin alalla toimivalla valtiollisella organisaatiolla ja kansalaisjärjestöllä on kanslia. Oikein järjestetyn ja organisoidun kansliatyön avulla voidaan asiakirjoista saada selville organisaation toimintaan liittyviä toiminnallisia tietoja. Niiden avulla voidaan myös mahdollisimman pienellä ajan- ja varojen käytöllä ratkaista ongelmat täydellisemmin ja rationaalisemmin sekä suunnitella paremmin toimintanäköaloja.

Liikuntahallintoon liittyvien valtakunnallisten ja yhteiskunnallisten elinten, kuten myös muiden organisaatioiden, kansliatöillä on merkittävä vaikutus hallinnollisten tehtävien suorittamiseen, tiedotukseen, kirjanpitoon, seurantaan, toiminnan myönteisen kokemuksen tunnetuksi tekemiseen, asioiden kehittelemiseen sekä asiakirjojen valmisteluun laitoksen ja valtakunnan arkistossa säilytettäviksi.

Kansliatyöt jaetaan kahteen pääryhmään: laitoksen toiminnan dokumentoimiseen ja dokumenttien järjestämiseen.

Dokumentointiin sisältyvät seuraavat asiat: asiakirjojen laatiminen, kirjoittaminen ja muotoileminen (otsikot, allekirjoitukset, päivämäärät). Se liittyy laitoksen ja organisaation tärkeimpiin hallinnollisiin toimiin. Laitos ja organisaatio voivat toimia normaalisti vain jos niiden laatimat tai saamat asiakirjat on hyvin järjestetty: rekisteröity, luovutettu ajoissa täytäntöönpanijalle, ryhmitelty asianmukaisella tavalla, tieteellisen ja käytännöllisen arvioinnin jälkeen pantu kuntoon ja ryhmitelty, tarkistettu niiden täytäntöönpano, huolehdittu niiden vahingoittumattomuudesta ja luovutettu ajoissa laitoksen tai valtion arkistoon. Asiakirjojen keskittäminen takaa niiden säilymisen, ajoissa tapahtuvan täytäntöönpanon ja kontrollin. Se auttaa laitoksen työntekijöitä, niin johtajia kuin täytäntöönpanijoitakin, saamaan nopeasti tarvittavan todistuksen sekä toimintaan ja arkistoimiseen liittyvän tiedon. Molemmat kansliatöiden pääryhmät ovat yhteydessä toisiinsa.

Asiakirjojen laatimisen ja täytäntöönpanon kanssa joutuvat tekemisiin useimmat laitoksen työntekijät ja eri aloilla toimivat asiantuntijat. Asiakirjojen järjestelystä huolehtii muu henkilökunta. Lisäksi jokainen laitoksen työntekijä, joka joutuu tekemisiin asiakirjojen laatimisen, täytäntöönpanon ja seurannan kanssa, joutuu ryhmittelemään ne tietyllä tavalla, ellei halua tuhlata aikaa tiedon etsimiseen.

Parast'aikaa valmistellaan laitoksille, organisaatioille ja yrityksille yhtenäistä valtakunnallista järjestelmää. Sen avulla voidaan ratkaista kansliahenkilökunnan organisoimiseen ja taloudelliseen asemaan sekä laitoksen toiminnan dokumentoimisen järkevään järjestelyyn liittyvät ongelmat. Sen avulla voidaan ratkaista myös laitosten asiakirjojen käsittelyyn ja järjestelyyn, niiden päätyyppien valtakunnalliseen standardisoimiseen sekä kansliatöiden laajaan koneellistamiseen liittyvät ongelmat. Ratkaistavaksi tulee myös kysymys kansliahenkilökunnan kouluttamisesta.

Jokaisessa organisaatiossa, myös liikunnan perusyksiköissä, on oltava kansliatöistä vastaava henkilö. Ohjeellinen luettelo asioista, joita voidaan pitää liikuntaorganisaatioiden lajinimikkeinä, on liikuntaorganisaatioiden kirjanpito-osastolla.

7. LIIKUNTAHALLINNON TOIMINNAN ORGANISOINTI

7.1. Yleistä

Neuvostoliiton liikuntakulttuurin kehityksessä on kommunistisen rakennustyön vaatimusten mukaisesti merkittävä osansa maan lukuisten liikuntaorganisaatioiden hallinnolla. Liikuntaorganisaatioiden hallinnon toteuttamiseksi Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea, urheilujärjestöt sekä liikunta- ja urheilutoimintaa ohjaavat ministeriöt ja virastot muodostavat toimihenkilöistä koostuvia erityisiä elimiä. Niiden toiminta ei ole ainoastaan organisatoris-teknistä, vaan myös organisatoris-poliittista. Siksi hallintokoneiston organisoinnista, sen toiminnasta ja hallintotehtävien suorittamisesta riippuu suuressa määrin puolueen ja hallituksen liikuntakulttuurin kehitystä koskevien päätösten käytännöllinen toteuttaminen.

7.2. Hallinnon rakenne ja toimihenkilöiden velvollisuudet

Liikuntaorganisaation hallintokoneiston rakenteen ja henkilökunnan määräävät ylemmät organisaatiot. Jokaisen liikuntaorganisaation toiminnan johtavia aloja ovat opetus- ja urheilutoiminta sekä liikuntakollektiivien ja urheilujärjestöjen muodostamiseksi tapahtuva organisatorinen toiminta.

Jokaisen hallintohenkilön on tiedettävä tarkasti velvollisuutensa, jotka organisaation johtaja määrittelee henkilökunnan ja organisaation tehtävien mukaisesti. Hänen on ryhdyttävä kaikkiin toimiin selvittääkseen ja hallitakseen hänelle annettu tehtävä. Esimerkiksi urheilujärjestöjen neuvostojen elimissä on otettu tavaksi antaa eri urheilulajeihin liittyvä työ opetus- ja urheiluosaston työntekijöille heidän tietojensa mukaan. Tällaisen työntekijän on oltava kiinnostunut urheilulajinsa kehityksestä, tunnettava parhaimmat ryhmät ja joukkueet, käytävä niiden harjoituksissa ja perehdyttävä järjestelmällisesti opetus- ja valmennustoimintaa koskevaan kirjallisuuteen, metodiikkaan jms.

Tietystä toimialasta vastaavan hallintohenkilön on huolehdittava johtavien organisaatioiden antamien, hänen työtänsä koskevien pää-

tösten täytäntöönpanosta: huolehdittava organisaation metodisista ja instruktiivisista määräyksistä, valvottava jatkuvasti niiden täytäntöönpanoa, tiedotettava toimialaansa liittyvistä kaikista uusista seikoista, informoitava järjestelmällisesti organisaation johtoa hänelle uskotusta työsarasta, esitettävä uusia kysymyksiä, jotka hänen mielestään voisivat parantaa asian organisoimista, pyrittävä poistamaan kaikki sitä estävä ja tehdä kaikki mahdollinen johtavien elinten päätösten täyttämiseksi.

Näin organisoitu hallintohenkilöiden työ auttaa heitä paremmin suhtautumaan velvollisuuksiensa täyttämiseen, työskentelemään luovasti ja pitämään jatkuvasti yllä yhteyttä perusjärjestöihin. Siinä on oltava apuna jokaisen toimihenkilön organisaation vuosisuunnitelman pohjalta laatima kuukauden toimintasuunnitelma.

7.3. Kansalaisjärjestöjen osuus hallintokoneiston työssä

Liikuntaorganisaatioiden toimintaan osallistuu Neuvostoliitossa aktiivisesti erilaisia yhteiskunnallisia järjestöjä. Urheilujaostoihin, tuomaristoihin, lajiliittoihin, valmentajien neuvostoihin, tieteellis-metodisiin neuvostoihin ja komiteoihin sekä muihin yhteiskunnallisiin elimiin kuuluu lukuisia aktiiveja. Heidän joukossaan on useita liikuntakulttuurin yksittäisiin kysymyksiin perehtyneitä päteviä asiantuntijoita. Liikuntaorganisaation hallintotyöntekijöiden on jatkuvasti tukeuduttava heihin, luotava yhteydet heihin ja muihin kansalaisjärjestöihin ja pyrittävä kaikin tavoin kohottamaan heidän aktiivisuuttaan ja aloitekykyään.

Kaikkien yhteiskunnallisten elinten toiminnan on suuntauduttava organisaation johdon määräämien tehtävien täyttämiseen. Hallintotyöntekijöiden on jatkuvasti osallistuttava kansalaisjärjestöjen toimintaan ja tiedotettava niille päätöksentekijöiden suunnitelmista ja liikuntakulttuurin uusista tapahtumista.

Mikäli yhteiskunnalliset järjestöt sekä liikuntaorganisaation hallintotyöntekijät ja sen johtajat ovat eri mieltä yksityisissä kysymyksissä, kysymystä ei pidä ratkaista hallintoteitse. On parempi, jos johtavan elimen puheenjohtaja osallistuisi kansalaisjärjestön (lajiliiton, tuomariston) istuntoon ja ottaisi selville johtavan elimen mielipiteen tai kutsuisi sitä varten yhteiskunnal-

lisen elimen johtajat tai aktiivin komitean kollegion tai urheilujärjestön neuvoston puhemiehistön istuntoon. Ja vain siinä tapauksessa, ettei tuo riitä vakuuttamaan aktiivia nimenomaan tällaisen ratkaisun tarkoituksenmukaisuudesta, on kysymys asetettava kollegion tai urheilujärjestön neuvoston äänestettäväksi ja annettava äänten ratkaista. Yhteiskunnallisen organisaation edustajat vakuuttuvat, että heidän ääntään kuunnellaan eivätkä myöhemmin eroa organisaation toiminnasta.

Yhteiskunnallisten organisaatioiden aktiivisuuden kohottamiseksi ovat hyödyllisiä säännölliset (ainakin 2 - 3 kertaa kuukaudessa tapahtuvat) liikuntaorganisaation ja yhteiskunnallisen elimen johtajien väliset tapaamiset. Näissä tapaamisissa liikuntaorganisaation johtaja kertoo läsnäolijoille tärkeimmistä tehtävistä ja toiminnan suunnasta sekä esittää heille kysymyksiä lajiliittojen, valmentajien neuvostojen, ryhmien, komissioiden jne. aktivoimisesta. Tällaisissa neuvonpidoissa yhteiskunnallisten elinten johtajat puolestaan kertovat kaikesta, mikä askarruttaa heidän mieliään ja mikä vaatii liikuntaorganisaation hallintotyöntekijöiden heidän toimintaansa kohdistuvaa huomiota.

7.4. Kollegiaalisuus ja henkilökohtainen vastuu

Liikuntaorganisaatioiden elinten toiminnassa kollegiaalisuus on tärkeimpiä periaatteita. Se antaa mahdollisuuden pohtia erilaisia kysymyksiä perusteellisesti. Sen avulla useat ihmiset joutuvat niitä käsittelemään ja se tekee mahdolliseksi useamman liikuntaa harjoittavan organisaation toiminnan koordinoimisen. Ajoissa tapahtuva kysymysten ja aineiston valmistelu ja hyvissä ajoin tapahtuva istunnosta tiedottaminen sekä mahdollisuus vaihtaa mielipiteitä vapaasti edistävät kysymyksen oikeaa ratkaisua.

Kollegiaalisen elimen istunnossa voi tulla esiin erilaisia näkökantoja. Istunnon puheenjohtajan on annettava mahdollisuus niiden esittämiseen. Kysymyksiä pohdittaessa onnistutaan tavallisesti saamaan yksittäiset toverit vakuuttuneiksi näkökantojensa virheellisyydestä; vähemmistö voi puolustaa mielipidettään, mutta ratkaisun jälkeen se alistuu enemmistön tahtoon.

Kollegiaalisuus yksityisiä kysymyksiä ratkaistaessa ei sulje pois henkilökohtaista vastuuta annetusta tehtävästä. Ratkaisuja tehtä-

essä on tarkasti määriteltävä jokaisen kohdan täyttämiseen kuluva aika ja siitä vastaavat henkilöt. Vain tärkeimpiä, organisaation toimintaan oleellisesti liittyviä kysymyksiä on käsiteltävä kollegiaalisesti. Ei ole tarpeen kuormittaa kollegiaalisen elimen istuntoja toisarvoisilla kysymyksillä, joiden ratkaisu on yhden työntekijän tai johtajan velvollisuus.

7.5. Keskitetty johto ja paikalliset aloitteet

Kuten edellä on jo todettu, yksi organisaatiotoiminnan tärkeimpiä periaatteita, demokraattisen sentralismin periaate, edellyttää keskitetyn johdon ja aloitekykyisten joukkojen yhdistämistä. NKP:n keskuskomitea ja Neuvostoliiton ministerineuvosto kiinnittivät vuoden 1966 elokuun päätöksissään ja määräyksessään muodostaa Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean huomiota siihen, että on välttämätöntä kehittää laajasti liikunnan harrastajien omatoimisuutta sekä ammattiliittojen ja Komsomol-järjestöjen aloitteellisuutta. Johtavien elinten ja liikuntaorganisaatioiden väliset hyvät suhteet ovat erittäin tärkeä edellytys liikuntakulttuurin kehittämiseksi.

Kehittäessään toimintasuunnitelmiaan johtavien liikuntaorganisaatioiden on kuunneltava liikunnan perusjärjestöjen mielipiteitä ja annettava niille mahdollisuus osoittaa enemmän aloitteellisuutta ja omatoimisuutta. Työntekijöiden on kohdistettava erittäin paljon huomiota perusjärjestöjen käyttämättömiin joukkoihin ja niiden tarpeiden ja mahdollisuuksien esittämiseen liikuntatoimintaa kehitettäessä, sekä luokiteltujen urheilijoiden ja yhteiskunnallisten liikuntatyöntekijöiden valmentamiseen. Lisäksi on välttämätöntä herättää aktiivit, ohjaajat, valmentajat ja organisaattorit ajattelemaan luovasti ja tukea kaikin tavoin heidän aloitekykyään ja omatoimisuuttaan.

7.6. Hallintotyöntekijöiden valinta

Hallintokoneiston toiminnan laatu riippuu merkittävässä määrin työntekijöiden oikeasta valinnasta ja sijoittamisesta. On muistettava, että nämä henkilöt ovat lenkkinä johtavan organisaation ja perusjärjestöjen välillä. Hallintotyöntekijän on tunnettava täydellisesti toiminta-alueensa, liikuntakulttuurin osuus neuvostokansan kaikinpuolisessa kasvattamisessa sekä puolueen ja hallituksen tärkeimmät liikuntakulttuuria koskevat päätökset. Hänen on pystyttävä yhteistyöhön, oltava kohtelias ja tarkkaavainen, kyettävä kärsivällisesti

kuuntelemaan toista osapuolta ja ymmärtämään häntä. Hänen on myös kyettävä yhdistämään ihmisiä ja suuntaamaan heidän aktiivisuuttaan. Hän ei saa laskea työtuntejaan, jos asia niin vaatii.

Johtavan työntekijän erittäin tärkeä ominaisuus on toimeliaisuus. Kyky käyttää järkevästi aikansa, ehdoton tunnollisuus, kysymysten asettelun selkeys, konkreettisuus ja keskittyneisyys, organisointikyky ja kurinalaisuus annettujen tehtävien täyttämisessä sekä pikkuseikkoihin kohdistettu mielenkiinto ovat joitakin toimeliaisuuden piirteitä. Yhtenä toimeliaisuustekijänä on pidettävä työntekijän kykyä määrittää jokaisessa konkreettisessa tilanteessa tärkein kysymys, jonka ratkaisu selvittää tai auttaa selvittämään muut kysymykset. Toimeliaisuus edellyttää myös velvollisuudentuntoa annettua tehtävää kohtaan sekä kysymysten ajoissa ja oma-aloitteisesti tapahtuvaa ratkaisua, joka ottaa huomioon valtion edut ja puolueen päätökset.

Toimeliaalle ihmiselle on ahdas käytännöllisyys vierasta, vaikka hän mahdollisuuksia arvioidessaan aina pyrkiikin reaalisiin toimintatuloksiin.

Johtavalle organisaatiolle kuuluvien tehtävien ratkaisussa on merkittävä osa johtajan toiminnalla, hänen auktoriteetillaan ja kyvyllään organisoida hallintotyöntekijöitä.

Organisaation johtajan on oltava poliittisesti kypsä, hänellä on oltava järjestelykykyä ja hänen on tunnettava asiansa perusteellisesti. Johtajan moraalisiin ja poliittisiin piirteisiin kuuluu kommunistinen vakaumus, uskollisuus sosialismin aatteille, puolueen jäsenyys ja aktiivinen osallistuminen oman organisaation toimintaan.

Puolueen jäsenyys auttaa johtajaa laatimaan laitokselle selkeän ohjelman, joka vastaa puolueen ja hallituksen määräyksiä. Se on myös johtajan henkilökohtainen ohjelma. Sen täytäntöönpano riippuu merkittävässä määrin siitä, arvostaako kollektiivi häntä. Johtajan tulee olla teoreettisesti ja käytännöllisesti pätevä, tunnettava hyvin alueensa asiat ja hänellä on oltava käytännön kokemusta. Silloin hän voi aina antaa pätevän neuvon.

Johtajan organisatorisiin kykyihin kuuluu taito järjestää muiden ja myös oma työnsä hyvin, suunnitella se laajakantoisesti, käyttää

aikansa rationaalisesti, työskennellä järjestelmällisesti, löytää yhteydet yhteiskunnallisiin järjestöihin ja solmia asianmukaiset suhteet kollektiiviin.

Johtavan työntekijän tulee olla luonteeltaan vaatimaton, hänen suhteensa muihin ihmisiin on oltava ystävälliset ja toverilliset ja hänen on noudatettava kohteliaisuutta. Hän ei voi työskennellä menestyksellisesti omien hallintotyöntekijöiden kanssa eikä myöskään muiden, mikäli hän yliarvioi itseään, aliarvioi muita, varsinkin alaisiaan, ei ole kriittinen itsensä suhteen, suhtautuu velvollisuuksiinsa vastuuttomasti ja keskittää ansiot ja kunnioituksen vain itselleen. Johtajan on tunnettava työntekijöiden elämää ja heidän keskinäisiä suhteitaan ja hänen on tunnettava ne, joita kohtaan kollektiivi tuntee suurinta arvonantoa ja jotka voivat olla esimerkkinä muille.

Johtajan on keskitettävä itselleen vain tärkeimpien kysymysten ratkaisu, oltava johdonmukainen toiminnassaan, tuettava alaistensa aloitekykyä ja luovuutta ja uskottava heille monien ongelmien ratkaisu.

Oman ammattitaitonsa kohottamisesta jatkuvasti huolehtiva johtaja edistää siten työntekijöittensä tiedon tason kohottamista.

Organisaation johtajan tulee ajoissa arvostaa työntekijän suorittamaa tehtävää. Se voi olla valmistellun aineiston tarkastus ja siitä annettu hyväksyvä arviointi ja samalla selvästi ilmaistu vilpitön kiinnostus tehtävän suorittamisen johdosta, suullisesti lausuttu kiitos tai kiitollisuus, joka ilmenee organisaatioon liittyvänä käskynä jne. Se, että johtaja arvostaa alaistensa työtä, saa heidät vakuuttuneiksi työnsä välttämättömyydestä ja hyödyllisyydestä. Tämä puolestaan herättää halun syventää tietoja määrätyissä kysymyksissä ja osoittaa omalla työsarallaan suurempaa aloitteellisuutta.

Jos jotakin tehtävää ei ole suoritettu tyydyttävästi, on tarkkaan otettava selville, mitä on tapahtunut, autettava työntekijää ymmärtämään virheensä ja tehtävä tietyt johtopäätökset. Tuollainen asennoituminen ei laske työntekijän arvoa, vaan opettaa hänet työskentelemään oikein. Jos kuitenkin työntekijän kielteiset tai virheel-

liset toimet jatkuvat ja ovat syynä hänen huolimattomuuteensa ja leväperäiseen suhtautumiseensa työhönsä, on ryhdyttävä hallinnollisiin toimiin.

Organisaation johtajasta riippuu merkittävässä määrin suotuisten ja asiallisten olojen muodostuminen, mikä puolestaan on erittäin tärkeä tekijä hallintokoneiston menestyksellisen toiminnan kannalta. Työntekijöiden väliset toverilliset ja hyvät suhteet muodostavat ne edellytykset, joiden vallitessa jokaisen työntekijän työn tuottavuus kohoaa merkittävästi. Tuollaisessa hallintokoneistossa optimismi, rohkeus ja aktiivisuus vaikuttavat myönteisesti organisaation toiminnan tuloksiin.

Joissakin tutkimuksissa on tarkkaan käsitelty sosialistisen maan organisaation johtajan työhön liittyviä eri puolia silloin kun hänelle on uskottu puolueen ja hallituksen linjan noudattaminen, hänelle uskotun kollektiivin kasvattaminen siinä hengessä ja kollektiivin johtajana toimiminen. Tutkijoiden neuvojen lähtökohtana ovat Leninin määräykset puoluepolitiikan suhteista joukkoihin.

"On elettävä tiiviisti yhdessä.
On tunnettava mielialat.
On tunnettava kaikki.
On ymmärrettävä joukkoja.
On osattava lähestyä niitä.
On taisteltava niiden täydellinen luottamus.
Johtaja ei saa irtaantua johdettavasta joukosta,
eikä etujoukko työläisten koko armeijasta".[1)]

Nykyään sellaiset Leninin johtamistyylin tärkeät piirteet kuin objektiivisten toimintojen tutkimiseen ja käytännön kokemukseen perustuva kysymysten ratkaisu, kiinteä yhteys joukkoihin, johdon kollektiivisuuden yhdistyminen henkilökohtaiseen vastuuseen, kyky valita, sijoittaa ja kasvattaa työntekijät oikein, kehittää kritiikkiä ja itsekritiikkiä ja kyky reaalisesti arvioida saavutettuja tuloksia ilmenevät yhä vielä. Niihin nojautuvat NKP:n XXIII ja XXIV edustajakokouksien ja NKP:n keskuskomitean puolueen ja neuvostokansan puolesta tekemät päätökset.

---

1) Lenin V.I., Kootut teokset. Osa 44. S.497. (myös suomeksi)

8. LIIKUNTATIEDOTUS

8.1. Tiedottamisen merkitys liikuntakulttuurin kehittämisessä

Neuvostoliiton liikuntaliikkeen menestyksestä on osoituksena liikunta- ja urheilutoiminnan laajentuminen, neuvostoihmisten keskiiän piteneminen, urheilulaitosten laaja verkko, lukuisat kokeneet työntekijät, urheilutieteen saavutukset ja neuvostourheilijoiden menestykset kansainvälisissä kilpailuissa. Siitä huolimatta ne tehtävät, jotka perustuvat NKP:n ohjelmajulistukseen, puolueen XXIII ja XXIV edustajakokouksen päätöksiin ja puolueen ja hallituksen asetuksiin, vaativat yhteiskunnan ja valtion liikuntaorganisaatioiden toiminnan merkittävää parantamista.

Tärkein keino Neuvostoliiton liikuntakulttuurin kehittämiseksi on liikunnasta ja urheilusta tiedottaminen. Se on olennainen osa työläisten keskuudessa harjoitettavaa laajaa poliittista toimintaa. Tätä toimintaa ohjaavat valtion, yhteiskunnan ja liikunnan organisaatiot puolueorganisaatioiden johdolla.

Käsitellessään NKP:n keskuskomitean ja Neuvostoliiton ministerineuvoston lokakuisten (vuoden 1966) määräysten täytäntöönpanoon liittyviä liikuntaorganisaatioiden tehtäviä urheilujärjestöjen liiton keskusneuvoston III täysistunto totesi(lokakuussa 1966), että liikuntaorganisaatioiden toiminnan kehittäminen vaatii liikuntatiedottamisen perusteellista parantamista ja voimistamista. Tiedottamisen kaikki muodot on suunnattava osoittamaan selvästi ja halppotajuisesti liikunnan ja urheilun sosiaalinen merkitys, niiden asema neuvostoihmisten kasvatuksessa, heidän terveytensä vahvistamisessa, työkyvyn kohottamisessa ja luovan iän pidentämisessä. On entistä laajemmin tiedotettava Neuvostoliiton liikuntaliikkeen hankkimasta edistyksellisestä kokemuksesta, tieteen saavutuksista liikuntakasvatuksen alalla ja liikuntakollektiivien toiminnasta. On myös levitettävä kasvatustyöstä saatua kokemusta, arvosteltava terävästi puutteita ja taisteltava moraalitonta käyttäytymistä vastaan. Täysistunto korosti, että kaikkien liikuntaorganisaatioiden on aikaisempaa tehokkaammin käytettävä hyväkseen lehdistöä, radiota, elokuvaa ja televisiota sekä suullista ja havainnollista tiedottamista nuorison kommunististen kasvatustehtävien ratkaise-

miseksi liikuntakasvatuksen keinoin ja liikunnan ja urheilun juurruttamiseksi neuvostoihmisten jokapäiväiseen elämään.

Samalla on välttämätöntä paljastaa imperialistinen liikuntapropaganda, jonka tarkoituksena on johtaa työläisten huomio pois tämän päivän kärjistyneistä sosiaalisista ongelmista. Taantumukselliset piirit käyttävät hyväkseen kansainvälistä urheilua poliittisissa tarkoituksissa. Tämä auttaa objektiivisesti ymmärtämään kansainväliseen urheiluun liittyviä kysymyksiä. Kansainvälinen urheilu on voimakkaan ideologisen taistelun kenttä.

Työläiset tuntevat liikuntaa ja urheilua kohtaan hyvin suurta mielenkiintoa. Tiedottajan on oltava valmis vastaamaan yleisön mitä erilaisimpiin kysymyksiin. Siksi hänen täytyy olla hyvin perehtynyt marxismi-leninismin teoriaan, hänen yleissivistyksensä täytyy olla hyvä ja hänen on hallittava alansa metodiikka. Lisäksi tiedottajan on tunnettava Neuvostoliiton liikuntaliikkeen tila sekä muiden maiden urheilun ja kansainvälisen urheiluliikkeen tärkeimmät tapahtumat. Tällainen tiedottaja pystyy kasvattamaan ihmisiä kommunistisen vakaumuksen, sosialistisen isänmaallisuuden ja kansainvälisyyden hengessä sekä porvarilliselle ideologialle peräänantamattomia ihmisiä.

Jokaisen liikunta-, Komsomol- ja ammattiliiton järjestön on huolehdittava siitä, että sillä on hyvin koulutetut tiedottajat.

Liikuntakulttuurista tiedottavat sekä valtiolliset että yhteiskunnalliset organisaatiot.

8.2. Valtiollisten organisaatioiden liikuntatiedotus

Kulttuuri- ja terveysministeriöt, radio- ja televisiokomiteat, lehdistö ja elokuva tiedottavat laajasti liikuntakulttuurista.

Paikalliset kulttuurihallinnot järjestävät kulttuurilaitoksissa ja kerhoissa, kulttuuripalatseissa, kirjastoissa ja työläisten virkistyspaikoissa luentoja, esitelmiä, tapaamisia tunnettujen urheilijoiden kanssa, urheiluiltoja ja juhlia. Liikunnasta tiedotettaessa on työosastojen urheilunurkkauksilla sekä kerhojen ja puistojen julistetelineillä tärkeä merkitys. Niihin on kiinnitetty

urheilulehtiä ja valokuvia tärkeimmistä urheilutapahtumista. Kirjastojen urheilukirjallisuudesta kertovat näyttelyt ja yksityisten tilaamat urheilulehdet ovat myös tärkeitä.

Liikunnan aktiivisimpia tiedottajia ovat lääketieteen parissa työskentelevät. Jokaisella terveydenhuoltoalueella on terveystaloja, joissa havainnollisesti kerrotaan liikunnan merkityksestä ihmisen terveyden vahvistamiseksi sekä työn ja levon oikeasta suhteesta.

Radio- ja televisiokomiteat tiedottavat laajasti liikuntakulttuurista. Radion voimisteluohjelmat eri väestöryhmille, koululaisille, aikuisille ja työläisille, uutisten yhteydessä lähetettävät säännölliset urheilutiedotukset, erityiset urheiluohjelmat ja mielenkiintoisimpien urheilukilpailujen pätevät selostukset herättävät työläiskerroksissa laajaa mielenkiintoa liikuntaa ja urheilua kohtaan.

Television urheiluohjelmat, neuvostourheilun parhaimpien edustajien haastattelut, urheilu-uutiset ja keskustelut ovat erittäin hyödyllisiä liikuntakulttuurin kehittämiselle.

Sellaiset kustantamot kuin Fizkultura i sport (Fyysinen kulttuuri ja urheilu, suom.huom.) ja Meditsina (Lääketiede, suom.huom.) julkaisevat runsaasti kirjoja, julisteita, esitteitä sekä erilaista metodiikkaa ja tiedotusta koskevaa materiaalia liikuntakulttuurin alalta. Urheilualan erityislehdet tiedottavat laajasti liikunnasta ja urheilusta.

NL:n filmistudioissa valmistetaan vuosittain liikuntaa ja urheilua koskevia taiteellisia, yleistajuisia tieteellisiä ja opetusfilmejä.

Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitealla on keskushallinnon puitteissa tiedotusosasto, joka ohjaa sekä valtiollisten että yhteiskunnallisten organisaatioiden tiedotustoimintaa.

8.3. Kansalaisjärjestöjen liikuntatiedotus

Myös urheilujärjestöt, DOSAAF, matkailuneuvostot, Znanije-seura (Tieteellinen seura, suom.huom.), ammattiliittojen järjestöt, liikuntakollektiivit, urheilukerhot, toimittajien, elokuvatyöntekijöiden ja taiteilijoiden liitot tiedottavat liikunnasta ja urheilusta.

Valtakunnallinen Znanije-seura pitää vuosittain yli 200 000 liikuntakulttuuria käsittelevää luentoa. Seura johtaa metodisesti liikunnan kansanyliopistoja ja esitelmätoimistoja ja julkaisee tiedottajille metodista aineistoa.

Joidenkin liikuntakollektiivien aktiivit ovat muodostaneet esitelmöitsijäryhmiä. Niihin kuuluu luennoijia, jotka pitävät urheiluaiheisia esitelmiä työläisille ja nuorisolle. Jotkut kollektiivit ja tiedotusliitot valmistelevat aineistoja urheilun parissa työskenteleville esitelmätoimistoille, jotka pitävät myös pitempiä luentosarjoja.

Tuhannet ihmiset käyvät päivittäin urheilulaitoksissa. Siksi on tärkeää, että urheilupalatseissa, stadioneilla, uimahalleissa, hiihtopaikoilla, soutukeskuksissa, urheilusaleissa ja kentillä on mielenkiintoista tiedotusaineistoa. Siellä voi olla värikkäitä julisteita, telineitä, joihin on kiinnitetty urheilulehtiä, lahjakkaiden urheilijoiden ja valmentajien kuvia, TASS:in valokuvia sekä urheilukilpailuista kertovia taulukkoja.

8.4. Liikuntatiedottamisen muodot, metodit ja keinot

Liikuntatiedottamisen keinot ovat hyvin moninaiset. Niitä valitessaan tiedottajan on aina otettava huomioon kuulijakunta, sen perehtyneisyys liikuntakulttuuriin sekä kiinnostus eri urheilulajeihin ja liikuntaliikkeen ongelmiin. Näin hän voi kertoa mahdollisimman havainnollisesti ja täydellisesti NL:n tällä alalla saavuttamien toimien merkityksestä ja sisällöstä. Jos tiedottajan on esiinnyttävä jossakin järjestössä, hänen on ennakolta perehdyttävä sen liikuntatoimintaan ja käytettävä hyväkseen sekä myönteiset että kielteiset seikat.

Tiedottamisen lukuisat keinot, muodot ja metodit voidaan jakaa kolmeen ryhmään: suulliseen, kirjalliseen ja havainnolliseen tiedottamiseen.

Liikunnan ja urheilun käytännössä kaikkein laajimmalle levinnyt tiedottamisen muoto on suullinen. Sitä käytetään luennoitaessa, esitelmöitäessä ja keskusteltaessa liikunnasta. Luentoja ja esitelmiä pidetään liikuntakollektiiveissa, työosastoissa, jaostoissa, prikaateissa, yritysten asuntoloissa, kokoontumispaikoilla, ker-

hoissa ja kulttuuripalatseissa, talohallinnon kerhoissa, kolhooseissa, sovhooseissa ja ehkäisevissä hoitolaitoksissa. Kollektiivin neuvosto neuvottelee hyvissä ajoin työosaston, urheilujaoston tai yrityksen puolueorganisaation aktiivin kanssa luennon, keskustelun tai esitelmän aiheesta. Sen jälkeen kun aiheesta on sovittu, päätetään luennoitsijasta. Joskus sen valmistaa aktiivin jäsen, toisinaan taas kutsutaan luennoija Znanije-seurasta. Hyvin harvoin luennoitsijan kutsuu ammattiliiton tehdaskomitea tai yrityksen kerhon johtaja.

Kerhot ja kulttuuripalatsit ottavat toimintasuunnitelmissaan huomioon nk. äänilevylehtien urheilusivut sekä kysymys- ja vastausillat. On tarkoituksenmukaista kerätä tärkeimmät kysymykset 7 - 10 päivää aikaisemmin, ryhmitellä ja jakaa ne iltaan osallistuville asiantuntijoille: lääkäreille, valmentajille, opettajille, liikuntaorganisaation johtajille, tunnetuille urheilijoille jne.

Suullisen tiedottamisen kehittämisessä on tärkeä asema liikunnan kansanyliopistoilla, joissa on mahdollista täydentää liikuntatietoja. Toimintansa ensimmäisinä vuosina niiden tarkoituksena oli laajentaa kuulijoittensa yleisiä tietoja liikuntakulttuurista, mutta nykyään ne toimivat monin paikoin liikunta-asiantuntijoiden ammattitaidon kohottamiseksi. Useissa tapauksissa yliopiston luentoihin liittyy käytännön harjoituksia.

Suullisen tiedottamisen keinoihin kuuluvat radio- ja televisioselostukset erilaisista urheilukilpailuista.

Kirjallisen tiedottamisen keinoihin kuuluu ennen kaikkea liikuntakulttuuria koskeva kauno-, oppi-, metodi- ja tiedotuskirjallisuus, jota julkaisevat Neuvostoliiton ministerineuvoston kustannus-, kirjapaino- ja kirjakauppa-alan asioita hoitavan valtion komitean erityiskustantamo Fizkultura i sport, Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean kustantamo Sovetski sport, Neuvostoliiton leniniläisen kommunistisen nuorisoliiton keskuskomitean kustantamo Molodaja gvardija (Nuori kaarti, suom.huom.) ja muut. Liittotasavalloissa urheilukirjallisuutta julkaisee yksi liittotasavallan kustantamoista. Esimerkiksi Ukrainassa sitä julkaisee lääketieteellisen kirjallisuuden kustantamo Zdorovje (Terveys, suom.huom.).

Lähes kaikissa liittotasavalloissa julkaistaan urheilulehtiä. Kerran kuukaudessa ilmestyy kuvalehti Sport v SSSR venäjäksi, unkariksi, englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja espanjaksi. Tärkeimmät sanomalehdet - Pravda, Izvestija ja Trud - julkaisevat sivuillaan laajoja kirjoituksia tärkeimmistä ja mielenkiintoisimmista urheiluaiheista.

Neuvostoliiton keskustietotoimisto (TASS) sekä Novostin uutistoimisto (APN), joilla on omat kirjeenvaihtajansa useissa maailman maissa, kertovat neuvostolukijoille ulkomaiden tärkeimmistä urheilutapahtumista. Sen lisäksi he valmistavat erilaista neuvostourheilua koskevaa tiedotusmateriaalia ja lähettävät sitä ulkomaille.

Ogonjok (Pikku tuli), Smena (Vaihto), Junost (Nuoruus), Zdorovje, Rabotnitsa (Työläisnainen), Selskaja molodož (Maaseudun nuoriso), Semja i škola (Perhe ja koulu) ja monet muut aikakauslehdet julkaisevat kirjailijoiden ja toimittajien kertomuksia ja kuvauksia sekä keskusteluja huippu-urheilijoiden kanssa.

Tasavaltojen, alueiden, kaupunkien ja kaupunginosien lehdet julkaisevat paljon tiedottavaa materiaalia Neuvostoliiton ja muiden maiden liikuntakulttuurista. Yritysten, korkeimpien oppilaitosten ja rakennustyömaiden laajalevikkisiin sanomalehtiin sisältyy tietoja yksityisten kollektiivien ja urheilukerhojen toiminnasta ja myös kaikkein tärkein informaatio valtakunnallisista urheilutilaisuuksista.

Znanije-seuran valtakunnalliset, tasavallan ja alueelliset organisaatiot julkaisevat liikuntatiedottajille ja esitelmöijille vihkosia ja muuta aineistoa eri aiheista.

Kirjalliseen tiedottamiseen kuuluvat myös liikuntakollektiivien julkaisemat seinälehdet, ilmoitukset, tiedonannot ja satiiriset lehdet. Ne edistävät kollektiivien kritiikkiä ja itsekritiikkiä ja perehdyttävät johonkin tiettyyn tapahtumaan - joukkueen tai urheilijan voittoon, uuteen ennätykseen tms. Toimituskunta, tiedotuskomissio ja aktiivi valmistaa niitä.

Tehtaiden, kerhojen, laitosten ja kulttuuripalatsien kirjastot sekä kaupunginosien ja kylien kirjastot hankkivat säännöllisesti liikuntakulttuuria koskevia uusia julkaisuja.

Merkittävimpien liikuntatapahtumien aikoihin - liikunnan harrastajan valtakunnallisen päivän, tehtaan spartakiadin avaamispäivän, Neuvostoliiton kansojen spartakiadien ja olympiakisojen aikoihin - kirjastot järjestävät urheilukirjallisuusnäyttelyjä ja koristavat ne kauniisti kiinnittääkseen kävijöiden huomion kulloiseenkin tapahtumaan.

Havainnolliseen liikuntatiedottamiseen kuuluvat maalaukset, veistokset, kohokuvat, mosaiikkiteokset ja myös opetukseen, metodiikkaan ja tiedottamiseen liittyvät tietoiskut, iskulauseet ja julisteet. Niitä ovat myös valokuvat, valokuva- ja palkintonäyttelyt, kunniakirjat, liikuntanurkkaukset, urheilukilpailut, juhlat, paraatit, agitaatiokilpailut ja -marssit, urheilunäytökset, laajoille joukoille tarkoitetut maastojuoksut, perinteelliset viestit, voimailijoiden kilpailut, nyrkkeilykehän ja painisalin avajaiset, pikajuoksijoiden, hyppääjien, kestävyysjuoksijoiden yms. päivät, shakin ja tammen samanaikaiset pelinäytökset sekä liikuntaa käsittelevät televisiofilmit ja elokuvat.

Kaikkien liikunnan tiedotuskeinojen on oltava sisällöltään korkeatasoisia ja niiden on liityttävä kiinteästi Neuvostoliiton liikuntaliikkeeseen ja sen ongelmiin. Niiden tulee vaikuttaa aktiivisesti neuvostoihmisten kasvatukseen ja aktivoida heitä laajasti harrastamaan liikuntaa ja urheilua ja lisätä heidän aktiivisuuttaan työelämässä ja yhteiskunnassa.

Tiedotustilaisuudet järjestää tavallisesti liikuntakollektiivin neuvoston tiedotuskomissio. Ellei tällaista neuvostoa ole, niin kollektiivin neuvosto antaa sen aktiiveista kootun ryhmän tehtäväksi. Tilaisuutta valmisteltaessa on huolellisesti harkittava sen ohjelma, sovittava ajoissa siihen osallistuvien tärkeimpien henkilöiden (esitelmöijien, luennoijien, urheilijoiden yms.) kanssa, houkuteltava mukaan puolue- ja Komsomol-järjestöjä, tiedotettava siitä hyvissä ajoin oman kollektiivin jäsenille ja muiden kollektiivien kutsuvieraille, sovittava taloudenhoitajien kanssa paikasta ja urheilulaitoksen vuokraamisesta, koristeltava paikka iskulauseilla, järjestettävä palkinto- ja liikuntakirjallisuusnäyttely, pystytettävä liikuntakollektiivista kertova valokuvanäyttely jne. Tällaisen tilaisuuden pitämiseksi on tarkoituksenmukaista käyttää laajasti hyväksi paikallista radioasemaa ja saada mukaan paikallisia taiteilijoita, runoilijoita ja huomattavia urheilijoita.

Laajat tiedotustilaisuudet otetaan huomioon liikuntakollektiivin toimintasuunnitelmassa. Niiden järjestämisessä ja pitämisessä kollektiivia auttavat ammattiliiton, Komsomol- ja puoluejärjestöt. Hyvin valmisteltuina ja mielenkiintoisina ne pysyvät pitkään osanottajien mielissä.

Liikuntatiedottamista johtaa Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea paikalliskomiteoittensa välityksellä. Niillä on suhteet ammattiliittojen, Komsomol-, valtion ja yhteiskunnan organisaatioihin sekä urheilujärjestöihin.

Komitean tiedotusosasto järjestää toimintaa yhdessä esitelmöijien liiton, valtakunnallisen Znanija-seuran, urheiluelokuva ja -televisioliiton, elokuvatyöntekijäliiton, urheilulehti- ja -radioliiton, Neuvostoliiton sanomalehtimiesliiton, havainnollisen tiedottamisen liiton sekä Neuvostoliiton taiteilijaliiton kanssa. Esitelmöijien liitto on samalla valtakunnallisen Znanije-seuran liikuntatoiminnan tieteellis-metodinen keskus.

Tavallisesti kaikki alueiden, kaupunkien ja kaupunginosien aktiiviset tiedottajat ovat liittyneet tiedottajien liittoon. Liitolla on kiinteät yhteydet paikallisiin sanomalehtiin, radioon, televisioon ja urheilun lajiliittoihin ja yhdessä niiden kanssa se kehittää liikuntakulttuuriin liittyviä tiedotussuunnitelmia. Useissa kaupungeissa on paikallisten radio- ja televisiokomiteoiden sekä sanomalehtien avuksi muodostettu yleisiä urheilutoimituksia.

Urheilujärjestöjen neuvostoissa on tiedotusorganisaation johtajana joku työntekijöistä.

Perusjärjestöissä tiedotustoimintaa hoitaa joku kollektiivin neuvoston jäsenistä tai tiedotuskomissio, joka toimii yhteydessä paikallisen ammattiliiton ja Komsomol- järjestön, kerhon johdon tai kulttuuripalatsin kanssa. Jos yrityksessä tai laitoksessa on työläisten keskuudessa valmisteilla yleissuunnitelma laajaksi poliittiseksi toiminnaksi, niin liikunnan ja urheilun tiedotustilaisuus sisällytetään komission ehdotuksesta yleissuunnitelmaan.

9. LIIKUNTAKULTTUURIN RAHOITUS SEKÄ MATERIAALINEN JA TEKNINEN VARUSTETASO

9.1. Liikuntatoiminnan rahoituslähteet

Neuvostovaltion perusteellinen huolenpito työläisten terveydestä sekä kansan monipuolisesta henkisestä ja fyysisestä kehittämisestä näkyy myös siinä, että valtion budjetissa liikuntamäärärahat kasvavat vuosi vuodelta.

Neuvostoliiton korkeimman neuvoston istunto käsittelee ja vahvistaa vuosittain Neuvostoliiton kansantalouden kehityssuunnitelman ja valtion budjetin seuraavaksi vuodeksi.

Budjetissa keskitetään neuvostovaltion käyttöön sen toimintojen kannalta välttämätön osa kansantuloa. Budjettivarat käytetään sosialistisen rakennustyön rahoittamiseen, maan tuotantovoimien kehittämiseen, yhteiskunnan rikkauksien laajentamiseen, työläisten materiaalisen ja sivistystason jatkuvaan kohottamiseen ja Neuvostoliiton puolustuskyvyn lujittamiseen. Merkittävä osa budjettimenoista käytetään neuvostokansan sosiaalisten ja sivistyksellisten tarpeiden tyydyttämiseen. Vuoden 1972 budjetista[1)] (173,7 miljardia ruplaa) nämä menot muodostavat 62,9 miljardia ruplaa, joista 9,7 miljardia ruplaa käytettiin terveyden suojeluun ja liikuntakulttuuriin. Lisäksi suunnataan erityisvaroja urheilulaitosten rakentamiseen, työntekijöiden koulutukseen ja hallintoon.

Liikuntatoiminnan pääasiallisimmat rahoituslähteet ovat valtion budjetti, sosiaalivakuutusbudjetti, ammattiliittojen, osuuskuntien ja taloudellisten organisaatioiden määrärahat, urheilulaitosten käytöstä sekä urheiluvälineistön tuotannosta, myynnistä ja vuokrauksesta koituneet tulot, urheilukilpailuista ja muista liikuntatapahtumista sekä urheilujärjestöjen jäsen- ja liittymismaksuista kerääntyneet tulot.

---

1) Vuoden 1977 valtion budjetista käytettiin 11,8 miljardia ruplaa terveydenhuoltoon ja liikuntaan. (toim.huom.)

9.1.1. Valtion budjetti

Neuvostoliiton ja liittotasavaltojen opetus-, terveys-, puolustus-, kulttuuri-, teollisuus-, korkeakoulu- ja keskiasteen erityiskoulutuksen sekä sisäasiainministeriöt, Neuvostoliiton ministerineuvoston ammatillis- teknisen koulutuksen valtion komitea, Neuvostoliiton ministerineuvoston valtion turvallisuuskomitea, kansanedustajain neuvostot ja muut valtiolliset organisaatiot, jotka harjoittavat liikuntakasvatusta ja urheilutoimintaa laitoksissa ja oppilaitoksissa, saavat valtion budjettimäärärahoja. Teollisuusministeriöt myöntävät yrityksille varoja urheilulaitosten ja työläisten lepokotien rakentamiseen ja ylläpitämiseen, liikunnan sisällyttämiseksi tuotantoprosessiin. Ne osallistuvat myös osittain joukkoliikuntatoiminnan rahoittamiseen.

Kaikille valtion organisaatioille myönnetään valtion budjettivaroista määrärahoja liikunta- ja urheilutoimintaan.

Liittovaltion ja paikalliset liikuntakomiteat saavat liittovaltioiden sekä paikallisista budjeteista varoja hallinnon ylläpitämiseen, työntekijöiden koulutukseen, kansainväliseen toimintaan sekä laajan urheilutoiminnan (opinto- ja valmennuskokousten, urheilukilpailujen yms.) järjestämiseen. Ainoastaan Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea rahoittaa laajaa urheilutoimintaa ja ylläpitää hallintoaan omilla varoillaan, joita se saa erilaisista tilaisuuksista, teollisuuslaitoksiltaan ja taloudellisilta organisaatioilta.

9.1.2. Sosiaalivakuutusbudjetti

Kaikki organisaatiot, sekä valtiolliset että vapaaehtoiset, vähentävät palkasta 4 - 9 % (ammattialasta riippuen) sosiaaliturvamaksuihin. Ammattiliittojen valtakunnallinen neuvosto käyttää nämä varat erilaisiin menoihin. Neuvostoliiton ministerineuvosto vahvistaa VZSPS:n laatiman budjetin ja liittää sen valtion budjettiin.

Ammattiliitot maksavat näistä varoista työläisille korvauksia työkyvyn väliaikaisesta menettämisestä, parantolahoidosta jne. Osa varoista jaetaan liikunnan ja urheilun kehittämiseen: terveysleirien rakentamiseen, lasten ja nuorten urheilukoulujen osittai-

seen rahoittamiseen sekä matkailun, retkeilyn ja vuorikiipeilyn kehittämiseen.

9.1.3. Ammattiliittojen, osuuskuntien, taloudellisten ja muiden organisaatioiden vähennykset

Ammattiliitot ja osuuskunnat (kolhoosit, kalastuskolhoosit ja kulutusosuuskunnat) käyttävät budjettivarojaan urheilujärjestöjensä laajaan liikuntatoimintaan ja henkilökunnan palkkaamiseen. Ammattiliittojen budjetti koostuu jäsenmaksuista sekä ammattiliittojen kulttuuri- ja opetuslaitosten tuloista. Ammattiliittojen komiteat ja neuvostot määräävät näihin tarkoituksiin käytettävät varat.

Kaikki teollisuusyritykset, liikennelaitos, posti-, lennätin- ja puhelinlaitos, maatalous, tukku- ja vähittäiskauppa, yhteisruokailusta vastaavat yritykset ja hankintaorganisaatiot myöntävät kuukausittain ammattiliittojen teollisuus- ja paikallisille komiteoille laajaa kulttuuritoimintaa ja liikuntatoimintaa varten varoja 0,15 % vakinaisten ja tilapäisten työntekijöittensä palkasta. Teollisuus- ja paikalliset komiteat liittävät nämä varat vuosibudjettiinsa ja päättävät erikseen liikuntaan ja kulttuuritoimintaan käytettävistä varoista.

Mikäli yritys täyttää tuotantosuunnitelmansa, niin voittovarasiirrot tuotannon täyttämisestä ja sen ylittämisestä käytetään tuotannon parantamiseen, työläisten taloudelliseen kannustamiseen sekä sosiaalisiin ja kulttuuritarpeisiin. Osa sosiaalisiin ja kulttuuritarpeisiin myönnetyistä varoista käytetään urheilulaitosten rakentamiseen sekä urheilukaluston ja -välineistön hankkimiseen näiden yritysten liikuntakollektiiveille. Jos yritys saa palkkion voitettuaan sosialistisen kilpailun, niin osa voittovaroista käytetään liikunnan ja urheilun kehittämiseen. Yrityksen hallinto sopii varojen käytöstä yhdessä ammattiliiton komitean kanssa.

Kolhoosit, kalastuskolhoosit, sovhoosit, kulutusosuuskuntien liitot ja muut maaseudulla sijaitsevat yritykset, jotka ovat maaseudun urheilujärjestön yhteisöjäseniä, maksavat vuosittain jokaisen maaseudun urheilujärjestön säännöissä määräämän ja liittotasavallan ministerineuvoston hyväksymän yhteisöjäsenmaksun.

Maaseudun ammattiliittojen ja osuuskuntien urheilujärjestöjen, kuten esimerkiksi Urožaj (Venäjän neuvostotasavalta), Kolos (Ukrainan neuvostotasavalta), Urožaj (Valko-Venäjän neuvostotasavalta), Kairat (Kazahstanin neuvostotasavalta) ym., budjetti koostuu jäsenmaksuista, kollektiivien jäsenmaksuista ja muista tuloista. Lisäksi liittotasavaltojen ammattiliittojen neuvostot rahoittavat näitä järjestöjä. Myös ammattiliittojen liittotasavaltojen neuvostot myöntävät osan varoistaan sellaisille maaseudun urheilujärjestöille, jotka eivät ole ammattiliittojen tai osuuskuntien urheilujärjestöjä. Nämä järjestöt liittävät nuo varat kokonaisbudjettiinsa.

9.1.4. Urheilulaitosten käytöstä sekä urheiluvälineistön tuotannosta, myynnistä ja vuokrauksesta koituvat tulot

Varat tulevat niiden organisaatioiden käyttöön, joiden hallussa urheilulaitokset sekä urheiluvälineitä myyvät ja vuokraavat laitokset ovat. Esimerkiksi Ukrainan neuvostotasavallan ministerineuvoston liikuntakomitean urheilulaitosten hallinnolla on hallinnassaan Kievin keskusstadion, urheilupalatsi, liikuntapalatsi sekä ympäri vuoden avoinna oleva soutuallas. Kaikki nämä laitokset on annettu sopimuksen mukaan vuokralle, ja vuokrat sisältyvät hallituksen talousarvioon tuloina.

Sellaiset liikuntakollektiivit, joilla on omat urheilulaitoksensa ja urheiluvälineistön vuokrauskeskus, voivat vuokrata ne sopimuksen mukaan, järjestää niissä maksullisia urheilutilaisuuksia sekä vuokrata veneitä, suksia, luistimia, telttoja yms. Kaikki tulot urheilulaitosten ja urheiluvälineistön käyttämisestä kollektiivin neuvosto sisällyttää tuloarvioonsa, jonka vahvistaa ammattiliiton tehdaskomitea.

Neuvostoliiton ministerineuvosto vapautti 25. maaliskuuta 1957 hyväksymällä päätöksellä kaikki urheilulaitokset 1. tammikuuta 1957 lähtien niiden käytöstä saatujen voittojen siirtämisestä valtion budjettiin.

Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistön 7. huhtikuuta 1962 hyväksymällä päätöksellä stadionit ja muut urheilulaitokset on vapautettu maksamasta näytäntöveroa. Tämä antoi liiton keskus-

neuvostolle mahdollisuuden rahoittaa koko laaja urheilutoimintansa urheilukilpailuista ja muista urheilutilaisuuksista saaduilla tuloilla, teollisuuslaitoksilta saaduilla tuloilla sekä painatus-, huolto- ja myyntitoiminnasta koituvilla tuloilla. Tämä koskee myös Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomiteaa.

9.1.5. Tulot urheilukilpailuista ja joukkoliikuntatilaisuuksista

Tällaiset tulot kuuluvat tilaisuuden järjestäneen organisaation budjettiin. Ne ovat merkittävä osa budjettituloista.

Poikkeuksen muodostavat parhaimpien sekä A ja B luokkien jalkapallo-ottelujen pääsymaksutulot. Nämä tulot jaetaan Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean määräämällä tavalla.

9.1.6. Urheilujärjestöjen jäsen- ja liittymismaksut

Jokaisen liikuntajärjestön säännöissä määritellään jäsenmaksun suuruus. Urheilujärjestö Trudovyje rezervyssä on liittymismaksu opiskelijoilta 10 kopeekkaa ja muilta 20 kopeekkaa vuodessa. Liikunta- ja urheilujärjestö Dynamossa on liittymismaksu upseereilta ja päällystöltä 20 kopeekkaa, täysinpalvelleilta upseereilta ja kersanteilta sekä palkkatyöläisiltä ja opiskelijoilta 10 kopeekkaa sekä määräaikaispalveluksessa olevilta sotilailta ja "Nuori dynamolainen" -kollektiivin jäseniltä 3 kopeekkaa. Vuosittaiset jäsenmaksut ovat seuraavat: ammattiupseereilta ja päällystöltä 80 kopeekkaa, täysinpalvelleilta upseereilta ja kersanteilta, palkkatyöläisiltä ja opiskelijoilta 40 kopeekkaa, määräaikaispalveluksessa olevilta sotilailta ja "Nuori dynamolainen" -kollektiivin jäseniltä 12 kopeekkaa.

Ammattiliittojen, osuuskuntien ja maaseudun urheilujärjestöjen säännöissä ei ole määrätty liittymismaksuja, mutta jäsenmaksujen suuruus on vahvistettu 30 kopeekaksi vuodessa.

Yleensä jäsenmaksut kuuluvat liikuntakollektiiville. Ne ovat huomattava osa kollektiivin toiminnan rahoittamista. Ammattiliittojen urheilujärjestöjen jäsen- ja liittymismaksut olivat vuonna 1969 yli 5,1 miljoonaa ruplaa. Siksi jäsenmaksujen säännöllinen kerääminen onkin jokaiselle liikuntakollektiiville tärkeä tehtävä.

9.1.7. Muut tulot

Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea saa tilaisuuksiensa rahoittamiseksi arpajaisvaroja. Vuosina 1964 ja 1968 järjestettiin olympia-arpajaiset. Vuodesta 1971 lähtien on useissa kaupungeissa järjestetty urheilulotto. Siitä saaduista tuloista osa menee voittoihin ja loput urheilutilaisuuksien rahoittamiseen ja urheilulaitosrakentamiseen.

9.2. Rahoitus ja varojen käyttö

9.2.1. Henkilöstömenot

Kommunistinen puolue ja neuvostohallitus kiinnittävät suurta huomiota hallinnon parantamiseen, hallintokustannusten alentamiseen sekä hallinnon julkisuusperiaatteiden laajentamiseen. Vakinaiset työntekijät ja palkat määrätään ylempien organisaatioiden osoittamissa rajoissa:

- ammattiliittojen urheilujärjestöille VZSPS sekä ammattiliittojen liittotasavaltojen ja alueelliset neuvostot
- liittotasavaltojen komiteoille
  liittotasavaltojen Gosplanit
- ammattiliittojen neuvostoille, ammattiliittojen keskuskomitealle, ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnalliselle neuvostolle, matkailun ja retkeilyn keskusneuvostolle, urheilujärjestö Trud in keskusneuvostolle ja kaikille sen välittömässä alaisuudessa toimiville laitoksille ja yrityksille VZSPS:n puhemiehistö
- ammattiliittojen liittotasavaltojen ja alueiden neuvostot vahvistavat alaisuudessaan toimivien komiteoiden, ammattiliittojen neuvostojen sekä laitosten ja organisaatioiden, mm. myös urheilujärjestöjen ja niiden urheilulaitosten vakinaisten työntekijöiden aseman ja palkat.

Vakinaisiksi työntekijöiksi hyväksytyt (lukuunottamatta ammattiliittojen urheilujärjestöjen keskusneuvostojen työntekijöitä) otetaan huomioon paikallisissa rahoituselimissä. Muutoksia vakinaiseen henkilökuntaan voi tehdä vain se organisaatio, joka hyväksyi työntekijät ja vahvisti palkat. Palkkavaroja voidaan käyttää ainoastaan henkilöstöluettelon mukaisesti.

Tuntipalkkaa maksetaan liikuntajärjestöissä joillekin työntekijöille, pääasiassa valmentajille. Heidän palkkansa maksetaan tilapäisten työntekijöiden palkkavaroista. Ylempi organisaatio määrittelee jokaiselle organisaatiolle nämä varat. Menot liitetään vastaavaan talousarvion kohtaan. Näiden varojen käytöstä päättää liikuntaorganisaatio. Osa niistä käytetään opetus- ja urheilutoimintaan: tuntipalkalla työskentelevien valmentajien palkkoihin, urheilutilaisuuksien palveluhenkilökunnan palkkoihin sekä urheilukilpailuihin ja harjoituksiin osallistuvien korvausten maksamiseen.

Vakinaisen ja tilapäisen henkilökunnan palkkavaroja ei voida käyttää muihin menoihin. Tilapäisen henkilökunnan palkkavaroja ei voida käyttää vakinaisen henkilökunnan palkkoihin eikä päinvastoin.

Ohjeet liikuntatyöntekijöiden palkoista koskevat urheiluvalmentajia ja -opettajia, liikunnanohjaajia, tuotantovoimistelun, matkailun, retkeilyn ja vuorikiipeilyn ohjaajia ja metodikkoja sekä hierojia. Ne koskevat myös urheilukoulujen, kombinaattien (hallitusten), laitosten, retkeilymajojen, keskusten, urheilutalojen, metsästys- ja kalastustalouksien, maatilojen ja farmien, palvelukoirakerhojen, metsästys- ja kalastusmajojen, ampumaurheilu- ja urheiluteknisten kerhojen ja raviratojen johtavia liikuntatyöntekijöitä ja ammatti-ihmisiä sekä urheilujärjestöjen ja -laitosten toimihenkilöitä ja nuorempaa palveluhenkilökuntaa. Lisäksi ne koskevat urheilukoulujen, -järjestöjen ja -laitosten huollon parissa työskenteleviä sekä urheiluorganisaatioiden ja -laitosten korjauspajoissa, pannuhuoneiden, sähkö- ja lämpöverkoston korjauksen parissa työskenteleviä. Palkkaluetteloon merkitään myös säestäjät, jalkapallojoukkueiden lääkärit, eläinlääkärit, välskärit, urheilulaitosten agronomit, puutarhurit, urheilulaitosten pääinsinöörit, pääkirjanpitäjien sijaiset, matruusit (pelastusmiehet), puusepät ja taidepuusepät, vanhemmat hevosenhoitajat, sepät sekä sellaiset lääketieteen työntekijät, jotka huolehtivat urheilukilpailuihin osallistuvista.

Määrätyt peruspalkat koskevat kaikkia liikuntatyöntekijöitä riippumatta siitä, minkä viraston alaisuuteen organisaatio kuuluu.

Säädettyihin palkkoihin tehdään muutoksia, mikäli virkavuosissa, koulutuksessa tai urheilutiedoissa on tapahtunut muutoksia. Peruspalkan määritykseen osallistuu vastaavan ammattiliitto-järjestön edustaja.

Ohjeisiin sisältyy valmentaja-opettajien, liikunnan ohjaajien, voimistelun, matkailun, retkeilyn ja vuorikiipeilyn metodikkojen sekä hierojien palkanmäärittely riippuen koulutuksesta, valmennus- ja opetustyössäoloajasta ja urheilumestarin arvon saamisesta. Niinpä vanhemman valmentaja-opettajan, joka on ollut työssä alle viisi vuotta, palkka on 100 ruplaa. Jos hänen työssäoloaikansa on 5 - 10 vuotta, palkka on 110 ruplaa ja kymmenestä vuodesta ylöspäin 120 ruplaa. Valmentaja-opettajan, ohjaajan, voimistelun-ohjaaja-metodikon, matkailun, retkeilyn ja vuorikiipeilyn ohjaajan, jolla on korkeamman tai keskiasteen koulutus ja urheilumestarin arvo, palkka on vastaavasti 96, 105 ja 115 ruplaa. Jos hänellä on keskiasteen erikoiskoulutus, mutta ei urheilumestarin arvoa, tai jos hänellä on urheilumestarin arvo, mutta ei keskiasteen koulutusta, palkka on vastaavasti 88, 95 ja 100 ruplaa. Jos hänellä ei ole keskiasteen erityiskoulutusta eikä urheilumestarin arvoa, palkka on 80, 85 ja 90 ruplaa. Hierojan palkka on (työssäoloajasta riippumatta) 80 ruplaa.

Vanhempien valmentaja-opettajien ja valmentaja-opettajien palkat nousevat sinä aikana, jolloin he toimivat opetus- ja valmennustyössä valmentaessaan urheilijoita valtakunnallisiin ja kansainvälisiin kilpailuihin seuraavasti: valtakunnallisiin ja kansainvälisiin kilpailuihin 30 ruplalla, liittotasavaltojen kilpailuihin 20 ruplalla ja alueellisiin 10 ruplalla.

Peruspalkka maksetaan 100 oppitunnista kuukaudessa. Jos valmentaja-opettaja on pitänyt useampia oppitunteja, hän saa jokaisesta tunnista lisäpalkkaa 0,01 osan kuukausittaisesta peruspalkastaan.

9.2.2. Liikuntakomiteoiden budjetti

Liikuntakomiteat kuuluvat valtion budjettiin. Varat hallinnon ylläpitämiseen, laajan urheilu- ja opetustoiminnan järjestämiseen, välineistön ja kaluston hankkimiseen, työntekijöiden valmentami-

seen, painatustoimintaan sekä muihin tarkoituksiin jaetaan liittotasavaltojen tai paikallisesta budjetista.

Jokainen komitea laatii vuosittain talousarvioluonnoksen. Liittotasavallan komitean budjettiluonnoksen käsittelee valtiovarainministeriö ja liittotasavallan Gosplan. Ministerineuvoston hyväksymisen jälkeen terveydenhuollon ja liikunnan menot sisällytetään liittotasavallan budjettiin. Korkeimman neuvoston istunnon vahvistettua budjetin valtiovarainministeriö rahoittaa komitean kaikki menot. Kansanedustajien neuvostojen toimeenpanevat komiteat rahoittavat vastaavasti alueellisia, kaupunkien ja kaupunginosien komiteoita paikallisista budjettivaroista.

Jokainen valtion budjettiin kuuluva organisaatio esittelee rahoittavalle organisaatiolle menonsa vuosibudjetin mukaan neljännesvuosittain. Rahoittava elin antaa valtion pankin paikalliselle konttorille määräyksen avata luottotili komitean tai muun budjettiorganisaation nimiin. Valtion pankin määrärahojen puitteissa jokainen määrääjä (komitean puheenjohtaja, oppilaitoksen johtaja tai rehtori ja urheilulaitoksen johtaja tai heidän sijaisensa) maksaa menot.

Jokaiseen budjetin pykälään sisältyvät varat tiettyihin menoihin. Talousarvioon sisältyvät tärkeimmät menot ovat seuraavat:

1§ Palkka, johon sisältyy vakinaisen työntekijän palkka hallituksen määräyksillä säädettyine korotuksineen.
2§ Tilimerkinnät palkoista sekä valtion sosiaaliturvamaksut.
3§ Kanslia- ja talousmenot.
4§ Komennus- ja virkamatkat (urheilijoiden ja tuomareiden kilpa- ja harjoitusmatkoihin, päivärahoihin ja majoitukseen liittyvät menot lukuunottamatta muuttoja).
12§ Pääomasijoitukset kaluston ja välineistön hankkimiseksi.
13§ Liittotasavaltojen budjettivaroilla tapahtuvat rajoittamattomat pääomasijoitukset. Tähän pykälään sisältyvät sellaisten urheilulaitosten rakentamiseen liittyvät menot, jotka ovat perustöiden suunnittelun ulkopuolella.
14§ Urheiluasujen hankkiminen (tähän sisältyvät urheiluasujen ja kenkien ostoon sekä harjoitusjoukkueiden varustamiseen kuluvat menot).
15§ Rakentamiseen kuluvat pääomasijoitukset.

16§ Rakennusten ja laitosten peruskorjaus.
18§ Muut menot (laajojen urheilutilaisuuksien, oppi- ja valmennusharjoitusten järjestämiseen, mitalien, lippujen ja diplomien valmistamiseen, vakinaisen henkilökunnan, tuomareiden ja muiden henkilöiden palkkojen maksamiseen, urheilulaitosten vuokraamiseen yms. liittyvät menot).

Budjettivirastojen taloudellisen toiminnan tarkastavat rahoituselinten valvonta- ja tarkastushallinnot sekä komitean tarkastuskoneisto.

9.2.3. Urheilujärjestöjen neuvoston talousarvio

VZSPS:llä on tiedot ammattiliittojen jäsenmääristä, jäsenmaksuista sekä kulttuuri-, opetus- ja muiden laitosten kirjoittautumismaksuista. Se laatii ammattiliittojen budjetin ja määrittelee ammattiliittojen neuvostojen, ammattiliittojen keskuskomitean, tieteellisteknisten seurojen valtakunnallisen neuvoston, keksijöiden ja rationalisoijien valtakunnallisen seuran, ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallisen neuvoston, urheilujärjestö "Trud":n keskusneuvoston, matkailun ja retkeilyn keskusneuvoston sekä kaikkien niihin liittyvien neuvostojen ja laitosten ja myös VZSPS:n välittömässä alaisuudessa toimivien laitosten menot, palkallisten työntekijöiden kokonaismäärän ja palkkavarat.

Ammattiliittojen liittotasavaltojen, aluepiirien ja alueiden neuvostot hyväksyvät määrätyissä rajoissa ja vakinaisille työntekijöille ominaisia palkkoja vastaavasti ammattiliittojen alueneuvostojen, ammattiliittojen haaraosastojen välittömässä alaisuudessa toimivien komiteoiden, ammattiliittojen liittotasavaltojen ja aluepiirien komiteoiden hallinnon, ammattiliittojen välittömässä alaisuudessa toimivien alueiden, kaupunkien ja kaupunginosien komiteoiden, tehdas- tai paikallisten komiteoiden, ammattiliittojen urheilujärjestöjen keskus- aluepiirien ja alueiden neuvostojen ja niiden urheilulaitosten liikuntaorganisaatioiden ja kulttuurilaitosten menot, vakinaiset työntekijät ja palkkavarat. Vastaavien ammattiliittojen keskuskomiteat hyväksyvät sellaisten urheilujärjestöjen kuin Lokomotivin, Vodnikin ja Burevestnikin keskusneuvostojen kustannusarviot, vakinaiset työntekijät ja palkat.

Näin ollen esimerkiksi ammattiliittojen alueneuvosto hyväksyy urheilujärjestö Avangardin alueneuvoston talousarvion ja palkat, mutta liittotasavallan neuvosto keskusneuvoston talousarvion ja palkat.

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto vahvistaa välittömässä alaisuudessaan toimivien laitosten talousarviot, vakinaiset työntekijät ja palkat.

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen taloudellisen toiminnan tarkastavat ammattiliittojen tarkastuskoneisto sekä vastaavat ammattiliittojen ja urheilujärjestöjen tarkastuskomissiot, jotka toimivat VZSPS:n vahvistaman asetuksen mukaan.

9.2.4. Liikuntakollektiivin talousarvio

Liikuntakollektiivin neuvosto laatii yhdessä aktiivin kanssa kollektiivin talousarvion. Lähtökohtana on ammattiliiton tehdaskomitean antamat toimintasuunnitelmien mukaiset ohjeet. Talousarvio esitellään ammattiliiton tehdaskomitealle ja sen vahvistaa työläisten yleiskokous tai konferenssi.

Liikuntakollektiivin talousarviossa on kaksi osaa: tulot ja menot. Tulopuolella määritellään ammattiliiton organisaation liikuntatoimintaan käyttämät poistot, johtokunnan siirtämät 0,15 %, jäsenmaksut, urheilulaitosten käytöstä, urheiluvälineiden vuokraamisesta, maksullisista kilpailuista yms. saadut tulot. Menoihin kuuluvat opiskelu- ja urheilutoimintaan, erilaisiin kilpailuihin osallistumiseen, lääkäripalveluihin, kilpailujen osanottajien palkkakorvauksiin, terveysliikuntatilaisuuksien järjestämiseen, urheiluvälineistön ja -kaluston hankkimiseen ja kunnostamiseen, vakinaisten ja tilapäisten työntekijöiden palkkoihin ja harjoitustiloiksi vuokrattavien urheilukeskusten maksuihin liittyvät menot.

Laatiessaan talousarviota aktiivi neuvottelee urheilujaostojen kanssa saadakseen tietää mihin kukin jaosto osallistuu seuraavana vuonna, minkälaista kalustoa se tarvitsee jne. Koottuaan nämä tiedot kollektiivin neuvosto laatii talousarvioluonnoksen ja esittelee sen tehdaskomitealle tehdas- tai paikallisen komitean kokonaistalousarvioon liitettäväksi. Kollektiivin talousarvio astuu voimaan, kun tehdas- tai paikallinen komitea on hyväksynyt sen.

Kollektiiville myönnetään varat tehdas- tai paikallisen komitean yleistililtä valtion pankin paikalliseen konttoriin.

Liikuntakollektiivin luottotilin käyttäjä on neuvoston puheenjohtaja. Ammattiliiton tehdaskomitea rahoittaa liikuntatilaisuudet kollektiivin neuvoston puheenjohtajan määräyksistä toimintasuunnitelman mukaisesti.

Ammattiliiton tehdaskomitean tarkastuskomissio tarkastaa liikuntakollektiivin taloudellisen toiminnan.

Sellaisten urheilujärjestöjen kuin Dynamon ja Trudovyje rezervyn liikuntakollektiivit rahoitetaan hieman toisella tavalla. Dynamon kollektiiveihin jää kokonaan liittymis- ja jäsenmaksut. Seuran ylempi neuvosto vahvistaa Dynamo-järjestön kaupunginosien organisaatioiden talousarviot. Trudovyje rezervy-järjestön kollektiivien varat koostuvat liittymis- ja jäsenmaksuista, maksullisista tilaisuuksista saaduista tuloista, liittovaltion budjetin laajaan liikunta- ja urheilutoimintaan myöntämistä määrärahoista, jotka järjestön kaupunki-, alue- tai liittotasavallanneuvosto jakaa kollektiiveille.

9.2.5. Yksityisten urheilutilaisuuksien talousarvio

Liikuntaorganisaatio laatii jokaista urheilutilaisuutta varten erillisen talousarvion. Siinä määritellään paikka, aika, osanottajien, tuomareiden, valmentajien (paikallisten ja saapuneiden) ja työpäivien kokonaislukumäärä sekä itse talousarvio. Menot käytetään tilaisuuden osanottajien ravinnon, hotellin tai asuntolan maksamiseen, tilaisuuden mainostamiseen, tuomareiden ja palvelevan henkilökunnan, laitosten vuokran maksamiseen kilpailukaluston, muistoesineiden, lahjojen, diplomien ynnä muun sellaisen hankkimiseen.

Jos urheilutilaisuus pidetään toisessa kaupungissa, niin varat siirretään sen organisaation pankkitilille, jonka tehtävänä on kilpailujen järjestäminen. Tuo organisaatio on tilivelvollinen kaikista menoistaan sille, joka on antanut sille tämän tehtävän. Joukkourheilutilaisuuksien menot on määritelty asetuksessa, joka koskee urheilukilpailujen ja -harjoitusten osanottajien ja tuoma-

reiden palkkojen maksua sekä muissa vastaavissa asetuksissa, jotka Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitea sekä urheilujärjestöjen liiton keskusneuvosto ovat säätäneet.

Liikuntaorganisaatioiden menestyksellisen toiminnan tärkeä ehto on varojen säästäväinen käyttö, talouden järkevä hoitaminen, rahamenojen ja aineellisten resurssien valvonta, kaikkien julkisten elinten, mm. urheilujärjestöjen tarkastuskomissioiden toiminnan parantaminen jne.

Ammattiliittojen tehdaskomitea solmii kollektiivisopimuksen talouden hoitajien kanssa. Kollektiivisopimuksessa on määritelty yrityksen työläisten ja hallinnollisten virkamiesten keskinäiset velvollisuudet. Joukkourheilutoiminnan alalla niihin kuuluu uusien urheilurakennusten rakentaminen, nykyisten laitosten kunnostaminen, tuotantovoimistelun järjestäminen, organisaation parantaminen, uusien urheilu- ja terveydenhoitokeskusten rakentaminen sekä lasten urheilulaitosten perustaminen.

Yritysten hallinnollisten virkamiesten velvollisuudet liikuntakulttuurin alalla sisältyvät Neuvostoliiton ministerineuvoston 4. lokakuuta 1965 hyväksymään asetukseen sosialistisesta tuotantoyrityksestä. Siinä mainitaan muun muassa, että ammattiliittojen järjestöt voivat maksutta käyttää urheilulaitoksia ja puistoja työläisten liikunta- ja terveydenhoitotoiminnan hyväksi.

9.2.6. Urheilulaitokset, -kalusto ja -välineistö

Neuvostoliitossa on runsaasti urheilulaitoksia. Joka vuosi otetaan käyttöön kansalaisjärjestöjen, taloudellisten, ammattiliittojen ja valtakunnallisten organisaatioiden rakentamia uusia urheilulaitoksia. Urheiluasemien lukumäärä kasvaa jatkuvasti. Esimerkiksi Ukrainan neuvostotasavallassa Komsomol- nuorison kolmivuotiskautena, joka oli omistettu Lokakuun vallankumouksen 50-vuotisjuhlalle (1965-1967) rakennettiin 25 310 urheilukeskusta joista 813 on suuria peruskohteita, mm. 64 uima-allasta, 6 yleisurheilumaneesia ja 118 stadionia. Kun vuonna 1940 100 000 asukasta kohden oli 1,5 stadionia ja urheilukenttää, niin vuonna 1967 niitä oli 20,7. Urheilu- ja jalkapallokenttiä oli vastaavasti 42 (1940) ja 255 (1967) sekä urheilu- ja voimistelusaleja 4,0 (1940) ja 14,3 (1967).

Organisaatiot, joilla ei ole omia urheilukeskuksia, vuokraavat niitä. Kansanedustajain neuvostojen paikalliset toimeenpanevat komiteat määrittelevät vuokranormit. Lähtökohtana pidetään Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean 6. heinäkuuta 1969 vahvistamia keskimääräisiä arvoja.

NKP:n keskuskomitean ja Neuvostoliiton ministerineuvoston elokuun (vuoden 1966) päätösten mukaisesti on urheilulaitokset, -kalustot ja -välineistöt luovutettava päivisin koulujen, opistojen ja teknikumien joukkourheilu- ja opiskelutoiminnan käyttöön sekä alennetuilla hinnoilla korkeakoulujen käyttöön. Lapsikollektiivit voivat osallistua ilmaiseksi urheilukilpailuihin.

Yrityksen ja laitoksen hallinto luovuttaa tehdaskomiteoille ilmaiseksi työläisten, virkamiesten, liikuntakollektiivien jäsenien ja heidän perheittensä käyttöön omia ja vuokrattuja urheilulaitoksia. Niiden ylläpito, kunnostus, lämmitys, valaistus, siivous ja vartiointi tapahtuvat yrityksen, laitoksen ja järjestön kustannuksella. Muut urheilulaitokset kuuluvat taloudelliseen kirjanpitoon ja niiden ylläpito, kunnostaminen ja palvelu maksetaan sisäänpääsymaksuista.

Liikuntaorganisaatioiden johtajien velvollisuutena on urheilukeskusten tehokas ja järkevä käyttö sekä säästäväisyys varoissa. "Säästäväisyys, jokaisen kansalle kuuluvan ruplan rationaalinen käyttö sekä varojen taitava käyttäminen" - tällaisen tehtävän on NKP asettanut ohjelmassaan. VZSPS:n puhemiehistö käsitteli kysymystä urheilulaitosten tehokkaasta käytöstä ja hyväksyi 30. kesäkuuta 1969 erityispäätöksen. Siinä todetaan, että huolimatta ammattiliittojen aineellisen perustan merkittävästä kasvusta urheilulaitoksissa järjestetään harvoin väestölle joukkoliikuntatilaisuuksia eikä yritysten kollektiiveilla, kouluilla ja laitoksilla, joilla ei ole omia urheilukeskuksia, ole aina mahdollisuutta käyttää niitä. VZSPS:n puhemiehistö ehdotti, että nämä puutteet poistetaan, laaditaan aikataulut näiden keskusten kapasiteetin mukaan, parannetaan niiden välineitä, turvataan niiden radio- ja valaistusverkosto, parannetaan niiden arkkitehtoonista muotoa, muodostetaan välineistön vuokrauspisteet ja korjauspajat.

Puolueen 24. edustajakokous kehotti urheilulaitosten mahdollisimman laajaan ja rationaaliseen käyttöön sekä liikunnan ja urheilun harjoitustilojen luomiseen. Vuosiksi 1971-1975 laaditun kansantalouden viisivuotiseen kehityssuunnitelmaan liittyvissä ohjeissa mainitaan: "Laajojen työläisjoukkojen liikunnan ja urheilun harjoitusolosuhteita on parannettava, edistettävä uusien urheilulaitosten rakentamista ja tehostettava jo olemassa olevien käyttöä".[1)]

Neuvostoliiton ministerineuvosto hyväksyi toukokuussa 1969 päätöksen urheilu- ja retkeilytarvikkeiden tuotannon lisäämisestä, valikoiman laajentamisesta ja laadun kohottamisesta.[2)] Tähän sisältyi urheilujalkineiden ja -vaatteiden, suksien, luistimien, pallojen, ja muiden suosittujen urheiluvälineiden tuotannon merkittävä lisääminen. Neuvostoliiton ministerineuvosto asetti urheilujalkineiden ja -asusteiden tuotannon kehittämisen Neuvostoliiton kevyen teollisuuden ministeriön vastuulle, kumisten urheilujalkineiden Neuvostoliiton öljynjalostus- ja öljykemiallisen teollisuuden ministeriön vastuulle sekä välineistön ja kaluston kehittämisen Neuvostoliiton ministerineuvoston liikuntakomitean vastuulle.

Urheilujärjestöjen säännöissä mainitaan, että jokaisella urheilijalla on oltava omat urheiluasut ja jalkineet harjoituksissa. Urheilijoiden osallistuessa kilpailuihin heille jaetaan edustusasut ja välineet. Liikuntajärjestöt ostavat ne sen luettelon mukaan, jonka Neuvostoliiton kauppaministeriö ja urheilujärjestöjen liiton keskusneuvosto ovat määritelleet. Liiton keskuskomitean puhemiehistön 7. joulukuuta 1961 hyväksymän erityispäätöksen mukaan on määritelty sen omaisuuden nimikkeet, joka jaetaan urheilijoille urheilukilpailuissa käytettäväksi.

---

1) NKP:n 24. edustajakokouksen ohjeet Neuvostoliiton kansantalouden kehittämisen viisivuotissuunnitelmaksi vuosina 1971-1975. Poliittisen kirjallisuuden kustantamo. Moskova 1971. S.51. (myös suomeksi)

2) Sovetski sport. 20.5.1969.

Liikuntakollektiivin, komitean ja urheilujärjestön koko välineistö ja omaisuus siirretään tehdas- tai paikallisenkomitean ja organisaation tilinpitoon. Kirjanpidossa käytetään säädetyn muotoisia kirjoja tai kortteja. Ylempien organisaatioiden määräämінä ajankohtina suoritetaan vuosittain koko omaisuuden inventaario: tarkistetaan sen olemassaolo ja laatu. Käyttöön soveltumaton välineistö poistetaan.

Neuvostoliiton liikuntaliikkeen organisaatio

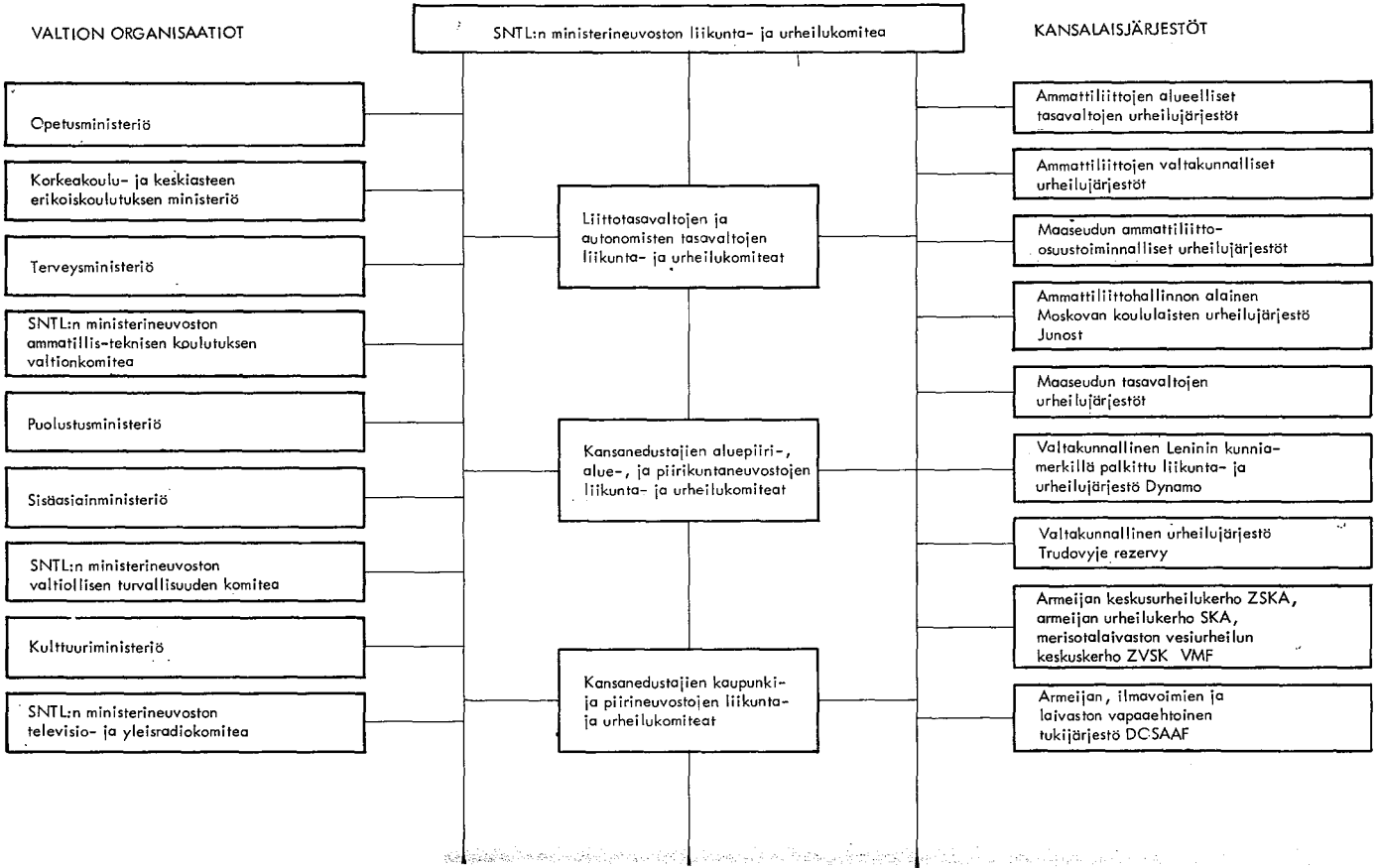

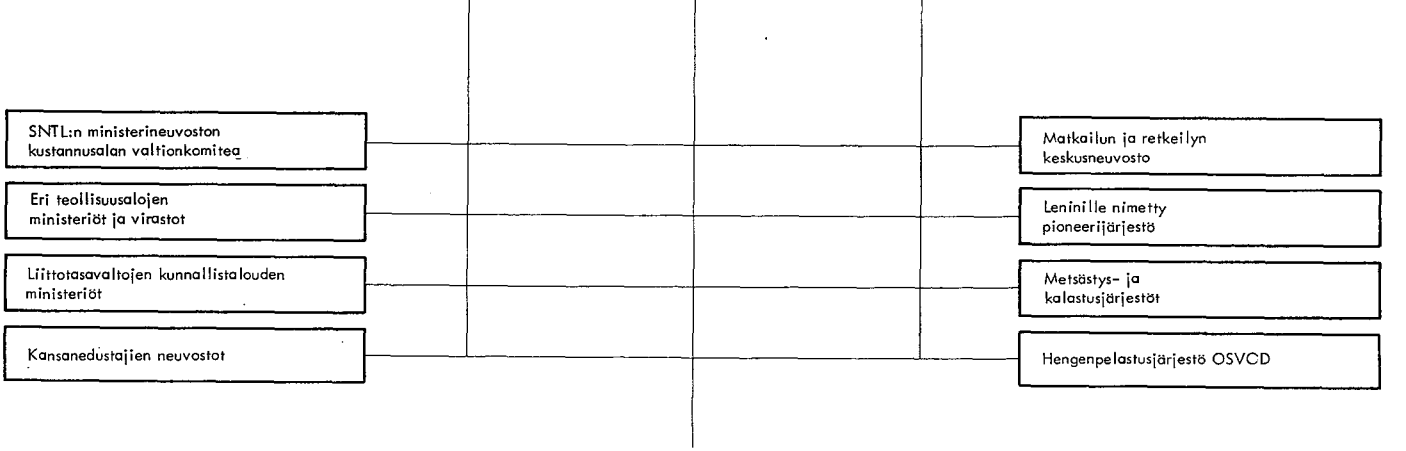

Terveysliikunnan ja urheilun perusyksiköt

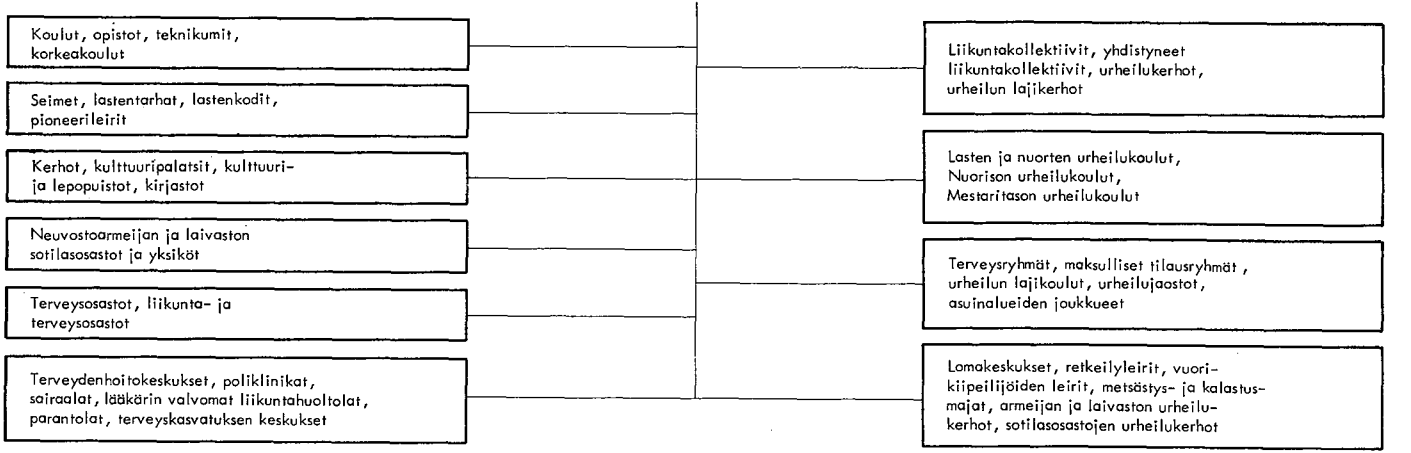

SNTL:n ministerineuvoston liikuntakomitean keskushallinto

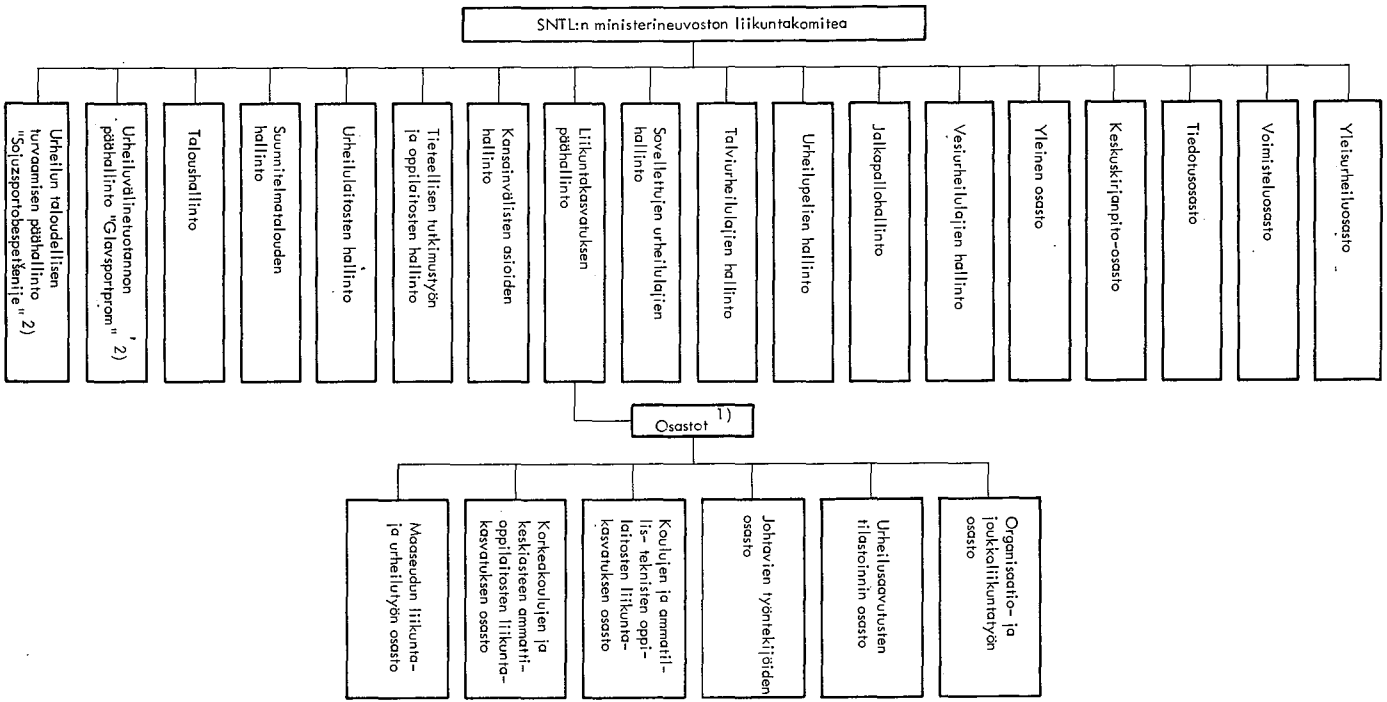

1) Taulukossa on esitetty esimerkkinä vain yhden päähallinnon osastot.
2) Toimivat taloudellisesti itsekannattavuuden pohjalta.

TAULUKKO 3

Ukrainan sosialistisen neuvostotasavallan ministerineuvoston liikuntakomitean keskushallinto

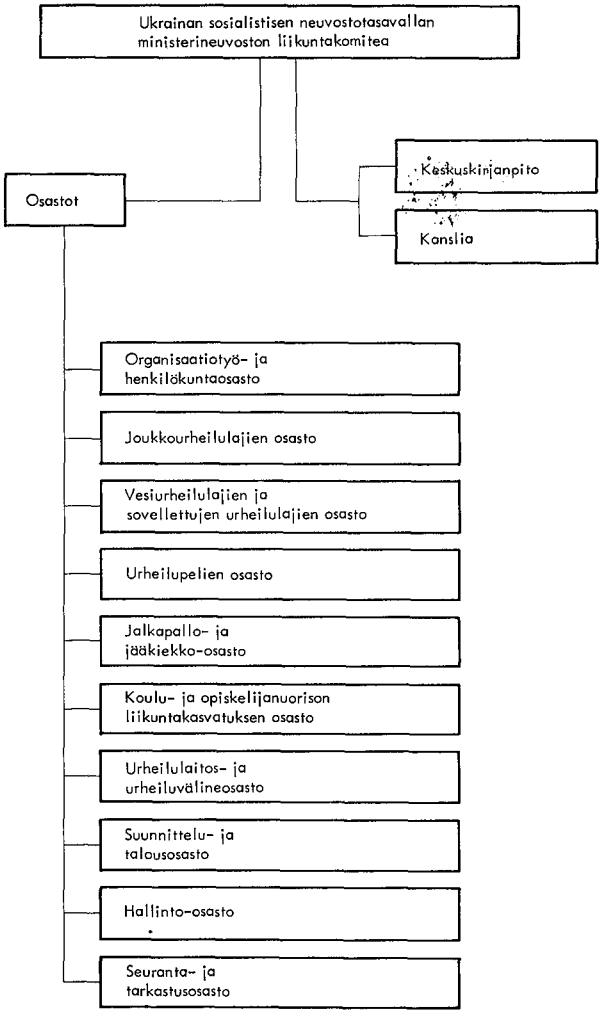

TAULUKKO 4

Kansanedustajien alueellisen neuvoston toimeenpanevan komitean liikuntakomitean hallinto

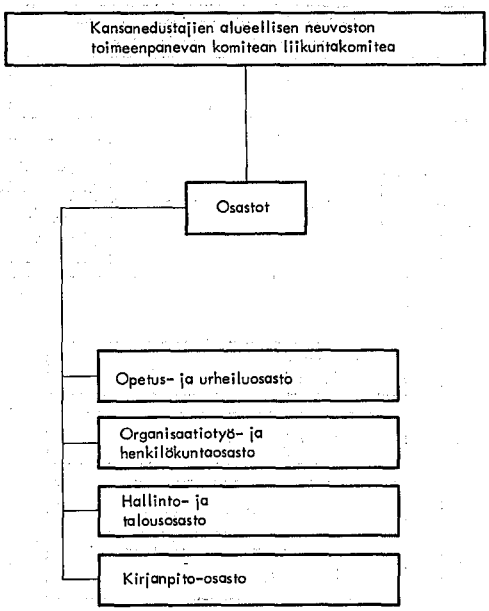

Eri urheilulajien johto

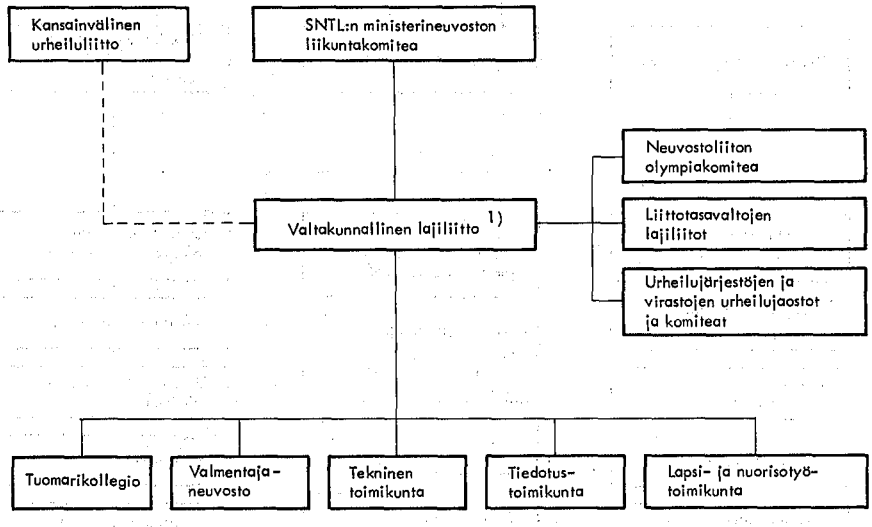

1) Valtakunnalliset lajiliitot, joiden ohjelmassa on useampia eri urheilulajeja, perustavat jokaista lajia varten oman komitean. Komitean alaisina toimivat tuomarikollegio, valmentajaneuvosto ja liitosta annetun asetuksen edellyttämät toimikunnat.

TAULUKKO 6

Työpaikan terveysosaston organisaatio

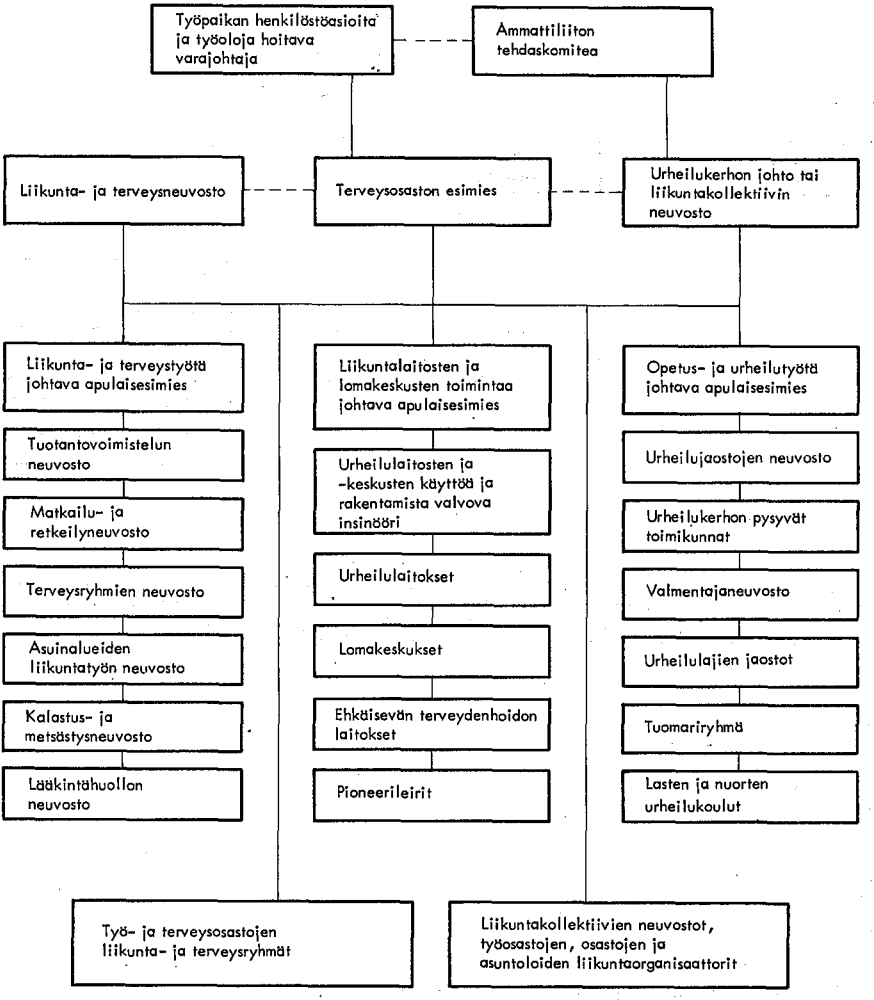

TAULUKKO 7

Asuinalueen liikuntatoiminnan organisaatio Leningradin Moskovan kaupunginosassa

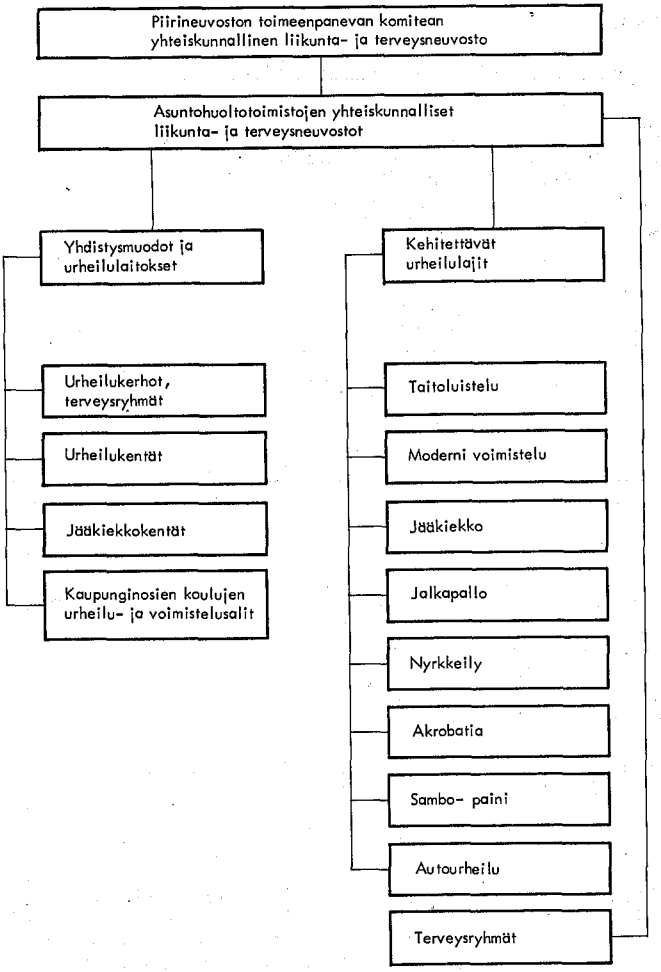

Taulukko 8

AMMATTILIITTOJEN URHEILUJÄRJESTÖT

Valtakunnalliset urheilujärjestöt

1) Burevestnik
2) Spartak
3) Lokomotiv
4) Zenit
5) Vodnik

Tasavaltojen alueelliset urheilujärjestöt

6) Trud (VSFNT)
7) Avangard (Ukrainan SNT)
8) Krasnoje znamja (Valko-Venäjän SNT)
9) Enbek (Kazahstanin SNT)
10) Neftťši (Azerbaidžanin SNT)
11) Ašhatank (Armenian SNT)
12) Gantiadi (Gruusian SNT)
13) Daugava (Latvian SNT)
14) Žalgiris (Liettuan SNT)
15) Kalev (Eestin SNT)
16) Alga (Kirgisian SNT)
17) Tadžikistan (Tadžikistanin SNT)
18) Zahmet (Turkmenistanin SNT)
19) Mehpat (Uzbekistanin SNT)
20) Moldova (Moldavian SNT)

Maaseudun urheilujärjestöjen keskusneuvoston yhdistämät maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnalliset urheilujärjestöt

21) Urožaj (VSFNT)
22) Kolos (Ukrainan SNT)
23) Urožaj (Valko-Venäjän SNT)
24) Kajrat (Kazahstanin SNT)
25) Kolhoztšy (Turkmenistanin SNT)
26) Hosilot (Tadžikistanin SNT)
27) Varpa (Latvian SNT)
28) Njamunas (Liettuan SNT)
29) Mehsul (Azerbaidžanin SNT)

Koululaisten ammattiliittohallinnon alainen urheilujärjestö

30) Junost (Moskova)

Ammattiliittojen urheilujärjestöjen ylimpänä johtona toimii ammattiliittojen urheilujärjestöjen valtakunnallinen neuvosto. Tasavaltojen alueellisia urheilujärjestöjä johtavat tasavaltojen ammattiliittoneuvostot ja maaseudun ammattiliitto-osuustoiminnallisia urheilujärjestöjä johtavat tasavaltojen ammattiliittoneuvostot yhdessä tasavaltojen kulutusosuuskuntaneuvostojen kanssa. Urheilujärjestö Burevestnikia, Lokomotivia ja Vodnikia johtavat lisäksi vastaavat ammattiliitot. Junostia johtaa Moskovan ammattiliittojen kaupunkineuvosto ja Moskovan kaupungin kansanvalistusosasto.

Urheilujärjestö Lokomotivin organisaatio

TAULUKKO 9

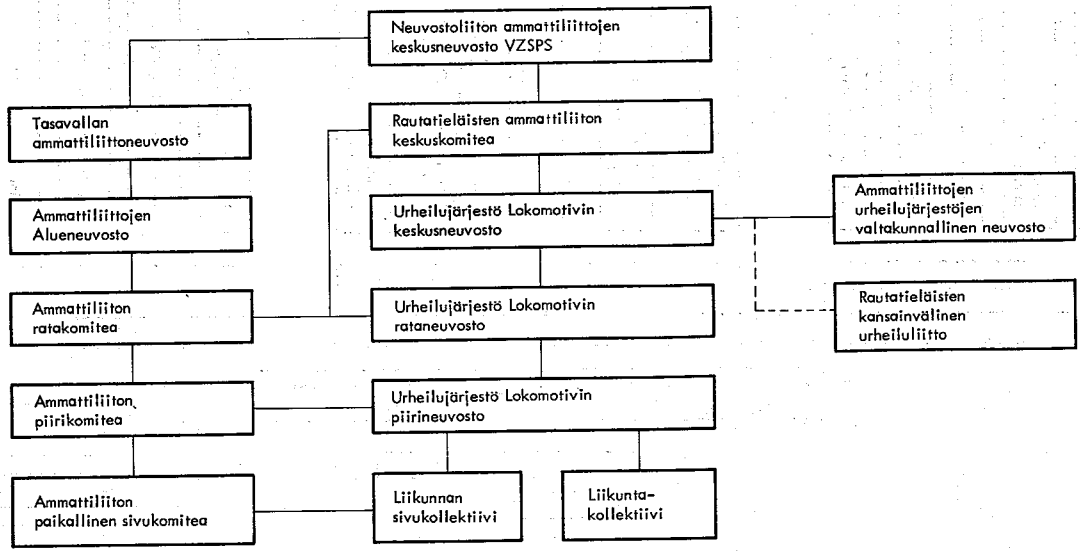

Liikuntakollektiivin rakenne

TAULUKKO 10

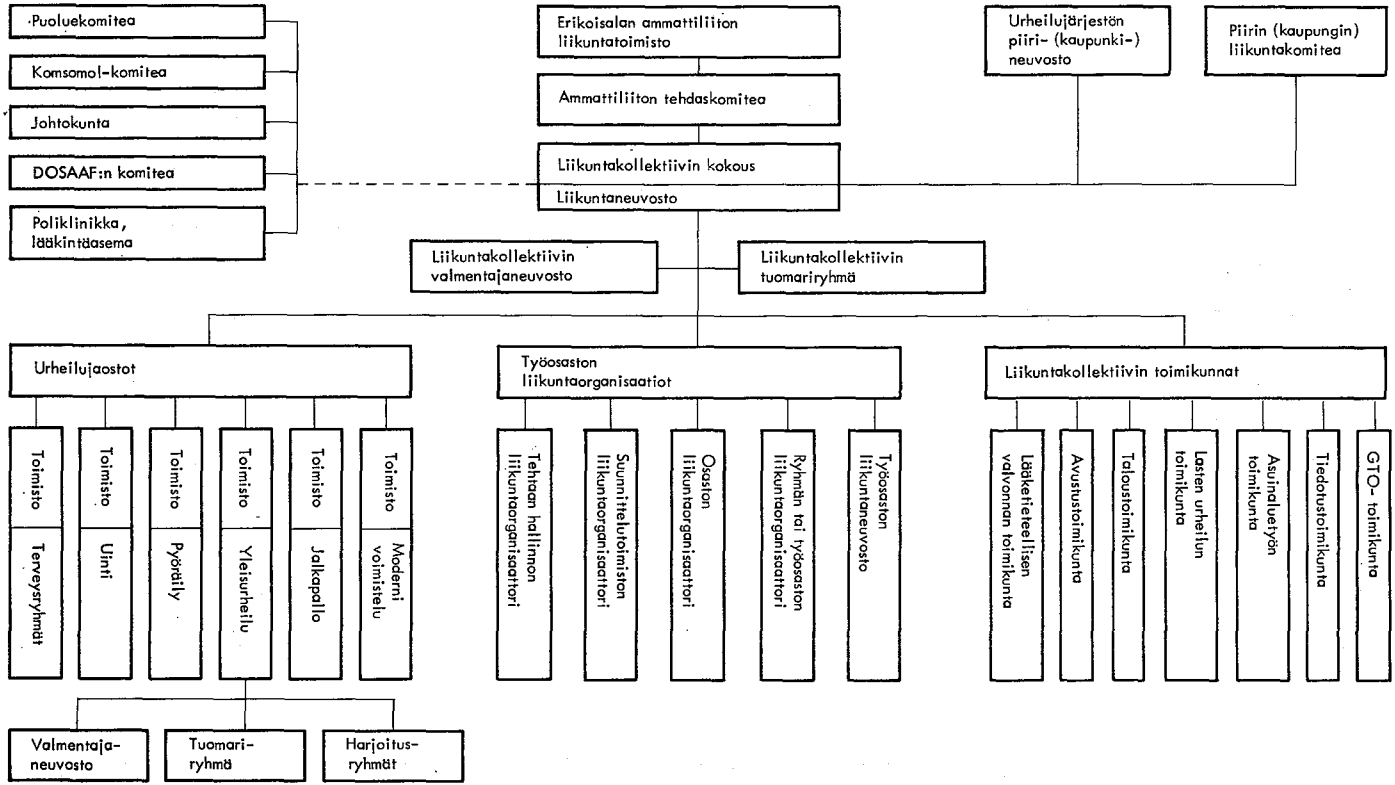

Liikuntakollektiivin urheilujaosto

TAULUKKO 11

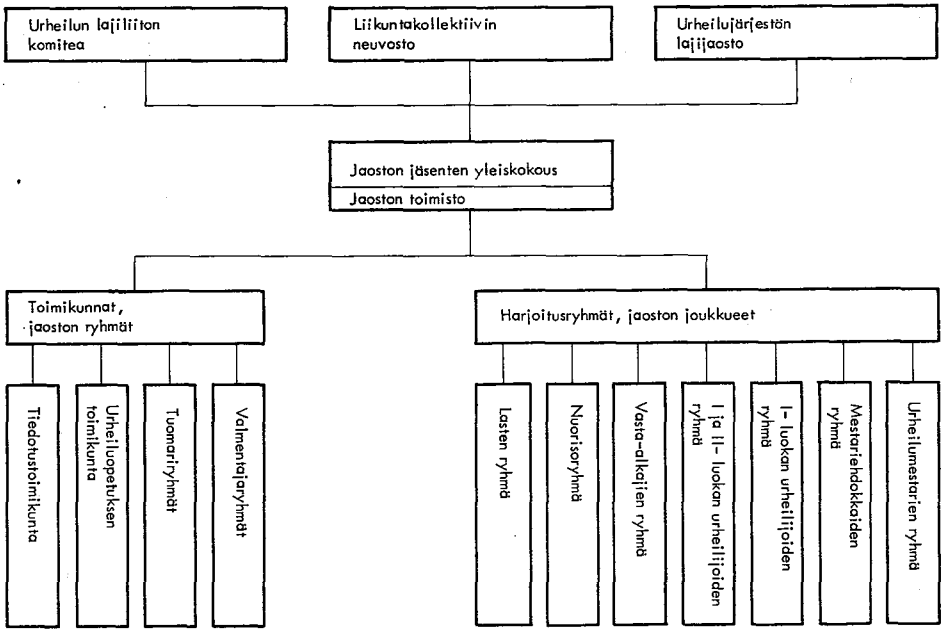

Tuotannonalaperiaatteen mukaan yhdistynyt liikuntakollektiivi [1)]

TAULUKKO 12

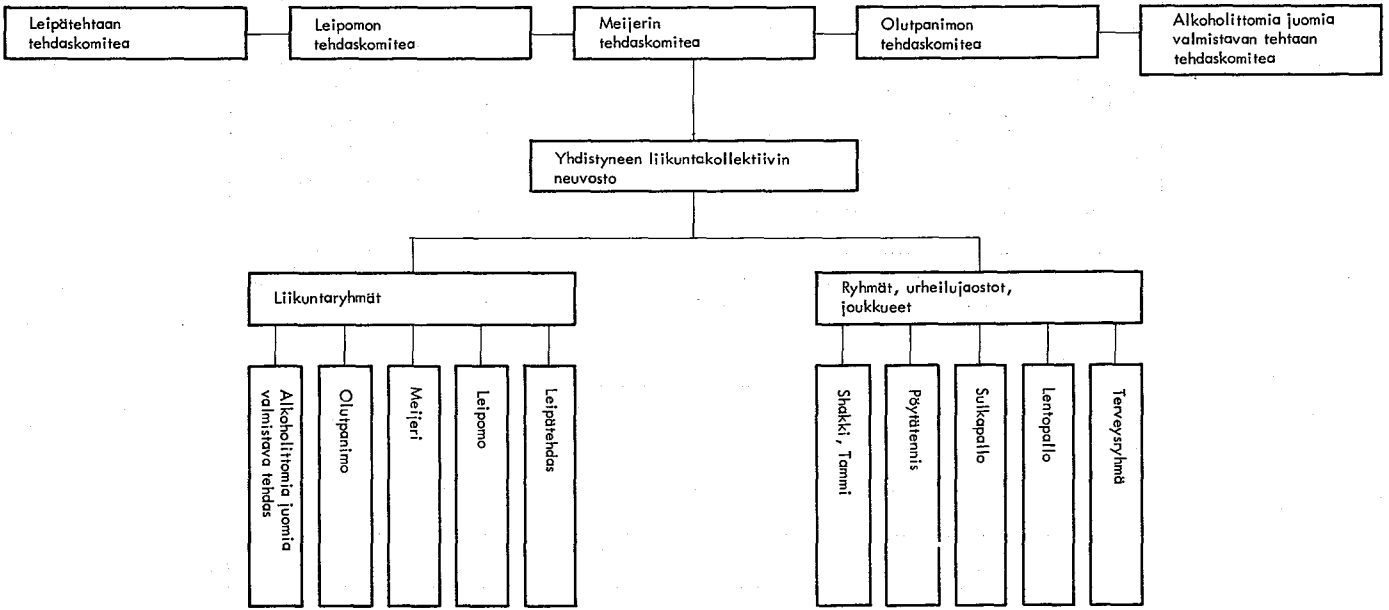

1) Samalla tuotannonalalla toimivien tehtaiden yhteinen liikuntakollektiivi

Alueperiaatteen mukaan yhdistynyt liikuntakollektiivi [1)]

TAULUKKO 13

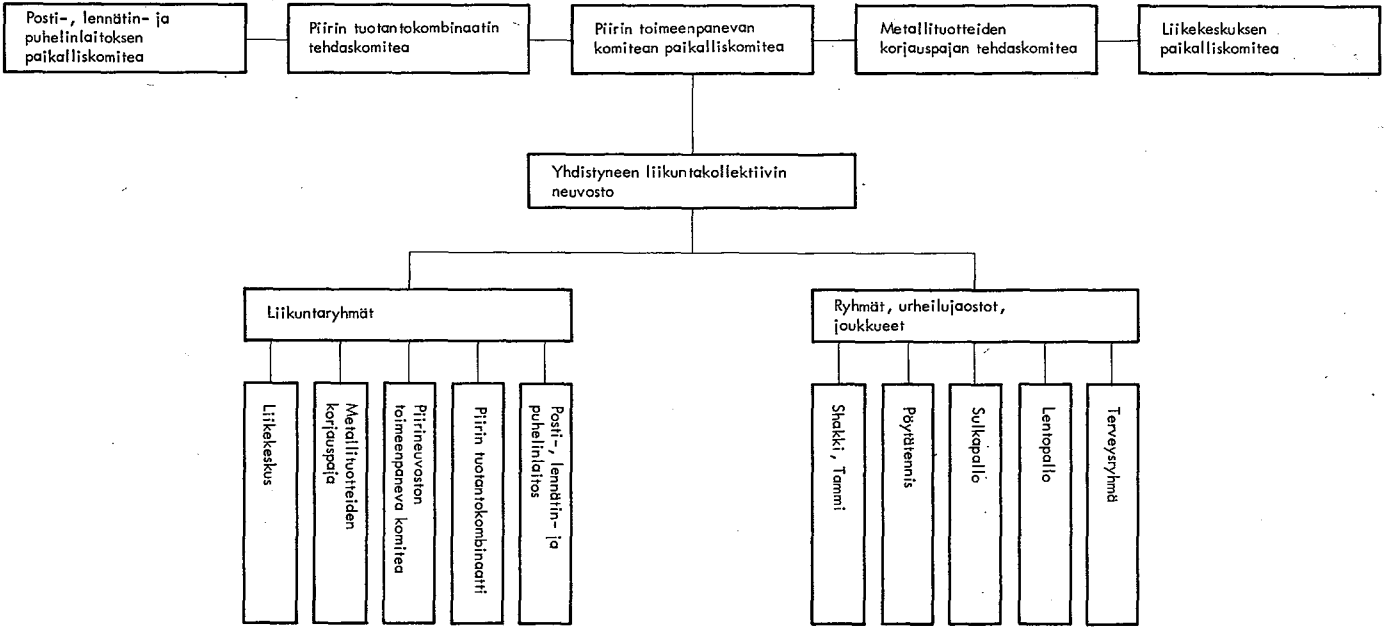

1) Samalla alueella toimiva yhdistynyt liikuntakollektiivi

SOSIALISTISTEN NEUVOSTOTASAVALTOJEN LIITON PERUSTUSLAKI

Vuonna 1977 hyväksyttiin SNTL:n uusi perustuslaki.[1] Seuraavaan on koottu ne perustuslain kohdat, jotka liittyvät välittömästi liikuntakulttuuriin:

3. luku. Sosiaalinen kehitys ja kulttuuri

24.§
SNTL:ssa toimivat valtion muodostamat terveydenhoito-, sosiaalihuolto-, kauppa-, ruokailu-, palvelu- ja kunnallisteknisten laitosten järjestelmät, joita kehitetään jatkuvasti.

Valtio kannustaa osuustoiminnallisten ja muiden kansalaisjärjestöjen toimintaa yleisöpalvelun kaikilla aloilla. Se edistää joukkoluonteisen liikuntakulttuurin ja urheilun kehitystä.

25.§
SNTL:ssa on olemassa ja kehittyy jatkuvasti yhtenäinen koululaitos, joka turvaa kansalaisten yleissivistyksellisen ja ammatillisen koulutuksen, palvelee nuorison kommunistisen kasvatuksen, sen henkisen ja fyysisen kehityksen asiaa sekä valmistaa sitä työhön ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

7. luku. SNTL:n kansalaisten perusoikeudet, -vapaudet ja velvollisuudet

41.§
SNTL:n kansalaisilla on oikeus lepoon.

Tämän oikeuden turvaavat työläisille ja toimihenkilöille säädetty korkeintaan 41 tunnin työviikko, lyhennetty työaika eräissä ammateissa ja tuotannoissa sekä yötöissä, palkallinen vuosiloma, jokaviikkoiset lepopäivät sekä kulttuuri-, valistus- ja kuntoutuslaitosten verkon laajentaminen, joukkourheilun, liikuntakulttuurin ja matkailun kehittäminen, suotuisten lepomahdollisuuksien asuinpaikoilla ja muiden ehtojen luominen vapaa-ajan järkiperäistä käyttämistä varten.

1) SNTL:n perustuslaki, APN, Helsinki 1977

NKP:n 25. EDUSTAJAKOKOUKSEN ASIAKIRJAT JA PÄÄTÖSLAUSELMAT

SNTL:n Ministerineuvoston puheenjohtajan A.N. Kosyginin selostus, SNTL:n kansantalouden kehityksen pääsuunnat vuosina 1976-1980-[1] asiakirjasta on koottu seuraavaan välittömästi liikuntakulttuuria käsittelevät kohdat:

2.luku. Kymmenennen viisivuotiskauden tärkeimmät sosiaaliset ja taloudelliset tehtävät

"Meidän järjestelmämme, sosialistisen yhteiskunnan humaanisuutta on aina, raskainakin aikoina, ilmentänyt huolehtiminen työolojen parantamisesta, terveyden suojelemisesta sekä neuvostoihmisten koulutus- ja kulttuuritason kohottamisesta. Myös kymmenennellä viisivuotiskaudella on tarkoitus suorittaa suurisuuntaisia sosiaalisia toimia näillä aloilla. Entistä suotuisimpien olosuhteiden luominen tehokkaalle työlle ja laajan liikkuma-alan antaminen työntekijöiden luovuudelle edellyttää tuotantoprosessin koneellistamisen ja automaation jatkuvaa tehostamista ja käsityön, erityisesti raskaan ja vähän arvostetun työn asteittaista poistamista.

Sosiaalisten tekijöiden merkitys tuotannon kehittämisessä ja sen tehokkuuden lisäämisessä kasvaa uudella viisivuotiskaudella huomattavasti. Työntekijöiden ammattipätevyys, asiallisuus, virikkeitä antava työympäristö ja työpaikalla vallitseva terve sosiaalinen ja henkinen ilmapiiri, huolenpito työntekijöiden elinoloista, kulttuuri- ja urheilutilojen rakentaminen tuotantolaitoksissa - kaikki tämä tekee ihmisen elämän entistä kiinnostavammaksi ja vaikuttaa suotuisasti tuotantotuloksiin.

Terveydenhoidon tärkeimpiä tehtäviä viisivuotiskaudella on terveyspalvelujen ja lääkärien sekä terveydenhoitohenkilökunnan työn järjestelyn parantaminen ja alan laitosten toiminnan tehokkuuden lisääminen. Nämä toimenpiteet rinnan sairaaloiden, poliklinikkojen, virkistys- ja toimintakeskusten, urheilulaitosten, lepokotien ja lomahotellien verkoston laajentamisen kanssa tekevät mahdolliseksi tyydyttää entistä täydellisemmin väestön tarpeet tehokkaan lääkärinavun osalta ja parantaa työtätekevien virkistysmahdollisuuksia sekä ehkäisevää terveydenhoitoa."

1) Kosygin A.N., NKP:n 25.edustajakokous, SNTL:n kansantalouden kehityksen pääsuunnat vuosina 1976-1980. APN. Helsinki 1976.

SNTL:n kansantalouden kehityksen pääsuunnat vuosina 1976-1980-päätösasiakirjasta[1] on koottu seuraavaan välittömästi liikunta-kulttuuriin liittyvät kohdat:

1.luku. SNTL:n kansantalouden kehityksen päätulokset vuosilta 1971-1975

"... Suurta huomiota on kiinnitetty väestön kulttuuritason kohottamiseen sekä työolojen ja vapaa-ajan vieton edellytysten parantamiseen. Terveydenhoitoa, urheilua ja liikuntakasvatusta on kehitetty. Luonnonsuojelutoimia on suoritettu laajemmassa mitassa kuin ennen."

3.luku. Teollisuuden kehitys

"... (Kevyt teollisuus)"
"Urheilu- ja matkailutavaroiden, huonekalu-, sisustus- ja verhokankaiden tuotantoa tulee lisätä..."

8.luku. Sosiaalisen kehityksen ja kansan elintason kohottamisen ohjelma

"... (Kansanvalistusjärjestelmä)
"... Tulee kehittää pioneeripalatsien ja -talojen, nuorten teknikoiden ja luonnontieteilijöiden asemien, lasten urheilu- ja musiikkikoulujen sekä muiden lastenhoitolaitosten verkostoa..."

(Työtätekevien aktiivinen ajanvietto)
"... Pitää kehittää matkailupalvelua ja retkeilyä. Retkeilykeskusten, motellien ja camping-alueiden rakentamista pitää jatkaa. Urheilu- ja matkailuvälineiden tuotantoa on laajennettava...
... Joukkoliikuntaa ja urheilua pitää kehittää tuotantolaitoksissa, virastoissa, oppilaitoksissa ja väestön asuinpaikoilla."

1) NKP:n 25. edustajakokouksen asiakirjat ja päätöslauselmat, APN, Helsinki 1976.

LYHENTEITÄ JA KÄSITTEITÄ

APN = Novostin uutistoimisto

Alue, aluepiiri, piirikunta, piiri = NL:n perustuslain (1977) 79 §:n perusteella liittotasavalta määrittelee oman alue-, aluepiiri-, piirikunta- ja piirijakonsa

Balet na ldu = jääbaletti

Burevestnik (suom. Myrskylintu) = Korkeakouluissa työskentelevien ja opiskelevien urheilujärjestö, ammattiliittojen urheilujärjestö

CKA = kts. SKA

CSU = tilastoinnin keskushallinto

DJSŠ = lasten ja nuorten urheilukoulu

DOSAAF = Armeijan, laivaston ja ilmavoimien vapaaehtoinen tukijärjestö

DSO = vapaaehtoinen urheilujärjestö (esimerkiksi ammattiliittojen urheilujärjestö)

Dynamo = Sisäasiainministeriön ja valtion turvallisuuskomitean alainen valtakunnallinen urheilujärjestö

Fizkultura i sport-kustantamo (suom. liikuntakulttuuri/liikunta ja urheilu-kustantamo) = SNTL:n ministerineuvoston liikuntakomitean kustantamo

Glavsportprom = urheiluvälinetuotannon päähallinto

Gosplan = valtion suunnittelukomitea

Gosstroi = valtion rakennuskomitea

GTO-ohjelma = "Valmis työhön ja maanpuolustukseen"-ohjelman vaatimukset vahvistettiin viimeksi 1 marraskuuta 1972. Ohjelma jakautuu viiteen ryhmään:

1. Ryhmä "Rohkeus ja nopeus",	10-13	vuotiaat
2. ryhmä "Urheilulupaus",	14-15	vuotiaat
3. ryhmä "Voima ja rohkeus",	16-18	vuotiaat
4. ryhmä "Fyysinen täydellisyys",	19-39	vuotiaat miehet
	19-34	vuotiaat naiset
5. ryhmä "Jäntevyys ja terveys",	40-60	vuotiaat miehet
	35-55	vuotiaat naiset

Junost (suom. Nuoruus) = Moskovan koululaisten urheilujärjestö, ammattiliittojen urheilujärjestö

KGB = SNTL:n ministerineuvoston alainen valtion turvallisuuskomitea

Kolhoznaja niva (suom. Kolhoosin sarka) = urheilujärjestö

Kolhozstroi = Kolhoosirakennus-järjestö

Komsomol = Valtakunnallinen leniniläinen kommunistinen nuorisoliitto

liikuntainstituutti = Neuvostoliiton korkeakoulut jaetaan yleensä kolmeen ryhmään: 1. yliopistot, 2. alakohtaiset instituutit, 3. polytekniset instituutit.

liikuntakollektiivi = vastaa lähinnä suomalaista urheiluseuraa, liikuntakollektiiveja on perustettu tuotantolaitoksiin, oppilaitoksiin, virastoihin, kolhooseihin, sovhooseihin, asuinalueille jne. Liikuntakollektiiveilla on hyvät yhteydet paikallisiin puolue-, ammattiliitto-, Komsomol- ym. organisaatioihin.

liikuntaliike = kts. sivu 3

liikuntatyö = kts. sivu 3

Ljogkaja atletika = Yleisurheilu (aikakausilehti)

Lokomotiv (suom. Veturi) = Rautatieläisten ammattiliiton urheilujärjestö

MGSPS = Moskovan ammattiliittojen kaupunkineuvosto

Mosgorono = Moskovan kaupungin kansanvalistusosasto

motobal = moottoripyöräpalloilu

NKP = Neuvostoliiton kommunistinen puolue

NL = Neuvostoliitto

piiri, piirikunta = kts. alue

Šahmaty v SSSR = Shakki Neuvostoliitossa (aikakausilehti)

"64" = shakkilehti

sambo-paini = aseettomaan itsepuolustukseen liittyvä urheilulaji

Selhoztehnika = Maataloustekniikka -järjestö

SKA = Armeijan ja laivaston urheilukerho (ven. CKA)

SNTL = Sosialististen Neuvostotasavaltojen liitto

Sojuzsport-instituutti = Liittourheilu-instituutti

Sojuzsportobespetšenije-yhtymä = Urheilun taloudellisen turvaamisen päähallinto

Sovetski sport = Neuvostourheilu (sanomalehti)

Spartak = Leninin kunniamerkillä palkittu valtakunnallinen liikunta- ja urheilujärjestö

Sportivnaja gazeta = Urheilulehti (aikakausilehti)

Sportivnije igry = Urheilupelit (aikakausilehti)

Sportivnije žižn Rossii = Venäjän urheiluelämä (aikakausilehti)

Sport za rubežom = Urheilu ulkomailla (aikakausilehti)

Start = Lähtö (aikakausilehti)

TASS = Neuvostoliiton keskustietotoimisto

terveysliikunta = venäläinen käsite "tervehdyttävä fyysinen kulttuuri" on käännetty terveysliikunnaksi

Teorija i praktika fizitšeskoi kultury = Liikunnan teoria ja käytäntö (teoreettinen aikakausijulkaisu)

Trudovyje rezervy (suom. Työvoimareservit) = järjestö huolehtii kaikesta liikuntatyöstä ammattikouluissa

tuotantovoimistelu = venäjänkielinen käsite "tuotantoprosessiin liittyvä voimistelu" on käännetty tuotantovoimisteluksi

Urheilujärjestöjen liitto = venäjäksi Urheiluseurojen ja urheiluorganisaatioiden liitto

VKP(b) = Venäjän kommunistinen puolue (bolševikit)

VNIIFK = Valtakunnallinen liikuntatieteellinen tutkimuslaitos

Vodnik (suom. Vesiliikenteen työntekijä) = Meri- ja jokilaivastotyöntekijäin ammattiliiton urheilujärjestö

Vsevobutš = Yleinen sotilaallinen koulutus

VSFNT = Venäjän Sosialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta

VSK-ohjelma = Sotilaallinen urheiluohjelma (sovellutus GTO-ohjelmasta)

VZSPS = Valtakunnallinen ammattiliittojen keskusneuvosto

ŽEK = asuntohuoltotoimisto

Zenit (suom. Huippu) = ammattiliittojen valtakunnallinen urheilujärjestö

ŽKO = kunnallinen asunto-osasto

Znanije-seura = Tieteellinen seura

ZSKA = Armeijan keskusurheilukerho

ZVSK VMF = Merisotalaivaston vesiurheilun keskuskerho

YYA-sopimus = Suomen ja Neuvostoliiton välinen ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus, joka on maittemme välisten suhteitten ja Suomen ulkopolitiikan yksi perusasiakirja.

TOIMITUSTYÖSSÄ KÄYTETTYÄ KIRJALLISUUTTA

BREŽNEV L.I.. NKP:n keskuskomitean toimintaselostus NKP:n 25. edustajakokoukselle Moskovassa 1976. APN. Helsinki 1976.

GAVRILIN V.. Sportmen of the soviet army. APN. Moscow 1973.

He tulevat elämään 21. vuosisadalla 1917-2017. APN. Moskova 1978.

KIRILJUK V.. Sovietunionen i dag och i morgon: Idrott. APN. Moskova 1978.

KOSYGIN A.N.. NKP:n 25. edustajakokous Moskovassa 1976: SNTL:n kansantalouden kehityksen pääsuunnat 1976-1980. APN. Helsinki 1976.

Naapurimme Neuvostoliitto: Vastauksia suomalaisten kysymyksiin. Suomi-Neuvostoliitto-Seura ja APN. Helsinki 1977.

Neuvostoliitto-tietokirja: Neuvostoliittolaisten asiantuntijoiden kuvaamana. Kustannusosakeyhtiö OTAVA. Helsinki 1967.

NKP:n 23. edustajakokous 29.3-8.4.1966 Moskovassa: Selostukset ja asiakirjat. APN. Helsinki 1966.

NKP:n 24. edustajakokous Moskovassa 1971: Pääselostukset ja tärkeimmät päätökset. APN. Helsinki 1971.

NKP:n 25. edustajakokouksen asiakirjat ja päätöslauselmat Moskovassa 1976. APN. Helsinki 1976.

NKP:n ohjelma, NKP:n 22. edustajakokous 1961. APN. Helsinki 1961.

POPOV S. ja SREBNITSKI A.. OS-80 i Moskva. APN. Moskva 1978.

POPOV S. och SREBNITSKI A.. Sovjetisk idrott: Frågor och svar. APN. Moskva 1979.

RESNITSCHENKO G.. Die sowjetische Jugend: Fragen und Antworten. APN. Moskau 1979.

SNTL:n perustuslaki. APN. Helsinki 1977.

Sovietunionen. APN. Moskva 1977.

Tietoja Neuvostoliiton korkeakouluista. Neuvostoliitto-instituutin julkaisusarja A 9. Helsinki 1979.

Valtion urheiluneuvoston urheilulääkärivaltuuskunnan matka Neuvostoliittoon 4-11.9.1977. Matkaraportti. Opetusministeriön urheilu- ja nuoriso-osasto. Helsinki 1977. (moniste).

KIRJALLISUUS

Aleksejev R. A., Meždunarodnoje olimpijskoje dviženije, Znanije, Moskva, 1966.
Andrjuštšenko M. D., Ratsionalizatsija raboty s dokumentami v utsreždenijah, Ekonomika, Moskva, 1968.
Belinovitš V. V., Kak organizovat proizvodstvennuju gimnastiku, FiS, 1966.
Brežnev L. I., Ottšjotnyi doklad Tsentralnogo komiteta KPSS XXIII sjezdu Kommunistitšeskoi partii Sovetskogo Sojuza, Politizdat, 1966.
Brežnev L. I., Ottšjotnyi doklad Tsentralnogo komiteta KPSS XXIV sjezdu Kommunistitšeskoi partii Sovetskogo Sojuza, Politizdat, 1971.
Bugrov N. N., Meždunarodnyje svjazy sovetskih sportsmenov, FiS, 1954.
Direktivy XXIII sjezda KPSS po pjatiletnemu planu razvitija narodnogo hozjaistva SSSR na 1966-1970, Politizdat, 1966.
Direktivy XXIV sjezda KPSS po pjatiletnemu planu razvitija narodnogo hozjaistva SSSR na 1971-1975, Politizdat, 1971.
Žukovskaja O., Goltsev B., Dokumentatsija sovetskih gosudarstvennyh utšreždenii, Moskovski rabotsi, 1970.
Zadorin J., Krjukov D., Kratki spravotšnik fizkulturnogo rabotnika, Profizdat, Moskva, 1968.
Keržentsev P. M., Printsipy organizatsii, Ekonomika, Moskva, 1968.
Kobyzev P. P., Fizkulturnyje kadry - selu, FiS, 1969.
Kondratjeva M., Naš tseh zdorovja, FiS, 1969.
Korotkov I. M., Kolesnitšenko I. J., Fizitšeskaja kultura i sport v rabote kluba, FiS, 1967.
Kosygin A. N., Direktivy XXIII sjezda KPSS po pjatiletnemy planu razvitija narodnogo hozjaistva SSSR na 1966-1970, doklad i zakljutšitelnoje slovo, Politizdat, 1966.

Kosygin A. N., Direktivy XXIV sjezda KPSS po pjatiletnemu planu razvitija narodnogo hozjaistva SSSR na 1971-1975, Politizdat, 1971.
Kulinkovitš K. A., Organizatsija fizitšeskoi kultury, Belarus, Minsk, 1967.
Kulešov A. P., Sovetskije sportmeny v borbe za mir i družbu, FiS, 1953.
Ljubomirov N. I., Sovetski sport i olimpijskoje dviženije, Znanije, Moskva, 1967.
Makartsev N. A., Sovetskomu sportu 50 let, Znanije, Moskva, 1967.
Makartsev N. A., Organizatsija raboty fizkulturnogo kollektiva, FiS, 1964.
Metajev J. A., Propaganda fizitšeskoi kultury, FiS, 1957.
Mironenko I., Rukovodstva FZMK fizkulturno-sportivnoi rabotoi, Profizdat, Moskova, 1963.
Mironenko I., Sputnik fizkulturnogo organizatora, Profizdat, Moskva, 1961.
Mironenko I., Instruktoru fizkultury, Profizdat, Moskva, 1966.
Mitrofanov I., Osnovnyje vidy proverok i metody ih organizatsii, Politizdat, 1965.
Nautšnaja organizatsija upravlentšeskogo truda, Progress, Moskva, 1968.
Novohatski N., Svitanko V., Sportivnyi klub na predprijatii, Profizdat, Moskva, 1963.
Organizatsija fizkulturnoi raboty, utšebnoje posobije dlja studentov institutov fizitšeskoi kultury pod obštšei redaktsijei I. I. Nikiforova i V. S. Polšanskogo, FiS, 1965.
Pavlov S. P., XIX Olimpiada - nadežды, itogi, problemy, FiS, 1968.
Pastuhov J., Kollektiv fizkultury na predprijatii, Profizdat, Moskva, 1967.
Pasetšnyi P., Fizkultura i sport v profsojuzah, Profizdat, Moskva, 1964.
Pasetšnyi P., Šaburov J., Fizkulturno-sportivnaja rabota profsojuzov, Profizdat, Moskva, 1969.

Programma Kommunistitšeskoi partii Sovetskogo Sojuza, Politizdat, 1966.
Resoljutsija XXIII sjezda Kommunistitšeskoi partii Sovetskogo Sojuza po Otčjotnomu dokladu TSK KPSS, Politizdat, 1966.
Resoljutsija XXIV sjezda Kommunistitšeskoi partii Sovetskogo Sojuza po Otčjotnomu dokladu TSK KPSS, Politizdat, 1971.
Romanov A. O., Meždunarodnyje sportivnyje sjazy, Znanije, Moskva, 1968.
Sobolev P. A., Meždunarodnyje sportivnyje objedinenija, FiS, 1956.
Starostsjak J., Elementy nauki upravlenija, Progress, Moskva, 1965.
Firsov Z. P., Sport - oružije voinov, Znanije, Moskva, 1969.
Fizitšeskaja kultura, sport i turizm, Sbornik pukovodjaštših materialov, sostaviteli Nikulšin A. F., Nikolski J. M., Pastuhov J. G., Profizdat, Moskva, 1971.
Fizitšeskaja kultura i sport na sele, pod obštšei redaktsijei P. A. Soboleva, FiS, 1970.

LIIKUNTATIETEELLISEN
SEURAN JULKAISUJA 71

ISBN 951-9197-49-9